

Universitatea Liberă Internațională din Moldova

**Cu titlu de manuscris
CZU: 343.533 (043.3)**

DINCĂ Mihai

**ANALIZA JURIDICO – PENALĂ A INFRAȚIUNILOR
PRIVIND DREPTUL DE PROPRIETATE INTELECTUALĂ**

Specialitatea 12.00.08 – Drept penal (drept penal)

Teză de doctor în drept

Conducător științific:

Alexei BARBĂNEAGRĂ,
dr. hab. în drept, prof. univ.

Autorul:

Chișinău, 2012

© DINCĂ Mihai, 2012

CUPRINS

Adnotare.....	4
Lista abrevierilor.....	7
Introducere	8
1. Analiza materialelor științifice în domeniul reglementării și protecției juridice a dreptului de proprietate intelectuală.....	16
1.1. Analiza materialelor științifice publicate la tema tezei în Republica Moldova.....	16
1.2. Considerații privind formarea, dezvoltarea și protecția juridică a domeniului științific al dreptului de proprietate intelectuală și analiza situației existente în România.....	28
1.3. Elemente de drept penal comparat în materia infracționalității vizând proprietatea intelectuală.....	34
1.4. Concluzii la Capitolul 1.....	42
2. Analiza juridico-penală a infracțiunilor din domeniul drepturilor de autor prevăzute de legislația României și a Republicii Moldova.....	45
2.1. Parcurusul istoric și formele de manifestare a creației umane.....	45
2.2. Tratatamentul juridic al infracțiunilor în domeniul drepturilor de autor potrivit legislației române.....	50
2.2.1. Aspecte generale și comune.....	50
2.2.2. Infracțiunile privind dreptul de autor.....	63
2.2.3. Infracțiunile din domeniul drepturilor conexe.....	78
2.3. Caracteristica juridico-penală a infracțiunii de încălcare a dreptului de autor și a drepturilor conexe în Republica Moldova.....	90
2.3. Concluzii la Capitolul 2	105
3. Proprietatea industrială – obiect al ocrotirii juridico-penale.....	108
3.1. Tratatamentul juridico-penal al infracțiunilor din domeniul drepturilor de proprietate industrială în România.....	108
3.1.1. Infracțiuni din domeniul protecției desenelor și modelelor industriale.....	113
3.1.2. Infracțiuni privind mărcile și indicațiile geografice.....	118
3.1.3. Infracțiuni din domeniul brevetelor de invenție.....	123
3.1.4. Alte infracțiuni din domeniul proprietății industriale prevăzute în C. pen. român.....	132
3.2. Proprietatea industrială – ca obiect al ocrotirii juridico-penale conform legislației Republicii Moldova.....	142
3.3. Concluzii la Capitolul 3	157
Concluzii generale și recomandări	159
Bibliografie	174
Declarația privind asumarea răspunderii	193
CV-ul autorului	194

ADNOTARE

**la teza de doctor cu tema „Analiza juridico – penală a infracțiunilor privind dreptul de proprietate intelectuală”, specialitatea 12.00.08 - Drept penal (drept penal),
autor Dincă Mihai, Chișinău, 2012**

Structura tezei: introducere, 3 capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografia din 195 titluri, 145 de pagini de text de bază. Rezultatele obținute sunt publicate în 10 lucrări științifice.

Cuvintele cheie: autor, proprietate intelectuală, proprietate industrială, marcă comercială, operă, originalitate, drept moral, drept patrimonial.

Domeniul de studiu: Lucrarea face parte din domeniul dreptului penal, a cărei reglementări de resort fiind reieșite din materia dreptul proprietății intelectuale și dreptului civil.

Scopul lucrării: investigarea complexă și sistematizată a răspunderii penale pentru încălcarea drepturilor de proprietate intelectuală (dreptul de autor și drepturile conexe; proprietatea industrială) prevăzută de legislația României și RM.

Obiectivele tezei: analiza noțiunii de proprietate intelectuală și a categoriilor ce o conturează (dreptul de autor și proprietatea industrială); relevarea formelor de manifestare a delictualității ce vizează proprietatea intelectuală potrivit cadrului normativ al României și RM; indicarea asupra unor probleme nuanțate în materia reglementării normative a relațiilor sociale ce vizează proprietatea intelectuală în România și RM și crearea unui cadru de soluționare a acestora; identificarea și analiza complexă a semnelor preexistente și a conținutului constitutiv al infracțiunilor care afectează dreptul de proprietate intelectuală în România și RM etc.

Noutatea și originalitatea științifică a rezultatelor obținute constă în poziționarea cercetării având ca sediu anumite probleme actuale care se constată în domeniul răspunderii penale pentru infracțiunile care atentează la proprietatea intelectuală, precum și din punctul de vedere al previziunilor normative în acest cadru. O atenție sporită a fost acordată posibilităților de ajustare a legislației penale a României și RM în materie de răspundere penală pentru încălcarea legislației privind proprietatea intelectuală la standardele europene și comunitare. **Problema științifică importantă** soluționată prin inter-mediul tezei de doctorat ține de identificarea unei politici penale clare în materie de combatere a încălcărilor care vizează domeniul dreptului de proprietate intelectuală în România și RM, având în vedere realitățile curente ale țărilor respective, precum și mijloacele financiare care trebuie puse la baza promovării acestei politici. În acest sens, se indică asupra dezvoltării rapide a relațiilor sociale din domeniul proprietății intelectuale și asupra necesității dezincriminării treptate a unor fapte din acest cadru aplicativ.

Semnificația teoretică constă în elaborarea și prezentarea unor soluții referitoare la infracțiunile privind proprietatea intelectuală, care ar fi optime pentru știința dreptului penal și practica judiciară din acest domeniu. **Valoarea aplicativă a lucrării.** Cele mai nuanțate opinii pot fi utilizate în activitatea științifico-didactică, activitatea practică a organelor de drept, precum și în procesul de adoptare a normelor care se referă la domeniul combaterii infracționalității privind proprietatea intelectuală.

Implementarea rezultatelor științifice. Rezultatele tezei au fost expuse în 10 articole științifice, dezbătute cu succes în cadrul mai multor conferințe științifice, inclusiv la Colocviul internațional „Promovarea drepturilor omului în contextul integrării europene: teorie și practică” (Chișinău, 30-31 octombrie 2009).

РЕЗЮМЕ

к докторской диссертации по теме «Уголовно-правовой анализ преступлений в области интеллектуальной собственности», по специальности 12.00.08 - Уголовное право (уголовное право), автор Динкэ Михай, Кишинэу, 2012

Структура диссертации: введение, три главы, общие выводы и рекомендации, библиография из 195 наименований, 145 страницы основного текста. Полученные результаты были опубликованы в 10 научных работах.

Ключевые слова: автор, интеллектуальная собственности, промышленная собственности, товарные знаки, произведение, оригинальность, моральное право, имущественное право.

Область исследования: Диссертация основывается на особенной части уголовного права, основное внимание отведено бланкетной регламентации – гражданскому законодательству и в области интеллектуальной собственности.

Цель исследования: комплексное и систематическое исследование уголовной ответственности за нарушения прав интеллектуальной собственности (авторское право, смежные права, промышленная собственность) в соответствии с законодательством Румынии и РМ.

Задачи исследования: анализ понятия интеллектуальной собственности и анализ ее категорий (авторского права и промышленной собственности); выявление форм проявления правонарушений в области интеллектуальной собственности, предусмотренных законодательством Румынии и РМ; указание на проблемы в сфере нормативного регулирования общественных отношений из области интеллектуальной собственности и установление основных направлений для их решения, выявление и анализ признаков состава преступлений, затрагивающих права на интеллектуальную собственность в Румынии и РМ и т.д.

Научная новизна и оригинальность полученных результатов: заключается в исследовании актуальных проблем уголовной ответственности за преступления в сфере интеллектуальной собственности и с точки зрения прогнозов развития нормативной базы. Особое внимание было уделено возможности доведения в соответствие уголовного законодательства Румынии и РМ европейским стандартам в области уголовной ответственности за преступления в сфере интеллектуальной собственности. **Основная научная проблема** рассмотренная в диссертации – аспекты уголовно-правовой политики Румынии и РМ на современном этапе и выделение основных направлений в области борьбы и предупреждения преступлений в области интеллектуальной собственности.

Теоретическая значимость заключается в разработке и представлении решений для предупреждения преступлений в области интеллектуальной собственности, которые будут оптимальными для науки и практики уголовного права в этой области. **Практическая польза диссертации:** основные выводы полученные в результате исследования могут быть использованы в научно-преподавательской деятельности, практической деятельности правоохранительных органах, а так же в процессе принятия норм относящихся к борьбе с преступлениями в области интеллектуальной собственности

Внедрение научных результатов. Результаты работы были изложены в 10 научных публикациях, обсуждённых в ряде конференций, в частности при проведении Научно-практической конференции «Соблюдение прав человека в контексте Европейской Интеграции: теория и практика» (Кишинэу, 30-31 октября 2009).

SUMMARY
on the dissertation in law „Criminal analysis of offenses of intellectual property”,
speciality 12.00.08 - Criminal Law (criminal law)author Dinca Mihai,
Kishinau, 2012

The structure of the study: introduction, three chapters, general conclusions and recommendations, bibliography of 195 titles, 145 pages of basic text. The results were published in 10 scientific papers.

Keywords: copyright, intellectual property, industrial property, trademark, art-work, originality, moral right, property right.

Field of study: This dissertation is dedicated to the criminal law (the special part), attention to this matter being referenced to civil reglamentation and reglamentation in field of intellectual property.

Goal of the dissertation: complex and systematical investigation of criminal liability for infringement of intellectual property (copyright and related rights, industrial property) under the law of Romania and Moldova.

The objectives: analysis of the notion of intellectual property and an outline of the categories (copyright and industrial property), revealing forms of manifestation of intellectual property right delictualității aimed at the legal framework of Romania and Moldova; indication on nuanced issues in relation to normative regulation of social relations aimed at intellectual property in Romania and Moldova and create a framework for their solution; identification and analysis of complex background and content of signs constitutive of crimes affecting intellectual property in Romania and Moldova, etc.

Novelty and originality of scientific research results is researching of problems with the current headquarters is established in criminal liability for crimes that infringe on intellectual property and in terms the normative projections within this framework. Special attention was paid to the possibility of adjusting the criminal laws of Romania and Moldova in the field of criminal liability for violation of intellectual property legislation to European standards and EU. **Important scientific problem** solved by development through thesis related to the identification of a clear policy to combat criminal violations targeting intellectual property law in Romania and Moldova, having regard to the current realities of their countries and financial resources to be made based promotion policy. In this respect, it indicates the rapid development of social relations in the field of intellectual property and the need for gradual decriminalization applied the facts of this framework.

Theoretical signification: is to develop and present solutions for intellectual property offenses, which, in terms of the author, would be optimal for science and practice of criminal law in this area.

Practical value of the work: The views expressed in the contents nuanced work can be used in scientific work of teaching, law enforcement practice and in the process of adopting rules relating to combating crime in the field of intellectual property.

Implementation of scientific results: The achievements of the study have been exposed in various scientific articles, also succesfully debated within multiple scientific conferences, inclusively at International Conference „Defendance of human rights in european intergration context: theory and practice” (Chisinau, 30-31 October, 2009).

LISTA ABREVIERILOR

UE = Uniunea Europeană

SUA = Statele Unite ale Americii

ONU = Organizația Națiunilor Unite

OMPI = Organizația Internațională a Proprietății Intelectuale

AGEPI = Agenția de Stat pentru Proprietatea Intelectuală

AMD = Advanced Micro Devices (fabricant de talie mondială pentru mici dispozitive avansate)

CDMA = Code Division Multiple

WCDMA = Wideband Code Division Multiple Access

USM = Universitatea de Stat din Moldova

TPI = Tribunalul de Primă Instanță din cadrul Curții de Justiție a Comunităților Europene

MO = Monitorul oficial

BOPI = Buletinul oficial de proprietate industrială

HG = Hotărârea Guvernului

OG = Ordonanța Guvernului

C. pen. = Cod penal

C. con. = Cod contravențional

Sec. = secol

Art. = articol

Nr. = număr

P. = pagină

N.n. = nota noastră

INTRODUCERE

Actualitatea și importanța problemei abordate.

Impactul pe care fenomenul digitalizării îl are asupra omenirii, dezvoltarea incredibilă a sistemelor informatice, a Internet-ului, obligă statele democratice să promoveze activitățile spiritului, creativitatea și inventivitatea umană, materializată în descoperirile tehnico-științifice, operele de literatură, artă și să protejeze, în același timp, prin norme juridice, drepturile născute din creația intelectuală. Or, evoluția societății în plan economic, social și cultural se întemeiază anume pe generarea și difuzarea de cunoaștere în sensul de informație și nu numai, pe activitatea spirituală a omului, cel mai adesea materializată în bunuri de consum și în opere culturale. Pe bună dreptate se menționează de către autorul V. Roș, că între gradul de dezvoltare a oricărui tip de societate și activitatea creatoare a membrilor acesteia, relația este direct proporțională, fiind un truism să afirmi astăzi că țările dezvoltate sunt acelea în care activitatea creatoare, activitatea spiritului este prețuită, încurajată și ocrotită în mod eficient. [144]

Protecția proprietății intelectuale este cea mai importantă bătălie politică a secolului XXI, pentru a cărei reușită, trebuie instituit un sistem de securitate juridică globală, care să includă norme de drept aplicabile la nivel mondial. De remarcat este faptul că, securitatea juridică în domeniul proprietății intelectuale reprezintă cea mai mare provocare pentru guvernele naționale și pentru organismele internaționale, în contextul globalizării economiei mondiale, a dezvoltării tehnologice fără precedent și a revoluției informatice. Dezvoltarea, difuzarea și consecințele folosirii computerelor, amploarea pe care a luat-o comerțul electronic, utilizarea Internet-ului în viața de zi cu zi, răspândirea pe scară largă a comunicațiilor, reprezintă un proces ireversibil, cu implicații majore asupra vieții și activității umane, care va transforma piața muncii, unde până de curând oamenii își vindeau timpul angajatorului, iar în prezent își vând ideile și creativitatea, și va revoluționa sistemul juridic actual de protecție a proprietății intelectuale.

Proprietatea intelectuală cuprinde drepturile legale ce rezultă din activitatea de creație intelectuală în domeniile: industrial, științific, literar și artistic. Imposibilitatea protecției prin simpla posesie asupra obiectului proprietății intelectuale, reprezintă baza întregului concept al reglementărilor normative privind acest gen de proprietate, care are drept scop apărarea creatorilor și a altor producători de bunuri și servicii intelectuale prin cesionarea, pe durată limitată, a dreptului de utilizare a acestor opere sau servicii. În mod tradițional proprietatea intelectuală se împarte în două ramuri: „dreptul de autor și drepturile conexe” și „proprietatea industrială”.

Pentru ca o reglementare juridică în domeniul proprietății intelectuale să-și facă loc a fost necesar să fie îndeplinite trei condiții și anume: *existența unor mijloace tehnice care să*

servească la multiplicarea și comunicarea operelor, dar și mijloace care să permită o largă difuzare a acestor opere, sursă de venit; progresul culturii și libertatea conștiinței să facă utilă și necesară difuzarea operelor spiritului; grație preeminenței spiritului în societate, autorii să dobândească o poziție destul de puternică pentru a obține protecția intereselor lor legitime. Condițiile enumerate au fost îndeplinite rând pe rând de-a lungul timpului, legiferarea drepturilor privind proprietatea intelectuală devenind o creație destul de târzie a dreptului. De precizat că această întârziere s-a datorat evoluției greoaie a descoperirilor tehnico-științifice și a prejudecăților bisericii, care constituia forma dominantă a ideologiei și care și-a subordonat încă de la începuturi arta, filozofia, morala și dreptul. De remarcat în acest sens este activitatea bisericii creștine, care a instituit „*Index-ul librorum prohibitorum*” - document care a impus controlul religios al cărților și aprobarea prealabilă a publicării oricărui manuscris, după o atentă cenzurare.

Reieșind din structurarea istoriei proprietății intelectuale în patru perioade principale, și anume *perioada privilegiilor sau a monopolurilor, perioada reglementărilor naționale, perioada internaționalizării și globalizarea*, identificăm faptul că și reglementările ce vizau proprietatea intelectuală de la etapă istorică la alta se deosebeau categoric. Însă, anume procesul de globalizare, început odată cu înregistrarea progreselor tehnologice majore, în domeniul științific, industrial, în domeniul tehnicii de calcul și al informaticii, a determinat o evoluție mai rapidă a schimburilor comerciale și a fluxurilor financiare.

Noile cerințe privind globalizarea drepturilor de proprietate intelectuală au condus la nevoia introducerii unui instrument eficient care să protejeze la nivel economic global, acesta concretizându-se în „Acordul privind aspectele legate de comerț ale drepturilor de proprietate intelectuală” („*Agreement on Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights – TRIPs*”). Oficial, scopul Acordului TRIPs, constă în „*reducerea distorsiunilor și a barierelor din calea comerțului internațional*”, *recunoașterea valorii incomensurabile a creațiilor intelectuale și „necesitate promovării unei protecții eficiente și adecvate a drepturilor de proprietate intelectuală”*.

Perioada globalizării protecției proprietății intelectuale este caracterizată inclusiv de conștientizarea legăturilor dintre comerț și proprietatea industrială, dreptul de autor și drepturile conexe, și de semnarea Acordurilor referitoare la comerț și la protecția proprietății intelectuale. Globalizarea poate fi definită ca un proces tehnologic și ideologic în care distanța geografică devine irelevantă pentru relațiile socio-culturale, politice și economice. Oamenii devin conștienți de acest fapt, în consecință, rețelele de relații și dependențe devin potențial transfrontaliere și chiar mondiale. Acest proces are consecințe pentru funcționarea statelor naționale deoarece

autoritatea lor este limitată la granițele geografice. Cauzele care au condus societatea mondială spre globalizare sunt: inovațiile de ordin tehnic, care au luat un avânt incredibil, mai ales cele din domeniul informatic și al comunicațiilor, amploarea pe care a cunoscut-o comerțul la nivel mondial odată cu liberalizarea în cadrul G.A.T.T. și respectiv a O.M.C., micșorarea cheltuielilor cu transportul mărfurilor și a persoanelor, sfârșitul războiului rece, care diviza lumea în două blocuri, apariția problemelor de interes global de genul modificărilor climaterice, a migrației, a drepturilor omului.

Având la bază premisele enunțate anterior, un studiu complex și sistematizat al legislației privind proprietatea intelectuală se impune ca unul necesar, mai cu seamă din perspectiva cercetării mijloacelor de implicație publică în acest domeniu controversat al vieții sociale. Or, anume practica mondială impune anumite rigori referitoare la modul de implicare a normativului penal în materia reglementării unor relații de natură civilă, precum relațiile de proprietate intelectuală. Deci, obiectul de studiu al acestei lucrări științifice îl constituie anume relațiile sociale ce țin de protecția drepturilor de proprietate intelectuală, drepturi care sunt încălcate prin plagiat, contrafacere și piraterie, fapte pedepsite la nivel internațional, dar și expres prevăzute de legislațiile penale a României și Republicii Moldova, însă cu termeni și noțiuni diferite.

Din cercetările efectuate a reieșit faptul că la nivelul României, acest tip de abordare se regăsește parțial, mai cu seamă facem referire la perspectiva cercetării normativului penal immanent relațiilor sociale ce vizează proprietatea intelectuală. În acest sens, este de remarcat lucrarea autorului M. Pantea „*Protecția proprietății intelectuale în era globalizării*” (București, 2008), care abordează din punct de vedere juridico-penal infracțiunile referitoare la dreptul proprietății intelectuale în România. Însă, sub aspectul normelor ce constituie reglementări ale drepturilor de proprietate intelectuală, studii științifice notorii se regăsesc atât în România, cât și la nivelul Uniunii Europene. În ceea ce vizează Republica Moldova, cercetările științifice sistematizate se referă exclusiv la reglementările de resort, care comportă o conotație de ordin civil, doar în anul 2011 M. Spataru și A. Păduraru au examinat din punct de vedere penal cele două componente ale dreptului de proprietate intelectuală: dreptul de autor și drepturile conexe și, respectiv, dreptul proprietății industriale.

În acest cuprins al ideilor, este de remarcat, de asemenea, lucrările care au dezvoltat în cuprinsul lor teme legate de protecția dreptului de autor și a drepturilor conexe, dar și protecția drepturilor de proprietate industrială. În particular ne referim la lucrările autorilor: V. Volcinschi, A. Barbăneagră, S.Brânză, V. Stati, V. Iustin, O. Rotaru, D. Chiroșca, D. Bogdan, L. Lupașcu, T.Bodiul, T. Avtudov, V. Roș, Y. Eminescu, V. Lazăr, C. Romițan și alții.

Scopul și obiectivele tezei de doctorat.

Scopul și obiectivele lucrării au fost determinate de manifestările obiective pe care le comportă încălcările drepturilor de proprietate intelectuală, materializate în produse contrafăcute și pirat și care afectează interesele titularilor de drepturi recunoscute și protejate de legislația în domeniu, dar și consumatorii, care plătesc sume mici de bani pentru produse de o calitate îndoielnică, fiindu-le uneori afectate chiar viața și sănătatea, dacă se ia în considerare faptul că produsele farmaceutice și alimentare reprezintă aproape jumătate din mărfurile contrafăcute care se vând pe piețele internaționale. Astfel, în calitate de scop al cercetării se lansează desfășurarea unei investigații complexe, în baza teoriilor penale și celor criminologice expuse la nivel internațional, precum și reieșind din teoria dreptului de proprietate intelectuală, asupra infracționalității ce vizează proprietatea intelectuală sub cele două categorii care îi conturează conținutul – dreptul de autor și dreptul de proprietate industrială.

Teza de doctorat își propune și anumite obiective, reieșite expres din conținutul scopului principal trasat, acestea fiind:

- analiza succintă a unor repere evolutive în materia dreptului de proprietate intelectuală la nivelul comunității internaționale;
- identificarea conținutului noțiunii de proprietate intelectuală în ipoteza reglementărilor normative din România și Republica Moldova;
- elucidarea esenței celor două categorii care conturează conținutul proprietății intelectuale: dreptul de autor și dreptul proprietății industriale;
- cercetarea comparată a legislației diferitor state atât în materie de reglementare a relațiilor sociale referitoare la proprietatea intelectuală, cât și la natura implicării normativului penal în sancționarea încălcărilor ce vizează acest domeniu;
- analiza modalităților faptice de manifestare a delictualității în domeniul proprietății intelectuale;
- identificarea și cercetarea unor aspecte generale și comune ale infracțiunilor ce vizează dreptul de autor potrivit cadrului normativ al României;
- analiza juridico-penală a infracțiunilor din domeniul drepturilor de autor reglementate de legislația României;
- elucidarea conținutului infracțiunii de încălcare a dreptului de autor și a drepturilor conexe prevăzute de Codul penal al RM;
- analiza proprietății industriale – ca obiect al protejării juridico-penale prin prisma infracțiunilor prevăzute de legislația penală a României și Republicii Moldova;

- înaintarea unor propuneri, inclusiv cu caracter de lege ferenda, de racordare a normativului în vigoare al României și Republicii Moldova în domeniul reglementării relațiilor sociale ce vizează proprietatea intelectuală, inclusiv din perspectiva modificărilor necesare de operat în materie juridico-penală.

Metodologia cercetării științifice a studiului realizat o constituie tezele fundamentale ale dreptului proprietății intelectuale, dreptului civil, teoriei generale a dreptului, dreptului contravențional și dreptului penal etc. În acest sens, diversitatea metodelor, procedeele și tehnicilor utilizate oferă lucrării un caracter complex. La numărul acestora din urmă se includ: metodele științifice generale (logică, sistematică, istorică), metodele juridice (formal juridică, juridico-comparativă), metodele statistice. Baza teoretică a cercetării este constituită din materialul teoretico-practic și aplicativ din România, Republica Moldova, Federația Rusă, Franța, Italia, Germania etc.

Noutatea științifică a rezultatelor obținute.

Cercetarea se impune cu titlu de noutate științifică în particular din perspectiva analizei juridico-penale a infracțiunilor ce vizează dreptul de proprietate intelectuală în întreaga unitate și complexitate a acestuia (dreptul de autor și dreptul de proprietate industrială).

Lucrarea de doctorat se cataloghează ca fiind o cercetare cu caracter monografic în materia problemelor teoretice, practice și aplicative ale infracționalității ce vizează dreptul de proprietate intelectuală din perspectiva legislației penale a României, precum și a Republicii Moldova, în care sunt evidențiate reguli de calificare juridică, formulate concluzii și recomandări care comportă grad de noutate științifică și prezintă importanță pentru teoria dreptului penal, dreptului contravențional, în special: atât legislația Republicii Moldova și României, cât și știința dreptului de proprietate intelectuală din aceste țări indică asupra celor două grupuri mari de drepturi care particularizează proprietatea intelectuală, fiecare fiindu-i specific un propriu obiect de reglementare: grupul de drepturi care se referă la proprietatea industrială, grupul de drepturi referitoare la dreptul de autor; sistemul de protecție a proprietății intelectuale are drept scop protejarea „ideii” sau capacității creative, ce presupune personalitate, inteligență, simț estetic, forță creatoare, facultate de a gândi și formula ideii și a le expune într-o formă personală, autentică – care, în fond, poate fi opusă terților (și respectiv protejată) din momentul materializării pe un suport (indiferent de natura acestuia); la capitolul unor rezerve cu caracter material-instituțional și practic referitor la domeniul complex al proprietății intelectuale în Republica Moldova se atribuie: lipsa unei direcții strategice de asigurare a respectării, împreună cu o lipsă de planificare, date de activitate și de realizare în ceea ce privește lupta împotriva pirateriei și contrafacerii; coordonarea inadecvată a agenților de asigurare a respectării;

completarea cu personal și alte constrângeri de resurse; nevoia continuă de instruire suplimentară a organelor de asigurare a respectării legislației și de inițiative de sporire a conștientizării; necesitatea de a obține un grad mai deplin de specializare judiciară în ceea ce privește cauzele legate de drepturile de proprietate intelectuală; lipsa de aranjament suficient din partea titularilor de drept în efortul de aplicare și sistemul actual subdezvoltat de gestionare a colecțiilor din Republica Moldova.

Printre principalele concluzii ce formează conținutul noutății științifice a tezei de doctorat se înscriu:

1. Legea penală a Republicii Moldova se înfățișează ca un mijloc de intervenție în materia proprietății intelectuale în anumite condiții prevăzute expres de Codul penal al Republicii Moldova – art. 185¹. În acest sens, legiuitorul invocă posibilitatea apărării, în principiu, a drepturilor morale și patrimoniale de autor. Evident, că sistemul normativ adoptat de Republica Moldova la acest segment al domeniului vieții sociale se deosebește mult (mai cu seamă reieșind din implicațiile structurale) de cel adoptat în România.

2. Persoana juridică poate fi subiect al dreptului de autor, în condițiile legii, dar nu poate avea calitatea de autor al operei, deoarece îi lipsesc însușirile spirituale pe care le implică activitatea de creație intelectuală.

3. Însușirea paternității sau altfel spus plagiatul (însușirea autoratului) presupune acțiunea de apropiere, de adoptare a calității de autor unei opere de artă, științifice sau tehnice. Nerespectarea condiției privind originalitatea operei se identifică prin noțiunea de „plagiat”.

4. Se impune necesitatea decriminalizării faptelor infracționale prevăzute de art. 298, 300 a legislației penale a României.

5. Este necesară sistematizarea mai riguroasă a legislației penale a Republicii Moldova, prin stabilirea unui cadru mai complex din punct de vedere structural în domeniul infracțiunilor contra proprietății intelectuale. Or, identificarea unui obiect nemijlocit separat poate determina crearea unei norme separate, care să fie eficient interpretate și aplicate practic. Deci, infracțiunile privind proprietatea intelectuală trebuie să fie incluse ca un grup de infracțiuni în cadrul capitolului “Infracțiuni contra patrimoniului”.

Problema științifică importantă soluționată prin intermediul tezei de doctorat elaborată ține de identificarea unei politici penale clare în materie de combatere a încălcărilor care vizează domeniul dreptului de proprietate intelectuală în România și Republica Moldova, având în vedere realitățile curente ale țărilor respective, precum și mijloacele financiare care trebuie puse la baza promovării acestei politici. În acest sens, se indică asupra dezvoltării rapide a relațiilor

sociale din domeniul proprietății intelectuale și asupra necesității dezincriminării treptate a faptelor din acest cadru aplicativ.

Importanța teoretică și valoarea aplicativă a lucrării.

Lucrarea de doctorat aduce la un loc toate infracțiunile ce se pot comite în acest vast domeniu al drepturilor de proprietate intelectuală, analizează din perspectiva juridico-penală toate faptele care constituie infracțiuni în domeniul de referință și, în același timp, încearcă să se poziționeze logic atât la nivel doctrinar, cât și aplicativ cu privire la încadrările juridice ale ilegalităților ce pot fi comise atunci când este vorba de plagiat, piraterie și contrafacere. Cu această ocazie au fost analizate mai multe opinii din literatura de specialitate din România, Republica Moldova și din țările membre ale Uniunii Europene, concluziile desprinse fiind de maximă importanță, deoarece există state comunitare în care încălcările drepturilor de proprietate intelectuală nu sunt considerate fapte de natură penală, aspect care generează piraterie și contrafacere și care aduce deservicii majore atât titularilor de drepturi dar și societății în ansamblul ei.

Valoarea aplicativă a lucrării constă în întocmirea unui inventar complet, sistematizat și la zi a infracțiunilor din domeniul drepturilor de proprietate intelectuală din România și Republica Moldova, interpretarea și explicarea normelor legale care incriminează acest tip de infracționalitate, în scopul instituirii unei aplicări unitare a prevederilor legale în vigoare de către organele și organismele judiciare interesate în prevenirea și combaterea criminalității din acest important domeniu.

Aprobarea rezultatelor.

Concluziile desprinse cu ocazia cercetării științifice s-au materializat în câteva articole și referate publicate în reviste de specialitate din România și Republica Moldova. Menționăm în acest sens: *Pirateria și contrafacerile activități specifice criminalității transfrontaliere* – publicat în – volumul celei de –a XVIII-a sesiune de comunicări științifice a cadrelor didactice intitulat „Cultura socio-juridică – un factor de echilibru și stabilitate în perioadele de criză, alte articole științifice publicate în *Revista de Investigare a Criminalității*, în *Journal of Criminal Investigation*, în *Legea și viața* etc.

Sumarul compartimentelor tezei.

Teza de doctorat cuprinde 145 pagini text de bază, fiind constituită din: adnotare (în limba română, rusă și engleză), lista abrevierilor utilizate în teză, introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografia din 195 titluri, declarația privind asumarea răspunderii și cv-ul autorului.

Conținutul **Introducerii** la teza de doctorat cuprinde ca elemente structurale: actualitatea și importanța problemei supuse cercetărilor științifice, scopul și obiectivele lucrării, noutatea științifică a rezultatelor obținute, problema științifică importantă soluționată, semnificația teoretică și aplicativă a lucrării, aprobarea rezultatelor, sumarul compartimentelor tezei.

1 „Analiza materialelor științifice în domeniul reglementării și protecției juridice a dreptului de proprietate intelectuală” include ca elemente structurale patru paragrafe: 1.1. Analiza materialelor științifice publicate în referire la tema tezei în Republica Moldova; 1.2. Considerații privind formarea, dezvoltarea și protecția juridică a domeniului științific al dreptului de proprietate intelectuală și analiza situației existente în România; 1.3. Elemente de drept penal comparat în materia intelectuală; 1.4. Concluzii la Capitolul 1. În acest sens se face referire la operele științifice cercetate cu ocazia elaborării tezei, materialele științifice din Republica Moldova, România și alte state membre ale Uniunii Europene, ocazie cu care au fost identificate principalele deosebiri privind reglementarea acestor categorii de drepturi în legislațiile statelor menționate.

2 „Analiza juridico-penală a infracțiunilor din domeniul drepturilor de autor prevăzute de legislația României și a Republicii Moldova” cuprinde, din punct de vedere structural patru paragrafe, care conțin subparagrafe. Acest capitol face referire la parcursul istoric și formele de manifestare a creației umane, tratamentul juridic al infracțiunilor în domeniul drepturilor de autor potrivit legislației române, precum și la caracteristica juridico-penală a infracțiunii de încălcare a dreptului de autor și a drepturilor conexe în Republica Moldova.

Pentru o analiză completă a drepturilor ce vizează proprietatea intelectuală, s-a impus necesitatea includerii capitolului **3 „Proprietatea industrială – obiect al ocrotirii juridico-penale”**, care face referire la tratamentul juridico-penal al infracțiunilor din domeniul drepturilor de proprietate industrială în România (infracțiuni din domeniul protecției desenelor și modelelor industriale, infracțiuni privind mărcile și indicațiile geografice, infracțiuni din domeniul brevetelor de invenție, alte infracțiuni din domeniul proprietății industriale prevăzute în C. pen. român), precum și pe proprietatea industrială – ca obiect al ocrotirii juridico-penale conform legislației Republicii Moldova.

1. ANALIZA MATERIALELOR ȘTIINȚIFICE ÎN DOMENIUL REGLEMENTĂRII ȘI PROTECȚIEI JURIDICE A DREPTULUI DE PROPRIETATE INTELECTUALĂ

1.1. Analiza materialelor științifice publicate la tema tezei în Republica Moldova

După cum remarcă M. Spatari (în articolul științific *Semne obiective care caracterizează conținutul constitutiv al variantei-tip a infracțiunii de încălcare a dreptului de autor și a drepturilor conexe* (art.185/1 alin.(1) C. pen. al RM). În: *Revista Națională de Drept*, 2011, nr. 1, p.49-54), [155, p. 49] citându-l pe autorul rus H. Коршунов (*Интеллектуальная собственность (права на результаты интеллектуальной деятельности и средства индивидуализации): Учебное пособие / Под ред. Н.М. Коршунова. – Москва: НОРМА, 2008. 400 p.*), la etapa actuală de dezvoltare a relațiilor sociale, circuitul economic în ansamblu nu poate fi sesizat ca prezent în afara proprietății intelectuale. [171, p. 9] În acest sens, operând cu analiza evoluției reglementărilor privind protecția juridică a proprietății intelectuale pe teritoriul Republicii Moldova, S. Brânză (*Obiectul infracțiunilor contra patrimoniului. Monografie. Chișinău: USM, 2005. 675 p.*) constată în anul 2005 un paradox: în sec. XIX-XX, când nici știința, nici tiparul, nici mass-media nu erau dezvoltate, nici fluxul informațional nu era atât de mare, nici rezultatele activității intelectuale nu erau la fel de variate, nici modalitățile de valorificare neautorizată a acestor rezultate nu erau atât de sofisticate, proprietății intelectuale i se asigura totuși o apărare mai energică decât la ora actuală. [21, p. 531]

În opinia lui D. Schuebel, (Stuart E., Fano E., Scales L. et. al. *Legislația și politicile în domeniul proprietății intelectuale. Armonizarea legislației Republicii Moldova cu standardele UE = Intellectual property law and policy. Law approximation to UE standards in the Republic of Moldova. Suport pentru implementarea acordurilor dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană. Setul de ghiduri pentru armonizarea legislației sectoriale. Chișinău: „Sinetica-Com” SRL, 2010. 291/277 p.*) [158, p. 3] în contextul eforturilor de integrare în Uniunea Europeană depuse de Republica Moldova, armonizarea legislației și politicilor Republicii Moldova cu standardele Uniunii Europene în domeniul drepturilor de proprietate intelectuală a fost prioritizată în mod specific în cadrul Acordului de Parteneriat și Colaborare, precum și a Planului de Acțiuni privind Politica Europeană de vecinătate. [158, p. 3] Modul general de abordare se axează pe utilizarea standardelor relevante europene și internaționale în vederea protejării drepturilor de proprietate intelectuală în Republica Moldova, aplicarea efectivă a acestora de către diferite organisme responsabile și depunerea unor eforturi concrete în vederea eradicării actelor de piraterie și falsificare. [158, p. 3] Totuși, în anul 2010, experții din cadrul Uniunii Europene (E. Stuart, E. Fano, L. Scales et. al.) au constatat faptul că Republica Moldova a lucrat

intensiv asupra cadrului său legislativ pentru a se alinia standardelor internaționale și ale Uniunii Europene și continuă să-și perfecționeze și actualizeze codurile sale și alte instrumente secundare în scopul implementării complete a noii legislații. [158, p. 36-37]

În Republica Moldova, raporturile ce apar la crearea și valorificarea operelor literare, artistice și științifice (drept de autor), a interpretărilor, fonogramelor, videogramelor și emisiunilor organizațiilor de difuziune (drepturi conexe), precum și alte drepturi care sunt recunoscute în legătură cu activitatea intelectuală în domeniul literaturii, artei și științei sunt reglementate prin *Legea Republicii Moldova privind dreptul de autor și drepturile conexe*. [106] În raport cu *Legea României nr. 8/1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe*, [105] aceasta nu pune accentul expres pe categoriile de încălcări ale dreptului de autor (inclusiv contravenții și infracțiuni), făcându-se, prin conținutul art. 54 alin. (4) al Legii, doar o referință la faptul că încălcarea drepturilor recunoscute și garantate prin prezenta lege atrage răspunderea civilă, contravențională sau penală, după caz. Dispozițiile procedurale prevăzute de prezenta lege se completează cu cele de drept comun. [106]

În acest sens, normele de drept material în aspect contravențional și penal se conțin, respectiv, în C.con. și C.pen. ale RM. Cadrul normativ, însă, în aspectul enunțat, este redat prin intermediul unor dispoziții de blanchetă (trimiterea de referință fiind la dispoziția *Legii privind dreptul de autor și drepturile conexe*, [106] precum și la dispozițiile altor acte normative).

În ansamblu, o continuă armonizare a legislației Republicii Moldova în materie de reglementare și protecție a relațiilor sociale care vizează domeniul proprietății intelectuale se impune cu necesitate, în special din perspectiva dezvoltării raporturilor dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană, precum și a dezvoltării economice stabile a țării.

După cum consemnează O. Belei, (în lucrarea *Reglementări legale privind excepțiile și limitările în domeniul dreptului de autor*. În: Lecturi AGEPI: Comunicări prezentate la simpozionul anual științifico-practic privind protecția proprietății intelectuale. Ediția a 11-a. Chișinău: AGEPI, 2008. 312 p. (p. 194-197) dreptul de proprietate intelectuală se confundă astăzi cu două probleme ce au consecințe serioase pentru protecția proprietății intelectuale în general, și a drepturilor de autor, în particular: [9, p. 194]

- *prima problemă* vizează importanța economică în continuă creștere a creațiilor intelectuale ca bunuri (imateriale) ce fac obiectul unui comerț internațional tot mai profitabil;
- *a doua problemă* ține de progresul mijloacelor tehnologice ce contribuie la reproducerea și utilizarea neautorizată a operelor, fenomen cunoscut sub numele de „piraterie”. [9, p. 194]

Ne raliem pe deplin la acest ultim punct de vedere, enunțând în continuare faptul că dezvoltarea și progresul tehnologic este în strânsă corelație și determinare reciprocă cu instituția proprietății intelectuale, (pe drept cuvânt, constată autorii O. Belei, O. Căinăreanu, (*Protecția prin intermediul dreptului de autor și al drepturilor conexe a fonogramelor și operelor plasate pe Internet*. În: Lecturi AGEPI: Comunicări prezentate la simpozionul anual științifico-practic privind protecția proprietății intelectuale. Ediția a 11-a. Chișinău: AGEPI, 2008. 312 p. (p. 205-212) precum că vulnerabilitatea tot mai mare a programelor pentru calculator este determinată de Internet, de globalizarea și răspândirea în masă a calculatoarelor, din ce în ce mai puternice și mai ieftine, care fac ca programele de calculator și alte opere protejate prin dreptul de autor și drepturile conexe să fie piratate sau distribuite ilegal mult mai ușor și pe zone geografice mult mai extinse [10, p. 205]) având ca efect o condiționare bilaterală. Or, dezvoltarea relațiilor sociale din domeniul proprietății intelectuale condiționează avansarea sistemului tehnologic, iar în ritmul dependent de nivelul și eficiența acestuia trebuie adoptate reglementări și luate măsuri eficiente de a preveni și a combate fenomenele antisociale ce pot lua amploare în acest cadru aplicativ. Legătura dintre efortul științific și dezvoltarea economică este cunoscută de secole, menționează A. Lupan, S. Toma. (*Corelația între proprietatea intelectuală, rezultatele cercetărilor științifice și procesul inovativ*. În: Lecturi AGEPI: Comunicări prezentate la simpozionul anual științifico-practic privind protecția proprietății intelectuale. Ediția a 11-a. Chișinău: AGEPI, 2008. 312 p. (p. 255-258) [109, p. 258] Această legătură a fost evidențiată prin faptul că rezultatele obținute în cercetarea științifică și dezvoltarea tehnologică promovează prosperitatea afacerilor și a economiei în întregime. Astfel, știința și protecția proprietății intelectuale, tehnologia și inovarea constituie componente strategice decisive pentru dezvoltarea economică și pentru progresul social. [109, p. 258]

În viziunea autorului I. Coban, (*Particularități ale examinării cauzelor de protecție a proprietății intelectuale în procedura de revizuire în cazul descoperirii unor circumstanțe noi și esențiale ale pricinii*. În: Lecturi AGEPI: Comunicări prezentate la simpozionul anual științifico-practic privind protecția proprietății intelectuale. Ediția a 11-a. Chișinău: AGEPI, 2008. 312 p. (p. 201-204) anume forma juridică de apărare a drepturilor și intereselor legitime ale persoanelor este cea mai complexă și eficientă; anume aceasta oferă o protecție certă. [31, p. 201] Nu putem să nu fim în acord comun cu autorul citat imediat anterior, care consemnează că, pe de o parte, aceasta cuprinde un șir de garanții procesuale prescrise de lege, iar pe de altă parte, acestea au drept scop protejarea drepturilor și intereselor legitime ale persoanelor prin adoptarea unei hotărâri judecătorești legale și întemeiate, [31, p. 201] însă acest cadru trebuie modelat și ținut în curs cu evaluarea continuă a relațiilor sociale din domeniul avizat. Or, în Republica Moldova

Legea privind dreptul de autor și drepturile conexe adoptată la 23 noiembrie 1994 cu nr.293-XIII [104] nu mai ținea ritmul relațiilor sociale ce vizează domeniul proprietății intelectuale, acestea cunoscând o ascensiune deosebită în ultimii zece ani de zile. Doar la 1 ianuarie 2011, prin *Legea nr.139 din 2 iulie 2010 privind dreptul de autor și drepturile conexe* [106] s-a pus parțial capăt unor nuanțe controversate referitoare la reglementarea relațiilor sociale cu privire la proprietatea intelectuală (ca drept exclusiv al persoanelor fizice și juridice asupra activității intelectuale), mai cu seamă în contextul atributului acestuia – dreptul de autor și drepturile conexe. Menționăm că parțial, deoarece prin studiile științifice curente, în special realizate de V.Volcinski, [6, 7, 169] A. Barbăneagră, [6, 7] S. Brânză, [19, 20, 21, 22, 23, 24] M. Spatar, [150, 151, 152, 153, 154, 155] A. Păduraru [130, 131, 132, 133] etc. se constată că domeniul de reglementare a relațiilor sociale privind proprietatea intelectuală și proprietatea industrială încă este departe de a fi unul de nivel înalt.

În ansamblu, atât legislația Republicii Moldova, cât și știința dreptului de proprietate intelectuală din această țară (A. Lupan, S. Toma, [109, p. 255] S. Brânză [21, p. 483-484], V.Volcinski, D. Chiroșca (Dreptul proprietății intelectuale. Note de curs. Chișinău: MUSEUM, 2001. 232 p.) [169, p. 10]) indică asupra celor două grupuri mari de drepturi care particularizează proprietatea intelectuală, fiecăruia fiindu-i specific un propriu obiect de reglementare:

- grupul de drepturi care se referă la proprietatea industrială;
- grupul de drepturi referitoare la dreptul de autor. [109, p. 255; 21, p. 484; 169, p. 10]

Cu siguranță, aceste grupuri de drepturi și categoriile proprietății intelectuale în ansamblu manifestă anumite semne comune. La un nivel mai înalt de abstracție, subliniază V. Volcinski și D. Chiroșca, ele au, în fond, un izvor comun de apariție a obiectelor (munca creativă) și joacă un rol primordial în dezvoltarea științei și tehnicii, în dezvoltarea culturii generale a umanității. [169, p. 10]

Operând cu delimitarea între conținutul dreptului de autor și a drepturilor conexe, pe de o parte, și dreptul de proprietate industrială, pe de altă parte, autorii A. Lupan, S. Toma consemnează:

- spre deosebire de obiectele de proprietate industrială, dreptul de autor protejează opera în întregime, expunerea ei într-o formă anumită. Opera științifică este protejată ca soluție științifică exprimată într-o formă care poate deveni și o condiție de protecție; [109, p. 256]
- dreptul de proprietate industrială asigură protecția rezultatelor materiale, pe când dreptul de autor deseori protejează rezultatele nemateriale ale activității intelectuale;

- obiectele de proprietate industrială sunt protejate juridic dacă sunt noi, originale, nu au analog și se caracterizează prin necesitate, eficacitate, economicitate, tehnologie rațională și competitivitate; dreptul de autor este orientat spre stimularea activității creative de realizare a obiectelor de proprietate intelectuală și a condițiilor de folosire a lor într-un mod cât mai larg. [109, p. 256]

În opinia noastră, delimitarea între aceste două categorii distincte și, în același timp unitare (dreptul de autor și dreptul de proprietate industrială), poate învedera și alte nuanțe de delimitare, spre exemplu punându-se accentul pe metoda de reglementare a categoriei, specificul reglementării acesteia, modalitatea de sancționare a încălcărilor care vizează relațiile sociale reglementate etc.

Susținem pe deplin aserțiunea autorilor S. Brânză, V. Lazăr, [99, p. 5 citat după 21, p. 483-484] prin care se face diferențierea între noțiunile de „proprietate intelectuală” și „proprietate industrială”, pe de o parte, și noțiunea de „drepturi intelectuale”, pe de altă parte. Astfel, referindu-se la drepturile ce rezultă dintr-o creație umană, fie că se realizează în domeniul artei și culturii, fie că decurg dintr-o activitate intelectuală, V. Lazăr optează pentru noțiunea de „drepturi intelectuale” și nu pentru noțiunile de „proprietate intelectuală” sau „proprietate industrială”. [16]

Punând accentul pe corelația între noțiunile de „proprietate intelectuală” și „proprietate industrială”, S. Brânză subliniază că, coroborând dispozițiile specificate în *Convenția de la Paris* cu dispozițiile din *Convenția de la Berna* și din *Convenția de la Stockholm*, se poate conchide că noțiunea de proprietate industrială constituie o parte în raport cu noțiunea de proprietate intelectuală, care constituie un întreg. Ca instituție juridică, se indică că dreptul de proprietate intelectuală cuprinde, pe de o parte, dreptul de proprietate industrială, iar, pe de altă parte, dreptul de autor și drepturile conexe. [21, p. 485] Totuși, procesul de constituționalizare a ramurilor de drept, menționează S. Brânză, se manifestă prin acțiunea de asigurare a conformității cu Constituția a tuturor prevederilor legale ce formează obiectul fiecărei ramuri de drept, indiferent de forța juridică a actelor prin care au fost promovate aceste prevederi. Acest proces, în aserțiunea autorului citat, consolidează, pe plan legislativ, concepția că noțiunea de „drept de proprietate intelectuală” este un gen aparte al noțiunii mai largi de „drept de proprietate” și că, implicit, conceptul de „proprietate intelectuală” se integrează în categoria economică de „proprietate”. [21, p. 489]

Literatura de specialitate din Republica Moldova, de rând și cu cea din România și alte state, pun accentul și pe categoria de „drept al proprietății intelectuale”, care în fond este atribuit la categorii distincte și înțeles ca element diferit. Însă este pe drept cuvânt apreciată opinia

autorilor V. Volcinski, D. Chiroșca, prin care această sintagmă are un caracter convențional, fiind comodă pentru utilizare și tradițională pentru practica internă și internațională. [169, p. 4]

Având la bază anume caracterul convențional, tradițional al terminologiei utilizate, V. Volcinski, D. Chiroșca definesc dreptul proprietății intelectuale ca fiind ansamblul de norme juridice care reglementează relațiile sociale privind crearea și valorificarea rezultatelor muncii intelectuale (spirituale, creatoare) după analogia reglementării relațiilor în cadrul dreptului de proprietate din dreptul comun, care îi asigură titularului o anumită sferă de libertate în acțiuni. [169, p. 4]

În opinia lui M. Spatari, dreptul de proprietate intelectuală este asociat în întregime în contextul dreptului material, având, în acest sens, următoarele argumente: - dreptul de proprietate intelectuală este o instituție a dreptului civil, care face parte din categoria dreptului material; - însăși sintagma - drept de proprietate intelectuală - tratată separat demonstrează că titularul dreptului de proprietate intelectuală are dreptul de proprietate exclusiv asupra ideilor materializate. [151, p. 147-156] Într-adevăr, constată și V. Volcinski, D. Chiroșca, este mult comun în reglementarea relațiilor de proprietate din dreptul comun, în calitate de obiecte ale căruia predomină bunurile corporale, și în reglementarea relațiilor de proprietate intelectuală, unde drept obiecte sunt rezultatele activității intelectuale ca bunuri corporale. [169, p. 4]

Totuși, V. Volcinski, D. Chiroșca, în concluzie indică asupra faptului că dreptul proprietății intelectuale nu este o ramură de drept și nici o subramură de drept, ci o instituție juridică complexă nu numai prin înglobarea în sine a celor două instituții, precum sunt dreptul de autor și dreptul proprietății industriale, care, la rândul lor, sunt și ele complexe. [169, p. 10] Am devenit promotorii unor altor elemente de analiză, în special reieșite din cercetările autorului M. Spatari, care caracterizează dreptul proprietății intelectuale – ca subramură a dreptului civil. [151, p. 147-156] În opinia noastră, dreptul proprietății intelectuale se înfățișează, reieșind din reglementările conținute în legislația Republicii Moldova, anume ca o subramură distinctă a dreptului civil. Or, relațiile sociale reglementate de această subramură comportă caracter pur civil.

Apelând la ideea după care noțiunea de proprietate intelectuală înglobează două segmente, cel al proprietății artistice, științifice și literare și cel al proprietății industriale, formele juridice pe care le îmbracă fiind dreptul de autor și drepturile conexe și, respectiv, dreptul de proprietate industrială, S. Brânză menționează că cu referire la dreptul de autor și drepturile conexe trebuie deosebite două sensuri ale acestei noțiuni: dreptul pozitiv (obiectiv) și dreptul subiectiv. [21, p. 494]

În ansamblu, se conchide că dreptul de autor este un drept subiectiv complex sau, altfel spus, un drept subiectiv-sinteză, constând într-un ansamblu de facultăți de ordin patrimonial și nepatrimonial pe care le au autorii de creații literare, artistice și științifice asupra operelor sale, creații exprimate, de regulă, materialmente. [21, p. 495] M. Spatari definește dreptul de autor ca fiind „totalitatea de norme care privesc nașterea, modificarea și stingerea drepturilor morale și patrimoniale referitoare la domeniul creării și dispunerii de operele de natură științifică, artistică și de cultură”.

Nu poate fi lăsată de sub atenție științifică concluzia autorului S. Brânză, care, operând cu art. 1 al *Convenției de la Paris* și cel al art. 2 al *Convenției de la Stockholm*, conchide că drepturile referitoare la protecția împotriva concurenței neloiale fac parte, de asemenea, din componența dreptului de proprietate industrială. Însă, pe bune, se indică în continuare, că examinând legislația Republicii Moldova și cea a României în materie de referință, nu se poate afirma că reprimarea concurenței neloiale ar constitui un obiect aparte de protecție a proprietății intelectuale, însă anumite componente ale dreptului de proprietate industrială formează împreună drepturile referitoare la protecția împotriva concurenței neloiale. [21, p. 525] Adică, în aserțiunea autorului M. Spatari, deși actele internaționale reglementează concurența neloială în cadrul conținutului proprietății intelectuale, legislația penală a Republicii Moldova, prin conținutul art. 185¹ C. pen., *operează cu unele detalii care asigură eficient combaterea acestui fenomen socialmente periculos*, totuși, se evidențiază de către autorul citat că *prin art. 246¹ C. pen. nu se încalcă careva prevederi legate nemijlocit de relațiile în domeniul proprietății intelectuale*. Nu susținem acest ultim punct de vedere, indicând asupra faptului că legislația penală nu constituie un domeniu de reglementare a relațiilor sociale privitoare la proprietatea intelectuală. Or, în cazul în care legislația penală operează cu norme diferite în cazul încălcării dreptului de autor și a drepturilor conexe (art. 185¹ C. pen.), încălcării dreptului asupra obiectelor de proprietate industrială (art. 185² C. pen.), concurenței neloiale (art. 246¹ C. pen.), acest fapt nu determină posibilitatea unei asemenea concluzii, precum că concurența neloială nu este un component al drepturilor de proprietate intelectuală. [151]

Protecția acestor grupuri de drepturi se efectuează prin intermediul diferitor procedee și tipuri. În literatura de specialitate a Republicii Moldova sunt exemplificate două forme de protecție: jurisdicțională (activitatea organelor împuternicite de stat pentru a efectua apărarea drepturilor violate sau contestate [169, p. 89, 128]) și nejurisdicțională (acțiuni efectuate de subiecții dreptului de autor și drepturilor conexe la soluționarea independentă a litigiilor apărute, fără a apela la organele investite cu acest drept [169, p. 90, 128]).

Aceste forme de protecție (apărare) sunt, în viziunea autorilor V. Volcinski și D.Chiroșca, specifice ambelor forme de manifestare a proprietății intelectuale: dreptul de autor și dreptul de proprietate industrială. [169, p. 89, 128]

Însuși sistemul de protecție a proprietății intelectuale, constată I. Coban, are drept scop protejarea „ideii” sau capacității creative, ce presupune personalitate, inteligență, simț estetic, forță creatoare, facultate de a gândi și formula ideii și a le expune într-o formă personală, autentică – care, consideră autorul, în fond, poate fi opusă terților (și respectiv protejată) din momentul materializării pe un suport (indiferent de natura acestuia). De aceea, susține I. Coban, în cazul apariției litigiilor cu privire la un drept – obiect al proprietății intelectuale – actul judecătoresc de dispoziție întemeiat și legal va constitui cel mai eficient mijloc de garantare a proprietății intelectuale, iar interpretarea corectă de către revizuenți și aplicarea justă a legii vor spori eficiența formei judiciare de apărare a drepturilor de proprietate intelectuală. [31, p. 203-204]

Opiniile expuse în literatura de specialitate a Republicii Moldova referitor la locul mijloacelor de drept penal în domeniul combaterii încălcărilor care afectează regimul proprietății intelectuale diferă de la caz la caz și de la autor la autor.

Astfel, experții europeni E. Stuart, E. Fano, L. Scales et. al. menționează că, deși sancțiunile penale au fost îmbunătățite în Republica Moldova, majoritatea dintre acestea sunt încă modeste și posibilitatea de închisoare este prevăzută doar într-un mod limitat în raport cu activitatea criminală organizată. [158, p. 128] În acest ultim cadru de idei, susținem opinia autorului M. Spatar, precum că în raport cu răspunderea pentru încălcarea reglementărilor normative vis-a-vis de dreptul de autor ori drepturile conexe, se impun cu titlu de efect sancționator suprem normele de drept penal. [155, p. 49] Acest caracter de ultimatum este acceptabil în contextul încălcării tuturor drepturilor intelectuale reieșite din esența și conținutul proprietății industriale și a dreptului de autor sau a drepturilor conexe.

Pornind de la necesitatea armonizării legislației și politicilor Republicii Moldova în domeniul proprietății intelectuale la standardele Uniunii Europene, E. Stuart, E. Fano, L. Scales et. al. au evidențiat necesitatea unei legislații suplimentare pentru a aplica dispozițiile din *Legea Republicii Moldova privind dreptul de autor și drepturile conexe*. [158, p. 150] Susținem această necesitate constatată nu numai prin expertizarea legislației de către oficialii europeni, ci și din realitatea obiectivă la nivelul Republicii Moldova. Asemenea altor reglementări, domeniul proprietății intelectuale capătă un fon normativ superior unor state europene, însă la nivel aplicativ acesta nu suportă criticii. De asemenea, s-a constatat că în Republica Moldova, în domeniul brevetelor, posibilitatea de brevetare a metodelor medicale este în contradicție cu

legislația Uniunii Europene și ar trebui să fie revizuită în contextul dialogului ulterior de devenire a unui stat în care s-a solicitat extinderea efectelor Convenției Brevetului European. [158, p. 240]

În acord deplin suntem și cu unele concluzii care le indică experții europeni în raport cu legislația Republicii Moldova privind proprietatea intelectuală, mai cu seamă reieșind din stabilirea unor puncte slabe cu caracter material-instituțional și practic referitor la acest domeniul complex. La acestea au fost atribuite: lipsa unei direcții strategice de asigurare a respectării, împreună cu o lipsă de planificare, date de activitate și de realizare în ceea ce privește lupta împotriva pirateriei și contrafacerii; coordonarea inadecvată a agenților de asigurare a respectării; completarea cu personal și alte constrângeri de resurse; nevoia continuă de instruire suplimentară a organelor de asigurare a respectării legislației și de inițiative de sporire a conștientizării; necesitatea de a obține un grad mai deplin de specializare judiciară în ceea ce privește cauzele legate de drepturile de proprietate intelectuală; lipsa de aranjament suficient din partea titularilor de drept în efortul de aplicare și sistemul actual subdezvoltat de gestionare a colecțiilor din Republica Moldova. [158, p. 241]

În raport cu cele amintite, am sublinia necesitatea evaluării mai adecvate a categoriilor de opere care cad sub incidența protecției dreptului de autor și drepturilor conexe, precum și a drepturilor asupra obiectelor de proprietate industrială. Controversele inițiate în Republica Moldova referitoare la categoriile de opere ce trebuie să obțină protecție juridică sunt complexe. Astfel, spre exemplu, menționează S. Rotaru, (în lucrarea Determinarea regimului juridic de protecție a expresiilor folclorice. În: Lecturi AGEPI: Comunicări prezentate la simpozionul anual științifico-practic privind protecția proprietății intelectuale. Ediția a 11-a. Chișinău: AGEPI, 2008. 312 p. (p. 215-218) există anumite tendințe de a demonstra necesitatea protecției creațiilor populare ca obiecte ale dreptului de autor, motivate prin faptul că o asemenea protecție trebuie acordată împotriva utilizării neautorizate a expresiilor folclorice, inclusiv a practicii generale de a obține profituri prin exploatarea comercială a acestor expresii, în afara comunității lor de origine și fără nici o recompensă acordată acestor comunități. [148, p. 215] În statele dezvoltate, subliniază S. Rotaru, creațiile populare (basmelor, proverbele, ghicitorile, cântecele, bancurile, dansurile, arhitectura națională, costumele naționale etc.) sunt considerate drept un element al domeniului public, prin aceasta se explică faptul că ele nu sunt supuse protecției juridice, fiind un exponent al diverselor interese naționale sau al unor comunități. [148, p. 215] Potrivit dispozițiilor *Legea privind dreptul de autor și drepturile conexe a Republicii Moldova* folclorul face parte din categoria creațiilor care nu constituie un obiect al dreptului de autor, la fel ca și în legea românească. [148, p. 216]; adică legiuitorul Republicii Moldova, menționează

V.Volcinschi, D. Chiroșca, respinge ideea de a proteja folclorul prin normele dreptului de autor. [169, p. 34]

În Republica Moldova, s-a constatat că inițial se presupunea că ideea protecției expresiilor folclorice va fi încadrată în legislația dreptului de autor, însă clară apărea complexitatea și problematica unor asemenea decizii. Modelele dreptului de autor din diverse state, dar și toate regimurile de administrare a proprietății intelectuale, nu recunosc faptul că creatorul și proprietarul tezaurului cultural poate să reprezinte o întreaga etnie, națiune, popor (autorul creațiilor populare este poporul [169, p. 34]); poziția acestora este că există în mod exclusiv un autor sau un titular de drepturi concret. [148, p. 217] Nu mai puțin problematice se înfățișează nuanțele legate de termenul de „protecție”, întrucât multe din expresiile folclorice poartă un caracter oral și continuă să existe numai în colectivitate și în memoria fiecărui membru al colectivității. Dacă în drepturile de autor există un echilibru între interesele autorilor și necesitățile societății pentru accesul liber la creație și cunoștințe, protecția fiind limitată în timp, atunci, subliniază S. Rotaru, termenul de protecție a expresiilor folclorice trebuie să fie nelimitat. [148, p. 217]

În acest segment al viziunilor științifice, s-a iscat și realitatea faptului că procesul de globalizare a condus la comercializarea folclorului la scară mondială; s-au lărgit formele de utilizare a acestei moșteniri culturale, iar revoluția tehnică a condus la posibilități mai mari de fixare și de răspândire a tradițiilor culturale ale popoarelor. Și bine menționează S. Rotaru, utilizarea nelegală a folclorului reprezintă doar o parte a pericolului căruia este supus, probleme separate fiind reieșite din exproprierea folclorului, din achiziționarea lui în folosul creației unei etnii sau al unor persoane concrete, din deformarea acestuia prin utilizare, din lipsa indicațiilor de apartenență etc. [148, p. 217] Totuși, cu toate că comunitatea mondială acordă o atenție susținută protecției și păstrării folclorului, nu există un instrument internațional care ar reglementa relațiile existente în acest domeniu, [148, p. 217] foarte strâns legat de drepturile de proprietate intelectuală.

În ipoteza reliefării celor mai nuanțate cercetări științifice elaborate în Republica Moldova cu privire la ocrotirea pe cale penală a proprietății intelectuale se afirmă lucrările elaborate de către M. Spataru și A. Păduraru. În acest sens, dacă M. Spataru a orientat atenția sa spre cercetarea problematicii infracțiunilor privind dreptul de autor și drepturile conexe potrivit legislației penale a Republicii Moldova, [150-155] atunci A. Păduraru a reieșit din analiza infracțiunilor în domeniul proprietății industriale în legislația Republicii Moldova și în legislația României. [130-133] În concluzie, susținem pe deplin poziția lui A. Păduraru, după care atât în Republica Moldova, cât și în România, sistemul normativ de protecție a proprietății intelectuale

este unul bine structurat, reglementările în materie fiind în principiu în concordanță cu legislația internațională vizând domeniul proprietății industriale. [132, p. 249] Sub acest ultim aspect, totuși optăm pentru excluderea unor norme care vizează incriminările contra proprietatea industrială din legislația penală a României, acestea neantrenând gradul de pericol social specific infracțiunii. La nivelul Republicii Moldova, însă normele trebuie mai amplu generalizată și concordată cu sistemul răspunderii contravenționale în această materie complexă.

O atenție separată problematicii complexe a proprietății industriale, prin prisma analizei juridice comparate, inclusiv în materie de drept penal, este acordată de către autorul A. Păduraru. După cum remarcă, pe drept cuvânt, A. Păduraru (*Răspunderea pentru faptele infracționale în domeniul proprietății industriale în conformitate cu legislația penală română și Codul penal în vigoare al Republicii Moldova. Analiza juridico-istorică. În: Revista Națională de Drept, 2011, nr.9, p.40*) - *istoria reglementărilor privind infracțiunile în domeniul proprietății industriale este strâns legată de istoria proprietății industriale și, implicit, de cea a dezvoltării proprietății intelectuale în întregime*. [170, p. 40] Or, anume proprietatea intelectuală include în sine și proprietatea industrială. Autorul A. Păduraru constată că toate legislațiile penale moderne conțin reglementări ale faptelor infracționale în domeniul proprietății industriale și acest ultim fapt este datorat semnificației pe care o dobândesc relațiile sociale cu privire la proprietatea industrială pentru propășirea colectivității sociale și pentru activarea interesului cetățeanului la progresul acestei colectivități (Analiza de drept comparat a reglementărilor privind infracțiunile în domeniul proprietății industriale din legislația Spaniei, Estoniei, Chinei, Bulgariei și Lituaniei. În: Revista Națională de Drept, 2011, nr.5, p.43). [130, p. 43] Făcând referire la legislațiile penale ale Spaniei, Estoniei, Chinei, Bulgariei, Lituaniei, se concluzionează că reglementările privind infracțiunile în domeniul proprietății industriale din legislațiile acestor state au un caracter lacunar, întrucât nu se referă la toate segmentele proprietății industriale. [130, p. 43] Or, în această ordine de idei, statuăm ipoteza după care se procedează bine de către legiuitorii acestor state prin neîmpovărarea legislației penale cu segmente de reglementare, ci doar cu efecte de răspundere juridică pentru încălcarea acestor reglementări. În mare măsură susținem ideea autorului A. Păduraru, după care este inacceptabilă raportarea concepției promovate în legea penală chineză la legea penală a Republicii Moldova și a României. Or, aceasta vine în contradicție cu principiul legalității, care oferă o discreție prea largă la stabilirea conținutului unor concepte relevante în planul calificării infracțiunilor în domeniul proprietății industriale. [130, p. 43] Analiza sisteimică a legislației în domeniul proprietății intelectuale, nu doar în materie de drept penal, ne dictează o altă ultimă concluzie în raport cu legislațiile Spaniei, Chinei, Bulgariei, Estoniei și Lituaniei, decât cea indicată de A. Păduraru. Autorul susține că *cu*

excepția legislației penale în materie a Spaniei, toate celelalte legislații (Estoniei, Chinei, Bulgariei, Lituaniei) sunt evaluate insuficient, în comparație cu reglementările corespondente din legea penală a Republicii Moldova și a României. [130, p. 43] Adică, fiecare legislației, în cadrul sistemului de valori protejate acordă câmp suficient de protecție relațiilor sociale privitoare la proprietatea intelectuală în ansamblu, precum și relațiilor sociale care vizează proprietatea industrială în mod individual.

Nu mai puțin importantă ni se prezintă cercetarea realizată de către A. Păduraru cu referire la analiza comparată a reglementărilor privind infracțiunile în domeniul proprietății industriale din legislația Republicii Moldova și a României (Analiză de drept comparat a reglementărilor privind infracțiunile în domeniul proprietății industriale din legislația Republicii Moldova și a României. În: Revista Națională de Drept, 2011, nr.2, p.44). [131, p. 44] În concluzie, cercetarea se impune cu un ansamblu de concluzii notorii, în particular: 1) *diferă abordarea tehnico-legislativă privind cadrul incriminărilor consacrate apărării penale a proprietății industriale: în România, răspunderea pentru infracțiunile în domeniul proprietății industriale este stabilită în contextul unor legi extrapenale care conțin dispoziții de incriminare; în Republica Moldova, răspunderea pentru asemenea infracțiuni este prevăzută de art.185² și 185³ C.pen. al RM; 2) spre deosebire de legea penală a Republicii Moldova, legislația României nu incriminează distinct îndemnarea terților la realizarea încălcării dreptului asupra obiectului proprietății industriale; 3) spre deosebire de legea penală a Republicii Moldova, legislația României nu prevede obligativitatea producerii unor daune materiale în urma încălcării dreptului asupra obiectului proprietății industriale; 4) spre deosebire de legislația României, legislația Republicii Moldova nu conține reglementări atât de detaliate vizând fiecare din segmentele proprietății industriale protejate penalmente.* [131, p. 43] În opinia noastră, la cea din urmă concluzie se impune anumite precizări, care le găsim reflectate și în opiniile științifice ale autorului M. Spătari. Astfel, legislația penală a Republicii Moldova nici nu trebuie să se impună cu nuanțe de reglementare în material proprietății intelectuale în ansamblu, și a proprietății industriale, în mod special, acestea regăsindu-se într-o legislație de reglementare adecvată. Însă, susținem că și în contextul unei legislații penale sistematizate cum este cea a Republicii Moldova, totuși nuanțe de reglementare se conțin în normele acesteia, ele necesitând a fi excluse, favorizându-se, astfel, o aplicare mai eficientă a cadrului normative în vigoare.

În cursul evaluării problemelor recente cu care se confruntă Republica Moldova la etapa actuală, remarcăm și faptul că aceasta a aderat la un ansamblu de tratate, convenții, acorduri internaționale, asumându-și obligațiuni de armonizare a legislației naționale. La moment există 88 state parte la *Tratatul privind dreptul de autor*, inclusiv Republica Moldova (Republica

Moldova face parte la Convenția Tratatului privind dreptul de autor din 6 martie 2002) și 86 de state parte la *Tratatul OMPI privind interpretările și fonogramele*, iarăși inclusiv Republica Moldova (Republica Moldova face parte la Tratatul OMPI privind interpretările și fonogramele începând cu 20 mai 2002). [158, p. 49-50]

Recent, Republica Moldova a semnat, pe 29 octombrie 2008, Convenția de la Bruxelles și Tratatul de la Singapore, pe 16 martie 2009. Însăși experții europeni constată faptul că Republica Moldova a ratificat mai multe tratate internaționale privind drepturile de proprietate intelectuală decât unele state membre ale OMPI (Republica Moldova a ratificat toate convențiile OMPI, cu excepția Tratatului de la Washington). [158, p. 91]

1.2. Considerațiuni privind formarea, dezvoltarea și protecția juridică a domeniului științific al dreptului de proprietate intelectuală și analiza situației existente în România

O premieră [citează Gh. Nistoreanu în 99, prefață] în literatura juridică din România a fost studiul monografic *Infracțiuni contra drepturilor de proprietate intelectuală*, elaborat de către V. Lazăr și consacrat apărării drepturilor de proprietate intelectuală în România prin mijloace de drept penal. Deși, consemnează V. Lazăr, între specialiști există din ce în ce mai puține controverse cu privire la natura juridică a drepturilor intelectuale, în lucrările elaborate de către aceștia sunt analizate, împreună sau separat, conceptele de „proprietate intelectuală” și „proprietate industrială”. De către toți, indică autorul citat, sunt recunoscute drepturile ce rezultă dintr-o creație umană, fie că se realizează în domeniul artei și culturii, fie că decurg dintr-o activitate industrială. [99, p. 1] Or, pe plan mondial se cunoaște o accentuare a legăturii dintre dreptul de autor și dreptul de proprietate industrială, astfel că, atât lucrările teoretice, cât și reglementările în vigoare se referă la drepturile de proprietate intelectuală în ansamblul lor. [16, p. 1]

În speță, incursiunile teoretico-științifice materializate de către V. Lazăr prin cercetările monografice au evaluat problematica drepturilor de proprietate intelectuală și necesitatea apărării acestora prin mijloace juridice; apărarea drepturilor de autor prin norme juridice de drept penal; protecția juridică a invenției și drepturilor inventatorului prin mijloace de drept penal; protecția juridică prin mijloace de drept penal a desenelor și modelelor industriale; protecția juridică a topografiilor circuitelor integrate în România; apărarea dreptului de marcă și a indicațiilor geografice prin mijloace de drept penal.

Meritorie se prezintă opinia după care se concluzionează că și lucrările din domeniul industrial în care sunt încorporate creațiile umane pot fi considerate opere. [99, p. 2] Or, se

menționează că rolul esteticii în domeniul industrial a crescut atât de mult încât invențiile, mărcile, desenele și modelele industriale sunt indisolubil legate de calitatea vieții, un element important de orientare a consumatorului și de creștere a valorii comerciale a unui produs; reprezentând, deci, opere de creație intelectuală, acestea (invenția, marca ori indicația geografică, desenul sau modelul industrial) au, alături de celelalte opere create de oameni, vocație la protecție juridică. Separarea, însă, a drepturilor de proprietate intelectuală în diferite categorii se face doar reieșind din reglementările acestora prin diferite acte normative. [99, p. 2]

În viziunea noastră, remarca autorului V. Lazăr, precum că obiectul juridic generic al infracțiunilor prevăzute în Legea nr.8/1996 este constituit din relațiile sociale care se formează și se dezvoltă în cadrul unei activități reglementate de lege, pare a fi abstractă și lipsită de eficiență juridică. Or, întreg ansamblul de incriminări dintr-un grup omogen de infracțiuni afectează regimul unor anumitor relații sociale, fapt care a determinat și unificarea acestora în cadrul unui singur segment structural de reglementare. În acest sens, relațiile sociale privitoare la proprietate, inclusiv proprietate intelectuală și proprietatea industrială (ca exprimare a categoriei de drepturi de proprietate intelectuală), formează ori ar trebui să formeze obiectul juridic generic al infracțiunilor privitoare la dreptul de autor și drepturile conexe (adică proprietatea intelectuală în ansamblu). În materie penală, diferențierea între opere originale și opere derivate [99, p. 20] este una convențională și importantă, în particular, sub aspectul identificării corelației între titularul ori autorul operei și subiectul pasiv al infracțiunilor în cauză.

Sub aspectul analizei dreptului de inventator, V. Lazăr susține că acesta apare astfel ca un drept complex, format dintr-un mănunchi de drepturi personale și patrimoniale, care, toate împreună rezultă din invenția realizată ce formează obiectul acestui drept. Acest drept, în aserțiunea autorului citat, prin complexitatea și particularitățile pe care le prezintă, constituie dreptul de inventator ca un drept aparte, autonom. [99, p. 79]

În concluzie, identificăm faptul că unele dintre incriminările analizate de către V. Lazăr și-au pierdut din eficiență aplicativă, fiind astfel abrogate ori modificate, altele, însă, favorizează anumite necesități de implicare activă în normativul penal, fiind neeficiente mai mult sub aspectul oportunității incriminării, decât sub aspectul eficienței aplicative.

Luând în vedere faptul că perceperea specificului de reglementare a domeniului dreptului de proprietate intelectuală este complex, mai cu seamă reieșind din caracterul și conținutul terminologiei utilizate, un instrument eficient în asigurarea unei aplicări juste a legislației, operându-se cu interpretările gramaticale a fost lucrarea elaborată de către R. Pârvu și C.Romițan *Drepturile de autor și drepturile conexe* (2005). [124] După cum remarcă însăși autorii, lucrarea a fost concepută pentru a răspunde nevoilor imediate de înțelegere a unor termeni utilizați fie în

exercitarea de către titulari a drepturilor de proprietate intelectuală recunoscute și protejate în România prin legi speciale, fie în aplicarea acestor legi de către organele de urmărire penală în cadrul instrumentării cazurilor de încălcare a drepturilor respective, fiind la îndemâna polițiștilor, a procurorilor și a judecătorilor. [124, cuvânt înainte]

Punând accentul pe dreptul de autor, R. Pârvu, C. Romițan îl asimilează cu ansamblul normelor juridice care reglementează raporturile personale nepatrimoniale și patrimoniale stabilite în legătură cu realizarea unei opere literare, artistice sau științifice, precum și a altor opere de creație intelectuală. [124, p. 34] Caracterul prea abstract al noțiunii exprimate de autorii citați admite posibilitatea includerii în categoria drepturilor de autor și a drepturilor asupra desenelor și modelelor industriale, invenției, mărcii etc. După cum constată V. Lazăr, acestea de asemenea constituie opere de creație intelectuală. [99, p. 2] Logică și rațională apare diferențierea (care și exclude controversele anterior redată) între categoriile de drepturi de autor și drepturi de proprietate intelectuală, cele din urmă constituindu-se din drepturile de autor, drepturile conexe dreptului de autor, drepturile asupra unui brevet, asupra mărcilor de produs sau de serviciu înregistrate, dreptul asupra desenelor și modelelor industriale, dreptul asupra indicațiilor geografice, dreptul asupra brevetelor de invenție, dreptul protecției suplimentare, dreptul asupra topografiei circuitelor integrate etc. Se subliniază, în această ordine de idei, că de regulă, se consideră că drepturile de proprietate intelectuală regroupează două mari categorii de drepturi: cele privind proprietatea industrială și cele privind proprietatea literară, artistică și științifică. [124, p. 39] În contextul dreptului de autor, R. Pârvu și C. Romițan identifică dreptul exclusiv – ca trăsătură a acestuia considerată cel mai eficace mijloc de protecție a acestuia, conferind autorului o poziție privilegiată în raport cu rezultatul creației sale, un „monopol” de fapt asupra utilizării creației sale. [124, p. 39]

Totuși, mai puțin eficientă apare redarea noțiunii de *încălcarea a dreptului de autor* prin specificări de referință, care nu au la bază un substrat sistemic care să comprime toate încălcările din acest domeniu. Astfel, definirea încălcării dreptului de autor prin *nerespectarea drepturilor exclusive, de natură morală sau patrimonială, recunoscute de lege autorului* pare a fi cu mult mai plauzibilă decât exemplificarea, prin definiție a acestor încălcări, care, în limite normative, nu este exclusivă (utilizarea sau exploatarea neautorizată a unei opere protejate prin drept de autor, atunci când autorizarea utilizării este impusă de lege sau, în ceea ce privește protecția drepturilor morale ale autorului, nerespectarea integrității operei, omiterea menționării sau schimbarea numelui autorului). [124, p. 59]

În contextul dreptului de autor, R. Pârvu și C. Romițan identifică dreptul exclusiv – ca trăsătură a acestuia considerată cel mai eficace mijloc de protecție a acestuia, conferind autorului

o poziție privilegiată în raport cu rezultatul creației sale, un „monopol” de fapt asupra utilizării creației sale. [124, p. 35]

După cum subliniază, pe drept cuvânt autorul G. Antoniu, anume C. Romișan reușește în România să sintetizeze și să analizeze un bogat material științific, desprinzând din acesta concluzii pertinente și convingătoare de natură să deschidă noi perspective în tratarea problematicii complexe a ocrotirii penale a proprietății intelectuale. [citată după 142, p. V] Or, acest fapt a fost cu puțință drept urmare a documentării remarcabile din doctrina de specialitate română și străină, a unei temeinice cunoașteri a practicii judiciare în materie și a unor reflecții profunde asupra temei. [142, p. V] În consecință, lucrarea *Protecția penală a proprietății intelectuale* constituie o valoroasă cercetare monografică a incriminărilor menite să ocrotească proprietatea intelectuală în România. [142, p. VII]

Inițiindu-ne cu aceste detalizări calitative caracteristice lucrării citate identificăm faptul că C. Romișan pune accentul, prin conținutul cercetării, pe o descriere succesivă și complexă a obiectului și noțiunii dreptului proprietății intelectuale [142, p. 1-59], protecția dreptului de autor, a drepturilor conexe și a drepturilor *sui generis* ale fabricanților de baze de date prin mijloace de drept penal [142, p. 60-194], protecția penală a invențiilor și a drepturilor inventatorului [142, p. 195-233], protecția penală a altor creații tehnice sau estetice, asociate produselor industriale [142, p. 234-286], protecția mărcilor și indicațiilor geografice prin mijloace de drept penal [143, p. 287-343], legislația drepturilor de proprietate intelectuală, inclusiv sub aspectul propunerilor de *lege ferenda* [142, p. 344-367].

Având la bază ideea după care *dreptul proprietății intelectuale reprezintă acea ramură de drept al cărei obiect îl constituie normele juridice care reglementează raporturile privind protecția creației intelectuale cu caracter literar, artistic sau științific, precum și creațiile intelectuale cu aplicabilitate industrială și semnele distinctive ale unei asemenea activități* [143, p. 2], susținem aserțiunea autorului C. Romișan, care invocă faptul că, reieșind din legislația României, dreptul de proprietate intelectuală este format din două segmente (categorii): *dreptul de proprietate industrială și dreptul de autor, drepturile conexe dreptului de autor și drepturile sui generis ale fabricanților bazelor de date*. [143, p. 2] În acest context, dreptul de autor, ca instituție juridică, se afirmă prin totalitatea normelor juridice care reglementează raporturile referitoare la realizarea și protecția operelor literare, artistice sau științifice, iar dreptul proprietății industriale – ca totalitatea normelor juridice care reglementează raporturile referitoare la creațiile intelectuale aplicabile în industrie și la semnele distinctive ale acestei activități. [143, p. 4, 3] Din perspectiva ideilor anunțate, nu susținem poziția unor autori din Republica Moldova (în special M. Spătari [152]), precum că concurența neloială nu constituie o

instituție a dreptului de proprietate intelectuală, însă ne raliem la opinia autorului C. Romițan, prin care se anunță că acțiunea de concurență neloială este un instrument juridic prin care se asigură protecția drepturilor de proprietate industrială, fapt care determină neinclusiunea ei printre obiectele proprietății industriale, însă, deși are un fundament complex, analiza reglementărilor, a formulărilor din doctrină sau a jurisprudenței trebuie efectuată în cadrul proprietății industriale. [Y. Eminescu citat după 142, p. 8]

Într-adevăr, operând cu constatarea autorului C. Romițan, precum și a altor autori care au manifestat interes științific față de problematica complexă a dreptului proprietății intelectuale, acordul de asociere a României la Uniunea Europeană a vizat ca condiție importantă anume *armonizarea legislației României cu cea comunitară*. În acest sens, România și-a asumat obligația ca legislația ei să devină, gradual, compatibilă cu cea a României. [142, p. 22] Însă, și în acest cadru de norme adoptat, susținem că au fost admise anumite erori și neluate în calcul toate realitățile și eventualele problematice cu care se poate confrunta comunitatea românească în lupta cu delictele care afectează regimul juridic al proprietății intelectuale. Or, supradozarea normelor penale cu fapte de asemenea natură impun cheltuieli mari și foarte mari, care nu justifică pe deplin implicarea organelor de autoritate publică în combaterea pe cale penală a încălcărilor la acest regim. Prin această remarcă nu avem intenția de a subestima necesitatea asigurării unei protecții eficiente a drepturilor autorilor, precum și a creațiilor lor, nu numai în țara de origine, ci și în alte state în care acestea sunt utilizate și valorificate. [142, p. 22] Apare rațională și meritorie considerațiunea autorului C. Romițan, prin care se anunță că principalele aspecte care conduc către crima organizată sunt anume: contrafacerea și pirateria sunt foarte bine structurate, beneficiind de linii de fabricație de ultimă generație, activitățile desfășurate sunt flexibile, fabricarea, transportul și comercializarea presupune organizarea în rețele, produsele sunt fabricate numai în anumite state și apoi comercializate în altele; de regulă, produsele sunt fabricate într-o țară, ambalate în alta, apoi sunt transportate prin tranzitarea unui alt stat, pentru ca în final să fie comercializat într-o a patra țară. [142, p. 54]

Totuși, în concluzie, deși se constată de către C. Romițan (încă în anul 2006) că legislația română în domeniul proprietății intelectuale era armonizată în cea mai mare parte cu prevederile directivelor Uniunii Europene, cu convențiile și tratatele internaționale la care România este parte, precum și cu legislațiile statelor membre ale Uniunii Europene sau în curs de aderare, totuși au fost prezentate în acea perioadă un ansamblu amendamente la dispozițiile adoptate ori propunerea adoptării de dispoziții noi. [142, p. 347-348] Aceste amendamente priveau reforma legislativă în domeniul dreptului de autor, drepturilor conexe și al drepturilor *sui generis* ale fabricanților de baze de date; reforma legislativă în categoria creațiilor tehnice sau estetice

asociate produselor industriale; reforma legislativă în categoria semnelor distinctive ale activității de comerț. [142, p. 348-363]

Urmare a unei colaborări model între Monitorul Oficial R.A. și Oficiul Român pentru Drepturile de Autor, în anul 2007 apare de sub tipar culegerea de legi *Drepturile de autor și drepturile conexe*, care după cum remarcă R. Pârvu, prezintă în deschidere legea-cadru a unei părți importante a domeniului proprietății intelectuale reprezentate de proprietatea literar-artistică și științifică, o lege cu totul nouă și modernă, *Legea nr. 8/1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe*. [124, p. 3] În ansamblu, se stabilește că actele normative ce vizează dreptul de autor și drepturile conexe se identifică prin două categorii: care servesc în principal titularilor de drepturi de autor sau conexe (celor care beneficiază de prevederile legii), pe de o parte, și „industriilor creative”, pe de altă parte; precum și care servesc, în special, pentru protecția drepturilor de autor și a drepturilor conexe în relațiile internaționale ale României, fie ca exportatoare, fie ca importatoare de produse purtătoare ale acestor drepturi, interesând avocați, polițiști, procurori și judecători deopotrivă. [124, p. 4]

Luând în vedere opțiunea anterior amintită, precum și faptul că aderarea României la Uniunea Europeană a obligat la o abordare mai europeană a dreptului de autor și a drepturilor conexe, a apărut, în anul 2008, variantele „originale” ale principalelor reglementări comunitare în materie, pentru ca specialiștii români și cei interesați să sesizeze și să semnaleze acele nuanțe care au scăpat legiuitorului român sau care au fost ignorate de acesta și l-au condus la adoptarea unor soluții diferite de cele din dreptul comunitar. Acest ultim fapt a fost prezumat de către autorii C. Romișan și P. Buta. [65, cuvânt înainte]

Urmărindu-se analiza juridico-penală a infracțiunilor din domeniul afacerilor, inclusiv prin prisma actelor normative naționale și internaționale, C. Voicu, F. Sandu, A. Boroi, I. Molnar analizează inițial (2002) [168, p. 333] infracțiunile privind dreptul de proprietate intelectuală, pentru ca ulterior (2008) să apară o altă lucrare (unii dintre autori fiind aceeași), care aceleași infracțiuni le unifică prin categoria infracțiunilor privind dreptul de autor. [167, p. 296]

În acest context, se determină că creația intelectuală ocupă un loc de frunte în dezvoltarea economică, socială și culturală a fiecărui popor, iar bunăstarea unei țări se apreciază și prin capacitatea sa de a crea, de a introduce, administra și exploata activele intelectuale, dincolo de resursele sale naturale, de forța de muncă sau de capitalul de care dispune. [168, p. 333] Or, în primul rând, progresul și bunăstarea umanității depind de capacitatea oamenilor de a crea în domeniile tehnicii și culturii; în al doilea rând, protecția juridică a creațiilor noi încurajează investițiile, antrenând, de asemenea, alte inovații; în al treilea rând, promovarea și protecția

proprietății intelectuale stimulează creșterea economică, creează noi locuri de muncă și noi ramuri de activitate și ameliorează calitatea vieții. [168, p. 333]

După cum am amintit anterior, C. Voicu, I. Molnar, A. Boroș, M. Gorunescu, S. Corlățeanu pun accentul ulterior și pe infracțiunile privind dreptul de autor și protejarea drepturilor conexe. [168, p. 296-336] Operându-se cu premisa după care protecția dreptului de autor și a drepturilor conexe acestuia este realizată în principal prin Legea nr.8 din 1996, se precizează că încălcarea prevederilor acestei legi atrage sancțiuni disciplinare, contravenționale, civile sau penale în raport cu natura faptei, urmările sale ori de gradul de pericol social. [168, p. 296, 301]

În alt pol al unor aserțiuni exprimate anterior, se afirmă ideea autorilor C. Voicu, I. Molnar, A. Boroș, F. Sandu prin care, pe drept cuvânt, se enunță că dreptul de inventator, ca o categorie specială de drepturi, mai este cunoscută și sub denumirea de „drept de proprietate industrială”. [167, p. 311]

1.3. Elemente de drept penal comparat în materia infracționalității vizând proprietatea intelectuală

Dintotdeauna au existat păreri pro și contra protecției juridice a proprietății intelectuale. Totuși, întrebarea pe care o adresăm de moment este: *până unde trebuie să meargă guvernele naționale și organisme internaționale în a proteja activitatea creativă a omului, în special prin acordarea drepturilor de proprietate intelectuală ?*

Cu certitudine că tipul de proprietate cu care cei mai mulți sunt familiarizați, este cea a obiectelor fizice, multe dintre acestea fiind posibil de folosit doar de către o persoană la un anumit moment. Acest ultim aspect nu este, însă, valabil în cazul proprietății intelectuale. Or, operele pot fi copiate de nenumărate ori, iar persoana care a creat și deținut originalul poate în continuare să-l utilizeze din plin.

Există o opinie (B. Martin), conform căreia proprietatea intelectuală reprezintă, de fapt, un drept de proprietate asupra informației, drept ce se materializează sub forma copyright-ului, a patentelor, a mărcilor înregistrate (*trademarks*), a secretelor de comerț (*trade secrets*), a designului și modelelor industriale și drepturi ale cultivatorilor de plante (brevetele pentru noile soiuri de plante). [189] Motivația originală a protecției proprietății intelectuale a fost încurajarea muncii artistice și creatoare prin acordarea unui monopol de scurtă durată asupra unor anumite utilizări ale operelor, monopol ce era conferit unui individ ori unei corporații de către autoritate. Cei mai importanți deținători de drepturi de proprietate intelectuală au încercat să lărgască această noțiune dincolo de orice motivație rațională. În acest sens, se pot exemplifica câteva

probleme practice întâlnite în domeniul protecției dreptului de autor. Astfel, Guvernul Marii Britanii și cel din Australia generează cantități imense de informație (statistici ale populației, cifre referitoare la producția economică și la sănătate, texte de legi, regulamente) și un număr impunător de rapoarte. Generarea acestor informații este plătită prin taxe și, în consecință, ar fi logic ca ele să fie puse, cu titlul gratuit, la dispoziția publicului. Cele două guverne menționate pot pretinde copyright pe propria legislație și, uneori, pentru deciziile instanțelor de judecată. Din punct de vedere tehnic, cetățenii ar avea nevoie de permisiune pentru a copia propriile legi.

În 1980 a fost publicată de către *George Munster și Richard Walsh* o carte intitulată *Documente referitoare la apărarea și politica externă australiană 1968-1975*. Această lucrare reproducea multe rapoarte guvernamentale secrete, transcripturi ale unor ședințe și alte documente ce se refereau la amestecul Australiei în războiul din Vietnam, evenimentele ce au condus la invazia Timorului de Est de către Indonezia, precum și alte nuanțe problematice. Lucrările publicate, abia puse în vânzare, au fost supuse confiscării. În asemenea mod s-a procedat și cu tirajele a două ziare de circulație largă, ce reproduceau extrase din aceste cărți. Înalta Curte de Justiție australiană a hotărât că în acest caz Codul penal nu se aplică și că materialul era protejat prin copyright-ul deținut de guvern. Astfel, copyright-ul, inițiat pentru a încuraja inovația artistică, a fost folosit pentru a reprimă distribuirea unor documente pentru a căror producție dreptul de autor nu fusese cu siguranță o motivație. Mai târziu, *Munster și Walsh* au produs o carte folosind rezumate și mici citate pentru a prezenta informația [85] protejată de *Legea dreptului de autor din Australia*.

Ideea din spatele patentului este că principiile unei invenții trebuie să fie făcute publice, în timp ce inventatorului îi este conferit pentru o perioadă limitată de timp - dreptul exclusiv de a produce, folosi sau vinde respectiva invenție. Există, însă, cazuri în care brevetele de invenție au fost folosite pentru a împiedica inovația. Companiile pot prelua un patent sau pot cumpăra patentul altcuiva, cu scopul de a împiedica pe alții să aplice ideile respective. Un exemplu elocvent în domeniu constă în ideea lui *James Watt* de a permite aburului să se răspândească și să se condenseze în recipiente separate, idee ce i-a venit în timp ce repara un mic motor cu aburi *Newcomen*, la sfârșitul anului 1760. [88] În 1768, după o serie de îmbunătățiri și împrumuturi substanțiale, a solicitat brevetarea ideii, licență ce i-a fost acordată în ianuarie 1769. În ceea ce privește producția, lucrurile au stagnat până în 1775, când, după un efort major susținut de noul său partener de afaceri *Mathew Boulton*, *Watt* și-a asigurat un act parlamentar, extinzându-și licența din 1769 până în 1800. În 1790, motorul *Hornblower*, superior și proiectat în mod independent, a fost dat în producție, dar *Boulton și Watt* l-au atacat cu toată puterea sistemului legal. În comparație cu *Watt*, care a murit bogat, inventatorul *Jonathan Hornblower*, nu numai că

a fost silit să-și închidă afacerea, dar s-a ruinat și a ajuns la închisoare. După expirarea licenței în 1800, nu numai că a avut loc o explozie în producția motoarelor, dar puterea prin aburi și-a intrat în drepturi ca forță a revoluției industriale. În următorii 30 de ani, motoarele cu aburi au fost modificate și îmbunătățite și inovații cruciale, precum trenul cu aburi, vaporul cu aburi și „*steam jenny*” (aparat inventat în 1927 de către *Jenny* folosit de spălătoria și curățătoarea auto) au devenit de larg uz. Cheia inovatoare a fost motorul cu aburi de mare presiune a cărei dezvoltare a fost blocată în mod strategic de către *Watt*, folosindu-se de licența sa din 1775. Probele sugerează că eforturile lui *Watt* de a folosi sistemul legal pentru a inhiba competiția plasează revoluția industrială în urmă cu un deceniu sau două. Acordarea licențelor din 1769 și, mai ales, din 1775 au întârziat adoptarea în masă a motorului cu aburi, invenția a fost înăbușită până când i-au expirat licențele și foarte puține motoare cu aburi au fost construite în timpul *monopolului legal al lui Watt*. După numărul de invenții care au avut loc imediat după expirarea licenței, se pare că rivalii lui *Watt* au așteptat până atunci ca să-și lanseze propriile inovații. Din punct de vedere strict economic, nu a fost nevoie de o licență cu o asemenea durată mare, estimându-se că în 1783, cu 17 ani înainte să-i expire licența, antrepriza titularului a început să scoată profit. *Frederic Scherer*, un puternic și prestigios susținător academic al sistemului brevetat, după ce a parcurs detalii ale referitoare la *Boulton* și *Watt*, a concluzionat examinarea acestora în 1986 cu următoarele cuvinte: „*De n-ar fi fost nici o protecție a brevetului,..., Boulton și Watt cu siguranță ar fi fost obligați să urmeze o politică de afaceri destul de diferită de cea pe care au urmat-o de fapt. Majoritatea profiturilor firmei proveneau din drepturile de autor asupra folosirii motorului decât din vânzarea componentelor motoarelor fabricate și, fără protecția patentului, firma n-ar fi putut să colecteze bani de pe urma dreptului de autor*”. [188]

Un alt exemplu îl constituie, compania americană AT&T, care, de la începuturile sale, în 1875, a adunat patente pentru a-și asigura monopolul asupra telefoniei și a împiedicat introducerea radioului pentru vreo 20 de ani. De o manieră similară a procedat și gigantul american *General Electric*, care a folosit controlul asupra patentelor pentru a întârzia introducerea luminilor fluorescente, care reprezentau o amenințare pentru vânzările sale de becuri incandescente.

În domeniul brevetelor pentru noile soiuri de plante, informația biologică poate fi revendicată astăzi ca proprietate intelectuală. În acest sens, anumite instanțe din SUA au hotărât că: secvențele genetice pot fi patentate, chiar atunci când secvențele sunt găsite *în natură*, atâta timp cât izolarea lor se realizează prin intermediul anumitor mijloace artificiale. Aceste hotărâri au condus companiile la demararea unei competiții pentru acapararea patentelor pe numeroase coduri genetice. În anumite cazuri, au fost conferite patente pentru toate formele transgenice ale

unei întregi specii, cum ar fi soia sau bumbacul, cauzând controverse de proporții și, uneori, revizuirea verdictelor în apel. [184] O consecință a celor constatate este faptul că cei care nu dețin patente nu mai dezvoltă cercetarea în domeniu, corporațiile transnaționale patentează material genetic găsit în plante și animale din țări ale lumii a treia, astfel încât anumite popoare ajung să plătească pentru a folosi semințe și alte materiale genetice care au stat la dispoziția lor, gratis, timp de secole. În general, proprietatea intelectuală a devenit încă o modalitate pentru statele avute de a extrage bogăția din țările sărace. De exemplu, arborele de „neem” a fost folosit de mai multe secole în India în domeniul medicinei, cosmeticii, contracepției, în industria lemnului, industria energetică și agricultură, fără să fi fost niciodată patentate. De la mijlocul anilor 1980, corporațiile americane și japoneze au acaparat mai mult de o duzină de patente de materiale bazate pe „neem”. În acest fel, cunoașterea colectivă locală, dezvoltată de cercetătorii indieni și de țărani, a fost expropriată de „outsideri” care au contribuit foarte puțin la acest proces. [89]

Charles M. Gentile (un fotograf american), care a creat și vândut timp de un deceniu postere artistice cu scene din *Cleveland statul Ohio*, a făcut, în 1995, un poster al unei clădiri proiectate de I.M. Pei, care găzduia un concert rock, pentru care a fost dat în judecată deoarece a adus atingere mărcii înregistrate pe care și-o însușise muzeul în imaginea sa. Ieoh Ming Pei este un arhitect chinez, stabilit în America, care a realizat adevărate opere ale arhitecturii moderne, folosind materiale din sticlă, piatră naturală, oțel sau beton pe care le-a pus în operă ca un adevărat cunoscător al gusturilor sec. XX. Unele dintre operele sale este piramida de la Luvru (Paris, 1961), Centrul Național pentru cercetare atmosferică din Colorado, Luce Memorial Chapel (Tunghai, 1964), Clădirea Verde (Massachusetts, 1974), Clădirea de Est a galeriei naționale de artă, Universitatea și muzeul de artă din Bloomington, Indiana, Banca Chinei din Hong Kong. Acest fapt este, în mod evident, contrar legitimării originare a proprietății intelectuale de a încuraja producția lucrărilor artistice.

Celebrul designer Victor Papanek [citât după 186] scria: *ceva e fundamental în neregulă cu tot conceptul de patent și copyright. Atunci când proiectez o jucărie destinată exercițiilor terapeutice ale copiilor handicapați, e nedrept să amâni lansarea proiectului cu un an și jumătate din cauza procesului de înregistrare a patentului. Am impresia că ideile sunt din belșug și că sunt ieftine, și e greșit să faci bani din necesitățile celorlalți.* [citât după 186]

Scientologia (biserică care a fost întemeiată prin anii 1950 de către Lafayette Ronald Hubbard) este o religie în care doar anumiți membri, *la niveluri avansate de iluminare*, au acces la informații speciale, ce constituie secrete ale celorlalți. Scientologia constituie o controversă de multă vreme, iar criticii susțin că își exploatează membrii. Unii critici, incluzând aici foști

scientologi, au publicat pe Internet documente secrete din stagii avansate, iar ca răspuns, reprezentanții bisericii au invocat dreptul de autor. Poliția a întreprins raiduri în casele criticilor, confiscând computere și alte echipamente. Or, este curios acest fapt, din moment ce scopul declarat al copyright-ului este nu cel de a ascunde informația, ci de a stimula producția de idei noi.

Ashleigh Brilliant este un *epigramist profesionist* care creează și pune drept de autor pe mii de proverbe, ca de exemplu *în mod fundamental, nu poate exista un fundament pentru nimic*. Atunci când descoperă pe cineva care a *folosit* una dintre epigramele sale, el contactează respectiva persoană, reclamând încălcarea drepturilor de proprietate intelectuală. Jurnalistul de televiziune *David Brinkley* a scris o carte intitulată *Orice are dreptul la opinia mea*, susținând că inspirația titlului i se datora unui prieten al fiicei sale. Brilliant l-a contactat pe Brinkley pentru încălcarea dreptului de autor, iar Random House, editura lui Brinkley, i-a plătit lui Brilliant 1.000 dolari S.U.A., fără să conteste pretenția, poate pentru că atunci ar fi costat mai mult. [190]

Avocatul *Robert Kunstadt* a propus ca atleții să-și poată patenta inovațiile lor sportive, cum ar fi *săritura Fosbury*, inventată de săritorul la înălțime *Dick Fosbury*. Aceasta ar putea aduce mulți bani pentru câteva staruri, ocazie cu care au apărut dispute enorme. Atleții au deja motivații imense pentru a inova, dacă acest fapt contribuie la performanța lor. A patenta mișcări de baschet sau pași de coreografie ar servi, în primul rând, la limitarea preluării inovațiilor și ar penaliza, mai cu seamă, pe cei cu resurse limitate pentru plata drepturilor.

Un ziar scoțian *The Shetland Times* a dat în judecată un serviciu de știri *on-line* pentru că acesta pusese un link către pagina lor de web. Dacă link-urile web fără permisiune ar fi ilegale, aceasta ar submina întregul *www*.

În mod tradițional, economiștii au fost sceptici în privința intervențiilor guvernelor pe piață. De exemplu, prin reglementarea restricțiilor de comerț, dar și în privința monopolului intelectual, iar literatura de specialitate se sugerează, în general, că protecțiile existente ar trebui reduse. În cazul reglementării comerțului liber, economiștii recunosc că unele reglementări și restricții la comerț sunt dezirabile. Ei admit, de asemenea, că permițând o oarecare intervenție, se declanșează comportamentul distrugător al așa-zișilor monopolști, și ca rezultat, este mult mai avantajos să te concentrezi pe eliminarea intervenției guvernamentale. Din păcate, aceasta nu este perspectiva convențională în privința monopolului intelectual. Până de curând, înțelepciunea convențională susținea că piețele n-ar putea funcționa deloc în absența ei. Drept rezultat, mulți economiști sunt în continuare de părerea că monopolul intelectual este un rău care nu poate fi evitat, dacă este cazul existenței invenției. Totuși, cercetarea economică modernă a arătat că piețele de idei pot funcționa chiar și în absența monopolului intelectual. În mod similar, în timp

ce o modestă protecție a monopolului intelectual ar putea fi dezirabilă în cazuri foarte speciale, este mai practic și mai util de a se concentra asupra eliminării restricțiilor - ca regulă generală.

În opinia noastră, proprietatea intelectuală nu reprezintă o opreliște în dezvoltarea economică, ci din contra, este motorul acesteia, iar intervenția statului în ceea ce privește reglementarea și protecția împotriva monopolurilor de orice fel este benefică. În sprijinul celor consemnate, se poate exemplifica, ținând seama de poziția Uniunii Europene, în câteva cazuri celebre de anti-monopol investigate de Comisia Europeană: astfel, Qualcomm este ultimul caz din domeniul IT în care Comisia Europeană a deschis o investigație la 30 septembrie 2007. Acesta este primul pas din întreaga procedură și nu înseamnă nicidecum vinovăția companiei incriminate, ci se așteaptă argumente din partea acesteia pentru a dovedi că nu a folosit poziția dominantă pe o anumită piață în mod ilegal. De obicei, procedura durează cel puțin câțiva ani, în cazul în care nu se constată că nu există un abuz - situație în care cazul se poate termina mai repede. Cazul a început ca urmare a plângerilor făcute de șase companii europene, americane și japoneze: *Matsushita Electric Industrial, Nokia, Broadcom, NEC, Texas Instruments* și *Ericsson*. Acestea au considerat că Qualcomm a cerut un preț similar pentru utilizarea brevetelor sale pentru noua tehnologie ca și pentru cea veche, deși brevetele sale au o importanță cu mult mai mică în noul sistem. Qualcomm are drepturi de proprietate intelectuală asupra standardelor CDMA [Code Division Multiple Access - un tip de tehnologie digitală wireless care permite transmiterea unei cantități mari de informații și date pe aceeași frecvență, este a doua generație de tehnologie a terminalelor mobile (2G) și este disponibilă în Canada, SUA, Asia și America Latină. Majoritatea providerilor serviciului CDMA vor migra spre o tehnologie ce oferă o rată de transfer mai mare, numită 1xRTT] și WCDMA [Wideband Code Division Multiple Access - este tehnologia 3G lideră în lume. Asigurând rate de transfer a datelor de până la 100 de ori mai mari decât cele ale rețelelor de astăzi, va introduce o nouă generație de telecomunicații și va schimba pentru totdeauna felul în care oamenii comunică. Întrucât le oferă utilizatorilor de telefoane mobile rate de transfer al datelor de până la 2 Mbps, WCDMA este o tehnologie radio de mare capacitate și viteză, care generează și transportă o nouă gamă de aplicații media rapide, pline de culoare și cu conținut informațional bogat, pe care utilizatorii le vor putea accesa prin intermediul telefoanelor lor mobile: grafice color, televiziune, imagini animate, înregistrări audio digitale, Internet și e-mail pentru telefonie mobilă]. De asemenea, plângerile s-au referit și la faptul că aceste prețuri nerealiste ar putea să mărească nejustificat costurile produselor pentru consumatori, ar împiedica dezvoltarea standardului 3G și ar crea probleme în viitor pentru tehnologia 4G. CE a declarat că va analiza acest caz cu prioritate, fapt acceptat cu deschidere de

Qualcomm, care a considerat că obligațiile sale au fost îndeplinite și că tehnologia 3G a fost deschisă către alți noi jucători pe piață, stimulând competiția și creșterea pieței.

Un alt exemplu, C.E. a trimis Intel o Notificare a Obiecțiunilor (*Statement of Objections*) pe 27 iulie 2007, care reprezintă următorul pas formal într-o investigație anti-monopolistă europeană, fără a fi, însă, o judecată definitivă a cazului. Prin această notificare, C.E. trimite concluziile sale preliminare către Intel, care este acuzat că a încercat să-și scoată rivalul, AMD (Advanced Micro Devices - fabricant de talie mondială pentru mici dispozitive avansate), de pe piață. C.E. susține în notificare că Intel a avut trei tipuri de abuz a poziției dominante pe piață: a acordat reduceri substanțiale mai multor producători (OEMs), condiționate de obținerea integrală sau majoritară a procesoarelor de la Intel; a făcut plăți, în anumite cazuri, pentru a amâna sau chiar a anula lansarea unor produse care conțineau procesoare produse de AMD, în contextul unor oferte în competiție cu produse AMD pentru clienți strategici pe anumite segmente ale pieței; a oferit un preț sub costul produsului. Intel trebuie să răspundă în scris acestor acuzații și poate să ceară și o prezentare orală a argumentelor sale. Dacă opinia C.E. va rămâne valabilă, aceasta va putea cere Intel încetarea practicilor abuzive, ca și aplicarea unor amenzi. O etapă ulterioară a fost atinsă în cazul deschis de C.E. împotriva companiei *Telefonica* din Spania, ca urmare a plângerii făcute de *France Telecom Espana* în 11 iulie 2003. Astfel, Comisia a decis la 4 iulie 2007 aplicarea unei amenzi de peste 150 de milioane de euro pentru practicarea unor prețuri necompetitive în perioada septembrie 2001- decembrie 2006 pe piața de broadband din Spania. S-a considerat astfel că operatorul dominant din Spania, *Telefonica*, prin politica dusă, a determinat ca prețurile din acest domeniu să fie cu 20% mai mari în Spania decât în restul UE, iar rata de penetrare a broadband-ului cu 20% mai mică decât media europeană. S-a considerat că *Telefonica* a stabilit diferența între prețurile de retail și en-gros pentru acces broadband atât la nivel național, cât și regional, încât orice operator alternativ pe această piață ar fi trebuit fie să iasă de pe piață, fie să aibă pierderi. Acesta nu este un caz singular în domeniul telefoniei investigat de C.E., urmare a cărora au fost aplicate amenzi. În 2003, *Deutsche Telekom* a primit o amendă de peste 12 milioane de euro pentru tarife necompetitive pentru accesul la bucla locală, iar în același an, *Wanadoo Interactive*, o sucursală a *France Telecom*, a primit o amendă de peste 10 milioane de euro pentru o faptă similară cu cea de la *Telefonica* - abuz de poziție dominantă pentru accesul la piața de broadband – ADSL.

Cel mai cunoscut caz de investigație a C.E. cu privire la abuzul de poziție dominantă este cel cu privire la Microsoft, în care, după o investigație care a durat cinci ani de zile, C.E. a decis pe 24 martie 2004 aplicarea unei amenzi de 497 de milioane de euro, dar și obligarea companiei la dezvăluirea către competitori a documentației pe baza căreia să permită interoperabilitatea cu

produsele Microsoft WorkGroup server și oferirea unei versiuni a softului Windows fără Windows Media Player. Or, în acest caz piețele de *workgroup* server și playere de media sunt cele pe care s-a considerat că Microsoft are o poziție dominantă pe piață și a profitat de aceasta. Cazul încă nu este epuizat, Comisia considerând că Microsoft nu a îndeplinit obligațiile legate de interoperabilitate, iar decizia TPI (Tribunalul de Primă Instanță din cadrul Curții de Justiție a Comunităților Europene) poate fi atacată cu apel în fața Curții de Justiție Europene.

Principalul atac la protecția proprietății intelectuale se bazează pe trei argumente și teze, unele opinii indicând la proprietatea intelectuală ca la o dezvoltare recentă. Teza sugerează că, acest concept este încă străin societății noastre și normelor legale, și a fost promovat de către niște titulari de drepturi, agresivi, doar pentru a-și maximiza profitul. Al doilea argument este susținut de faptul că mult mai multe persoane ar avea acces la cărți, articole și idei dacă protecția drepturilor de proprietate intelectuală ar fi mai diminuată. O libertate reală a informației poate fi obținută doar dacă fiecare conținut poate fi copiat întocmai. Cel de-al treilea argument prevede posibilitatea de a exclude proprietatea intelectuală din limitele drepturilor individuale, ceea ce ar însemna că s-ar produce mai mult conținut și ar fi eliberată mai multă creativitate. Lumea Internetului constituie un nou tip de societate deschisă și nu vrea și nici nu are nevoie de bariere legale.

Cât de bine este înrădăcinată ideea de proprietate intelectuală în regulile naturale ale societății umane poate fi cel mai bine ilustrată de o descriere veche de 1500 de ani. *Tânărul călugăr irlandez Columcille, care mai târziu a jucat un rol important în dezvoltarea bisericii irlandeze și scoțiene, era un adevărat iubitor de carte la vremea respectivă. A rezolvat să-și facă propria copie pe ascuns, dar după ce a terminat a fost găsit și adus în fața regelui Diarmait, care a luat o decizie faimoasă: fiecare vacă cu boul ei, fiecare carte cu copia ei. A fost prima judecată privind dreptul de autor!* [74] De asemenea, oare nu valorează nimic faptul că, la leagănul european al libertății, Revoluția Franceză, una dintre primele legi adoptate a fost cea a dreptului de autor? Proprietatea intelectuală a fost catalogată o formă de proprietate cel puțin suspectă, de vreme ce atribuirea ei către o persoană concretă nu diminuează dreptul celorlalți să achiziționeze proprietatea intelectuală doar pe baza unei decizii autonome. Oricine poate produce propria lui muncă și să-și exprime propriile idei. Pe când în domeniul imobiliar, spre exemplu, odată răspândită printre membrii societății poate fi câștigată doar prin achiziționarea de către altcineva.

John Locke și Jeremy Bentham susțin legile privind dreptul de proprietate intelectuală și folosesc în mod curent două tipuri de argumente pentru a le justifica. Primul tip de argument este unul în stil Locke-an, *lege naturală sau drepturi naturale, care argumentează că orice creație a*

minții este îndreptățită la protecție la fel ca orice tip de proprietate tangibilă. Motivația este justă - proprietatea intelectuală este făcută de creatorul ei și ca o problemă de justiție, autorul ei are dreptul să o dețină și să profite din ea. Al doilea tip de argument este mai mult utilitarist, bazat pe maximizarea bunăstării și, în esență, se referă la faptul că producerea, creativitatea și inovarea în societate sunt maximizate prin acordarea monopolului asupra scrierilor și invențiilor și, astfel, pentru a-i încuraja pe autori și inventatori.

Constituția SUA face ceea ce este necesar pentru protecția dreptului de autor sub clauza proprietății intelectuale, care acordă congresului puterea de a *promova progresul științei și artelor folositoare, prin garantarea, pe perioade determinate, a dreptului exclusiv asupra operelor și descoperirilor, pentru autori și inventatori.* Congresul face ceea ce trebuie pentru protecția dreptului de autor încă din 1770. Copyright-ul este dreptul autorului la o muncă creativă pentru a controla publicarea, adaptarea, distribuirea, expunerea pentru o perioadă limitată de timp. Protecția dreptului de autor nu se limitează la scrieri, este valabilă pentru orice *lucrare originală fixată în orice mediu de expresie tangibilă*, cum ar fi lucrările literare, scrierile dramatice, fotografiile, înregistrări vocale. Termenul de autori nu se limitează la scriitori, ci include, de asemenea, fotografi, artiști, producători de hărți, arhitecți, cântăreți, autori de software etc.

Fundamentele constituționale ale proprietății intelectuale în Germania sunt împărțite în două grupuri. Proprietatea intelectuală este protejată ca o proprietate obișnuită în baza art. 14 din legea ordinară, dar și de art. 2, care protejează dreptul la libertate personală. Constituția germană protejează relația dintre autor și munca sa, indiferent de succesul economic pe care îl are.

Țările dezvoltate nu-și susțin bunăstarea în sec. XXI prin minerit sau producția de oțel. Economiiile dezvoltate trebuie să vândă bunuri care să se bazează pe idei mai mult decât pe materie primă. Aceste idei pot fi ambalate într-o varietate imensă de bunuri, precum cărți, software sau produse utilizate în medicină. În sec. XXI este pe atât de important să faci doar legi pentru proprietatea intelectuală, pe cât a fost cu zeci de ani în urmă să elaborezi legi pe dreptul muncii. De aici înainte, dreptul proprietății intelectuale va fi, probabil, cea mai importantă bătălie politică a acestui secol.

1.4. Concluzii la Capitolul 1

- În calitate de scop al cercetării se lansează desfășurarea unei investigații complexe, în baza teoriilor penale și celor criminologice expuse la nivel internațional, precum și reieșind din teoria dreptului de proprietate intelectuală, asupra infraționalității ce vizează proprietatea

intelectuală sub cele două categorii care îi conturează conținutul – dreptul de autor și dreptul de proprietate industrială.

- Teza de doctorat își propune și anumite obiective, reieșite expres din conținutul scopului principal trasat, acestea fiind: analiza succintă a unor repere evolutive în materia dreptului de proprietate intelectuală la nivelul comunității internaționale; identificarea conținutului noțiunii de proprietate intelectuală în ipoteza reglementărilor normative din România și Republica Moldova; elucidarea esenței celor două categorii care conturează conținutul proprietății intelectuale: dreptul de autor și dreptul proprietății industriale; cercetarea comparată a legislației diferitor state atât în materie de reglementare a relațiilor sociale referitoare la proprietatea intelectuală, cât și la natura implicării normativului penal în sancționarea încălcărilor ce vizează acest domeniu; analiza modalităților faptice de manifestare a delictualității în domeniul proprietății intelectuale; identificarea și cercetarea unor aspecte generale și comune ale infracțiunilor ce vizează dreptul de autor potrivit cadrului normativ al României; analiza juridico-penală a infracțiunilor din domeniul drepturilor de autor reglementate de legislația României; elucidarea conținutului infracțiunii de încălcare a dreptului de autor și a drepturilor conexe prevăzute de Codul penal al RM; analiza proprietății industriale – ca obiect al protejării juridico-penale prin prisma infracțiunilor prevăzute de legislația penală a României și Republicii Moldova; înaintarea unor propuneri, inclusiv cu caracter de lege ferenda, de racordare a normativului în vigoare al României și Republicii Moldova în domeniul reglementării relațiilor sociale ce vizează proprietatea intelectuală, inclusiv din perspectiva modificărilor necesare de operat în materie juridico-penală.

- Metodologia cercetării științifice a studiului realizat o constituie tezele fundamentale ale dreptului proprietății intelectuale, dreptului civil, teoriei generale a dreptului, dreptului contravențional și dreptului penal etc. În acest sens, diversitatea metodelor, procedeele și tehnicilor utilizate oferă lucrării un caracter complex. La numărul acestora din urmă se includ: metodele științifice generale (logică, sistematică, istorică), metodele juridice (formal juridică, juridico-comparativă), metodele statistice. Baza teoretică a cercetării este constituită din materialul teoretico-practic și aplicativ din România, Republica Moldova, Federația Rusă, Franța, Italia, Germania etc.

- *Problema științifică importantă* ține de identificarea unei politici penale clare în materie de combatere a încălcărilor care vizează domeniul dreptului de proprietate intelectuală în România și Republica Moldova, având în vedere realitățile curente ale țărilor respective, precum și mijloacele financiare care trebuie puse la baza promovării acestei politici. În acest sens, se

indică asupra dezvoltării rapide a relațiilor sociale din domeniul proprietății intelectuale și asupra necesității dezincriminării treptate a faptelor din acest cadru aplicativ.

- O continuă armonizare a legislației Republicii Moldova în materie de reglementare și protecție a relațiilor sociale care vizează domeniul proprietății intelectuale se impune cu necesitate, în special din perspectiva dezvoltării raporturilor dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană, precum și a dezvoltării economice stabile a țării.

- Dezvoltarea și progresul tehnologic este în strânsă corelație și determinare reciprocă cu instituția proprietății intelectuale, având ca efect o condiționare bilaterală. Or, dezvoltarea relațiilor sociale din domeniul proprietății intelectuale condiționează avansarea sistemului tehnologic, iar în ritmul dependent de nivelul și eficiența acestuia trebuie adoptate reglementări și luate măsuri eficiente de a preveni și a combate fenomenele antisociale ce pot lua amploare în acest cadru aplicativ.

- Doar la 1 ianuarie 2011, prin *Legea nr.139 din 2 iulie 2010 privind dreptul de autor și drepturile conexe* s-a pus parțial capăt unor nuanțe controversate referitoare la reglementarea relațiilor sociale cu privire la proprietatea intelectuală (ca drept exclusiv al persoanelor fizice și juridice asupra activității intelectuale), mai cu seamă în contextul atributului acestuia – dreptul de autor și drepturile conexe.

- În cazul în care legislația penală operează cu norme diferite în cazul încălcării dreptului de autor și a drepturilor conexe (art. 185¹ C. pen. al RM), încălcării dreptului asupra obiectelor de proprietate industrială (art. 185² C. pen. al RM), concurenței neloiale (art. 246¹ C. pen. al RM), acest fapt nu determină posibilitatea unei asemenea concluzii, precum că concurența neloială nu este un component al drepturilor de proprietate intelectuală.

- Protecția grupurilor de drepturi de proprietate intelectuală se efectuează prin intermediul diferitor procedee și tipuri. În literatura de specialitate a Republicii Moldova sunt exemplificate două forme de protecție: jurisdicțională și nejurisdicțională.

- Se impune ca necesară evaluarea mai adecvată a categoriilor de opere care cad sub incidența protecției dreptului de autor și drepturilor conexe în baza legislației Republicii Moldova, precum și a drepturilor asupra obiectelor de proprietate industrială. Controversele inițiate în Republica Moldova referitoare la categoriile de opere ce trebuie să obțină protecție juridică sunt complexe.

- Perceperea specificului de reglementare a domeniului dreptului de proprietate intelectuală este complex, mai cu seamă reieșind din caracterul și conținutul terminologiei utilizate.

2. ANALIZA JURIDICO-PENALĂ A INFRACTIUNILOR DIN DOMENIUL DREPTURILOR DE AUTOR PREVĂZUTE DE LEGISLAȚIA ROMÂNIEI ȘI A REPUBLICII MOLDOVA

2.1. Parcursul istoric și formele de manifestare a creației umane

Primele reglementări juridice cunoscute și-au făcut apariția în domeniul proprietății în general și s-au materializat în privința bunurilor, exprimând dreptul de posesiune a bunurilor, dreptul de dispoziție asupra obiectului proprietății, dreptul de gospodărire, administrare și gestionare a bunului și dreptul de a culege roadele utilizării proprietății. I. Fisher menționează că, din punct de vedere economic, proprietatea reprezintă „libertatea sau acceptul de a se bucura de beneficiile unei averi ... cu asumarea costurilor ce decurg din obținerea acestor beneficii”. [181] Cu toate că reglementările în domeniul proprietății s-au materializat mai întâi în domeniul bunurilor tangibile, este interesant faptul că proprietatea intelectuală, care este legată doar de ființa umană, iar rezultatul acestei activități materializat în opere științifice sau de artă, a fost legiferată și recunoscută mult mai târziu.

Proprietatea intelectuală din perspectiva istorică a avut un parcurs dinamic complex, manifestat prin atitudini diferite față de creația umană, dar și față de normele juridice care protejau ori trebuiau să protejeze fiecare categorie de drepturi, respectiv dreptul de autor, drepturile conexe și proprietatea industrială.

Studierea modului în care au apărut și evoluat drepturile de proprietate intelectuală, are la bază cunoașterea multiplelor și complexelor probleme referitoare la evoluția civilizației materiale și spirituale ale omenirii. În acest sens, abordarea istorică referitoare la drepturile de proprietate intelectuală, fundamentată pe coordonatele spațiului și timpului, deschide o posibilitate spre cunoașterea timpurilor îndepărtate, consolidează imaginea prezentului și ajută la proiectarea în viitor a acestei importante ramuri a dreptului.

Descoperirea focului a reprezentat o achiziție culturală și biologică, în același timp, apariția picturilor rupestre constituie o formă de manifestare culturală a omului preistoric, făurirea uneltelor, a instrumentelor de muncă și a armelor marchează epoca preistorică, iar apariția scrisului a reprezentat principalul mijloc de acumulare în domeniul cunoașterii. Scrisul a servit la dezvoltarea religiei, culturii, literaturii, filozofiei, dreptului, invențiilor, a ajutat la progresul în domeniul matematicii și calculelor de orice fel, a făcut posibilă apariția unităților de măsură, devenind cel mai important eveniment în progresul civilizației umane. Odată cu dezvoltarea acestei abilități caracteristice omului se impunea necesitatea instituirii protecției dreptului de proprietate intelectuală. Motivația acestei necesități este dată de numeroasele

descoperiri tehnico-științifice, literare, artistice, dar și de apariția formelor incipiente de încălcare a dreptului de autor și a proprietății industriale.

Pentru o abordare sistematică a evoluției istorice a domeniului proprietății intelectuale, propunem, în baza cercetărilor făcute de numeroși autori în domeniu, [127] o structurare a istoriei proprietății intelectuale în patru perioade principale:

I. - *Perioada privilegiilor sau a monopolurilor.*

II. - *Perioada reglementărilor naționale.*

III. - *Perioada internaționalizării.*

IV. - *Globalizarea.*

I. *Perioada privilegiilor și a monopolurilor.* Primul dintre obiectele dreptului de proprietate intelectuală, care a fost recunoscut și a beneficiat de protecție încă din antichitate, este marca. Chiar dacă sunt păreri contradictorii în ceea ce privește rolul pe care semnele aplicate de producătorii pe cărămidă, pe articole de piele, pe vasele de ceramică sau cele care au fost utilizate la individualizarea țesăturilor, a armelor, produselor naturale de tipul vinurilor și brânzeturilor, au avut sau nu funcția de marcă, existența și utilizarea acestora este de netăgăduit. R. Pârvu, L. Oprea, M. Dinescu subliniază că există informații potrivit cărora, „încă de acum 3000 de ani, meșteșugarii indieni obișnuiau să-și graveze semnăturile pe creațiile lor artistice înainte de a le expedia în Iran, acum 2000 de ani chinezii vindeau bunurile purtând marca lor în zona Mării Mediterane, iar marca ceramică romană FORTIS, ..., a devenit atât de renumită, încât a fost copiată și contrafăcută”. [129, p. 169]

Istoricii și arheologii au semnalat existența primelor semne de identificare, aplicate în mod obișnuit pe obiectele de ceramică, în Grecia și Roma Antică, dar și pe obiectele de porțelan, în China și Japonia. Aceste semne figurative se înfățișau sub forma unor litere (de obicei inițiale), a unor combinații de linii, motive din natură, orice alte semne simbolice, dar și numele unor împărați celebri. I. Macovei sublinia că *originea mărcilor se confundă cu semnele de proprietate și cu semnele folosite de păstori pentru a-și marca turmele, trecerea de la semnele de proprietate la cele figurative se pare că o constituie semnele de pe vasele egiptene.* [111] Folosirea mărcii constituia la început o necesitate, ajută, pe de o parte, la identificarea unui bun, iar, mai apoi, la individualizarea unui produs al unui meșteșugar în cadrul unei bresle (marca individuală), având în același timp funcția de certificare a calității unui produs (marca colectivă). Ulterior marca a devenit obligatorie, aplicarea acesteia fiind înscrisă în statutul unor corporații. De asemenea, aplicarea mărcii s-a transformat într-un „privilegiu” acordat de regi, principii sau de împărați, cu ajutorul căruia se urmărea, atât protejarea meșteșugarilor, dar și protejarea clienților împotriva falsurilor care și-au făcut apariția odată cu dezvoltarea corporațiilor.

Acordarea drepturilor de proprietate intelectuală a însemnat, menționează E. Penrose, obținerea unor privilegii de monopol, termenul de proprietate intelectuală nefiind altceva decât o nuanțare a acelui privilegiu. [193, p. 18-21] În perioada de început, operele literare nu erau singurele care erau plagiate, istoria oferă exemple și în alte domenii, cum sunt pictura și sculptura. Astfel, în istoria artei se consemnează faptul că Michelangelo în tinerețe a sculptat un „Faun” și un „Cupidon adormit”, pe care le-a prezentat contemporanilor săi drept opere „helenistice”, susținând în tratatul său de pictură faptul că *nu există o copie egală în valoare cu originalul*. [4, p. 31] În ceea ce privește plagiatul în domeniul artei plastice, acesta foarte multă vreme a fost acceptat. La începutul sec. XVI, subliniază G. Isnard, apar primele tentative de apărare a acestui drept împotriva încălcărilor în cauză, materializate prin acțiunea artistului plastic Albrecht Dürer, care cere plata dreptului de autor pentru reproducerea neautorizată a gravurii „Apocalipsul” și care a obținut recunoașterea dreptului de a interzice pentru un termen de zece ani, pe întreg teritoriul Imperiului romano-german, imprimarea și vânzarea operelor sale falsificate. [182, p. 334-335]

II. *Perioada reglementărilor naționale.* Urmare a revoluției industriale, a dezvoltării producției de serie, fabricilor și întreprinderilor, sistemul breslelor a dispărut, iar odată cu acestea mărcile individuale și colective folosite au făcut loc mărcilor de fabrică și de comerț. Dezvoltarea producției de masă, a unui sistem de distribuție mai complex a mărfurilor de la producător la consumator, intensificarea comerțului internațional, au condus la creșterea numărului de produse contrafăcute și a imitațiilor. În Franța, pentru a se pune capăt actelor de concurență sălbatică și pentru a se stopa consecințele negative ale contrafacerilor s-a introdus prin legea din 1803, un regim uniform pentru toate mărcile, iar în caz de contrafacere s-a stabilit că pedeapsa ce urmează a fi aplicată să fie cea prevăzută pentru falsul în acte private. Dispozițiile referitoare la contrafacere au fost preluate în Codul penal francez din 1810, unde la art. 142 pedeapsa aplicată pentru contrafacere era închisoarea, înlocuită mai apoi cu o pedeapsă corecțională.¹ Legea franceză din 23 iunie 1857, stabilește faptul că dreptul la marcă se naște de la prima folosință, iar pentru a fi opozabilă terților, aceasta trebuie înregistrată, termenul de protecție era de cincisprezece ani de la constituirea unui depozit la tribunalul de comerț sau la tribunalul de mare instanță de la domiciliul deponentului.

Pentru a institui o protecție eficientă a mărcii statele lumii au introdus reglementări în domeniu, majoritatea acestora fiind adoptate în cea de-a doua jumătate a sec. XIX, excepție făcând legea S.U.A. în materie care a fost adoptată în 1845 și modificată prin legile din 8 iulie

¹ Legea din aprilie 1824, care privea protecția numelui comercial și sancționa aplicarea sa frauduloasă pe produse. Sancțiunea pe care o prevedea a fost extinsă și aplicată contrafacerilor în materie de mărci.

1870 și 14 august 1874. Astfel, alături de legea franceză sus-menționată, care a fost sursă de inspirație pentru actele normative adoptate în Belgia, Olanda, Elveția, Spania și Italia, au mai fost adoptate legea engleză din 7 august 1862, legea germană din noiembrie 1874 urmată de cea din 1896, și nu, în ultimul rând, prima legea românească din 15 aprilie 1879. După cum remarcă autorul Y. Eminescu, *„în linii generale, aceste legi consacrau principiul dobândirii dreptului la marcă prin prioritate de folosință, caracterul facultativ al mărcii și principiul potrivit căruia depozitul asigură protecția mărcii, independent de orice folosire. Jurisprudența la care a dat naștere aplicarea lor a stat la baza elaborării concepției moderne despre marcă.”* [69, p. 19]

În Germania, conceptele filozofice ale lui Kant, au văzut în drepturile autorilor unei opere literare sau artistice *„o prelungire sau o reflectare a personalității autorului, motiv pentru care acesta este îndreptățit de dreptul natural ca opera să-i fie protejată ca parte a personalității lui”*. În Belgia prima lege a dreptului de autor datează din 22 martie 1886 și a fost modificată în 11 martie 1958 și respectiv 10 octombrie 1967.

III. *Perioada internaționalizării.* Instituirea unei protecții eficiente la nivel internațional a drepturilor de proprietate intelectuală, a fost destul de dificil de materializat, deoarece legislația în materie din multe state era diferită. Termenele de protecție, aspectele procedurale care trebuiau îndeplinite pentru a beneficia de protecție, problemele de natură practică, interesele economice ale diverselor state, precum și aspectele comerciale, au condus la inițierea unor tratate și convenții internaționale cu largă participare, care să reglementeze aspectele controversate legate de protecția proprietății intelectuale. Primii pași făcuți pentru reușita internaționalizării protecției proprietății intelectuale, s-au concretizat în apariția măsurilor de protecție acordate pe bază de reciprocitate în legislația internă a unor state. Astfel, în 1852, Franța a emis un decret pentru protejarea operelor scriitorilor străini, fără a solicita în schimb protecție pentru operele scriitorilor francezi. Anglia a elaborat, în 1838 și 1844, două acte normative prin care se încerca protejarea pe teritoriul altor țări, a operelor publicate pentru prima oară în Regatul Britanic, pe bază de reciprocitate. Cele două reglementări au fost necesare, deoarece, în SUA, operele unor cunoscuți scriitori, renumiți din Regat, erau copiate fără acordul titularilor de drepturi de către diverse edituri americane. Ulterior, subliniază M. Pantea, D. Bucur, Anglia a încheiat o serie de acorduri bilaterale, cu țări din Europa, care aveau ca principal scop, stoparea copierii ilegale a operelor. [130, p. 191-200] Acordurile bilaterale, au reprezentat un alt pas important în domeniul internaționalizării protecției proprietății intelectuale, dar pentru a se reuși o protecție eficientă era necesar ca, la nivel internațional, să se încheie o serie de acorduri, tratate și convenții cu vocație mondială și să-și facă apariția primele structuri organizatorice care să gestioneze problematica vastă a dreptului de autor și a proprietății industriale. Pasul decisiv spre internaționalizare a fost

făcut prin realizarea, în 1883, a Convenției de la Paris pentru protecția proprietății industriale și, în 1886, a Convenției de la Berna pentru protecția operelor literare și artistice. [177]

Un fapt care a generat elaborarea primei convenții în domeniul proprietății intelectuale, l-a constituit organizarea „*Expoziției internaționale de la Viena*” din anul 1873, ocazie cu care foarte mulți participanți străini, nu au fost dispuși să-și expună invențiile, din cauza protecției inadecvate, oferite de legislația Imperiului austro-ungar. Ca urmare, în același an, a avut loc Congresul de la Viena pentru reforma brevetelor de invenție, care a stabilit câteva principii de bază ale unui sistem de protejare a brevetelor de invenție. Urmare a acestui eveniment, a fost convocat un Congres internațional pentru proprietate industrială, care a decis convocarea unei conferințe internaționale, care să determine o uniformizarea legislației în domeniul proprietății industriale. În 1880, Franța a pregătit Conferința Internațională de la Paris, unde a fost adoptat proiectul de convenție care reglementa tratamentul național, dreptul de prioritate, reglementări care stabilesc drepturi și obligații pentru persoanele fizice și juridice, dar și aspecte referitoare la cadrul administrativ de implementare a convenției. Semnarea primei convenții internaționale în domeniul proprietății industriale a avut loc cu ocazia Convenției de la Paris din 1883, la care au participat 11 state, și care a intrat în vigoare pe 7 iulie 1884. De precizat faptul că în cuprinsul Convenției de la Paris, pentru prima dată se face referire la instituirea protecției indicației geografice.

În ceea ce privește protecția dreptului de autor și a drepturilor conexe, perioada internaționalizării, s-a cristalizat odată cu desfășurarea, în anul 1886, a Convenției de la Berna pentru protecția operelor literare și artistice. O etapă importantă în perioada internaționalizării protecției proprietății intelectuale, o reprezintă crearea primelor structuri organizatorice, care au ca obiect de activitate gestionarea problematicii referitoare la protejarea drepturilor de proprietate industrială, a dreptului de autor și a drepturilor conexe. Astfel, Convențiile de la Paris și de la Berna, au prevăzut înființarea unor secretariate sau birouri, care în 1893, au fuzionat și au dat naștere Biroului Unit Internațional pentru Protecția Proprietății Intelectuale, care, mai apoi, s-a transformat în Organizația Mondială a Proprietății Intelectuale (O.M.P.I.), recunoscută, ulterior, ca agenție specializată în cadrul Națiunilor Unite (O.N.U.).

IV. *Globalizarea*. După cum consideră, pe drept cuvânt, autorul M. Pantea, procesul de globalizare, a început odată cu înregistrarea progreselor tehnologice majore, în domeniul științific, industrial, în domeniul tehnicii de calcul și al informaticii, progrese care au generat o evoluție mai rapidă a schimburilor comerciale, și a fluxurilor financiare, începutul acestei etape putând fi amplasat din punct de vedere istoric între cele două războaie mondiale. [125] Explozia tehnologică și informațională fără precedent, precum și tendința de globalizare care s-a

manifestat la nivelul economiei mondiale, concretizată prin expansiunea companiilor multinaționale, a marilor producători de bunuri și servicii, au condus la necesitatea unor reglementări juridico-penale, care să protejeze proprietatea intelectuală și care să încerce să stopeze fenomenul contrafacerilor și al pirateriei. Din punct de vedere al reglementărilor cu vocație internațională, în domeniul drepturilor de proprietate intelectuală, primul pas spre globalizare a fost făcut odată cu adoptarea „Declarației Universale a Drepturilor Omului”, prin Rezoluția O.N.U. nr. 217 din 10 decembrie 1948. Drepturile de proprietate intelectuală sunt evidențiate expres în articolul 27 din Declarația Universală a Drepturilor Omului, care stipulează faptul că *„fiecare om trebuie să beneficieze de protecția drepturilor morale și materiale care decurg din orice lucrare științifică, literară sau artistică al cărui autor este”*. De asemenea, reglementările internaționale de genul Convenției de la Paris și Uniunii de la Berna, au făcut obiectul mai multor revizuri succesive, urmărindu-se, în principal, extinderea protecției asupra altor categorii de drepturi de proprietate intelectuală, create în diverse domenii, dar și o armonizare la nivel mondial a prevederilor legislative în domeniul de referință, prin aderarea cât mai multor state la sistemul „unic” de protecție a creației minții umane.

2.2. Tratatul juridic al infracțiunilor din domeniul drepturilor de autor potrivit legislației române

2.2.1. Aspecte generale și comune

Modalități de protecție a operei. În baza reglementărilor normative în vigoare ale României, protejarea operei este asigurată independent de valoarea ei. Dacă regula ca atare nu este discutabilă, fiind, de altfel, și tradițională, nu se poate, însă, ignora faptul că o absolutizare a ei ar putea duce la consecințe absurde. Așa se explică faptul că doctrina propune adesea luarea în considerare a unui criteriu de valoare pentru anumite categorii de opere, în special opere derivate, și că jurisprudența se referă din ce în ce mai frecvent, după cum susțin M. Pantea, A.Dănăilă, S. Tipa, la „meritul autorului”. [191] Pentru a demonstra că o absolutizare a ideii potrivit căreia opera se bucură de protecție în toate cazurile, independent de valoare, poate duce la consecințe absurde, vom evoca replica lui E. Ulmer [195, p.79] dată unui autor care s-a situat pe poziția unui asemenea absolutizări. Lucrarea acestuia din urmă [185] se sprijină, în concluziile sale, pe o serie de exemple de „artă modernă”, reproduse în ilustrațiile care o însoțesc. Pot fi văzute în aceste ilustrații: un obiect alcătuit din deșeuri menajere, un tablou pentru care autorul a înlocuit culoarea cu tăieturi practicate cu cuțitul - *optical art* (triunghiuri, cercuri etc.), desene electronice și poeme, care, în loc de cuvinte, folosesc litere și combinații de cifre. Pentru Max Krummer, aplicarea oricărui criteriu de valoare în determinarea sferei de opere

protejabile trebuie respinsă *de plano*. Ca o consecință logică, el respinge și criteriul „amprentei personale” a autorului, originalitatea sau individualitatea operelor constând pentru el în *unicitatea lor în sens statistic*; cu alte cuvinte, în gradul mare de probabilitate care ne permite să considerăm că altul va reuși, din întâmplare, să realizeze o creație identică. În legătură cu această poziție, E. Ulmer arăta că experiența dovedește că o renunțare fără nuanțări la oricare judecată de valoare nu este posibilă în domeniul dreptului de autor și că nu trebuie de uitat existența unor limite dincolo de care nu se poate vorbi de o creație intelectuală personală în sensul Legii dreptului de autor. Concluzia este atât de adevărată și firească, încât referirile implicite și chiar exprese la valoarea operei sau meritul autorului sunt frecvente în jurisprudență, începând de la jumătatea secolului trecut și până în prezent. Analiza jurisprudenței permite, de asemenea, constatarea că adesea instanțele se referă nu la valoarea operei, ci la meritele autorului, în special în operele realizate în colaborare. Astfel, într-o decizie a Curții de Apel din Paris (din 7 iulie 1956), pronunțată în litigiul dintre autorul unui scenariu de film și compozitor, se face referire la faptul că autorului dramatic îi revine „meritul” de a fi descoperit subiectul, contribuția compozitorului fiind calificată doar ca „utilă”, ceea ce impune aprecierea ei fără „exagerare”.

Categoriile de opere protejate, care constituie obiect al dreptului de autor, sunt *operele originale* și *operele derivate*.

Operele originale sunt operele de creație intelectuală în domeniul literar, artistic sau științific, oricare ar fi modalitatea de creație, modul sau forma de exprimare și independent de valoarea și destinația lor, de tipul:

a) *Scrierile literare și publicistice, conferințele, predicile, pledoariile, prelegerile și orice alte opere scrise sau orale, precum și programele pentru calculator*. Prin operă literară, dreptul de autor desemnează creațiile în care concepțiile, gândurile sau sentimentele își găsesc expresia în cuvinte scrise sau rostite. În sens larg, această categorie de opere cuprinde și creațiile tehnice, discursurile, poeziile, operele dramatice, povestirile, romanele, nuvelele. La acestea se adaugă predicile religioase, discursurile politice, literatura de toate genurile, povestirile pentru copii, articolele din ziare, comentariile citite la radio etc. Limitele protecției rezultă din cerința ca opera literară să reprezinte o creație spirituală personală. Analizând evoluția protecției în plan juridic a programelor pentru calculator, se observă faptul că, inițial nu s-a pus problema amenajării unui sistem juridic care să asigure o protecție reală programelor pentru calculator. Aceasta se datorează faptului că producătorii de *software* nu au fost interesați pentru o astfel de apărare. Aceștia considerau că mijloacele tehnice de protecție sunt suficiente și că unele programe sunt protejate prin chiar complexitatea lor. Pe de altă parte, protecția secretului prin contracte apărea drept satisfăcătoare. Eforturile depuse de programatori în vederea obținerii unui statut juridic de

protecție pentru produsele lor au fost reflectate prin largi discuții în doctrină și jurisprudență de-a lungul timpului, materializate prin asimilarea programelor de calculator, operelor literare.

b) *Operele științifice, scrise sau orale (comunicările, studiile, cursurile universitare, manualele școlare, proiectele și documentațiile științifice)*. Problema *operei științifice* a făcut mult timp obiect de discuție în literatura juridică, susținându-se necesitatea de a distinge, în cadrul operelor științifice, pe cele care formează obiectul unui drept de autor de *rezultatele științifice* concretizate într-o asemenea operă, pentru care ar trebui amenajată o protecție specifică, atunci când ele constituie descoperiri. Punctele de vedere în această privință au fost destul de diferite. Cei ce se opuneau la organizarea unei asemenea protecții susțineau nu numai dificultățile practice insurmontabile de care ea s-ar izbi, dar și faptul că ea este străină dreptului de autor. O convenție internațională încheiată la Geneva, care n-a intrat niciodată în vigoare întrucât nu a întrunit numărul de ratificări necesar, avea, de asemenea, drept obiect protecția descoperirilor științifice. În prezent problema pare a fi uitată.

c) *Compozițiile muzicale cu sau fără text*. Operele muzicale reprezintă opera în domeniul „artei sunetului”. Este vorba de simfonii, opere, compoziții pentru orgă, pian etc., muzică de dans și muzică militară, precum și toate formele de muzică modernă, inclusiv muzica electronică.

d) *Operele dramatice, dramatico-muzicale, operele coregrafice și pantomimele*.

e) *Operele cinematografice, precum și orice alte opere audiovizuale*. Considerată ca obiect al dreptului de autor, opera cinematografică a dat naștere la numeroase discuții, iar soluțiile adoptate de diferite legislații sunt departe de a fi încă unitare. În excelenta și lapidara definiție a lui H. Desbois, filmul este „o succesiune de imagini pe care aparatul de proiecție le pune în mișcare pe ecran în fața ochilor spectatorilor”. Dar filmul nu este, arată același autor, numai atât, pentru că el comportă o serie de activități creatoare care țin de dreptul de autor și pentru care pelicula este „un receptacul”. Evoluția cinematografică de la filmul mut la filmul sonor este, într-un anumit fel, istoria dezvoltării filmului ca operă de sine stătătoare. În doctrină se subliniază dificultățile la care dă naștere, în speță, faptul că în cazul filmului „adaptarea nu are loc în interiorul acelui gen”, ceea ce determină, în viziunea autorilor G. Lyon-Caen, P. Lavigne „o tendință naturală a operei cinematografice de a se emancipa de opera adaptată”. [187, p.195] O altă particularitate a operei cinematografice este legătura ei foarte strânsă cu suportul material, mai strânsă ca în cazul operelor literare și muzicale, dar nu indisolubilă - ca în cazul operelor de artă plastică. Unii autori disting între *filmul de imaginație* (imaginat și realizat special pentru ecran) și *filmul documentar* și *de actualități* (în care sunt reproduse scene reale din viața socială și imagini din natură). Spre deosebire de alți autori, H. Desbois consideră filmele documentare și

de actualități ca fiind supuse regimului fotografiilor, rezervând statutul de operă cinematografică exclusiv filmelor de imaginație. [180] Drept urmare, existența operei cinematografice este legată de existența unui ansamblu compus special în vederea proiectării. În această concepție, opera cinematografică actuală este totdeauna o operă originală; opera cinematografică este rezultatul unei fuziuni, nu a juxtapunerii de opere distincte. Aceasta face să dispară atât autonomia contribuțiilor individuale, cât și, în general, posibilitatea de a le exploata separat. Dezvoltarea mijloacelor de transmisiune și difuzare a dus la creșterea ponderii operelor denumite audio-vizuale și a protecției drepturilor asupra acestor opere. Opera audio-vizuală este destinată a fi, în același timp, văzută și auzită și aceasta într-o serie de imagini și sunete înregistrate pe un suport adecvat, pentru a fi executată grație unor dispozitive adecvate. Așa cum se explică în Glosarul întocmit de OMPI (publicat în 1981), ea nu poate fi făcută perceptibilă decât sub o singură formă, spre deosebire de reprezentarea și executarea de opere dramatice, care variază în funcție de punerea în scenă. Printre operele audio-vizuale figurează operele cinematografice însoțite de sunete și toate operele exprimate printr-un procedeu analog cinematografiei, cum sunt producțiile de televiziune sau alte producții, care constau în imagini însoțite de sunete, fixate pe benzi magnetice, discuri etc.

f) *Operele fotografice, precum și orice alte opere exprimate printr-un procedeu analog fotografiei.*

g) *Operele de artă grafică sau plastică (operele de sculptură, pictură, gravură, litografie, artă monumentală, scenografie, tapiserie, ceramică, plastica sticlei și a metalului, desene, design), precum și alte opere de artă aplicată produselor destinate unei utilizări practice.* Operele de artă plastică pot fi bidimensionale sau tridimensionale. La baza protecției lor stă individualitatea operei, care se bazează pe creația artistică. Alături de operele de artă plastică propriu-zise, care formează obiectul unui drept de autor, o categorie importantă de creații sunt astăzi menite să se individualizeze printr-un element estetic, și anume produsele industriale. Creațiile artistice aplicate în industrie poartă denumirea de *opere de artă aplicată*, expresie care evocă dubla lor natură, faptul că sunt situate la răscrucea dintre artă și industrie. Această dublă natură rezultă din faptul că, prin destinație și mod de reproducere, ele aparțin drepturilor de proprietate industrială, pe când, prin natura efortului creator, ele aparțin dreptului de autor.

h) *Operele de arhitectură, inclusiv planșele, machetele și lucrările grafice ce formează proiectele de arhitectură.*

i) *Lucrările plastice, hărțile și desenele din domeniul topografiei, geografiei și științei în general.*

Operele derivate constituie obiect al dreptului de autor, fără a prejudicia drepturile autorilor operei originale, operele care au fost create plecând de la una sau mai multe opere preexistente, de tipul: *traducerile, adaptările, adnotările, lucrările documentare, aranjamentele muzicale și orice alte transformări ale unei opere literare, artistice sau științifice care reprezintă o muncă intelectuală de creație; culegerile de opere literare, artistice sau științifice, cum ar fi: enciclopediile și antologiile, colecțiile sau compilațiile de materiale sau date, protejate ori nu, inclusiv bazele de date, care, prin alegerea sau dispunerea materialului, constituie creații intelectuale.*

De precizat faptul că, pentru apariția legală a operelor derivate, se impune obținerea acordului titularului dreptului de autor a operei inițiale care urmează să fie tradusă sau adaptată ori care suportă transformări. Nu este necesar acordul titularului dreptului operei inițiale în cazul unor scurte preluări, în măsura în care acestea sunt făcute în limita bunului simț și nu aduc atingere operei sau în cazul parodierii acesteia.

Categoriile de *opere care nu beneficiază de protecția prevederilor legale* din domeniul dreptului de autor și s drepturilor conexe sunt: ideile, teoriile, conceptele, descoperirile științifice, procedeele, metodele de funcționare sau conceptele matematice ca atare și invențiile, conținute într-o operă, oricare ar fi modul de preluare, de scriere, de explicare sau de exprimare, textele oficiale de natură politică, legislativă, administrativă, judiciară și traduceri oficiale ale acestora, simbolurile oficiale ale statului, ale autorităților publice și ale organizațiilor, cum ar fi: stema, sigiliul, drapelul, emblema, blazonul, insigna, ecusonul și medalia, mijloacele de plată, știrile și informațiile de presă și simplele fapte și date. Operele exceptate de la protejare prin norme legale, se adresează prin natura și conținutul lor, unei largi categorii de utilizatori, fapt ce a permis legiuitorului român, posibilitatea de a le excepta de la protecție, chiar dacă recomandările internaționale permit protejarea acestor categorii de opere. Convenția de la Berna nu exclude în mod categoric de la protecție aceste categorii de opere, ci lasă la latitudinea țărilor membre dreptul de a stabili protecția care trebuie acordată textelor oficiale, de ordin legislativ, administrativ sau judiciar, a traducerilor oficiale ale acestor texte, precum și dreptul de a exclude în parte sau în totalitate de la protecție, discursurile politice și discursurile pronunțate în dezbaterile judiciare. Teoriile, conceptele, descoperirile științifice, procedeele, metodele de funcționare sau conceptele matematice ca atare și invențiile, conținute într-o operă, oricare ar fi modul de preluare, de scriere, de explicare sau de exprimare, sunt creații intelectuale, care beneficiază de protecția prevăzută în alte acte normative, în speță legea privind invențiile și altele. Din motive lesne de înțeles sunt exceptate de la protecție textele oficiale de natură politică, legislativă, administrativă, judiciară și traduceri oficiale ale acestora, precum și

simbolurile oficiale ale statului, ale autorităților publice și ale organizațiilor, cum ar fi: stema, sigiliul, drapelul, emblema, blazonul, insigna, ecusonul și medalia, cele din urmă fiind protejate la utilizare, de o lege specială.

Conținutul dreptului de autor. Dreptul de autor este un drept complex, în componența căruia identificăm drepturi morale și drepturi patrimoniale, care iau naștere prin simplul fapt al creării operei și care sunt recunoscute *ex lege*, fără îndeplinirea vreunei formalități și independent de aducerea operei la cunoștința publicului. Drepturile morale sunt anterioare drepturilor patrimoniale și își continuă existența după publicarea operei, după decesul autorului și după ce opera a trecut în domeniul public. Autorul operei de creație intelectuală care face obiectul protecției conform legislației în vigoare din România, are următoarele drepturi morale: dreptul de a decide dacă, în ce mod și când va fi adusă opera la cunoștința publică; dreptul de a pretinde recunoașterea calității de autor al operei; dreptul de a decide sub ce nume va fi adusă opera la cunoștința publică; dreptul de a pretinde respectarea integrității operei și de a se opune oricărei modificări, precum și oricărei - atingeri aduse operei, dacă prejudiciază onoarea sau reputația sa; dreptul de a retracta opera, despăgubind, dacă este cazul, pe titularii drepturilor de utilizare, prejudiciați prin exercitarea retractării. Drepturile morale menționate nu pot face obiectul vreunei renunțări sau înstrăinări. După decesul autorului dreptul de a decide dacă, în ce mod și când va fi adusă opera la cunoștința publică, de a pretinde recunoașterea calității de autor al operei și dreptul de a pretinde respectarea integrității operei și de a se opune oricărei modificări, precum și oricărei atingeri aduse operei, pot fi transmise prin moștenire, potrivit legislației civile pe durată nedeterminată; în cazul în care nu există moștenitori, exercițiul acestor drepturi revine organismului de gestiune colectivă care a administrat drepturile autorului sau, după caz, organismului cu cel mai mare număr de membri, din domeniul respectiv de creație.

Dreptul moral reprezintă expresia juridică a legăturii care unește opera cu autorul ei, este atașat persoanei autorului, are un caracter inalienabil, insesizabil, perpetuu și imprescriptibil. *Dreptul patrimonial* este acel drept exclusiv al autorului de a-și exploata sub orice formă opera, pe toată durata vieții sale și de a obține astfel profituri materiale. Caracterizarea sa ca *drept exclusiv* stabilește în mod clar că, singurul care poate exercita acest drept este autorul (sau moștenitorii săi), dar numai pentru anumite perioade prevăzute de lege. Drepturile patrimoniale pot fi cedate parțial sau total contra unor remunerații adecvate și pentru o durată anume. În accepțiunea C. fisc. al României, la art.7 al.28 lit. a, „*orice sumă care trebuie plătită în bani sau în natură pentru folosirea dreptului de autor ... asupra unei lucrări literare, artistice sau științifice, inclusiv asupra filmelor, benzilor pentru emisiunile de radio sau de televiziune, precum și efectuarea de înregistrări audio, video*” poartă numele de „redevență”. Drepturile

patrimoniale, sunt drepturi distincte și exclusive ale autorului de a autoriza sau de a interzice reproducerea operei, distribuirea operei, importul în vederea comercializării pe piața internă a copiilor realizate, cu consimțământul autorului, după operă, închirierea operei, împrumutul operei, comunicarea publică, direct sau indirect a operei, prin orice mijloace, inclusiv prin punerea operei la dispoziția publicului, astfel încât să poată fi accesată în orice loc și în orice moment ales, în mod individual, de către public, radiodifuzarea operei, retransmiterea prin cablu a operei, realizarea de opere derivate. Spre deosebire de drepturile morale, drepturile patrimoniale nu sunt perpetue, după cum nu sunt nici imprescriptibile, inalienabile sau insesizabile, dar sunt legate de persoana autorului, au un caracter exclusiv și temporar. În ceea ce privește condițiile de urmărire silită pentru plata unor creanțe, drepturile patrimoniale ale autorilor sunt protejate în aceleași condiții ca și salariile.

Teoria generală în materie stabilește existența a două mari categorii de drepturi patrimoniale, *dreptul de reprezentare* - care permite autorului să comunice direct publicului opera sa ori să facă cele necesare pentru ca aceasta să fie comunicată publicului, drept care se exercită mai ales în domeniul artelor și al spectacolelor și *dreptul de reproducere* - care permite autorului să decidă asupra difuzării operei sale prin toate procedeele prin care se poate face o comunicare publică indirectă și mai ales în domeniul radio-tv.

Autorul unei opere de orice fel are dreptul exclusiv de a autoriza sau de a interzice unele acțiuni care vizează opera sa. De exemplu autorul poate interzice reproducerea integrală sau parțială, directă sau indirectă, temporară sau permanentă, prin orice mijloace și sub orice formă a operei, prin aceasta înțelegându-se realizarea uneia ori a mai multor copii ale operei, prin orice mijloc și sub orice formă, inclusiv realizarea oricărei înregistrări sonore sau audiovizuale a unei opere. De asemenea poate interzice distribuirea operei prin vânzarea sau orice alt mod de transmitere, cu titlu oneros sau gratuit, a originalului sau a copiilor unei opere, precum și oferirea publică a acestora; poate opri importul în vederea comercializării pe piața internă a copiilor realizate după operă, copii realizate cu consimțământul său, operațiune care se materializează prin introducerea pe piața internă, cu scopul comercializării, a originalului sau a copiilor legal realizate ale unei opere fixate pe orice fel de suport. Închirierea operei sau punerea la dispoziție spre utilizare, pentru un timp limitat și pentru un avantaj economic sau comercial, direct ori indirect, a unei opere poate fi interzisă sau permisă de autorul acesteia. De asemenea împrumutul operei sau punerea la dispoziție spre utilizare, pentru un timp limitat și fără un avantaj economic sau comercial, direct ori indirect, a unei opere prin intermediul unei instituții care permite accesul publicului în acest scop, constituie modalități de exploatare a operei care necesită acordul autorului; comunicarea publică, direct sau indirect, a operei, prin orice mijloace, inclusiv

prin punerea operei la dispoziția publicului, astfel încât să poată fi accesată în orice loc și în orice moment ales, în mod individual, de către public. Este considerată comunicare publică orice comunicare a unei opere, direct sau prin orice mijloace tehnice, făcută într-un loc deschis publicului sau în orice loc în care se adună un număr de persoane care depășește cercul normal al membrilor unei familii și al cunoștințelor acesteia, inclusiv reprezentarea scenică, recitarea sau orice altă modalitate publică de execuție sau de prezentare directă a operei, expunerea publică a operelor de artă plastică, de artă aplicată, fotografică și de arhitectură, proiecția publică a operelor cinematografice și a altor opere audiovizuale, inclusiv a operelor de artă digitală, prezentarea într-un loc public, prin intermediul înregistrărilor sonore sau audiovizuale, precum și prezentarea într-un loc public, prin intermediul oricăror mijloace, a unei opere radiodifuzate. De asemenea, se consideră publică orice comunicare a unei opere prin mijloace cu fir sau fără fir, inclusiv prin punerea la dispoziția publicului a operelor, astfel încât orice membru al publicului să poată avea acces, din orice loc sau în orice moment ales în mod individual. Dreptul de a autoriza sau de a interzice comunicarea publică sau punerea la dispoziția publicului a operelor nu se consideră epuizat prin nici un act de comunicare publică sau de punere la dispoziția publicului. Autorul poate interzice radiodifuzarea operei, activitate care constă în emiterea unei opere de către un organism de radiodifuziune sau de televiziune, prin orice mijloc ce servește la propagarea fără fir a semnelor, sunetelor sau imaginilor, ori a reprezentării digitale a acestora, inclusiv prin satelit, în scopul recepționării de către public sau transmiterea unei opere sau a reprezentării digitale a acesteia, prin fir, prin cablu, prin fibră optică sau prin orice alt procedeu similar, în scopul recepționării de către public, sau retransmiterea prin cablu a operei, simultană nealterată și integrală, cu ajutorul mijloacelor tehnice prevăzute mai sus, sau printr-un sistem de difuzare prin unde ultracurte, pentru recepționarea de către public a unei transmisii inițiale, cu sau fără fir, inclusiv prin satelit. Autorul unei opere poate interzice realizarea de opere derivate, traducerea, publicarea în culegeri, adaptarea, precum și orice altă transformare a unei opere preexistente, dacă aceasta constituie creație intelectuală.

Dreptul de autor în cazul operelor audiovizuale. Opera audiovizuală este opera cinematografică, opera exprimată printr-un procedeu similar cinematografilei sau orice altă operă constând dintr-o succesiune de imagini în mișcare, însoțite sau nu de sunet. Sunt autori ai operei audiovizuale, regizorul sau producătorul (realizatorul), autorul adaptării, autorul scenariului, autorul dialogului, autorul muzicii special create pentru opera audiovizuală și autorul grafic pentru operele de animație sau al secvențelor de animație, când acestea reprezintă o parte importantă a operei.

Dreptul de autor pentru programul de calculator. Protecția programelor pentru calculator include orice expresie a unui program, programele de aplicație și sistemele de operare, exprimate în orice fel de limbaj, fie în cod-sursă sau cod-obiect, materialul de concepție pregătit, precum și manualele.

Limitele exercitării dreptului de autor. Conform prevederilor art. 33. din *Legea privind dreptul de autor și drepturile conexe*, sunt permise, fără consimțământul autorului și fără plata vreunei remunerații, următoarele utilizări ale unei opere aduse anterior la cunoștința publică, cu condiția ca acestea să fie conforme bunelor uzanțe, să nu contravină exploatării normale a operei și să nu îl prejudicieze pe autor sau pe titularii drepturilor de utilizare:

a) reproducerea unei opere în cadrul procedurilor judiciare, parlamentare sau administrative ori pentru scopuri de siguranță publică;

b) utilizarea de scurte citate dintr-o opera, în scop de analiză, comentariu sau critică ori cu titlu de exemplificare, în măsura în care folosirea lor justifică întinderea citatului;

c) utilizarea de articole izolate sau de scurte extrase din opere în publicații, în emisiuni de radio sau de televiziune ori în înregistrări sonore sau audiovizuale, destinate exclusiv învățământului, precum și reproducerea pentru învățământ, în cadrul instituțiilor de învățământ sau de ocrotire socială, de articole izolate sau de scurte extrase din opere, în măsura justificată de scopul urmărit;

d) reproducerea pentru informare și cercetare de scurte extrase din opere, în cadrul bibliotecilor, muzeelor, filmotecilor, fonotecilor, arhivelor instituțiilor publice culturale sau științifice, care funcționează fără scop lucrativ; reproducerea integrală a exemplarului unei opere este permisă, pentru înlocuirea acestuia, în cazul distrugerii, al deteriorării grave sau al pierderii exemplarului unic din colecția permanentă a bibliotecii sau a arhivei respective;

e) reproducerile specifice realizate de către biblioteci accesibile publicului, de către instituții de învățământ sau muzee ori de către arhive, care nu sunt realizate în scopul obținerii unui avantaj comercial sau economic direct ori indirect;

f) reproducerea, cu excluderea oricăror mijloace care vin în contact direct cu opera, distribuirea sau comunicarea către public a imaginii unei opere de arhitectură, artă plastică, fotografică sau artă aplicată, amplasată permanent în locuri publice, în afara cazurilor în care imaginea operei este subiectul principal al unei astfel de reproduceri, distribuiri sau comunicări și dacă este utilizată în scopuri comerciale;

g) reprezentarea și executarea unei opere în cadrul activităților instituțiilor de învățământ, exclusiv în scopuri specifice și cu condiția ca atât reprezentarea sau executarea, cât și accesul publicului să fie fără plată;

h) utilizarea operelor în timpul celebrărilor religioase sau al ceremoniilor oficiale organizate de o autoritate publică;

i) utilizarea, în scopuri publicitare, a imaginilor operelor prezentate în cadrul expozițiilor cu acces public sau cu vânzare, al târgurilor, licitațiilor publice de opere de artă, ca mijloc de promovare a evenimentului, excluzând orice utilizare comercială.

În condițiile sus-menționate sunt permise reproducerea, distribuirea, radiodifuzarea sau comunicarea către public, fără un avantaj direct sau indirect, comercial sau economic: de scurte extrase din articole de presă și reportaje radiofonice sau televizate, în scopul informării asupra problemelor de actualitate, cu excepția celor pentru care o astfel de utilizare este, în mod expres, rezervată, de scurte fragmente ale conferințelor, alocuțiunilor, pledoariilor și ale altor opere de același fel, care au fost exprimate oral în public, cu condiția ca aceste utilizări să aibă ca unic scop informarea privind actualitatea, de scurte fragmente ale operelor, în cadrul informațiilor privind evenimentele de actualitate, dar numai în măsura justificată de scopul informării, de opere, în cazul utilizării exclusiv pentru ilustrare în învățământ sau pentru cercetare științifică și de opere, în cazul utilizării în beneficiul persoanelor cu handicap, care sunt direct legate de acel handicap și în limita cerută de handicapul respectiv. Drepturile patrimoniale se întind pe tot timpul vieții autorului și continuă să curgă, timp de 70 de ani de la 1 ianuarie a anului următor decesului autorului.

Drepturile conexe sau „drepturile vecine”, reprezintă o creație relativ nouă a legislației europene în materie, ele au fost reglementate în 1961, în cadrul unei Convenții Internaționale, [41] mai întâi ca o sinteză de principii și măsuri juridice, fiind incluse ulterior ca dispoziții legale în legislațiile naționale. Drepturile conexe pot fi definite ca fiind un ansamblu de drepturi distincte, asociate dreptului de autor, care conferă prerogative asemănătoare sau identice dreptului de autor, însă mai limitate și de o durată mai scurtă de timp. În România, drepturile conexe sunt reglementate în titlul II din Legea 8/1996, care la art. 94 prevede că titularii acestor drepturi sunt: artiștii, interpreți sau executanți, pentru propriile înregistrări sau execuții, producătorii de înregistrări sonore, pentru propriile înregistrări, organisme de radiodifuziune și televiziune, pentru propriile emisiuni.

Drepturile artiștilor interpreți și executanți. Sunt recunoscuți și protejați ca titulari ai drepturilor conexe dreptului de autor, artiștii interpreți sau executanți, pentru propriile interpretări sau execuții. Referindu-se la artiști interpreți sau executanți legiuitorul stabilește categoria la care se referă, respectiv „actorii, cântăreții, muzicienii, dansatorii și alte persoane care prezintă, cântă, dansează, declamă, joacă, interpretează, regizează ori execută în orice altă modalitate o operă literară sau artistică, un spectacol de orice fel, inclusiv folcloric, de

varietăți, de circ ori de marionete”. Drepturile conexe sunt drepturi de proprietate imaterială (fără legătură cu fixarea prestației pe un suport material sau cu dreptul de proprietate asupra suportului fixării prestației), care iau naștere din momentul realizării prestației, adică odată cu comunicarea publică sau cu fixarea sa pe un suport. Ca și dreptul de autor, drepturile conexe sunt drepturi personale în virtutea cărora titularul își protejează: *drepturile morale*, care se referă la recunoașterea și respectarea paternității, precum și la respectul calității creației și care sunt, ca și în cazul dreptului de autor, perpetue, inalienabile, imprescriptibile și inesizabile, dar și *drepturile patrimoniale*, care pot fi cesionate în mod exclusiv sau neexclusiv de către titular. Drepturile patrimoniale sunt acele drepturi exclusive ale artistului executant sau interpret, de autorizare a utilizării sau exploatarei prestațiilor, în schimbul unor compensații pecuniare. Titularul drepturilor conexe are dreptul patrimonial exclusiv de a autoriza: *fixarea prestației sale, reproducerea prestației fixate, difuzarea prestației fixate* prin vânzare, închiriere, împrumut sau orice alt mod de transmitere oneros ori gratuit, prezentarea într-un loc public sau *comunicarea publică a prestației* fixate ori nefixate pe suport, *adaptarea prestației* fixate, *emiterea sau transmiterea prin radiodifuziune sau prin televiziune* a prestației sale, fixate sau nefixate pe un suport, *retransmisia* prin mijloace fără fir, prin fir, prin cablu, prin satelit sau prin orice alt procedeu similar. În cazul participării unui artist, interpret sau executant la realizări audio-vizuale sau a unor fonograme, legiuitorul instituie prezumția de cesiune către producător a dreptului exclusiv de exploatare a prestației acestuia prin fixare, reproducere, difuzare ori comunicare publică, în contrapartidă, titularului cuvenindu-se o remunerație echitabilă. Domeniul de gestiune a drepturilor conexe îl constituie spectacolul vibrant, fixarea (înregistrarea) sau comunicarea publică a fixărilor prestațiilor de acest tip, precum și a operelor audiovizuale. Câteva genuri sau subgenuri incluse în acest domeniu sunt: spectacolele sau emisiunile de teatru, de operă sau aparținând altor genuri lirice, de pantomimă, de marionete, varietăți și divertisment etc.; spectacole muzicale de orice gen: muzică simfonică, de cameră, ușoară, folclorică, jaz, rock etc.; filme sau opere audiovizuale; fixări de suport audio, casete, discuri sau CD-uri, audio-video sau multimedia; transmisii sau retransmisii prin sisteme de radiodifuziune sau de televiziune (fără fir, cu fir, satelit, cablu etc.).

Drepturile producătorilor de fonograme. Producătorul de înregistrări sonore este persoana fizică sau juridică care are inițiativa și își asumă responsabilitatea organizării și finanțarea realizării primei fixări a sunetelor, fie că acestea constituie sau nu o operă. Se consideră fonogramă sau înregistrare sonoră, orice fixare, exclusiv sonoră, a sunetelor provenite dintr-o interpretare ori execuție a unei opere sau a altor sunete ori a reprezentărilor digitale ale acestor sunete, oricare ar fi metoda și suportul utilizate pentru această fixare. Nu se consideră

înregistrare sonoră o fixare audiovizuală sau partea sonoră a acesteia ori reprezentarea sa digitală. Producătorul de înregistrări sonore are dreptul patrimonial exclusiv de a autoriza sau de a interzice următoarele: *reproducerea* integrală sau parțială, directă ori indirectă, temporară sau permanentă, prin orice mijloc și sub orice formă, a propriilor înregistrări sonore, *distribuirea* propriilor înregistrări sonore, *închirierea* propriilor înregistrări sonore, *împrumutul* propriilor înregistrări sonore, *importul*, în vederea comercializării pe piața internă, a copiilor legal realizate ale propriilor înregistrări sonore, *radiodifuzarea* și *comunicarea publică* a propriilor înregistrări sonore, cu excepția celor publicate în scop comercial, *punerea la dispoziția publicului* a propriilor înregistrări sonore, astfel încât să poată fi accesate, în orice loc și în orice moment ales, în mod individual, de către public, *retransmiterea prin cablu* a propriilor înregistrări sonore. Durata drepturilor patrimoniale ale producătorilor de înregistrări sonore este de 50 de ani de la data primei fixări. Totuși, dacă înregistrarea în decursul acestei perioade face obiectul unei publicări licite sau al unei comunicări publice licite, durata drepturilor este de 50 de ani de la data la care a avut loc pentru prima oară oricare dintre acestea.

Drepturile producătorilor de videograme. Se consideră înregistrare audiovizuală sau videogramă, orice fixare a unei opere audiovizuale sau a unor secvențe de imagini în mișcare, însoțite sau nu de sunet, oricare ar fi metoda și suportul utilizate pentru aceasta fixare. Producătorul unei înregistrări audiovizuale este persoana fizică sau juridică ce are inițiativa și își asumă responsabilitatea organizării și realizării primei fixări a unei opere audiovizuale sau a unor secvențe de imagini în mișcare, însoțite ori nu de sunet și, în această calitate, furnizează mijloacele tehnice și financiare necesare. Producătorul unei înregistrări audiovizuale are dreptul patrimonial exclusiv de a autoriza sau de a interzice următoarele: *reproducerea* integrală sau parțială, directă ori indirectă, temporară sau permanentă, prin orice mijloc și sub orice formă, a propriilor înregistrări audiovizuale; *distribuirea* originalului sau a copiilor propriilor înregistrări audiovizuale; *închirierea* propriilor înregistrări audiovizuale; *împrumutul* propriilor înregistrări audiovizuale; *importul*, în vederea comercializării pe piața internă, a propriilor înregistrări audiovizuale; *radiodifuzarea* și *comunicarea publică* a propriilor înregistrări audiovizuale; *punerea la dispoziția publicului* a propriilor înregistrări audiovizuale, astfel încât să poată fi accesate, în orice loc și în orice moment ales, în mod individual, de către public; *retransmiterea prin cablu* a propriilor înregistrări audiovizuale.

Drepturile organismelor de radiodifuziune și de televiziune. Organismele de radiodifuziune și de televiziune au dreptul patrimonial exclusiv de a autoriza sau de a interzice, cu obligația pentru cel autorizat de a menționa numele organismelor, următoarele: *fixarea* propriilor emisiuni și servicii de programe de radiodifuziune sau de televiziune; *reproducerea*

integrală sau parțială, directă ori indirectă, temporară sau permanentă, prin orice mijloc și sub orice formă, a propriilor emisiuni și servicii de programe de radiodifuziune sau de televiziune fixate pe orice fel de suport; *distribuirea* propriilor emisiuni și servicii de programe de radiodifuziune sau de televiziune fixate pe orice fel de suport; *importul*, în vederea comercializării pe piața internă, a propriilor emisiuni și servicii de programe de radiodifuziune sau de televiziune fixate pe orice fel de suport; *retransmiterea* sau *reemiterea* propriilor emisiuni și servicii de programe de radiodifuziune sau de televiziune prin mijloace fără fir, prin fir, prin cablu, prin satelit sau prin orice alt procedeu similar, precum și prin orice alt mod de comunicare către public, inclusiv retransmiterea pe Internet; *comunicarea publică* a propriilor emisiuni și servicii de programe de radiodifuziune sau de televiziune în locuri accesibile publicului, cu plata intrării; *închirierea* propriilor emisiuni și servicii de programe de radiodifuziune sau de televiziune, fixate pe orice tip de suport; *împrumutul* propriilor emisiuni și servicii de programe de radiodifuziune sau de televiziune fixate pe orice fel de suport; *punerea la dispoziția publicului* a propriilor emisiuni și servicii de programe de radiodifuziune sau de televiziune fixate pe orice fel de suport, indiferent dacă au fost emise prin fir sau fără fir, inclusiv prin cablu sau satelit, astfel încât să poată fi accesate în orice loc și în orice moment ales, în mod individual, de către public.

Drepturile sui-generis ale fabricanților bazelor de date. Prin bază de date se înțelege o *culegere de opere, de date sau de alte elemente independente, protejate ori nu prin drept de autor sau conex, dispuse într-o modalitate sistematică ori metodică și în mod individual accesibile prin mijloace electronice sau printr-o alta modalitate.* Fabricantul unei baze de date este persoana fizică sau juridică ce a făcut o investiție substanțială cantitativă și calitativă în vederea obținerii, verificării sau prezentării conținutului unei baze de date și care are dreptul patrimonial exclusiv de a autoriza și de a interzice extragerea și/sau reutilizarea totalității sau a unei părți substanțiale din aceasta, evaluată calitativ sau cantitativ. Protecția bazelor de date nu prejudiciază drepturile existente cu privire la conținutul lor. Utilizatorul legitim al unei baze de date care este pusă la dispoziția publicului în orice modalitate poate, fără autorizarea fabricantului bazei de date, să extragă sau să reutilizeze o parte substanțială a conținutului acesteia: atunci când extragerea se face în scopul utilizării private a conținutului bazei de date neelectronice, în cazul în care extragerea în scopul utilizării se face pentru învățământ sau pentru cercetare științifică, cu condiția indicării sursei și în măsura justificată de scopul necomercial urmărit sau în cazul în care se face o extragere sau reutilizare având ca scop apărarea ordinii publice și a siguranței naționale ori în cadrul unor proceduri administrative sau jurisdicționale. Drepturile fabricantului bazei de date iau naștere o data cu definitivarea bazei de date. Durata

protecției este de 15 ani, începând cu data de 1 ianuarie a anului imediat următor definitivării bazei de date.

2.2.2. Infracțiunile privind dreptul de autor

Producerea, distribuirea și comercializarea mărfurilor pirat

I. Conținutul legal al infracțiunilor prevăzute în art. 139⁶.

(1) Constituie infracțiuni și se pedepsesc cu închisoare de la 2 al 5 ani sau cu amendă următoarele fapte:

a) realizarea, în scopul distribuirii, fără a se urmări direct sau indirect un avantaj material, cu orice mijloace și în orice mod, de *mărfuri-pirat*;

b) plasarea *mărfurilor-pirat* sub un regim vamal definitiv de import sau de export, sub un regim vamal suspensiv ori în zone libere;

c) orice altă modalitate de introducere a *mărfurilor-pirat* pe piața internă.

(2) Constituie infracțiune și se pedepsește cu închisoare de la 1 la 5 ani sau cu amendă oferirea, distribuirea, deținerea ori depozitarea sau transportul, în scopul distribuirii de *mărfuri-pirat*, precum și deținerea acestora în scopul utilizării prin comunicare publică la punctele de lucru ale persoanelor juridice.

(3) În cazul în care faptele prevăzute la alin. (1) și (2) sunt săvârșite în scop comercial, acestea se sancționează cu închisoare de la 3 ani la 12 ani.

(4) Cu pedeapsa prevăzută la alin. (3) se sancționează și închirierea sau oferirea spre închiriere de *mărfuri pirat*.

(5) Constituie infracțiune și se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă promovarea de *mărfuri-pirat* prin orice mijloc și în orice mod, inclusiv prin utilizarea anunțurilor publice ori a mijloacelor electronice de comunicare sau prin expunerea ori prezentarea către public a listelor sau a cataloagelor de produse.

(6) În cazul în care oricare dintre faptele prevăzute la alin. (1)-(4) au produs consecințe deosebit de grave, acestea se sancționează cu închisoare de la 5 ani la 15 ani. Pentru evaluarea gravității consecințelor, calculul pagubei materiale se efectuează ținându-se seama de *mărfurile pirat* identificate în condițiile prevăzute la alin. (1)-(4) și de prețul per unitate al produselor originale, cumulat cu sumele încasate ilegal de făptuitor.

(7) Cu pedeapsa prevăzută la alin. (6) se sancționează săvârșirea faptelor menționate la alin. (1)-(5) de către un grup infracțional organizat.

II. Condiții preexistente.

A. Obiectul infracțiunii.

a) *Obiectul juridic special* îl constituie relațiile sociale care iau naștere și a căror normală desfășurare și dezvoltare este condiționată de protejarea și încurajarea creației în domeniul literar, muzical, artistic, tehnic sau științific, împotriva producerii și punerii în circulație de *mărfuri pirat* sau de coperti și liste sau cataloage de produse piratate.

b) *Obiectul material* al infracțiunii îl constituie mărfurile pirat, care în infracțiunea prezentată pot fi copiile ilegale de pe: fonograme, DVD-uri (Disc Video Drive), CD-uri cu software utilitar și distractiv. De asemenea sunt asimilate produselor piratate copertele din hârtie sau carton ale produselor menționate, dar și listele sau cataloagele de produse, care conțin informații cu privire la *mărfurile pirat*, expuse sau prezentate (în cazul infracțiunii prevăzute la art. 139⁶ în alin. 5). Conform definiției dată de legiuitor, în alin. (8) al art. 139⁶, *mărfurile pirat* reprezintă: „toate copiile, indiferent de suport, inclusiv copertele, realizate fără consimțământul titularului de drepturi sau al persoanei legal autorizate de acesta și care sunt executate, direct ori indirect, total sau parțial, de pe un produs purtător de drepturi de autor sau de drepturi conexe ori de pe ambalajele sau copertele acestora”.

B. Subiecții infracțiunii.

a) *Subiectul activ* al acestor infracțiuni poate fi orice persoană fizică care îndeplinește condițiile impuse de lege pentru a răspunde penal iar participația penală este posibilă sub toate formele sale respectiv coautorat, instigare sau complicitate.

b) *Subiectul pasiv* îl constituie titularul dreptului de autor sau titularii drepturilor conexe, ale căror opere sunt piratate. Subiectul pasiv poate fi o persoană, atunci când este vorba de un singur titular de drept de autor, sau mai multe persoane, atunci când ne aflăm în fața, titularilor de drepturi conexe, a coautoratului sau a pluralității de titulari de drepturi de creație intelectuală, moștenitorii sau cesionarii.

III. Conținutul constitutiv.

A. Latura obiectivă.

a) *Elementul material* al faptei prevăzute în art. 139⁶ constă în acțiunea de realizare, a produselor pirat, a copertilor sau a listelor ori cataloagelor de produse piratate. Prin realizarea de mărfuri pirat se înțelege producerea unor copii de pe un produs purtător de drept de autor sau de drepturi conexe, prin mijloace tehnice sub orice formă materială, inclusiv reproducerea prin fotocopiere sau xeroxare, a ambalajelor sau copertilor acestor opere. Realizarea de mărfuri pirat constă în activitățile de copiere a creațiilor protejate de lege, de genul operelor audiovizuale (filme artistice sau documentare, muzică, videoclipuri muzicale etc.) sau a software-lui utilitar sau distractiv, cu ajutorul mijloacelor tehnice de tipul, audio sau video-recorder, CD-writer, DVD-writer etc. Conform prevederilor legale, toate aceste activități de realizare a mărfurilor

pirat trebuie să fie realizate cu scopul distribuirii către terțe persoane, chiar dacă, persoana care le realizează, nu urmărește un avantaj pecuniar sau material. Săvârșirea infracțiunilor analizate este condiționată de existența unei opere purtătoare de drept de autor sau de drepturi conexe, aceasta constituind situația premisă.

Elementul material al infracțiunii prevăzute în art. 139⁶ alin. 1 lit. a constă în acțiunea de realizare, în scopul distribuirii, fără a se urmări, direct sau indirect, un avantaj material, cu orice mijloace și în orice mod, de mărfuri pirat. În context, prin „realizare cu orice mijloace și în orice mod” se înțelege crearea, reproducerea, obținerea de mărfuri pirat prin tipărire, ardere, transmiterea în rețele de calculatoare, înregistrare, inclusiv prin mediu digital pe orice fel de suport etc. Pentru întregirea laturii obiective a acestei infracțiuni este necesar ca acțiunea de realizare a mărfurilor pirat să se comită în scopul distribuirii. În cazul acestei infracțiuni se observă că scopul este o componentă a laturii obiective și nu a celei subiective, deoarece se arată destinația ulterioară a activității incriminate. Considerăm că există această infracțiune atât atunci când se urmărește un avantaj material, cât și atunci când un asemenea avantaj nu se urmărește. Textul de lege nu condiționează existența infracțiunii de obținerea unui avantaj. Se observă că infracțiunea este una de pericol. Dacă se obține un avantaj material, încadrarea juridică nu se schimbă, dar acest aspect va fi avut în vedere la individualizarea sancțiunii. Din punct de vedere subiectiv, infracțiunea prevăzută în alin. (1) lit. a se săvârșește cu intenție directă. *A săvârșit infracțiunea prevăzută de alin. 1 lit. a, numitul T.M.T, de 18 ani, din Drobeta Turnu Severin, care a fost depistat că a realizat peste 1000 de suporturi (CD și DVD) pirat, ce conțineau diferite opere audiovizuale (film, muzică), soft-uri utilitare și distractive (jocuri pentru calculator). La fața locului, au mai fost identificate 128 suporturi tip CD si DVD blank, 10 diskete si 78 coperti contrafăcute, ce aveau imprimare imagini și titluri de film.*

Elementul material al infracțiunii prevăzute în art. 139⁶ alin. 1 lit. b constă în plasarea mărfurilor pirat sub un regim vamal definitiv de import sau export, sub un regim vamal suspensiv sau în zone libere. Prin „regim vamal definitiv” se înțelege operațiunea propriu-zisă de import prin care mărfurile pirat sunt introduse în circuitul comercial și, respectiv, de export prin care mărfurile pirat sunt introduse pe o altă piață din afara țării. Plasarea mărfurilor pirat sub un „regim vamal suspensiv” constă în efectuarea unei operațiuni cu titlu temporar, care are drept efect suspendarea plății taxelor vamale, operațiuni care pot fi: tranzitul vamal, antrepozitul vamal, perfecționarea activă, transformarea sub control vamal, admiterea temporară și perfecționarea pasivă. „Zona liberă” reprezintă un perimetru în care mărfurile străine sunt considerate, din punct de vedere al aplicării drepturilor de import și al măsurilor de politică comercială la import, ca mărfuri care nu sunt situate pe teritoriul României atâta timp cât nu sunt

importate. Până la aderarea țării noastre la UE (1 ianuarie 2007), în zona de frontieră, situată la granița dintre statul român și vecinii noștri funcționau o mulțime de magazine tip „duty free”, unde erau comercializate o sumedenie de produse la prețuri foarte mici, inclusiv CD-uri cu muzică, filme și altele. Din punct de vedere subiectiv, infracțiunea prevăzută în art. 139⁶ alin. 1 lit. b se comite cu intenție directă sau indirectă.

Elementul material al infracțiunii prevăzute în art. 139⁶ alin. 1 lit. c constă în acțiunea de introducere a mărfurilor pirat pe piața internă prin orice altă modalitate. Prin „orice altă modalitate”, în context, se înțelege introducerea mărfurilor pirat de persoanele fizice, în bagajul personal legal admis, sau prin contrabandă. Contrabanda cu produse pirat nu implică eforturi logistice deosebite, CD-urile sau DVD-urile cu muzică sau filme, provenite din Ucraina, Bulgaria, China, sunt introduse în țară foarte ușor, dacă luăm în considerare că pe o „tiją”, încap aproximativ 10.000 de bucăți de CD-uri. Din punct de vedere subiectiv, infracțiunea prevăzută în art. 139⁶ alin. 1 lit. c se comite cu intenție directă sau indirectă. Astfel, a săvârșit infracțiunea, numitul P.B., din Iași, care a introdus în țară 18.000 bucăți CD-uri și DVD-uri, pirat, cu filme, muzică și software utilitar și distractiv, pe care nu le-a declarat în punctul vamal. Prejudiciul cauzat titularilor de drepturi fiind în sumă de 180.000 euro.

Infracțiunea prevăzută în art. 139⁶ alin. 2 constă în oferirea, distribuirea, deținerea ori depozitarea sau transportul, în scopul distribuirii, de mărfuri pirat, precum și deținerea acestora în scopul utilizării prin comunicare publică la punctele de lucru ale persoanelor juridice. După cum se poate observa, constată C. Voicu, A. Boroș, această infracțiune se poate realiza prin două variante alternative distincte: pe de o parte, prin oferirea, distribuirea, deținerea ori depozitarea sau transportul, în scopul distribuirii, de mărfuri pirat, iar pe cealaltă parte, prin deținerea de mărfuri pirat în scopul utilizării prin comunicare publică la punctele de lucru ale persoanelor juridice. [166, p. 515] În cazul primei variante, elementul material al infracțiunii constă în acțiunile alternative de oferire, distribuire, deținere sau depozitare ori transport, în scopul distribuirii de mărfuri pirat. Prin „oferire” se înțelege acțiunea de a da cu titlu gratuit, fără a urmări avantaje de natură patrimonială ori de a prezenta, a arăta, a etala ori a înfățișa. Potrivit DEX-ului, oferirea semnifică acțiunea de a (se) oferi și rezultatul ei. Prin „distribuire”, în context, se înțelege vânzarea sau orice alt mod de transmitere, cu titlu oneros sau gratuit a mărfurilor pirat. Prin „deținere” se înțelege acțiunea de a păstra pentru sine, de a poseda anumite bunuri. Potrivit DEX prin „depozitare” se înțelege acțiunea de a depozita și rezultatul ei, înmagazinare, păstrare. Prin „transport” se prevede acea acțiune de a transfera anumite bunuri dintr-un loc în altul cu un mijloc de transport. Potrivit DEX-ului, prin transport se înțelege faptul de a transporta. Pentru ca acțiunile alternative de deținere ori depozitare sau transport să

întregească latura obiectivă trebuie îndeplinită o cerință esențială și anume ca acestea să se realizeze în scopul distribuirii. Potrivit DEX-ului, distribuirea semnifică faptul de a distribui, împărțire, repartizare. *A săvârșit această infracțiune persoana care a turnat bronz într-un mular al unei statuete, obținând anumite statuete pe care le-a vândut apoi cu amănuntul, statueta care s-a dovedit a aparține lui Rodin. Într-o altă speță, s-a reținut faptul că inculpatele R.M. și B.P. în calitate de administrator la SC A.M.F. SRL Botoșani, având ca obiect de activitate comercializarea de casete audio, la controlul efectuat la data de 9 februarie 1999 de către ofițerii specializați din cadrul poliției de investigare a fraudelor, împreună cu inspectorii U.P.F.R. (Uniunea Producătorilor de Fonograme din România), au fost depistate cu un număr de casete audio contrafăcute, expuse la vânzare fără a poseda licența de comercializare și acte de proveniență.* [47]

În cazul celei de-a doua variante, elementul material al infracțiunii constă în acțiunea de deținere de mărfuri pirat în scopul utilizării prin comunicare publică la punctele de lucru ale persoanelor juridice. Se considera comunicare publică orice comunicare a unei opere, realizată direct sau prin orice mijloace tehnice, făcută într-un loc deschis publicului sau în orice loc în care se aduna un număr de persoane care depășește cercul normal al membrilor unei familii și al cunoștințelor acesteia, inclusiv reprezentarea scenică, recitarea sau orice alta modalitate publică de execuție ori de prezentare directă a operei, expunerea publică a operelor de artă plastică, de artă aplicată, fotografică și de arhitectură, proiecția publică a operelor cinematografice și a altor opere audiovizuale, prezentarea într-un loc public, prin intermediul înregistrărilor sonore sau audiovizuale, precum și prezentarea într-un loc public, prin intermediul oricăror mijloace, a unei opere radiodifuzate. De asemenea, se consideră publică orice comunicare a unei opere, prin mijloace cu fir sau fără fir, realizată prin punerea la dispoziție publicului, inclusiv prin Internet sau alte rețele de calculatoare, astfel încât oricare dintre membrii publicului să poată avea acces la aceasta din orice loc sau în orice moment ales în mod individual. Jurisprudența a decis că este *loc public* în sensul acestei infracțiuni orice loc deschis publicului sau orice loc în care se adună un număr de persoane care depășește cercul normal al unei familii și al cunoștințelor acesteia. Pentru această infracțiune legiuitorul a prevăzut și un loc unde se poate săvârși comunicarea publică și anume la punctele de lucru ale persoanei juridice. *La începutul lunii octombrie, 1999 Judecătoria Ploiești a pronunțat prima sentință de condamnare în domeniul dreptului de autor, împotriva administratorului firmei „Andantino” la șase luni de închisoare cu suspendare condiționată a executării pedepsei. Pe data de 18 septembrie 1998 inculpatul a fost surprins de ofițeri de poliție și inspectori ai Oficiului Român pentru Drepturi de Autor (O.R.D.A.) în timp ce vindea CD-uri cu programe de calculator piratate la punctul de lucru al societății sale. Punctul*

de lucru reprezintă o formă exogenă a unei societăți comerciale și poate fi un magazin, o tarabă amplasată într-un loc anume, o terasă, un bar, cu alte cuvinte orice loc declarat la Oficiul Registrului Comerțului, în care o firmă își desfășoară activitatea. De asemenea, o componentă a elementului material al faptelor sus-menționate constă în acțiunea de deținere a mărfurilor pirat, în scopul utilizării prin comunicare publică la punctele de lucru ale persoanelor juridice, care au ca obiect de activitate, discotecă, organizarea de petreceri, exploatarea sălilor de cinema sau a teatrelor, a sălilor de spectacole de orice fel, a restaurantelor, a barurilor, teraselor, motelurilor, hotelurilor, cabanelor, pensiuni turistice și alte asemenea unități. Din punct de vedere subiectiv, acțiunea de oferire și, respectiv, cea de distribuire se săvârșește cu intenție directă sau indirectă, iar acțiunile de deținere (în cazul primei variante), depozitare sau transport se comit cu intenție directă calificată prin scop, adică acestea se realizează în scopul distribuirii. Forma de vinovăție care constituie elementul subiectiv al celei de-a doua variante este intenția directă calificată prin scop.

Elementul material al infracțiunii prevăzută în art. 139⁶ alin. 4 constă în acțiunile alternative de închiriere sau oferire spre închiriere de mărfuri pirat. În context, prin „închiriere” se înțelege punerea la dispoziție spre utilizare, pentru un timp limitat și pentru un avantaj economic sau comercial direct sau indirect, a mărfurilor pirat. Sub aspect subiectiv, infracțiunea se săvârșește cu intenție directă sau indirectă. A săvârșit infracțiunea, numitul M.D.S., din Piatra Neamț, administrator al SC TRANS COMPUTERS SRL Piatra Neamț, care a pus la dispoziția publicului, prin închiriere, la punctul de lucru cu profil Centru Închirieri Video, un număr de 158 DVD-uri, cu diferite filme artistice și documentare, precum și spectacole muzicale, care prezentau caracteristicile produselor pirat (speța a fost preluată din R.T.U.P., al Serviciului de Investigare a Fraudelor, I.P.J. Neamț – nr. dosar 9475/P/2007).

Elementul material al infracțiunii prevăzută în art. 139⁶ alin. 5 constă în acțiunea de promovare de mărfuri pirat prin orice mijloc și în orice mod. Prin „orice mijloc și în orice mod”, potrivit textului legal, se înțelege inclusiv promovarea de mărfuri pirat prin anunțuri publice ori mijloace electronice de comunicare sau prin expunerea ori prezentarea către public a listelor sau a cataloagelor de produse. Promovarea presupune informarea publicului cu privire la aceste mărfuri și asupra calităților acestora. Elementul subiectiv al infracțiunii analizate constă în vinovăție care se manifestă sub forma intenției directe sau indirecte. Au săvârșit infracțiunea, numiții, P.C., din Cornu, jud. Prahova, administrator al SC RIVIS COM SRL și V.R.M., din Boldești Scăeni, jud. Prahova, angajat al aceleiași societăți, deoarece au reprodus și au pus la dispoziția publicului prin rețele de calculatoare, soft-uri utilitare și distractive pirat, prejudiciind în acest fel, titularii de drepturi cu suma de 36 254,1 lei (speța a fost preluată din RTUP, al

Serviciului de Investigare a Fraudelor, I.P.J. Prahova, nr. dosar - 10176/P/ 2007). De asemenea, *au săvârșit infracțiunea, numiții P.M., din Ploiești, jud. Prahova, director punct de lucru al SC TERANET SRL, P.C., din Ploiești, jud. Prahova, și C.G., tot din Ploiești, jud. Prahova angajați ai aceleiași societăți pentru reproducerea și punerea la dispoziția publicului prin rețele de calculatoare de opere audiovizuale și software pirat, prejudiciind în acest fel, titularii dreptului de autor și a drepturilor conexe, cu suma de 40 695,8 lei* (speța a fost preluată din RTUP, al Serviciului de Investigare a Fraudelor, I.P.J. Iași, din anul 2007 – nr. dosar - 1976/P/ 2007).

Pe lângă modalitățile tip de realizare a infracțiunilor prevăzute în art. 139⁶ alin. 1, 2, 4 și 5, legiuitorul a prevăzut și trei variante agravante. Astfel, faptele prevăzute la alin. 1 și 2 *săvârșite în scop comercial* constituie modalitate agravantă și, potrivit alin. 3, se sancționează cu închisoare de la 3 la 12 ani. Prin *scop comercial* se înțelege urmărirea obținerii, direct sau indirect, a unui avantaj economic ori material. Scopul comercial se prezumă dacă marfa pirat este identificată la sediul, la punctele de lucru, în anexele acestora sau în mijloacele de transport utilizate de operatorii economici care au în obiectul de activitate reproducerea, distribuirea, închirierea, depozitarea sau transportul de produse purtătoare de drepturi de autor ori de drepturi conexe. De asemenea, dacă în urma săvârșirii infracțiunilor prevăzute în alin. 1-4 s-au produs *consecințe deosebit de grave*, pedeapsa va fi închisoare de la 5 la 15 ani. Cu aceeași pedeapsă se sancționează și săvârșirea infracțiunilor prevăzute la alin. 1-5 de către un *grup infracțional organizat*. Prin „consecințe deosebit de grave”, potrivit prevederilor art. 146 C. pen. român se înțelege o pagubă materială mai mare de 200 000 lei sau o perturbare deosebit de gravă a activității, cauzată unei autorități publice sau oricăreia dintre unitățile la care se referă art. 145, ori altei persoane juridice sau fizice. Prin „grup infracțional organizat” [101] se înțelege *grupul structurat, format din trei sau mai multe persoane, care exista pentru o perioadă și acționează în mod coordonat în scopul comiterii uneia sau mai multor infracțiuni grave, pentru a obține direct sau indirect un beneficiu financiar sau alt beneficiu material; nu constituie grup infracțional organizat grupul format ocazional în scopul comiterii imediate a uneia sau mai multor infracțiuni și care nu are continuitate sau o structura determinată ori roluri prestabilite pentru membrii săi în cadrul grupului*. Prin *infracțiune gravă* se înțelege infracțiunea care face parte din una dintre următoarele categorii: omor, omor calificat, omor deosebit de grav; lipsire de libertate în mod ilegal; sclavie; șantaj; infracțiuni contra patrimoniului, care au produs consecințe deosebit de grave; infracțiuni privitoare la nerespectarea regimului armelor și munițiilor, materiilor explozive, materialelor nucleare sau al altor materii radioactive; falsificare de monede sau de alte valori; divulgarea secretului economic, concurența neloială, nerespectarea dispozițiilor privind operații de import sau export, deturnarea de fonduri, nerespectarea dispozițiilor privind importul

de deșeuri și reziduuri; proxenetismul; infracțiuni privind jocurile de noroc; infracțiuni privind traficul de droguri sau precursori; infracțiuni privind traficul de persoane și infracțiuni în legătura cu traficul de persoane; traficul de carne vie; spălarea banilor; infracțiuni de corupție, infracțiunile asimilate acestora, precum și infracțiunile în legătura directă cu infracțiunile de corupție; contrabanda; bancruta frauduloasă; infracțiuni săvârșite prin intermediul sistemelor și rețelelor informatice sau de comunicații; traficul de țesuturi sau organe umane; orice alta infracțiune pentru care legea prevede pedeapsa închisorii, al cărei minim special este de cel puțin 5 ani.

b) *Urmarea imediată* constă în crearea unei stări de pericol pentru titularii dreptului de autor sau pentru titularii drepturilor conexe, stare ce decurge din realizarea acțiunilor incriminate în textul legal.

c) *Legătura de cauzalitate*. Între acțiunile incriminate și urmarea imediată trebuie să existe o legătură de cauzalitate, legătură ce rezultă din însăși materialitatea faptei (*ex. re*).

B. Latura subiectivă. Forma de vinovăție cu care se săvârșesc faptele prevăzute în art. 139⁶ alin. (1) lit. (a) este *intenția indirectă*. Forma de vinovăție cu care se săvârșesc faptele prevăzute în art. 139⁶ alin. (2)-(5) este *intenția directă calificată prin scop*. Astfel, faptele menționate constituie infracțiuni dacă se săvârșesc cu scop comercial.

IV. *Forme. Modalități.*

A. Forme. Infracțiunile prevăzute în art. 139⁶ sunt susceptibile de acte pregătitoare și de tentativă, dar acestea nu sunt incriminate și nici sancționate. Consumarea infracțiunilor are loc în momentul realizării acțiunilor care constituie elementul material al laturii obiective al acestora.

B. Modalități. Infracțiunile prevăzute în art. 139⁶ se pot realiza printr-o varietate de modalități faptice, în raport de situațiile și împrejurările concrete în care au fost comise, ținându-se seamă de acestea la individualizarea judiciară a pedepsei. *A săvârșit infracțiunea* (speța a fost preluată din statisticile IGPR-DIF și a Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție – nr. dosar - 972/P/2006) *numitul P.M.R., din București, domiciliat fără forme legale în Craiova, care a realiza în scopuri comerciale mărfuri pirat și oferirea spre vânzare astfel de mărfuri prin intermediul unei adrese site pe Internet și serviciul coletărie al Poștei Române. În urma percheziției domiciliare au fost identificate și ridicate în vederea cercetărilor 13 049 DVD-uri și CD-uri, dintre care 8 829 inscripționate, mărfuri pirat realizate în scopul comercializării pe piața internă și 5 calculatoare performante utilizate în scopul inscripționării DVD-urilor și CD-urilor pirat. De asemenea, numita S.A.L. din Timișoara a fost identificată producând și valorificând fonograme, videograme și programe de calculator piratate. Cu ocazia efectuării percheziției domiciliare la apartamentul în care se desfășurau activitățile ilegale, au fost*

identificate și ridicate în vederea cercetărilor 5 532 compact discuri (CD) și compact discuri digitale (DVD) pirat, inscripționate cu filme, muzică și programe pentru calculator, precum și 8 hard-discuri pentru calculator, 6 inscripționate de CD-uri și DVD-uri, 2 cataloage de prezentare a filmelor deținute, 40 carcase de plastic pentru CD-uri cu diferite coperti și 136 folii autocolante cu diferite titluri de opere, 2 250 CD-uri și 1 700 DVD-uri neinscripționate (blank), precum și 800 carcase din plastic pentru DVD-uri și 1 000 plicuri din hârtie pentru CD-uri speța a fost preluată din RTUP, al Serviciului de Investigare a Fraudelor, I.P.J. Timiș, din anul 2006 – nr. dosar 214/P/ 2006). Numitul D.C.O., domiciliat în Iași, oferea spre vânzare sau închiriere produse pirat prin anunțuri publice și mijloace electronice de comunicare folosind o pagină de web. În urma cercetărilor efectuate la domeniul „as.ro”, la administratorul de rețea, la Direcția Regională de Poștă Iași și în urma percheziției domiciliare efectuate a fost probată activitatea infracțională. La domiciliul au fost identificate două sisteme de calcul conectate la Internet, dotate cu unități CD-WRITTER și DVD-WRITTER, cu ajutorul cărora inscripționa CD-uri și DVD-uri cu filme, jocuri, muzică, soft, etc. pe care ulterior la comercializa prin Poșta Română cu plata ramburs precum și peste 5 000 de discuri optice (CD-uri și DVD-uri) cu filme, jocuri, muzică etc. care serveau ca matrițe pentru unitățile optice care urmau a fi livrate prin poștă pe bază de comandă prin intermediul unui site de Internet la adresa de e-mail (speța a fost preluată din RTUP, al Serviciului de Investigare a Fraudelor, I.P.J. Iași, din anul 2007 – nr. dosar - 12001/P/ 2007).

Cauza de nepedepsire. Nu se pedepsește persoana care, mai înainte de a fi începută urmărirea penală, denunță autorităților competente participarea sa la o asociație sau înțelegere în vederea comiterii uneia dintre infracțiunile prevăzute la art. 139⁶, permițând astfel identificarea și tragerea la răspundere penală a celorlalți participanți. De prevederile de mai sus beneficiază și persoanele care au comis infracțiuni prevăzute la art. 139⁹, 140 și 141, în condițiile în care se recuperează prejudiciul constat.

Cauza de reducere a pedepsei. Persoana care a comis una dintre infracțiunile prevăzute la art. 139⁶ și care, în timpul urmăririi penale, denunță și facilitează identificarea și tragerea la răspundere penală a altor persoane care au săvârșit infracțiuni legate de mărfuri pirat sau de dispozitive pirat de control al accesului, beneficiază de reducerea la jumătate a limitelor pedepsei prevăzute de lege. Cel care beneficiază de această prevedere trebuie să fi comis infracțiunea prevăzută de art. 139⁶ iar cel denunțat trebuie să fi comis infracțiunile prevăzute în prezenta lege, legate de mărfuri pirat sau dispozitive pirat de control al accesului.

Refuzul declarării provenienței mărfurilor sau a dispozitivelor pirat

I. *Conținutul legal al infracțiunii prevăzută la art. 139⁷. Constituie infracțiune, refuzul de a declara proveniența mărfurilor pirat ori a dispozitivelor pirat de control al accesului, utilizate pentru serviciile de programe cu acces condiționat și se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă de la 2 500 lei la 20 000 lei.*

II. *Condiții preexistente.*

A. Obiectul infracțiunii.

a) *Obiectul juridic special* îl constituie relațiile sociale care se nasc, se dezvoltă și se desfășoară cu privire la cooperarea cu organele competente în vederea descoperirii provenienței mărfurilor pirat sau a dispozitivelor pirat utilizate pentru serviciile de programe cu acces condiționat. Această infracțiune are și un obiect juridic secundar care constă în relațiile sociale care se nasc, se dezvoltă și se desfășoară în domeniul protecției dreptului de autor și a drepturilor conexe autor.

b) *Obiectul material.* Infracțiunea are obiect material, deoarece infracțiunea se răsfrânge asupra mărfurilor pirat ori a dispozitivelor pirat utilizate pentru serviciile de programe cu acces condiționat, autorul refuzând să declare proveniența acestora. Prin „dispozitive pirat de control al accesului” se înțelege orice dispozitiv a cărui confecționare nu a fost autorizată de către titularul dreptului de autor sau a drepturilor conexe recunoscute de lege, în raport cu un serviciu de programe de televiziune cu acces condiționat, realizat pentru facilitarea accesului la acel serviciu. Din interpretarea art. 139⁷ și art. 141¹ alin. (6) din Legea nr. 8/1996 reiese că, prin serviciile de programe cu acces condiționat, în sensul art. 139⁷, se înțeleg *serviciile de programe de televiziune cu acces condiționat*.

B. Subiecții infracțiunii.

a) *Subiectul activ* al infracțiunii este calificat, în fapt, acesta fiind persoana fizică care îndeplinește condițiile prevăzute de lege pentru a răspunde penal și în posesia căruia se găsesc mărfurile pirat sau dispozitivele pirat utilizate pentru servicii de programe de acces condiționat. Prin natura ei, infracțiunea exclude participația penală sub forma coautoratului. La comiterea faptei pot participa însă și alte persoane în calitate de instigatori sau complici, pentru care nu se cere însă vreo calitate specială.

b) *Subiect pasiv* principal este statul prin autoritățile competente care nu își pot exercita atribuțiile conferite de lege. Subiectul pasiv secundar este titularul dreptului de autor sau titularul drepturilor conexe. Săvârșirea acestei infracțiuni este condiționată de situația premisă care constă în descoperirea prealabilă a mărfurilor pirat sau a dispozitivelor pirat utilizate pentru serviciile de programe cu acces condiționat aflate în posesia persoanei care refuză să le declare proveniența.

III. *Conținutul constitutiv.*

A. Latura obiectivă.

a) *Elementul material* al laturii obiective constă în acțiunea de a refuza declararea provenienței mărfurilor pirat sau a dispozitivelor pirat. Din textul legal rezultă că pentru existența acestei infracțiuni este necesară îndeplinirea a două condiții: prima, constă în identificarea mărfurilor pirat sau a dispozitivelor pirat utilizate pentru serviciile de programe cu acces condiționat aflate în posesia unei persoane, iar a doua condiție constă în refuzul de a coopera cu organele statului.

b) *Urmarea imediată* constă în crearea unui inconvenient pentru buna desfășurare a activității organelor competente, în investigația ce se desfășară pentru identificarea persoanelor care au creat mărfurile pirat sau dispozitivele pirat.

c) *Legătura de cauzalitate* între acțiunea incriminată și urmarea imediată trebuie să existe o legătură de cauzalitate care, de regulă, rezultă din materialitatea faptei.

B. Latura subiectivă.

Din punct de vedere al elementului subiectiv, această infracțiune se comite cu vinovăție, care se manifestă sub forma exclusivă a intenției directe sau indirecte. Autorul refuzului trebuie să cunoască adevărata proveniență a mărfurilor și dispozitivelor și să refuze să declare cu privire la proveniența acestora.

IV. *Forme. Modalități.*

A. Forme. Actele preparatorii și tentativa nu sunt posibile. Consumarea infracțiunii are loc la momentul realizării acțiunii care formează elementul material al laturii obiective.

B. Modalități. Infracțiunea prezintă o singură modalitate normativă, respectiv refuzul de a declara, căreia pot să-i corespundă multiple modalități de fapt. *A săvârșit infracțiunea, numitul C.I., care a fost depistat cu ocazia unei acțiuni organizate în târgul săptămânal „VETERANI”, din Drobeta Turnu Severin, în timp ce comercializa un număr de 18 decodoare pentru semnal programe HBO contrafăcute. Din declarația sus-numitului a reieșit că, a comercializat decodoare pentru semnal programe HBO, pe care le-a contrafăcut personal, prețul de vânzare al unui astfel de dispozitiv fiind de 20 lei/buc, fără a avea vreun contract de cesionare al acestui drept din partea firmei ARCOM din SUA sau HBO ROMANIA SRL (speța a fost preluată din RTUP, al Serviciului de Investigare a Fraudelor, I.P.J. Mehedinți, din anul 2006 – nr. dosar - 898/P/ 2007).*

Reproducerea neautorizată a programelor de calculator

I. *Conținutul legal al infracțiunii prevăzută la art. 139⁹.* Constituie infracțiune și se pedepsește cu închisoare de la 1 la 4 ani sau cu amendă de la 10 000 lei la 40 000 lei,

reproducerea neautorizată pe sisteme de calcul a programelor de calculator în oricare din următoarele modalități: instalare, stocare, rulare sau executare, afișare ori transmitere în rețea internă.

II. Condiții preexistente.

A. Obiectul infracțiunii.

a) Obiectul juridic special este reprezentat de relațiile sociale care se nasc, se dezvoltă și se desfășoară în legătură cu protecția și apărarea drepturilor titularilor dreptului de autor al programelor pentru calculator împotriva reproducerii neautorizate.

b) Obiectul material îl constituie programele pentru calculator, software-ul care poate fi utilitar sau distractiv (jocuri pe computer).

B. Subiecții infracțiunii.

a) Subiectul activ. Cu toate că textul legal nu-l circumstanțiază, considerăm că subiect activ poate fi orice persoană fizică responsabilă penal, care are cunoștințe corespunzătoare în domeniul tehnicii de calcul, al computerelor, a Internet-ului. Participația penală este posibilă sub toate formele sale: coautorat, instigare sau complicitate.

b) Subiectul pasiv al infracțiunii este titularul dreptului de autor al programului pentru calculator reprodus fără acord sa ilegal. Săvârșirea acestei infracțiuni este condiționată de existența unui program pentru calculator aflat în perioada de protecție, ce constituie situația premisă.

III. Conținutul constitutiv.

A. Latura obiectivă.

a) Elementul material al infracțiunii analizate constă în acțiunea de reproducere neautorizată pe sisteme de calcul a programelor pentru calculator prin: instalare, stocare, rulare sau executare, afișare sau transmitere în rețea internă. Reproducerea neautorizată presupune realizarea fără consimțământul titularului de drepturi a uneia sau mai multor copii pe sisteme de calcul a programelor pe calculator în oricare din modalitățile prevăzute de lege. Constituie infracțiune chiar și reproducerea unei foarte mici porțiuni a datelor unui program pentru calculator. Prin sistem de calcul trebuie să înțelegem calculatorul propriu-zis dar și altele asemănătoare (de exemplu un telefon mobil). Această noțiune nu se confundă cu aceea de sistem informatic. Sistemul de calcul, după cum remarcă C. Romișan, reprezintă o combinație de hardware și software proiectate pentru a funcționa împreună. [139, p. 95-96] Sistemul informatic este definit, ca fiind orice dispozitiv sau ansamblu de dispozitive interconectate sau aflate în relație funcțională, dintre care unul sau mai multe asigură prelucrarea automată a datelor, cu ajutorul unui program informatic. Sistemul informatic cuprinde și sistemul de calcul dar poate

însemna și o rețea de calculatoare sau o rețea de rețele - Internet, Intranet. Deși din textul legal nu reiese, considerăm că pentru existența acestei infracțiuni se cer întrunite cumulativ următoarele condiții: să se săvârșească o faptă de reproducere neautorizată, integrală sau parțială a unui program pentru calculator, reproducerea neautorizată să se comită în perioada de protecție a programului pentru calculator, programul pentru calculator să fi fost reprodus de un alt program pentru a cărui utilizare este necesar acordul titularului de drepturi (licență), reproducerea neautorizată trebuie să se facă pe un sistem de calcul.

b) *Urmarea imediată* constă în modificarea situației existente anterior prin reproducerea neautorizată pe sisteme de calcul a programelor pentru calculator și prin aceasta crearea unei stări de pericol pentru titularul dreptului de autor al programului reprodus neautorizat pe sisteme de calcul. Între fapta incriminată și urmarea imediată trebuie să existe o legătură de cauzalitate care, de regulă, rezultă din materialitatea faptei.

c) *Legătura de cauzalitate*. Între elementul material și urmarea imediată trebuie să existe o legătură de cauzalitate. Aceasta rezultă de regulă din săvârșirea faptei.

B. Latura subiectivă.

Din punct de vedere subiectiv, infracțiunea se comite cu vinovăție care se manifestă sub forma intenției directe sau indirecte.

IV. Forme. Modalități.

A. Forme. Cu toate că infracțiunea este susceptibilă a fi comisă în toate formele imperfecte, legiuitorul nu incriminează nici tentativa și nici actele pregătitoare. Consumarea infracțiunii are loc în momentul realizării faptei incriminate în oricare din modalitățile prevăzute de text.

B. Modalități. Infracțiunea analizată se poate săvârși în oricare din modalitățile normative prevăzute în textul incriminator, cărora poate să le corespundă o multitudine de modalități de fapt. *A săvârșit fapta, numitul M.G.N., care a deschis un Club Internet în orașul București, în care a instalat un număr de opt calculatoare, cu scopul de a furniza Internet. Totodată, învinuitul, a cumpărat un număr de opt licențe pentru programul pentru calculator „Windows 98” pe care le-a instalat pe aceste calculatoare. În cursul lunii mai, 2003 sus-numitul a mai cumpărat un număr de doisprezece calculatoare, pe care acesta a instalat același program pentru calculator, „Windows 98”, însă, de această dată, învinuitul nu a mai cumpărat licențe pentru instalarea acestui program pe aceste calculatoare. De asemenea în anul 2004, învinuitul a instalat pe toate cele douăzeci de calculatoare software distractiv de genul: „FIFA 2002”, „Need for Speed Porsche”, „Red Alert”, „Starcraft”, „Quake”, „Half-Life” și „Warcraft”, fără a deține licențe pentru instalarea autorizată a acestora. În perioada mai, 2003 – Iulie 2005,*

învinuitul M.G.N. a pus la dispoziția publicului aceste programe pentru calculator, în schimbul unei taxe de 1 leu/oră. Prejudiciul total cauzat prin comiterea faptelor este în valoare de 11 489 de lei și constă în contravaloarea licențelor pentru programele instalate în mod neautorizat pe calculatoarele în cauză și în daunele morale pentru încălcarea drepturilor titularilor (Speța a fost preluată din statisticile IGPR-DIF și a Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție – nr. dosar - 1209/P/ 2005).

Cauza de nepedepsire. Nu se pedepsește persoana care, mai înainte de a fi începută urmărirea penală, denunță autorităților competente participarea sa la o asociație sau înțelegere în vederea comiterii uneia dintre infracțiunile prevăzute la art. 139⁹, permițând astfel identificarea și tragerea la răspundere penală a celorlalți participanți.

Însușirea calității de autor

I. *Conținutul legal al infracțiunii prevăzută în art. 141.* Constituie infracțiune și se pedepsește cu închisoare de la 3 la 5 ani sau cu amendă de la 2 500 lei la 50 000 lei fapta persoanei care își însușește, fără drept, calitatea de autor al unei opere sau fapta persoanei care aduce la cunoștința publică o operă sub un alt nume decât acela decis de autor. Din analiza textului rezultă că sunt incriminate două fapte distincte, și anume: însușirea, fără drept, a calității de autor al unei opere și aducerea la cunoștința publică a operei sub un alt nume decât acela decis de autor. [140, p.140-146]

II. Condiții preexistente.

A. Obiectul infracțiunii.

a) *Obiectul juridic special* al acestei infracțiuni îl constituie relațiile sociale care se nasc, se dezvoltă și se desfășoară în legătură cu protecția calității de autor al unei opere (dreptul la paternitate) și a dreptului exclusiv al autorului de a decide sub ce nume va fi adusă opera la cunoștința publică (dreptul la nume).

b) *Obiectul material.* Infracțiunea analizată este lipsită de obiect material întrucât acțiunile care constituie elementul material al infracțiunii se exercită asupra unor drepturi imateriale (dreptul la paternitatea operei și dreptul la nume) și nu asupra unor lucruri sau bunuri.

B. Subiecții infracțiunii.

a) *Subiectul activ* al faptei de însușire, fără drept, a calității de autor al unei opere poate fi orice persoană fizică care îndeplinește condițiile impuse de lege pentru a răspunde penal iar pentru fapta de aducere la cunoștința publică a operei sub un alt nume decât acela decis de autor, subiect activ poate fi o persoană fizică care îndeplinește condițiile impuse de lege pentru a răspunde penal. Participația penală este posibilă sub toate formele ei respectiv coautorat, instigare sau complicitate.

b) *Subiectul pasiv* este autorul operei originale sau coautorii în cazul operelor colective ori comune.

III. *Conținutul constitutiv.*

A. Latura obiectivă.

a) *Elementul material al primei fapte* constă în acțiunea de însușire, fără drept, a calității de autor. În context, prin „însușirea calității de autor al unei opere” se înțelege arogarea calității de autor a unei opere de către o persoană care nu a contribuit la crearea operei respective, iar prin „autor” se înțelege persoana fizică sau persoanele fizice care au creat opera. Pentru ca acțiunea de însușire a calității de autor al unei opere să întregască latura obiectivă a infracțiunii trebuie îndeplinită o cerință esențială, și anume ca fapta de însușire să se realizeze „fără drept”. *Elementul material al celei de-a doua fapte* constă în acțiunea de aducere la cunoștința publică a unei opere sub un alt nume decât acela decis de autor. Aducerea la cunoștința publică sub un alt nume decât acela hotărât de autor reprezintă tot o însușire a calității de autor, întrucât se creează, și în această situație, impresia că autorul operei este o altă persoană decât cel adevărat.

b) *Urmarea imediată* constă în schimbarea produsă în privința paternității operei sau publicarea unei opere sub un alt nume și poate consta în crearea unei stări de pericol cu privire la respectarea dreptului de autor.

c) *Legătura de cauzalitate.* Între fapta ilicită și urmarea imediată trebuie să existe o legătură de cauzalitate care, de regulă, rezultă din însăși materialitatea faptei.

B. Latura subiectivă.

Din punct de vedere subiectiv, această infracțiune se comite cu vinovăție, care se manifestă sub forma exclusivă a intenției, directe sau indirecte, deoarece fapta ce caracterizează latura obiectivă este comisivă prin definiție.

IV. *Forme. Modalități.*

A. Forme. În cazul faptei de însușire, fără drept, a calității de autor al unei opere, actele pregătitoare și tentativa nu sunt posibile, iar în cazul faptei de aducere la cunoștința publică a unei opere sub alt nume decât acela decis de autor, actele pregătitoare și tentativa sunt posibile, dar nu sunt incriminate. Consumarea faptei de însușire, fără drept, a calității de autor are loc instantaneu și anume în momentul în care subiectul activ și-a însușit calitatea de autor, iar consumarea faptei de aducere la cunoștința publică a unei opere are loc în momentul în care subiectul activ aduce opera la cunoștința publică.

B. Modalități. Pentru existența acestei infracțiuni, în modalitatea consumată, este necesară și suficientă arogarea calității de autor (coautor) al unei singure opere de creație intelectuală, respectiv, aducerea la cunoștința publică a unei singure opere sub un alt nume decât

cel decis de autor (coautori). Când unul și același făptuitor săvârșește una din faptele incriminate cu privire la două sau mai multe opere de creație intelectuală, în aceleași sau în alte împrejurări, va exista un concurs real de infracțiuni. Aceasta deoarece trebuie să fie protejat fiecare autor al unei opere de creație intelectuală. Dar dacă operele de creație intelectuală diferite aparțin aceleiași persoane? Și în acest caz se va reține un concurs de infracțiuni. Infracțiunea se poate comite în cele două modalități normative prevăzute în textul incriminator, cărora pot să le corespundă o multitudine de modalități de fapt. *Au săvârșit fapta, numiții M.G., din Baia Sprie, P.R.S., din Baia Mare și P.M.T., din Baia Mare, care în cursul anului 2004, au elaborat și pus în circuitul comercial broșura intitulată „Muzeul satului”, însușindu-și calitatea de autori ai respectivei opere, care în realitate a fost concepută integral de muzeograful JANETA CIOCAN* (speța a fost preluată din RTUP, al Serviciului de Investigare a Fraudelor, I.P.J. Maramureș, din anul 2006 – nr. dosar - 1424/P/2007).

Cauza de nepedepsire. Nu se pedepsește persoana care, mai înainte de a fi începută urmărirea penală, denunță autorităților competente participarea sa la o asociație sau înțelegere în vederea comiterii uneia dintre infracțiunile prevăzute la art. 141, permițând astfel identificarea și tragerea la răspundere penală a celorlalți participanți.

2.2.3. Infracțiunile din domeniul drepturilor conexe

Punerea la dispoziție produselor purtătoare de drepturi conexe

I. *Conținutul legal al infracțiunii prevăzută la art. 139⁸.* Constituie infracțiune și se pedepsește cu închisoare de la 1 la 4 ani sau cu amendă de la 2 500 lei la 40 000 lei *punerea la dispoziția publicului, inclusiv prin Internet sau prin alte rețele de calculatoare, fără consimțământul titularilor de drepturi, a operelor sau a produselor purtătoare de drepturi conexe sau de drepturi sui-generis ale fabricanților de baze de date, ori a copiilor acestora, indiferent de suport, astfel încât publicul să le poată accesa în orice loc sau în orice moment ales în mod individual.*

II. *Condiții preexistente.*

A. Obiectul infracțiunii.

a) *Obiectul juridic special* îl constituie relațiile sociale care se nasc, se dezvoltă și se desfășoară în legătură cu protecția titularilor dreptului de autor sau a titularilor drepturilor conexe, precum și a fabricanților de baze de date împotriva acțiunii sau a activității de punere la dispoziția publicului, prin Internet sau prin alte rețele de calculatoare, fără consimțământul acestora, a operelor, a produselor purtătoare de drepturi conexe sau de drepturi sui-generis ale fabricanților bazelor de date ori a copiilor de pe aceste opere.

b) *Obiectul material* îl reprezintă operele de creație intelectuală, produsele purtătoare de drepturi conexe sau bazele de date, precum și copiile acestora. Dacă este vorba de copii ale operelor de creație intelectuală sau a produselor purtătoare de drepturi conexe, considerăm că va exista infracțiunea de la art. 139⁶. *Opera* este creația intelectuală originală în domeniul literar artistic sau științific oricare ar fi modalitatea de creație a acesteia, modul sau forma concretă de exprimare și independent de valoarea și destinația ei. *Prin produse purtătoare de drepturi conexe* se înțeleg interpretările sau execuțiile artistice fixate, fonogramele, videogramelor, și propriile emisiuni ori servicii de programe ale organismelor de radiodifuziune și televiziune. Prin bază de date, după cum se remarcă în literatura de specialitate, [139, p.30] trebuie de înțeles o culegere de date sau de alte elemente independente protejate ori nu prin drept de autor sau conex dispuse într-o modalitate sistematică ori metodică și în mod individual accesibile prin mijloace electronice sau printr-o altă modalitate.

B. Subiecții infracțiunii.

a) *Subiectul activ*. Deși textul de lege nu-l circumstanțiază, considerăm că subiect activ poate fi orice persoană fizică responsabilă penal și care are cunoștințe minime în domeniul informaticii. Participația penală este posibilă sub toate formele ei: coautorat, instigare sau complicitate.

b) *Subiectul pasiv* este titularul dreptului de autor, titularul drepturilor conexe dreptului de autor precum și fabricanții de baze de date. Săvârșirea acestei infracțiuni este condiționată de existența unei situații premisă ce constă în existența operelor de creație intelectuală, a produselor purtătoare de drepturi conexe dreptului de autor, a bazelor de date precum și a copiilor realizate după acestea.

III. *Conținutul constitutiv.*

A. Latura obiectivă.

a) *Elementul material*. Fapta se realizează prin acțiunea de punere la dispoziția publicului, fără consimțământul titularilor de drepturi, a operelor sau a produselor purtătoare de drepturi conexe sau de drepturi sui-generis ale fabricanților de baze de date ori a copiilor acestora, prin Internet sau prin alte rețele de calculatoare. În practica judiciară [163] s-a reținut această infracțiune prin acțiunea de punere la dispoziția publicului, fără consimțământul titularilor de drepturi sui-generis ale fabricanților de baze de date, atunci când inculpați în calitate de administrator a unei societăți comerciale a achiziționat mai multe calculatoare pe care a instalat diferite jocuri, după care a permis contra cost, publicului doritor, să acceseze acele programe de calculator care conțineau jocurile respective. *Cu ocazia unui control s-a constatat că inculpați nu avea acordul titularului de licență „E.A.” pentru a folosi acele programe.* [137,

p.203-206] Pentru ca acțiunea de punere la dispoziția publicului a operelor sau a produselor purtătoare de drepturi conexe, baze de date sau copii ale acestora să întregască latura obiectivă a infracțiunii, trebuie să fie îndeplinite două cerințe esențiale: prima cerință este ca această acțiune să se săvârșească fără consimțământul titularilor de drepturi respectiv al fabricanților de baze de date, iar a doua cerință este ca prin realizarea ei să se facă posibilă accesarea de către public, în orice loc sau în orice moment ales în mod individual.

b) *Urmarea imediată* constă în crearea unei stări de pericol prin punerea efectivă la dispoziția publicului, fără consimțământul titularilor de drepturi, a operelor, a produselor purtătoare de drepturi conexe, de drepturi sui-generis ale fabricanților de baze de date sau a copiilor acestora.

c) *Legătura de cauzalitate*. Între fapta incriminată și urmarea imediată trebuie să existe o legătură de cauzalitate care, de regulă, rezultă din materialitatea faptei.

B. Latura subiectivă.

Din punct de vedere al laturii subiective, infracțiunea se săvârșește numai cu intenție. Intenția făptuitorului poate fi atât directă cât și indirectă. Existența infracțiunii nu este condiționată de vreun scop, deși considerăm că urmărirea unui scop material nu este deloc exclusă.

IV. *Forme. Modalități.*

A. Forme. Infracțiunea este susceptibilă de a fi comisă în toate formele imperfecte, legea neincriminând nici actele pregătitoare și nici tentativa. Consumarea infracțiunii are loc în momentul realizării faptei care constituie elementul material al laturii obiective.

B. Modalități. Infracțiunea prezintă doar o singură modalitate de executare a activității ilicite, acestea pot să-i corespundă o multitudine de modalități de fapt.

Infracțiuni la regimul drepturilor conexe

I. *Conținutul legal al infracțiunilor prevăzute la art. 140*. Constituie infracțiuni și se pedepsesc cu închisoare de la o lună la 2 ani sau cu amendă de la 10.000 lei la 30.000 lei următoarele fapte comise fără autorizarea sau consimțământul titularului drepturilor recunoscute de lege:

- (a) reproducerea operelor sau a produselor purtătoare de drepturi conexe;
- (b) distribuirea, închirierea sau importul pe piața internă a operelor sau a produselor purtătoare de drepturi conexe, altele decât mărfurile pirat;
- (c) comunicarea publică a operelor sau a produselor purtătoare de drepturi conexe;
- (d) radiodifuzarea operelor sau a produselor purtătoare de drepturi conexe;
- (e) retransmiterea prin cablu a operelor sau a produselor purtătoare de drepturi conexe;

- (f) realizarea de opere derivate;
- (g) fixarea, în scop comercial, a interpretărilor sau a execuțiilor artistice ori a programelor de radiodifuziune sau de televiziune;
- (h) încălcarea prevederilor art. 134.

II. *Condiții preexistente.*

A. Obiectul infracțiunii.

a) *Obiectul juridic special* îl constituie relațiile sociale care se nasc, se dezvoltă și se desfășoară în legătură cu apărarea drepturilor patrimoniale ale titularului dreptului de autor sau ale titularilor drepturilor conexe dreptului de autor. [140, p. 129- 141]

b) *Obiectul material* al infracțiunilor prevăzute la lit. (a)-(e) îl reprezintă operele originale de creație intelectuală sau produsele purtătoare de drepturi conexe; infracțiunea prevăzută la lit. f are ca obiect material opera derivată, iar obiectul material al faptei prevăzute la lit. g îl constituie interpretările sau execuțiile artistice ori programele de radiodifuziune sau televiziune. Prin „produse purtătoare de drepturi conexe” se înțelege interpretările sau execuțiile artistice fixate, fonogramele, videogramele ori propriile emisiuni sau servicii de programe ale organismelor de radiodifuziune și de televiziune. Prin fonograme sau înregistrări sonore, se înțelege fixarea sunetelor provenite dintr-o interpretare ori execuție sau a altor sunete ori a reprezentării digitale ale acestor sunete, alta decât sub forma unei fixări încorporate într-o operă cinematografică sau în altă operă audiovizuală. Se consideră înregistrare audiovizuală sau videogramă, orice fixare a unei opere audiovizuale sau a unor secvențe de imagini în mișcare, însoțite sau nu de sunet, oricare ar fi metoda și suportul utilizate pentru această fixare

B. Subiecții infracțiunii.

a) *Subiect activ* al acestor infracțiuni poate fi orice persoană care îndeplinește condițiile impuse de lege pentru a răspunde penal. Deși textul nu îl circumstanțiază, considerăm că subiect activ al faptei de import prevăzută la lit. b nu poate fi decât o persoană care are calitatea de comerciant, deoarece numai comercianții pot efectua operațiuni de import. Participația penală este posibilă sub toate formele sale: coautorat, instigare sau complicitate. În privința coautoratului, în cazul faptei de import prevăzută la lit. (b), este necesar ca toți participanții să aibă calitatea de comerciant.

b) *Subiect pasiv* este titularul drepturilor conexe care au fost încălcate prin una din acțiunile incriminate.

III. *Conținut constitutivi*

A. Latura obiectivă.

a) *Elementul material.* Săvârșirea infracțiunilor analizate este condiționată de existența unei opere de creație intelectuală și a unor produse purtătoare de drepturi conexe, aceasta constituind situația premisă. Opera de creație intelectuală este recunoscută și protejată, independent de aducerea la cunoștința publică, prin simplul fapt al realizării ei, chiar nefinalizată. Prin *operă de creație intelectuală* se înțelege: scrierile literare și publicistice, conferințele, predicile, pledoariile, prelegerile și orice alte opere scrise sau orale, precum și operele științifice scrise sau orale (comunicări, studii, cursuri universitare etc.). Prin „produse purtătoare de drepturi conexe” se înțeleg interpretările sau execuțiile artistice fixate, fonogramele, videogramele ori propriile emisiuni sau servicii de programe ale radioului și televiziunii. Prin expresia „fără autorizarea sau consimțământul titularului drepturilor recunoscute de prezenta lege” se înțelege utilizarea unui drept de autor sau a unor produse purtătoare de drepturi conexe fără autorizarea sau consimțământul titularului de drepturi. Prin import paralel se înțelege importul unor bunuri legal manufacturate sau distribuite în țara exportatoare dar importate fără autorizarea expresă a titularului de drepturi de autor. Situația premisă constă în existența consimțământului expres al titularilor de drepturi, pentru realizarea copiilor produselor purtătoare de drepturi conexe în țara din care se efectuează importul. În anumite cazuri, utilizarea unei opere este posibilă fără consimțământul autorului și fără plata vreunei remunerații, dacă sunt îndeplinite următoarele cerințe: opera a fost adusă anterior la cunoștința publică; folosirea operei este conformă bunelor uzanțe, nu contravine exploatării normale a operei și nu prejudiciază pe autor sau pe titularul drepturilor de utilizare.

b) *Urmarea imediată* constă în schimbarea situației existente anterior și realizarea efectivă a reproducerii, distribuirii, importului, închirierii, comunicării publice, radiodifuzării operelor, retransmiterii prin cablu a operelor sau a produselor purtătoare de drepturi conexe, realizarea de opere derivate și fixarea interpretărilor sau a execuțiilor artistice ori a programelor de radiodifuziune sau televiziune și prin aceasta crearea unei stări de pericol pentru titularul dreptului de autor sau al titularului drepturilor conexe.

c) *Legătura de cauzalitate.* Între acțiunile incriminate și urmarea imediată trebuie să existe o legătură de cauzalitate care, de regulă, rezultă din materialitatea faptei.

Din punct de vedere subiectiv, aceste infracțiuni se comit cu intenție directă sau indirectă, cu excepția infracțiunii prevăzute la lit. g care se săvârșește cu intenție directă calificată prin scop. Actele pregătitoare și tentativa, deși posibile, nu sunt incriminate. Consumarea infracțiunilor are loc în momentul realizării oricăreia dintre modalitățile prevăzute de textul de lege.

Elementul material al faptei prevăzute la art. 140 lit. (a) constă în acțiunea de reproducere, fără autorizarea sau consimțământul titularului drepturilor recunoscute de prezenta lege, a operelor sau a produselor purtătoare de drepturi conexe. Prin „reproducere” se înțelege realizarea integrală sau parțială a uneia ori a mai multor copii ale unei opere sau ale unui produs purtător de drepturi conexe, direct sau indirect, temporar sau permanent, prin orice mijloc și sub orice formă, inclusiv realizarea oricărei înregistrări sonore sau audiovizuale a unei opere precum și stocarea permanentă ori temporară a acestora cu mijloace electronice. Ar putea comite această infracțiune acela care stenografiază cursurile orale ale unui profesor și le pune în vânzare, cei care realizează copii xerox ale unor cursuri cu excepția cazului când le face în scop personal, [141, p. 143-144] iar nu pentru vânzare către public sau cel care a reprodus și pus la dispoziția publicului muzica unui film fără autorizarea artiștilor interpreți. Pe de altă parte reproducerea unor opere în anumite antologii de texte în scop didactic sau scurtele citări în operele științifice nu constituie această infracțiune. A săvârșit fapta, numitul R.L., din Tulcea, care a reprodus, fără acordul titularilor de drepturi, DVD-uri inscripționate cu filme, majoritatea producții din anul 2005, pe care le comercializa la prețul de 6 lei/DVD. Totodată, cu ocazia efectuării percheziției domiciliare, au fost identificate și ridicate: o unitate centrală de calculator prevăzută cu două unități optice de inscripționare DVD, 45 coperti de prezentare a filmelor, 4 liste conținând titluri de filme precum și 135 CD-uri inscripționate cu filme, muzică și jocuri pentru calculator, și 246 DVD-uri inscripționate cu filme. De asemenea au mai fost identificate 63 avize pentru ridicarea coletelor poștale toate avându-le ca destinatar pe numitul R.L. (speța a fost preluată din RTUP, al Serviciului de Investigare a Fraudelor, I.P.J. Tulcea, din anul 2006 – nr. dosar - 14931/P/2006).

Elementul material al infracțiunii prevăzute la art. 140 lit. (b) constă în acțiunile alternative de distribuire, închiriere sau import pe piața internă a operelor sau a produselor purtătoare de drepturi conexe, altele decât mărfurile pirat, fără autorizarea sau consimțământul titularului drepturilor recunoscute de prezenta lege. Prin „distribuire”, în context, se înțelege vânzarea sau orice alt mod de transmitere, cu titlu oneros sau gratuit a operelor originale de creație intelectuală sau a produselor purtătoare de drepturi conexe, precum și oferirea publică a acestora. Comite această infracțiune cel care vinde unor persoane casete audio originale fără autorizarea sau consimțământul titularilor de drepturi. Prin „închiriere” se înțelege punerea la dispoziție spre utilizare, pentru un timp limitat și pentru un avantaj economic sau comercial direct sau indirect, a operelor de creație intelectuală sau a produselor purtătoare de drepturi conexe. A comis această infracțiune administratorul unei societăți comerciale care desfășura activități de închiriere de casete video, fără a deține autorizarea Centrului Național al

Cinematografiei. [160, p.75] Prin „import”, în context, se înțelege introducerea pe piața internă, în scopul comercializării, a operelor originale de creație intelectuală sau a produselor purtătoare de drepturi conexe.

*Elementul material al înfracțiunii prevăzute la art. 140 lit. (c) constă în acțiunea de comunicare publică a operelor originale de creație intelectuală sau a produselor purtătoare de drepturi conexe, fără autorizarea sau consimțământul titularului drepturilor recunoscute de prezenta lege. Dacă această comunicare nu este publică ci se face într-un cadru restrâns și anume „cercul normal al membrilor unei familii și al cunoștințelor acesteia”, va exista această infracțiune. În ceea ce privește noțiunea de „cerc normal al membrilor unei familii și al cunoștințelor acesteia”, deși o considerăm de o importanță specială, legea nr. 8/1996 nu o definește. Jurisprudența străină a delimitat sintagma „cercul normal al membrilor unei familii și al cunoștințelor acesteia” arătând că este *constituită din reuniuni de rude, parteneri, prieteni, cunoștințe sau persoane între care se stabilesc relații în mod obișnuit, sau din membrii aceleiași familii, uniți prin legătură de sânge sau conviețuire*. [141, p. 147-148] Nu este îndeplinită condiția existenței cercului normal al unei familii în cazul salariaților unei societăți, a concertelor, seratelor artistice și a altor reuniuni. Comite această infracțiune cel care utilizând DVD-uri originale, fără autorizarea sau consimțământul titularilor de drepturi, proiectează, filme sau videoclipuri muzicale, la o petrecere privată a unei firme, la care participa toți angajații acesteia.*

Elementul material al înfracțiunii prevăzute la art. 140 lit. (d) constă în acțiunea de radiodifuzare a operelor sau a produselor purtătoare de drepturi conexe, fără autorizarea sau consimțământul titularului drepturilor recunoscute de prezenta lege. Prin „radiodifuzare” se înțelege: emiterea unei opere de către un organism de radiodifuziune sau de televiziune, prin orice mijloc ce servește la propagarea fără fir a semnelor, sunetelor sau imaginilor, ori a reprezentării acestora, inclusiv comunicarea publică prin satelit, în scopul recepționării de către public; transmiterea unei opere sau a reprezentării acesteia, prin fir, prin cablu, prin fibră optică sau prin orice alt procedeu similar, cu excepția rețelelor de calculatoare, în scopul recepționării de către public. Radiodifuzarea neautorizată a unui duet virtual compus din extrase ale unor fonograme, a făcut obiectul unui proces în care, prin decizia din 16 ianuarie 2002, Curtea de Apel din Paris, Secția a IV-a , a decis că s-au încălcat drepturile exclusive ale producătorului. [72, p.196-201] A săvârșit infracțiunea numitul V.V.R., domiciliat în Mogoșoia, care a înființat la domiciliul său un post de radio pirat de unde emitea neautorizat, programe muzicale pe raza localităților Mogoșoia și Buftea. În urma verificărilor s-a constatat că programele muzicale radio erau emise cu ajutorul unui sistem de calcul și a unui emițător artizanal, fiind identificate 100 de

CD-uri înregistrate cu melodii interpretate de artiști români și străini, care erau radiodifuzate fără acordul titularilor de drepturi (speța a fost preluată din RTUP, al Serviciului de Investigare a Fraudelor, I.P.J. Ilfov, din anul 2007 — nr. dosar - 814/P/ 2007).

Elementul material al infracțiunii prevăzute la art. 140 lit. (e) constă în acțiunea de retransmitere prin cablu a operelor sau a produselor purtătoare de drepturi conexe, fără autorizarea sau consimțământul titularului drepturilor recunoscute de lege. Prin „retransmiterea prin cablu” se înțelege retransmiterea simultană, nealterată și integrală, prin fir, prin cablu, prin fibră optică sau prin orice alt procedeu similar, sau printr-un sistem de difuzare prin unde ultrascurte, pentru recepționarea de către public a unei transmisii inițiale, cu sau fără fir, inclusiv prin satelit, de servicii de programe de radiodifuziune sau de televiziune, destinate recepționării de către public. A săvârșit infracțiunea numitul numitului K. A., din Zalău, care în calitate de administrator la S.C. MEDACOM PREST S.R.L., a realizat o rețea de transmisie prin cablu a programelor TV, în comuna Dobrin, jud. Sălaj, prin intermediul căreia a preluat și transmis în perioada 2005-2006 un număr de 25 programe TV, fără a deține licența de retransmisie a programelor respective (speța a fost preluată din RTUP, al Serviciului de Investigare a Fraudelor, I.P.J. Sălaj, din anul 2006- nr. dosar - 296/P/2006). De asemenea, a săvârșit infracțiunea numitul C.G., din Tulcea, care în calitate de administrator al SC R & I SNC, în perioada 2002-2005 a retransmis opere și produse purtătoare de drepturi conexe prin intermediul postului de televiziune INTMAR TV-1, fără a avea autorizarea sau consimțământul titularilor de drepturi (speța a fost preluată din RTUP, al Serviciului de Investigare a Fraudelor, I.P.J. Tulcea, din anul 2005 nr. dosar - 419/P/2005).

Elementul material al infracțiunii prevăzute la art. 140 lit. (f) constă în acțiunea de realizare de opere derivate, fără autorizarea sau consimțământul titularului drepturilor recunoscute de lege. Prin „realizarea de opere derivate” se înțelege traducerea, publicarea în culegeri, adaptarea, precum și orice altă transformare a unei opere preexistente, dacă aceasta constituie creație intelectuală. Comite această infracțiune cel care, fără autorizarea sau consimțământul titularilor de drepturi, traduce opere literare, realizează culegeri, filme sau videoclipuri muzicale după opere similare utilizând pentru aceasta opere originale.

Elementul material al infracțiunii prevăzute la art. 140 lit. (g) constă în acțiunea de fixare, în scop comercial, a interpretărilor sau execuțiilor artistice ori a programelor de radiodifuziune sau televiziune, fără autorizarea sau consimțământul titularului de drepturi. De exemplu, înregistrarea unei emisiuni TV (de exemplu „Cronica Cărcotașilor” la Prima TV), fixarea acestei înregistrări pe DVD, urmată de comercializarea acestuia. Prin „fixare” se

înțelege încorporarea sunetelor, imaginilor ori a sunetelor și imaginilor sau a reprezentării digitale a acestora, într-un suport care permite perceperea, reproducerea ori comunicarea publică, cu ajutorul unui dispozitiv. „Interpretarea sau execuția artistică” se referă la operele muzicale de creație intelectuală și reprezintă un mod de a le face perceptibile cu ajutorul instrumentelor muzicale (artiști executanți) sau ale vocii (artiști interpreți). Prin „program de radio sau televiziune” se înțelege o emisiune radio sau tv. Comite această infracțiune cel care, fără autorizarea sau consimțământul titularilor de drepturi, înregistrează filme artistice, documentare sau videoclipuri muzicale, pe suport CD sau DVD, iar apoi le comercializează, sau care înregistrează emisiunile de radio (de tipul teatru radiofonic, emisiuni culturale, etc.), piesele muzicale interpretate în primă audiție la posturile naționale sau locale de radio, pe suport CD sau casete audio, iar apoi le comercializează.

Cauza de nepedepsire. Nu se pedepsește persoana care, mai înainte de a fi începută urmărirea penală, denunță autorităților competente participarea sa la o asociație sau înțelegere în vederea comiterii uneia dintre infracțiunile prevăzute la art. 140, permițând astfel identificarea și tragerea la răspundere penală a celorlalți participanți.

Deținerea și utilizarea ilegală a dispozitivelor de neutralizare a măsurilor tehnice de protecție

I. *Conținutul legal al infracțiunii prevăzute în art. 143.* Constituie infracțiune și se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă de la 5 000 lei la 30 000 lei fapta persoanei care, fără drept, produce, importă, distribuie sau închiriază, oferă, prin orice mod, spre vânzare sau închiriere, ori deține, în vederea comercializării, dispozitive sau componente care permit neutralizarea măsurilor tehnice de protecție sau care prestează servicii care conduc la neutralizarea măsurilor tehnice de protecție sau care neutralizează aceste măsuri tehnice de protecție, inclusiv în mediul digital. De asemenea, constituie infracțiune și se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă de la 5 000 lei la 30 000 lei fapta persoanei care fără a avea consimțământul titularilor de drepturi și știind sau trebuind să știe că astfel permite, facilitează, provoacă sau ascunde o încălcare a unui drept prevăzut în prezenta lege:

(a) înlătură, în scop comercial, de pe opere sau alte produse protejate, ori modifică pe acestea orice informație sub formă electronică, privind regimul drepturilor de autor sau al drepturilor conexe aplicabil;

(b) distribuie, importă în scopul distribuirii, radiodifuzează ori comunică public sau pune la dispoziția publicului, astfel încât să poată fi accesate, în orice loc și în orice moment ales în mod individual, fără drept, prin intermediul tehnicii digitale, opere sau alte produse protejate,

pentru care informațiile existente sub formă electronică, privind regimul drepturilor de autor sau al drepturilor conexe, au fost înlăturate ori modificate fără autorizație.

II. *Condiții preexistente.*

A. Obiectul infracțiunii.

a) *Obiectul juridic special* al acestor infracțiuni îl constituie relațiile sociale care se nasc, se dezvoltă și se desfășoară în legătură cu respectarea măsurilor tehnice de protecție și a informațiilor privind regimul drepturilor de autor sau al drepturilor conexe dreptului de autor.

b) *Obiectul material* al infracțiunii constă în dispozitivele sau componentele care permit neutralizarea măsurilor tehnice de protecție, de genul soft-urilor pentru criptarea programelor informatice și filigranele tehnice. [165, p.62]

B. Subiecții infracțiunii.

a) *Subiectul activ* al acestor infracțiuni poate fi orice persoană care îndeplinește condițiile impuse de lege pentru a răspunde penal. Participația penală este posibilă sub toate formele sale: coautorat, instigare sau complicitate. În privința coautoratului, atunci când infracțiunile se săvârșesc prin import, este necesar ca toți participanții să aibă calitatea de comercianți.

b) *Subiectul pasiv* al infracțiunilor analizate este titularul dreptului de autor sau titularul drepturilor conexe de autor.

III. *Conținutul constitutiv.*

A. Latura obiectivă.

a) *Elementul material.* Săvârșirea acestor infracțiuni este condiționată de existența unor opere sau a unor produse protejate prin măsuri tehnice de protecție, aceasta constituind situația premisă. Din textul legal rezultă că fapta prevăzută în alin. (2) lit. (a) constituie situația premisă pentru fapta prevăzută în alin. (2) lit. (b) și constă în existența unor opere sau produse protejate de pe care au fost înlăturate sau modificate informațiile sub formă electronică care protejează operele.

Infracțiunea prevăzută în art. 143 alin. (1) se poate săvârși prin două fapte distincte: prin producerea, importul, distribuirea sau închirierea, oferirea, prin orice mod, spre vânzare sau închiriere, ori deținerea, în vederea comercializării, de dispozitive sau componente care permit neutralizarea măsurilor tehnice de protecție și respectiv prin prestarea de servicii care conduc la neutralizarea măsurilor tehnice de protecție sau care neutralizează aceste măsuri tehnice de protecție, în mediul digital.

Elementul material al primei fapte constă în acțiunile alternative de producere, import, distribuire, închiriere, oferire spre vânzare sau închiriere, deținerea, în vederea comercializării, de dispozitive ori componente care permit neutralizarea măsurilor tehnice de protecție. Prin

„măsurile tehnice” se înțelege utilizarea oricărei tehnologii, a unui dispozitiv sau a unei componente care, în cadrul funcționării sale normale, este destinată să împiedice sau să limiteze actele care nu sunt autorizate de titularii drepturilor recunoscute prin prezenta lege respectiv, copiere, spargere, modificare etc. Pentru ca aceste acțiuni să întreprindă latura obiectivă a infracțiunii este necesară îndeplinirea unei cerințe esențiale și anume ca fapta să fie comisă „fără drept”. Pentru ca acțiunea de deținere să întreprindă latura obiectivă a infracțiunii este necesar ca aceasta să se realizeze în vederea comercializării.

Elementul material al celei de a doua fapte constă în prestarea de servicii care conduc la neutralizarea măsurilor tehnice de protecție sau care neutralizează aceste măsuri tehnice de protecție, inclusiv în mediul digital. După cum se poate observa, legiuitorul a incriminat atât prestarea de servicii care conduc la neutralizarea măsurilor tehnice de protecție, adică acele activități premergătoare care au ca rezultat final neutralizarea acestor măsuri, cât și neutralizarea propriu-zisă a măsurilor respective.

Infracțiunea prevăzută în art. 143 alin. (2) se poate realiza prin două variante alternative distincte: înlăturarea în scop comercial, de pe opere sau alte produse protejate, ori modificarea pe acestea a oricăror informații sub formă electronică, privind regimul drepturilor de autor sau al drepturilor conexe aplicabil, și respectiv distribuirea, importul în scopul distribuirii, radiodifuzarea ori comunicarea publică sau punerea la dispoziția publicului, astfel încât să poată fi accesate, în orice loc și în orice moment ales în mod individual, fără drept, prin intermediul tehnicii digitale, de opere sau alte produse protejate, pentru care informațiile existente sub formă electronică, au fost înlăturate ori modificate. Pentru ca acțiunile celor două variante alternative să întreprindă latura obiectivă a infracțiunii este necesară îndeplinirea a două cerințe esențiale: prima este, ca faptele să se realizeze fără consimțământul titularilor de drepturi, iar a doua, constă în faptul că persoana permite, facilitează, provoacă sau ascunde o încălcare a unui drept prevăzut în lege. Dacă vreuna dintre aceste cerințe nu sunt îndeplinite, nu se poate reține săvârșirea infracțiunii în vreuna din cele două variante.

Elementul material al primei variante constă în acțiunile alternative de înlăturare, în scop comercial, de pe opere sau alte produse protejate și de modificare pe acestea, a oricăror informații sub formă electronică, privind regimul drepturilor de autor sau al drepturilor conexe aplicabil. Prin „informații privind regimul drepturilor”, se înțelege orice informație furnizată de titularii de drepturi care permite identificarea operei sau a oricărui alt obiect al protecției, a autorului sau a altui titular de drepturi, precum și condițiile și modalitățile de utilizare a operei sau a oricărui alt obiect al protecției, precum și orice număr sau cod reprezentând aceste

informații. Pentru ca acțiunea de înlăturare să întregască latura obiectivă trebuie îndeplinită o cerință esențială și anume aceasta să se realizeze în scop comercial.

Elementul material al celei de-a doua variante constă în acțiunile alternative de distribuire, import în scopul distribuirii, radiodifuzare ori comunicare sau punere la dispoziția publicului, fără drept, de opere sau alte produse protejate, de pe care informațiile existente sub formă electronică au fost înlăturate ori modificate fără permisiune. Pentru ca acțiunile de distribuire, radiodifuzare, comunicare publică sau punere la dispoziția publicului să întregască latura obiectivă a infracțiunii este necesar ca acestea să fie realizate „fără drept” și să facă posibilă accesarea, în orice loc și în orice moment ales în mod individual, prin intermediul tehnicii digitale, de opere sau alte produse protejate, de pe care protecția electronică a fost înlăturată sau modificată. Totodată, acțiunea de import trebuie să se realizeze în scopul distribuirii.

b) *Urmarea imediată* constă în modificarea situației existente anterior și realizarea efectivă a rezultatului faptelor (de producere, import, distribuire, închiriere, oferire spre vânzare sau închiriere, deținere, vânzare, radiodifuzare, comunicare publică sau punere la dispoziția publicului), prin aceasta creând o stare de pericol pentru titularul dreptului de autor sau titularul drepturilor conexe. În situația în care fapta prevăzută la alin. (1) este săvârșită prin modalitatea „de producere”, urmarea imediată constă în obținerea dispozitivelor sau componentelor care permit neutralizarea măsurilor tehnice de protecție.

c) *Legătura de cauzalitate*. Între fapta incriminată și urmarea imediată trebuie să existe o legătură de cauzalitate, care, de regulă rezultă din materialitatea faptei.

B. Latura subiectivă. Din punct de vedere subiectiv, infracțiunea prevăzută în art. 143 alin. (1) se săvârșește cu intenție directă sau indirectă, cu excepția cazului în care infracțiunea este comisă prin acțiunea de deținere, situație în care aceasta se comite cu intenție directă calificată prin scop, adică acțiunea de deținere se comite în vederea comercializării. Când fapta prevăzută în art. 143 alin. (2) lit. a se săvârșește prin acțiunea de înlăturare, forma de vinovăție este intenția directă calificată prin scop, adică aceasta se realizează în scop comercial, iar în cazul în care se săvârșește prin acțiunea de modificare, forma de vinovăție este intenția directă sau indirectă. Fapta prevăzută în art. 143 alin. 2 lit. b se comite cu intenție directă sau indirectă cu excepția cazului în care aceasta se săvârșește prin acțiunea de import care se comite cu intenție directă calificată prin scop, adică acțiunea de import se realizează în scopul distribuirii.

IV. *Forme. Modalități.*

A. Forme. Textul nu incriminează nici actele premergătoare și nici tentativa. Consumarea infracțiunilor are loc în momentul săvârșirii oricăreia dintre faptele incriminate și producerea urmării imediate.

B. Modalități. Infracțiunile analizate se pot comite în modalitățile normative prevăzute în textul incriminator, cărora le pot corespunde o varietate de modalități de fapt. A săvârșit fapta persoana care a achiziționat și a utilizat în orice fel un soft pentru decriptarea programelor de calculator (utilitare sau distractive), sau pentru înlăturarea filigranelor tehnice de pe fonograme, videograme și alte asemenea, și care, urmare a activităților menționate a reprodus, în scop comercial, opere protejate de legea dreptului de autor și a drepturilor conexe.

2.3. Caracteristica juridico-penală a infracțiunii de încălcare a dreptului de autor și a drepturilor conexe în Republica Moldova

Potrivit art. 9 alin. 1-2 al Constituției Republicii Moldova, proprietatea este publică și privată, fiind constituită din bunuri materiale și intelectuale. Proprietatea nu poate fi folosită în detrimentul drepturilor, libertăților și demnității omului. Art. 33 alin. 2-3 al Constituției determină că dreptul cetățenilor la proprietatea intelectuală, interesele lor materiale și morale ce apar în legătură cu diverse genuri de creație intelectuală sunt apărute de lege.

Legea penală a Republicii Moldova se înfățișează ca un mijloc de intervenție în materia proprietății intelectuale în anumite condiții prevăzute expres de Codul penal al Republicii Moldova – art. 185¹ C. pen. În acest sens, legiuitorul invocă posibilitatea apărării, în principiu, a drepturilor morale și patrimoniale de autor. Evident, că sistemul normativ adoptat de Republica Moldova la acest segment al domeniului vieții sociale, se deosebește mult (mai cu seamă reieșind din implicațiile structurale) de cel adoptat în România.

Conținutul legal al infracțiunii prevăzute în art. 185¹ alin. (1). Constituie infracțiune și se pedepsește cu amendă în mărime de la 800 la 1000 de unități convenționale sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 180 la 240 de ore, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 2000 la 4000 de unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 1 la 5 ani, fapta de încălcare a dreptului de autor și a drepturilor conexe, dacă este în proporții mari, săvârșită prin:

a) reproducerea operelor sau a obiectelor drepturilor conexe în cadrul desfășurării activității de întreprinzător tangențiale activității intelectuale în domeniul dreptului de autor și al drepturilor conexe, în special în domeniul literaturii, artei și științei, în scopul comercializării sau oferirii spre comercializare, importului, exportului, precum și stocarea, transportul exemplarelor de opere sau de fonograme în scopurile menționate, sau orice altă formă de valorificare a

obiectelor dreptului de autor sau ale drepturilor conexe în scopul obținerii profitului, fără acordul titularului de drepturi;

b) închirierea, schimbul sau altă formă de punere la dispoziția terților cu titlu gratuit sau oneros, precum și depozitarea în scopurile menționate sau altă valorificare a exemplarelor de opere sau de fonograme, în orice mod și sub orice formă, fără marcaj de control și fără a deține, în momentul controlului, contractele de autor încheiate cu titularii de drepturi;

c) comercializarea sau oferirea spre comercializare, închirierea, importul sau depozitarea de echipamente tehnice sau de componente ale acestora destinate pentru facilitarea accesului la emisiunile organizațiilor de difuziune ce comunică condiționat prin eter, cablu, satelit în regim interactiv, inclusiv prin Internet;

d) indicarea pe exemplarele de opere sau de fonograme a unei informații false despre apartenența și limitele exercitării dreptului de autor și a drepturilor conexe, precum și a unei alte informații care-l poate induce în eroare pe beneficiar;

e) aplicarea necorespunzătoare a marcajelor de control, altele decât cele pentru suporturile materiale specificate în anexele la cererea de eliberare a marcajelor de control, pe exemplarele de operă ori de fonograme valorificate fără consimțământul titularului de drepturi;

f) modificarea, înlăturarea de pe exemplarele de opere sau de fonograme a simbolurilor și semnelor de protecție a dreptului de autor și a drepturilor conexe, indicate de titularul drepturilor respective; înlăturarea de pe exemplarele de opere sau de fonograme a informației privind administrarea dreptului de autor și a drepturilor conexe; înlăturarea de pe exemplarele de opere sau de fonograme a mijloacelor tehnice de protecție a dreptului de autor și a drepturilor conexe;

g) însușirea paternității ori constrângerea la copaternitate.

Conținutul legal al infracțiunii prevăzute în art. 185¹ alin. (2). Constituie infracțiune și se pedepsește se pedepsește cu amendă în mărime de la 2000 la 4000 de unități convenționale sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 180 la 240 de ore, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 2000 la 6000 de unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 1 la 5 ani, faptele de marcarea, comercializare, importare, exportare, transportare sau depozitare ilegală a marcajelor de control, falsificarea acestora, care au cauzat daune în proporții mari.

Conținutul legal al infracțiunii prevăzute în art. 185¹ alin. (3). Constituie infracțiune și se pedepsește cu amendă în mărime de la 4000 la 5000 de unități convenționale sau cu închisoare de la 3 la 5 ani, cu amendă, aplicată persoanei juridice, în mărime de la 8000 la 10000 de unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 1 la 5 ani sau cu lichidarea persoanei juridice, acțiunile prevăzute la alin.(1) și (2), săvârșite:

- a) de două sau de mai multe persoane;
- b) de un grup criminal organizat sau de o organizație criminală;
- c) prin constrângere fizică sau psihică;
- d) în proporții deosebit de mari.

II. *Condiții preexistente.*

A. Obiectul infracțiunii.

a) În opinia autorilor S. Brânză și V. Stati fapta de încălcare a dreptului de autor și a drepturilor conexe este prevăzută prin intermediul a cinci variante-tip și una agravantă, fiind evaluate, în acest sens, diferite categorii de relații sociale în calitate de obiect al infracțiunii. În această ordine de idei, în cazul art. 185¹ alin.1-5 C. pen. al RM se indică în calitate de obiect juridic special ansamblul de relații sociale referitoare la realizarea, în conformitate cu art.33 al Constituției, a dreptului la libertatea creației. [24, p. 211-220]

Autorii ruși M. П. Журавлев, С. И. Никулин consideră că obiectul juridic al infracțiunii de încălcare a dreptului de autor sau a drepturilor conexe este constituit din totalitatea de relații sociale care apar în legătură cu crearea și folosirea operelor științifice, literare și de cultură, a fonogramelor, interpretărilor, regizărilor, transmisiunilor prin eter ori cablu etc. [176, p.404-405]

C. Romițan susține că obiectul juridic special al infracțiunii îl formează relațiile sociale care se nasc, se dezvoltă și se desfășoară în legătură cu apărarea drepturilor titularilor dreptului de autor sau a drepturilor conexe împotriva încălcării acestora. [142, p. 131] În viziunea noastră, *obiectul juridic special* este constituit din ansamblul de relații sociale privitoare la protecția dreptului de autor, drepturilor conexe și a altor drepturi privind activitatea intelectuală în domeniul literaturii, artei și științei. Susținem, în acest sens, ideea autorului M. Spataru, de a redenumi norma art. 185¹ C. pen. din *Încălcarea dreptului de autor și a drepturilor conexe* în *Încălcarea legislației privind proprietatea intelectuală*, deoarece sub amprenta normativului penal sunt supuse protecției și relațiile sociale privind alte drepturi în legătură cu activitatea intelectuală în domeniul literaturii, artei și științei, decât dreptul de autor și drepturile conexe. [152, p. 152]

Considerăm, totuși, că *obiectul juridic generic* al acestei infracțiuni, evaluate ca întreg, îl constituie sistemul de relații sociale care se nasc, se dezvoltă și se desfășoară în legătură cu respectarea drepturilor politice, de muncă și a altor drepturi constituționale ale cetățeanului.

Totuși, cu titlu de concluzie optăm în vederea sistematizării mai riguroase a legislației penale a Republicii Moldova, prin stabilirea unui cadru mai complex din punct de vedere structural în domeniul infracțiunilor contra proprietății intelectuale. Or, identificarea unui obiect special separat poate determina crearea unei norme separate, care să fie eficient interpretate și

aplicate practic. Spre exemplu, în cadrul dreptului de autor, se operează cu o mare varietate de opere care formează obiectul dreptului de autor. Legiuitorul din Republica Moldova a încercat a le sistematiza în cadrul art. 185¹ alin. 1 C. pen. și art. 185¹ alin. 2 C. pen., formând două componente tipice ale infracțiunii incluse în cadrul unui singur conținut normativ. De aici și contradicțiile dintre formele tipice diferite după conținut și esență și varianta agravantă a infracțiunii. De exemplu, dacă prima variantă tipică pune accentul pe săvârșirea infracțiunii în proporții mari, a doua variantă tipică – pe cauzarea unei daune în proporții mari, atunci forma agravantă a infracțiunii, care se subsumează ambelor forme tipice prevede – săvârșirea infracțiunii în proporții deosebit de mari. Asemenea controverse sunt de natură a crea un vid aplicativ și a denatura caracterul uniform al practicii judiciare.

b) Potrivit opiniei autorilor ruși И. Я. Козаченко, З. А. Незнамова, Г. П. Новоселов obiectul material al infracțiunii este format din obiectele dreptului de autor și a drepturilor conexe. [174, p. 160]

M. Hotca susține că obiectul material al infracțiunii prevăzute la art. 299 C. pen. al României în cazul contrafacerii este constituit din substanța cu care aceasta este plăsmuită, iar în ipoteza folosirii obiectul invenției devine valoarea socială lezată. [81, p. 1406]

În viziunea noastră, *obiectul material* al infracțiunii constă din operele; obiectele drepturilor conexe; exemplarele de fonograme; echipamentele tehnice destinate pentru facilitarea accesului la emisiunile organizațiilor de difuziune ce comunică condiționat prin eter, cablu, satelit în regim interactiv, inclusiv prin Internet ori componentele acestora; marcajele de control, altele decât cele pentru suporturile materiale specificate în anexele la cererea de eliberare a marcajelor de control. Nu susținem necesitatea de evalua în calitate de obiect material al infracțiunii de încălcare a dreptului de autor și a drepturilor conexe – corpul fizici al persoanei. Or, în cadrul variantei agravante a infracțiunii prevăzute la art. 185¹ alin. 3 lit. c C. pen. acesta apare în calitate de semn obligatoriu. Acest ultim moment creează norme complexe și implică dificultăți aplicative. Or, esența conținutului constrângerii fizice sau psihice urmează a fi identificat de fiecare dată. În acest sens, suntem de părerea că art. 185¹ C. pen. al RM trebuie să opereze în cadrul obiectului material al infracțiunii doar cu anumite obiecte ale dreptului de autor, altfel limitele calificării fiind depășite.

B. Subiecții infracțiunii.

a) C. Romițan menționează că subiect activ al infracțiunii de încălcare a dreptului de autor și a drepturilor conexe poate fi orice persoană fizică sau persoană juridică care îndeplinește condițiile prevăzute de lege pentru a răspunde penal, iar participația penală în cazul acestei infracțiuni poate să se manifeste sub toate formele sale. [142, p. 131; 152, p. 147]

După H. M. Коршунов subiectul activ al infracțiunii de încălcare a dreptului de autor și a drepturilor conexe este persoana fizică responsabilă, care a atins vârsta de 16 ani. [180, p. 149]

În viziunea noastră, subiectul activ al acestei infracțiuni poate fi orice persoană care îndeplinește condițiile impuse de lege pentru a răspunde penal. Participația penală este posibilă sub toate formele sale: coautorat, organizare, instigare sau complicitate.

b) C. R. Romițan menționează că subiectul pasiv al infracțiunii este titularul dreptului de autor sau titularul drepturilor conexe dreptului de autor. [142, p. 131]

И. Я. Козаченко, З. А. Незнамова, Г. П. Новоселов subliniază că în calitate de subiecți pasivi ai infracțiunilor apar cetățenii drepturile cărora au fost încălcate. [174, p.146]

Conform aserțiunii autorilor S. Brânză, V. Stati victimă a infracțiunii prevăzute la art. 185¹ alin. 1-5 C. pen. al RM este titularul dreptului de autor și/sau al drepturilor conexe, adică autorul sau interpretul, sau o persoană fizică, alta decât autorul sau interpretul, sau o persoană juridică investită cu drepturi patrimoniale. [24, p.217-221]

Totuși, pentru a indica asupra subiectului pasiv al infracțiunii analizate, pe bună dreptate menționează M. Spatari, citându-l pe B. Florea, trebuie să constatăm legătura dintre dreptul de autor și persoana fizică ori juridică, capabilă de a obține calitatea de subiect al dreptului de autor. Astfel, în doctrina română se operează perfect cu ideea că deosebirea dintre calitatea naturală de autor al unei opere, pe de o parte, și calitatea de subiect al dreptului de autor, pe de altă parte, constă în faptul că, deși, ca regulă generală, cele două calități sunt reunite în una și aceeași persoană, sunt și cazuri când calitatea de subiect al dreptului de autor aparține și altor persoane fizice necreatoare sau chiar unor persoane juridice. [152, p. 147; 71, p. 46] Potrivit art. 185¹ C. pen. al RM în calitate de *subiect pasiv* poate apărea titularul dreptului de autor ori a drepturilor conexe; altă persoană fizică decât autorul sau interpretul; persoana juridică. [152, p. 149]

III. *Conținutul constitutiv.*

A. Latura obiectivă.

a) *Elementul material al infracțiunii prevăzute de art. 185¹ alin. 1 C. pen.* prin conținutul art. 185¹ alin. 1 C. pen. se include în acțiune un element material în forma încălcarea dreptului de autor și a drepturilor conexe, materializat normative prin mai multe forme. Susținem pe deplin conținutul afirmațiilor autorului M. Spatari, precum că acest semn indică mai mult asupra obiectului de atentare al infracțiunii, oferind un sens comprimat modalităților normative prevăzute de dispoziția art. 185¹ alin. 1 lit. a-g C. pen. În acest context, este mai rațională, în viziunea noastră, poziția legiuitorului român care a prevăzut la art. 141 al Legii privind dreptul de autor și drepturile conexe [citată după 167, p. 369; citată după 168, p. 296], că constituie infracțiune și se pedepsește cu închisoare de la 3 la 5 ani sau cu amendă fapta persoanei care își

însușește, fără drept, calitatea de autor al unei opere sau fapta persoanei care aduce la cunoștință publică o operă sub un alt nume decât acela decis de autor. [167, p. 369; 168, p. 304]

Cele constatate anterior dictează necesitatea de a prevedea, în aspect penal, o normă cât se poate de generalizată, elementele de esență și interpretative fiind reieșite din normele de referință conținute în Legea privind dreptul de autor și drepturile conexe. Această opțiune este susținută și argumentată de către autorul M. Spatari. [152, p. 185] Or, acest ultim fapt este dictat și de rapiditatea modificării relațiilor sociale din domeniul proprietății intelectuale. Din aceste raționamente, susținem necesitatea de a plasa în calitate de element al infracțiunii de încălcare a dreptului privind proprietatea intelectuală a oricărei valorificări ilegale a obiectelor dreptului de autor, ale drepturilor conexe sau ale altor drepturi recunoscute în legătură cu activitatea intelectuală în domeniul literaturii, artei și științei.

Reproducerea operelor sau a obiectelor drepturilor conexe în cadrul desfășurării activității de întreprinzător tangențiale activității intelectuale în domeniul dreptului de autor și al drepturilor conexe, în special în domeniul literaturii, artei și științei, fără acordul titularului de drepturi.

S. Brânză, X. Ulianovschi, V. Stati definesc reproducerea ca fiind realizarea unui sau a câtorva exemplare de operă sau fonogramă în orice formă materială, inclusiv audio- și videoimprimare, ori imprimarea operei sau a fonogramei pentru păstrarea ei temporară sau permanentă sub formă electronică (inclusiv numerică), optică, sau într-o altă formă lizibilă de mașină. [24, p.213-214]

În opinia lui C. R. Romițan, reproducerea neautorizată presupune realizarea, fără consimțământul titularului de drepturi, a uneia ori a mai multor copii pe sisteme de calcul a programelor pentru calculator în oricare din modalitățile prevăzute în textul legal. [142, p. 146]

Deci, prin reproducere se înțelege una dintre formele de valorificare a operei. Reproducerea fără acordul titularului de drepturi se consideră a fi o reproducere neautorizată (ilegală). În cazul reproducerii unei opere, total sau parțial, este suficient ca vinovatul să obțină o singură copie pentru a identifica ca prezentă infracțiunea în asemenea formă de manifestare. În acest context, nu este necesar ca aceasta să fie vândută, făcută publică, împrumutată etc.

Nu constituie o încălcare a dreptului de autor reproducerea unei opere fără consimțământul autorului, pentru uz personal sau pentru cercul normal al unei familii, cu condiția ca opera să fi fost adusă anterior la cunoștință publică, iar reproducerea să nu contravină utilizării normale a operei și să nu îi prejudicieze pe autor sau pe titularul drepturilor de utilizare. [142, p. 157]

În conformitate cu art. 26, 28 ale Legii privind dreptul de autor și drepturile conexe, reproducerea unei opere publicate legal se permite fără consimțământul autorului sau al altui

titular al dreptului de autor, dar cu plata unei remunerații compensatorii în anumite condiții fixate expres de lege, atunci când reproducerea este făcută de o persoană fizică exclusiv pentru uz personal și dacă nu urmărește obținerea vreunui avantaj comercial direct sau indirect. De asemenea, este permisă fără consimțământul autorului sau al altui titular al dreptului de autor și fără plata vreunei remunerații reproducerea articolelor publicate legal cu privire la subiectele de actualitate economică, politică ori religioasă sau a unor opere radiodifuzate ori televizate, sau a altor obiecte protejate de același caracter ori aduse la cunoștința publică în regim interactiv în cazurile în care astfel de utilizare nu este interzisă în mod expres și dacă se indică sursa și numele autorului.

Stocarea exemplarelor de opere sau de fonograme.

Susținem pe deplin ideea lansată de către autorii din Republica Moldova, precum că punându-se accentul pe stocarea exemplarelor de operă sau de fonograme, legiuitorul scapă din vedere alte tipuri de obiecte ale dreptului de autor (spre exemplu, videogramele), iar Legea privind dreptul de autor și drepturile conexe nici nu invocă o definiție a acestei încălcări. [152, p. 158]

În conformitate cu art. art. 29 alin. 3 al Legii Republicii Moldova privind dreptul de autor și drepturile conexe persoana care are dreptul să utilizeze o copie a unui program de calculator poate, fără consimțământul autorului sau al altui titular al dreptului de autor, să examineze, să studieze ori să testeze funcționarea programului în vederea identificării ideilor și principiilor care stau la baza oricărui element al programului atunci când efectuează oricare dintre actele de încărcare, prezentare, rulare, transmitere sau *stocare* a programului pentru calculator pe care are dreptul să le execute.

În esență textuală, stocarea presupune acțiunea de a stoca; depozitarea de bunuri; stocaj. [50, p. 1023] Adică, stocarea exemplarelor de opere sau de fonograme, depozitarea exemplarelor de opere sau de fonograme, depozitarea de echipamente tehnice sau de componente ale acestora destinate pentru facilitarea accesului la emisiunile organizațiilor de difuziune ce comunică condiționat prin eter, cablu, satelit în regim interactiv, inclusiv prin Internet și depozitarea ilegală a marcajelor de control conțin același conținut interpretativ. [152, p. 158] În literatura de specialitate se enunță că depozitarea constă în deținerea obiectului protejat de dreptul de autor sau de drepturile conexe în spații comerciale sau în anexele acestora, în alte spații sau în mijloace de transport. [24, p. 214]

Transportul exemplarelor de opere sau de fonograme; transportarea ilegală a marcajelor de control.

A transporta înseamnă a deplasa (cu un autovehicul) bunuri sau persoane dintr-un loc în altul; a căra, a duce, a purta. [24, p. 359; 50, p. 1105]

În opinia autorilor ruși Л. Д. Гаухман, С. В. Максимов transportarea reprezintă deplasarea acestor bunuri dintr-un loc în altul, inclusiv în aceeași localitate, realizată cu ajutorul unui oricare mijloc de transport. [175, p. 121]

Nu susținem pe deplin, în acest context, ideea autorul M. Spatari, precum că este corect că reglementările incluse în Legea privind dreptul de autor și drepturile conexe nu fac referire la noțiunea de transportare. [152] Or, aceasta, se menționează de către autorul citat anterior, nu are nici o legătură cu fapta de încălcare a dreptului de autor și a drepturilor conexe și nu cade sub incidența noțiunii de valorificare a operei. În viziunea noastră, activitatea infracțională poate lua diferite forme de manifestare, atât tipice, cât și atipice, fapt pentru care transportarea poate fi un element al activității infracționale care prejudiciază relațiile sociale privind proprietatea intelectuală. Din aceste ultime rațiuni, considerăm că transportarea obiectelor privind dreptul de autor și drepturile conexe în mod ilegal trebuie să constituie o modalitate de manifestare a elementului material al infracțiunii în cauză.

Închirierea exemplarelor de opere sau de fonograme și închirierea de echipamente tehnice sau de componente ale acestora destinate pentru facilitarea accesului la emisiunile organizațiilor de difuziune ce comunică condiționat prin eter, cablu, satelit în regim interactiv, inclusiv prin Internet.

În opțiunea autorul C. R. Romițan închirierea prezumă punerea la dispoziție spre utilizare, pentru un timp limitat și pentru un avantaj economic sau comercial direct sau indirect, a operelor de creație intelectuală sau a produselor purtătoare de drepturi conexe. [142, p. 161]

S. Brânză, V. Stati consideră că închirierea constă în difuzarea obiectului protejat de dreptul de autor sau de drepturile conexe, prin darea acestui obiect în folosință temporară, în schimbul unei chirii. [24, p. 214]

În baza art. 3 al Legii privind dreptul de autor și drepturile conexe, închirierea constituie punerea la dispoziție spre utilizare, pentru o perioadă limitată de timp și pentru obținerea unui avantaj economic sau comercial, direct sau indirect, a unei opere sau a unui obiect de drept conex. [106] După cum se constată pe bună dreptate în literatura de specialitate, legea face referire la noțiunea de închiriere în cazul mai multor categorii de opere: închirierea imprimării interpretării sale (art. 33 alin. 2 lit. d)), închirierea exemplarelor de fonogramă (art. 34 alin. 1 lit. c), închirierea exemplarelor de videogramă (art. 35 alin. 1 lit. c). [152, p. 161] În acest sens, M.Spatari susține că nu este justificată ideea legiuitorului de a face trimitere doar la închirierea exemplarelor de opere sau de fonograme, lăsând de sub previziune normativă reglementările

legate de închirierea exemplarelor de videogramă. Este corect, în acest sens, a se anunța că aceste ultime constatări indică la prezența unor coliziuni de norme, fapt care justifică ideea noastră de a exclude oricare norme de reglementare în materie penală. [152, p. 161]

Orice altă valorificare a obiectelor dreptului de autor sau ale drepturilor conexe; altă valorificare a exemplarelor de opere și fonograme.

Este remarcat, pe drept cuvânt în literatura de specialitate a Republicii Moldova, că includerea în acțiunea a acestei modalități normative este oportună mai mult sub aspectul luării în calcul a caracterului variabil al normelor de blanchetă. [152, p. 161]

Reieșind din conținutul art. 3 al Legii privind dreptul de autor și drepturile conexe, valorificarea presupune orice acțiune ce ține de utilizarea sub orice formă și în orice mod a obiectelor dreptului de autor, ale drepturilor conexe sau ale altor drepturi protejate de legea de referință.

În consecință, M. Spatari identifică conținutul valorificării exemplarelor de opere și fonograme cu orice acțiune ce ține de utilizarea sub orice formă și în orice mod a obiectelor dreptului de autor, ale drepturilor conexe sau ale altor drepturi protejate de lege. [152, p. 163] În acest sens, pe bună dreptate se susține că conținutul valorificării exemplarelor de opere și fonograme comasează modificarea, publicarea, demonstrarea publică, comunicarea publică a operei, transmiterea/retransmiterea operei etc. [152, p. 163]

Comercializarea de echipamente tehnice sau de componente ale acestora destinate pentru facilitarea accesului la emisiunile organizațiilor de difuziune ce comunică condiționat prin eter, cablu, satelit în regim interactiv, inclusiv prin Internet și comercializarea ilegală a marcajelor de control.

În opinia autorilor S. Brânză și V. Stati comercializarea reprezintă difuzarea respectivelor echipamente tehnice sau a componentelor acestora prin punerea lor în rețeaua de comerț. [23, p. 519; 24, p. 214]

În aserțiunea autorului M. Spatari mai operantă ar fi, în acest sens, noțiunea de distribuire, decât cea de comercializare. În continuitatea ideii constatate, specificăm faptul că C. R. Romițan subscie noțiunii de distribuire următorul conținut: vânzarea sau orice alt mod de transmitere, cu titlu oneros sau gratuit a mărfurilor pirat, precum și oferirea publică a acestora. [142, p. 134] Or, în acest sens comercializarea va fi inclus ca element constitutiv în cadrul acțiunii generice de distribuire. Ca efect, nu oricare distribuire, însă, constituie și o comercializare.

Importul de echipamente tehnice sau de componente ale acestora pentru facilitarea accesului la emisiunile organizațiilor de difuziune ce comunică condiționat prin eter, cablu,

satelit în regim interactiv, inclusiv prin Internet; importarea/exportarea ilegală a marcajelor de control.

C. R. Romițan subliniază că prin import se înțelege introducerea pe piața internă, în scopul comercializării, a operelor originale de creație intelectuală sau a produselor purtătoare de drepturi conexe. [142, p. 162] Copiile realizate în străinătate trebuie să aibă consimțământul titularului dreptului de autor sau titularului drepturilor conexe. [142, p. 162]

În opțiunea autorilor S. Brânză, V. Stati, importul rezidă în aducerea - prin cumpărare sau prin schimb – în țara proprie a respectivelor echipamente tehnice sau a componentelor acestora, care au fost produse în străinătate. [23, p. 520; 24, p. 214]

Exportarea ilegală constă în vinderea în afara țării a marcajelor de control, care au fost produse în țară. [23, p. 529; 24, p. 214]

Însușirea paternității

Însușirea paternității ori însușirea calității de autor al unei opere (plagiatul) presupune, în viziunea lui C. R. Romițan, arogarea calității de autor a unei opere de către o persoană care nu a contribuit la crearea operei respective. [142, p. 170]

S. Brânză, V. Stati identifică însușirea paternității cu arogarea dreptului persoanei de a fi recunoscută în calitate de autor al operei și a dreptului de a pretinde o atare recunoaștere, inclusiv prin indicarea numelui său pe toate exemplarele operei publicate sau prin referirea la numele său, după cum se obișnuiește, în cazul oricărei valorificări a operei, cu excepția cazurilor când acest lucru este imposibil și când lipsa obligației de a indica numele autorului decurge din prevederile legii privind dreptul de autor și drepturile conexe. [23, p. 527; 24, p. 213]

A. Б Мельниченко, М. А. Кочубей, С. Н. Радачинский definesc însușirea autoratului ca fiind eliberarea în măsură deplină ori parțială a operei străine sub nume propriu, editarea sub nume propriu a operei elaborate în coautorat cu alte persoane, fără indicarea numelor acestora. Plagiatul, susțin И. Я. Козаченко, З. А. Незнамова, Г. П. Новоселов poate fi deplin, adică persoana însușește autoratul asupra tuturor operelor ori cercetărilor științifice fără operarea trimitărilor la autoratul altor persoane. Ca varietate a plagiatului trebuie înțeles și publicarea, editarea, reeditarea operei, create de un grup de autori numai că sub nume propriu. [174, p.161]

Paternitatea poate aparține persoanei fizice sub al cărei nume pentru prima dată este publicată opera. Când opera a fost publicată anonim sau sub un pseudonim care nu permite identificarea autorului, editura, al cărei nume este indicat pe operă, se consideră, în absența unei probe contrare, reprezentant al autorului, având în această calitate dreptul să protejeze și să exercite drepturile autorului. [23, p. 527] Persoana fizică sau juridică al cărei nume ori denumire apare pe o operă audiovizuală, videogramă sau fonogramă se consideră, până la proba contrară,

producător al operei audiovizuale, al videogramei sau al fonogramei respective. Acest certificat nu poate servi drept prezumție a paternității. În caz de litigiu, instanța de judecată poate recunoaște înregistrarea drept prezumție a paternității dacă nu se va dovedi contrariul. [23, p. 527] În acest context, susținem pe deplin ideea după care cerința esențială pentru existența acțiunii prejudiciabile în modalitatea analizată este lipsa oricărui temei real pentru justificarea calității pretinse, ceea ce înseamnă însușirea fără drept a paternității. [23, p. 527]

Constrângerea la copaternitate.

În opinia autorilor S. Brânză, V. Stati constrângerea la copaternitate presupune influențarea asupra victimei pe calea abuzului de poziția de vulnerabilitate a victimei, a profitării de starea de neputință a victimei etc. (cu excepția influențării prin violență sau prin amenințarea cu aplicarea violenței), pentru a o determina să-l recunoască pe făptuitor sau pe oricare altă persoană în calitate de coautor al operei. [23, p. 527] Adică, după cum consemnează autorul M. Spatari din start trebuie făcută diferența între constrângerea la copaternitate și încălcarea dreptului de autor și a drepturilor conexe prin constrângere fizică sau psihică. [152, p. 176]

Săvârșirea infracțiunii în proporții mari – condiție normativă de incriminare. Susținem pe deplin opinia lansată în literatura de specialitate a Republicii Moldova, în care se consemnează că nu este vorba în acest caz despre o careva urmare care invocă o componentă materială de infracțiune, ci de o condiție de incriminare care indică asupra elementului material al infracțiunii. Deci, infracțiunea capătă un caracter formal, fiind considerată consumată la momentul comiterii faptei prejudiciabile, legea penală lăsând în afara cadrului normativ necesitatea identificării unor urmări prejudiciabile la calificarea infracțiunii, deși acestea sunt deosebit de mari. [152, p. 177]

B. Latura subiectivă.

Potrivit opiniei autorilor S. Brânză și V. Stati art. 185¹ C. pen. se caracterizează prin intenție directă. Motivele de cele mai multe ori constau în interesul material. [24, p. 216-221; 23, p. 520, 522, 524, 526, 528, 29]

În opinia autorului rus A. И. Papor latura subiectivă a infracțiunii de încălcare a dreptului de autor și a drepturilor conexe se manifestă prin vinovăție intenționată în forma intenție directă ori indirectă. [173, p. 122]

Apelând la opinia lansată de M. Spatari, nu susținem pe deplin că în cazul infracțiunii analizate intenția poate fi doar directă, admitând, mai cu seamă în cazul unor forme materiale de manifestare a infracțiunii și existența unei intenții indirecte. [152, p. 188] Într-adevăr, deși motivele și scopul în mare parte nu au importanță la încadrarea juridică a faptei infracționale, uneori ele comportă caracter obligatoriu în cadrul conținutului constitutiv al infracțiunii.

IV. Forme și modalități.

- a). Comiterea infracțiunii de două sau de mai multe persoane.
- b). Infracțiunea săvârșită de un grup criminal organizat sau de o organizație criminală.
- c). Constrângerea fizică sau psihică.
- d). Săvârșirea infracțiunii în proporții deosebit de mari.
- a). *Comiterea infracțiunii de două sau mai multe.*

Într-adevăr, după cum menționează M. Spatari, opiniile în materia identificării esenței și conținutului infracțiunii săvârșite de două sau mai multe persoane sunt foarte controversate, literatura de specialitate impunându-se cu un ansamblu de soluții diferite de la autor la autor. [152, p. 189]

Nu susținem în măsură deplină opțiunea autorilor S. Brânză și V. Stati precum că săvârșirea infracțiunii de două sau mai multe persoane presupune: coautoratul; săvârșirea infracțiunii de către o persoană care întrunește semnele subiectului infracțiunii, în comun cu una sau mai multe persoane care nu întrunesc aceste semne; săvârșirea infracțiunii de către o persoană care întrunește semnele subiectului infracțiunii, prin intermediul unei persoane care nu întrunește aceste semne. [24, p. 64]

În acest sens, indicăm asupra faptului că în cazul în care se operează cu săvârșirea infracțiunii de două sau mai multe persoane, trebuie avută în vedere comiterea acesteia de către două persoane în calitate de coautori (participație simplă). Or, în cazul în care se va comite infracțiunea, de exemplu, de către un autor prin intermediul altei persoane care nu poate avea calitatea de subiect activ al infracțiunii în cauză, cel din urmă apare în calitate de mijloc al infracțiunii. Acest ultim fapt reiese și din conținutul art. 42 C. Pen.

a. *Infracțiunea săvârșită de un grup criminal organizat sau de o organizație criminală..*

Grupul criminal organizat este o reuniune stabilă de persoane care s-au organizat în prealabil pentru a comite una sau mai multe infracțiuni.

Se consideră organizație (asociație) criminală o reuniune de grupuri criminale organizate într-o comunitate stabilă, a cărei activitate se întemeiază pe diviziune, între membrii organizației și structurile ei, a funcțiilor de administrare, asigurare și executare a intențiilor criminale ale organizației în scopul de a influența activitatea economică și de altă natură a persoanelor fizice și juridice sau de a o controla, în alte forme, în vederea obținerii de avantaje și realizării de interese economice, financiare sau politice.

Infracțiunea de încălcare a dreptului de autor și a drepturilor conexe se consideră săvârșită de un grup criminal organizat ori de o organizație criminală dacă a fost comisă de un membru al acestora în interesul general sau de o persoană care nu este membru al grupului criminal organizat ori a organizației criminale, însă a acționat la însărcinarea acestora.

c. *Constrângerea fizică sau psihică.*

În acest sens, se are în vedere influențarea asupra victimei pe calea aplicării violenței sau a amenințării cu aplicarea ei,, pentru a o determina să accepte copaternitatea. Susținem pe deplin că, operând cu regulile unei încadrări juridice sistemice, în cazul în care constrângerea se exprimă în aplicarea violenței, gradul de intensitate a acesteia nu-l poate depăși pe cel al vătămării intenționate medii a integrității corporale sau a sănătății. În cazul materializării gradului de intensitate prin producerea vătămării grave a integrității corporale sau a sănătății persoanei, încadrarea juridică va lua forma unui concurs de infracțiune. [23, p. 529]

d. *Săvârșirea infracțiunii în proporții deosebit de mari.*

Conform art. 126 alin. 1 C. pen. prin proporții deosebit de mari se înțelege valoarea bunurilor sustrate, dobândite, primite, fabricate, distruse, utilizate, transportate, păstrate, comercializate, trecute peste frontiera vamală, valoarea pagubei pricinuite de o persoană sau de un grup de persoane, care, la momentul săvârșirii infracțiunii, depășește 5000 u.c. de amendă.

Infracțiunea de încălcare a dreptului de autor și a drepturilor conexe și contravențiile similare după conținut.

Reieșind din conținutul Tabelului 1 stabilim anumite semne care delimitează infracțiunea de încălcare a dreptului de autor și a drepturilor conexe de contravenția similară în conținut, prevăzută de art. 96 C. con.

Astfel, dacă în cazul aliniatelor 1 ale normelor delimitarea este doar la nivel de condiție normativă de incriminare – încălcarea dreptului de autor și a drepturilor conexe *în proporții mari* (art. 185¹ C. pen.) ori lipsa acestor proporții (art. 96 C. con.) și a sancțiunii, atunci celelalte elemente structurale fac o diferențiere, pe alocuri categorică, deși în același sens și nereușită, în viziunea noastră.

Dacă o faptă de încălcare a dreptului de autor și a drepturilor conexe, în variantele prevăzute de art. 185¹ C. pen. ori cele prevăzute de art. 96 C. con. (ele fiind aceleași) este comisă în proporții mari (în valoare ce depășește 2500 unități convenționale de amendă), fapta urmează a fi încadrată juridic drept infracțiune. În alt caz, adică dacă valoarea drepturilor încălcate este mai mică de acest nivel prevăzut, fapta comisă ia forma unei contravenții.

Tabelul nr.1

Art. 185 ¹ C. pen. al RM	Art. 96 C. con. al RM
Alin. 1 Încălcarea dreptului de autor și a drepturilor conexe, dacă este în proporții mari ¹	Alin. 1 Încălcarea dreptului de autor și a drepturilor conexe
Alin. 1 a)	Alin. 1 lit. a

¹ Bold – semne de delimitare.

reproducerea operelor sau a obiectelor drepturilor conexe în cadrul desfășurării activității de întreprinzător tangențiale activității intelectuale în domeniul dreptului de autor și al drepturilor conexe, în special în domeniul literaturii, artei și științei, în scopul comercializării sau oferirii spre comercializare, importului, exportului, precum și stocarea, transportul exemplarelor de opere sau de fonograme în scopurile menționate, sau orice altă formă de valorificare a obiectelor dreptului de autor sau ale drepturilor conexe în scopul obținerii profitului, fără acordul titularului de drepturi	reproducerea operelor sau a obiectelor drepturilor conexe în cadrul desfășurării activității de întreprinzător tangențiale activității intelectuale în domeniul dreptului de autor și al drepturilor conexe, în special în domeniul literaturii, artei și științei, în scopul comercializării sau oferirii spre comercializare, importului, exportului, precum și stocarea, transportul exemplarelor de opere sau de fonograme în scopurile menționate, sau orice altă formă de valorificare a obiectelor dreptului de autor sau ale drepturilor conexe în scopul obținerii profitului, fără acordul titularului de drepturi
Alin. 1 lit. b) închirierea, schimbul sau altă formă de punere la dispoziția terților cu titlu gratuit sau oneros, precum și depozitarea în scopurile menționate sau altă valorificare a exemplarelor de opere sau de fonograme, în orice mod și sub orice formă, fără marcaj de control și fără a deține, în momentul controlului, contractele de autor încheiate cu titularii de drepturi	Alin. 1 lit. b închirierea, schimbul sau altă formă de punere la dispoziția terților cu titlu gratuit sau oneros, precum și depozitarea în scopurile menționate sau altă valorificare a exemplarelor de opere sau de fonograme, în orice mod și sub orice formă, fără marcaj de control și fără a deține, în momentul controlului, contractele de autor încheiate cu titularii de drepturi
Alin. 1 lit. c) comercializarea sau oferirea spre comercializare, închirierea, importul sau depozitarea de echipamente tehnice sau de componente ale acestora destinate pentru facilitarea accesului la emisiunile organizațiilor de difuziune ce comunică condiționat prin eter, cablu, satelit în regim interactiv, inclusiv prin Internet	Alin. 1 lit. c comercializarea sau oferirea spre comercializare, închirierea, importul sau depozitarea de echipamente tehnice sau de componente ale acestora destinate pentru facilitarea accesului la emisiunile organizațiilor de difuziune ce comunică condiționat prin eter, cablu, satelit în regim interactiv, inclusiv prin Internet
Alin. 1 lit. d) indicarea pe exemplarele de opere sau de fonograme a unei informații false despre apartenența și limitele exercitării dreptului de autor și a drepturilor conexe, precum și a unei alte informații care-l poate induce în eroare pe beneficiar	Alin. 1 lit. d indicarea pe exemplarele de opere sau de fonograme a unei informații false despre apartenența și limitele exercitării dreptului de autor și a drepturilor conexe, precum și a unei alte informații care-l poate induce în eroare pe beneficiar
Alin. 1 lit. e) aplicarea necorespunzătoare a marcajelor de control, altele decât cele pentru suporturile materiale specificate în anexele la cererea de eliberare a marcajelor de control, pe exemplarele de operă ori de fonograme valorificate fără consimțământul titularului de drepturi	Alin. 1 lit. e aplicarea necorespunzătoare a marcajelor de control, altele decât cele pentru suporturile materiale specificate în anexele la cererea de eliberare a marcajelor de control, pe exemplarele de operă ori de fonograme valorificate fără consimțământul titularului de drepturi
Alin. 1 lit. f) modificarea, înlăturarea de pe exemplarele de opere sau de fonograme a simbolurilor și	Alin. 1 lit. f modificarea, înlăturarea de pe exemplarele de opere sau de fonograme a simbolurilor și

semnelor de protecție a dreptului de autor și a drepturilor conexe, indicate de titularul drepturilor respective; înlăturarea de pe exemplarele de opere sau de fonograme a informației privind administrarea dreptului de autor și a drepturilor conexe; înlăturarea de pe exemplarele de opere sau de fonograme a mijloacelor tehnice de protecție a dreptului de autor și a drepturilor conexe	semnelor de protecție a dreptului de autor și a drepturilor conexe, indicate de titularul drepturilor respective; înlăturarea de pe exemplarele de opere sau de fonograme a informației privind administrarea dreptului de autor și a drepturilor conexe; înlăturarea de pe exemplarele de opere sau de fonograme a mijloacelor tehnice de protecție a dreptului de autor și a drepturilor conexe
Alin. 1 lit. g) însușirea paternității ori constrângerea la copaternitate	Alin. 1 lit. g însușirea paternității ori constrângerea la copaternitate
Alin. 1 se pedepsește cu amendă în mărime de la 800 la 1000 de unități convenționale sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 180 la 240 de ore, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 2000 la 4000 de unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 1 la 5 ani	Alin. 1 se sancționează cu amendă de la 80 la 100 de unități convenționale, aplicată persoanei fizice, cu amendă de la 200 la 250 de unități convenționale, aplicată persoanei cu funcție de răspundere
Alin. 2 Marcarea, comercializarea, importarea, exportarea, transportarea sau depozitarea ilegală a marcajelor de control, falsificarea acestora	Alin. 2 Falsificarea, producerea, distrugerea, utilizarea, depozitarea, transportarea sau comercializarea ilicită a marcajelor de control
Alin. 2 Care au cauzat daune în proporții mari	Alin. 2 -
Alin. 2 se pedepsesc cu amendă în mărime de la 2000 la 4000 de unități convenționale sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 180 la 240 de ore, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 2000 la 6000 de unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 1 la 5 ani	Alin. 2 se sancționează cu amendă de la 100 la 120 de unități convenționale aplicată persoanei fizice, cu amendă de la 250 la 300 de unități convenționale aplicată persoanei cu funcție de răspundere
Alin. 3 Acțiunile prevăzute la alin.(1) și (2), săvârșite: a) de două sau de mai multe persoane; b) de un grup criminal organizat sau de o organizație criminală; c) prin constrângere fizică sau psihică; d) în proporții deosebit de mari	Alin. 3 Distrugerea din neglijență a originalului operei științifice, literare, de artă plastică, de sculptură, de arhitectură, a manuscrisului sau a variantei definitive a originalului fonogramei sau al operei audiovizuale
Alin. 3 se pedepsesc cu amendă în mărime de la 4000 la 5000 de unități convenționale sau cu închisoare de la 3 la 5 ani, cu amendă,	Alin. 3 se sancționează cu amendă de la 120 la 150 de unități convenționale aplicată persoanei fizice, cu amendă de la 300 la 350 de unități

aplicată persoanei juridice, în mărime de la 8000 la 10000 de unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 1 la 5 ani sau cu lichidarea persoanei juridice	convenționale aplicată persoanei cu funcție de răspundere
---	--

Susținem pe deplin opinia autorului M. Spataru precum că nuanțe lipsite de eficiență aplicativă se constată reieșind din sancțiunile adoptate la normele art. 185¹ alin. 1 C. pen. și art.96 alin. 1 C. con. [152, p. 130] În acest cadru de idei, ne raliem ideii lansate precum că nu este logic și admisibil ca răspunderea penală să situeze la intersecție cu cea contravențională, iar sancțiunea să se detașeze categoric una de cealaltă, lăsând în urmă un vid legislativ sub acest aspect. [152, p. 130]

Elementele contradictorii vădite se constată în raport cu norma prevăzută la art. 185¹ alin.2 C. pen. și art. 96 alin. 2 C. con. Aceste incoerențe sunt bazate pe admiterea unor noțiuni ori sintagme diferite (generalizate ori particularizate) de la caz la caz, care oferă un ansamblu de imposibilități aplicative eficiente.

În acest context, susținem că aceste articole trebuie să prevadă la acest segment structural un singur conținut normativ (asemenea alin. 1), doar cu un singur semn de delimitare (condiția de incriminare ori urmarea imediată). În viziunea noastră, norma penală și cea contravențională, în contextul marcajelor de control – ca obiect material – trebuie să prevadă următorul conținut normativ: *producerea, marcarea, importarea, exportarea, transportarea, depozitarea, comercializarea, distrugerea, falsificarea marcajelor de control. În cazul în care va avea efectul infracțiunii se impune precizarea comiterii acesteia în proporții mari.*

2.4. Concluzii la Capitolul 2

- Studiarea modului în care au apărut și evoluat drepturile de proprietate intelectuală, are la bază cunoașterea multiplelor și complexelor probleme referitoare la evoluția civilizației materiale și spirituale ale omenirii.

- Proprietatea intelectuală din perspectiva istorică a avut un parcurs istoric complex, manifestat prin atitudini diferite față de creația umană, dar și față de normele juridice care protejau ori trebuia să protejeze fiecare categorie de drepturi, respectiv dreptul de autor, drepturile conexe și proprietatea industrială.

- Primele reglementări juridice cunoscute și-au făcut apariția în domeniul proprietății în general și s-au materializat în privința bunurilor, exprimând dreptul de posesiune a bunurilor, dreptul de dispoziție asupra obiectului proprietății, dreptul de gospodărire, administrare și gestionare a bunului și dreptul de a culege roadele utilizării proprietății.

- Pentru o abordare sistematică a evoluției istorice a domeniului proprietății intelectuale, se propune o structurare a istoriei proprietății intelectuale în patru perioade principale: *perioada privilegiilor sau a monopolurilor*; *perioada reglementărilor naționale*; *perioada internaționalizării*; *globalizarea*.

- Reglementările internaționale de genul Convenției de la Paris și Uniunii de la Berna, au făcut obiectul mai multor revizuri succesive, urmărindu-se, în principal, extinderea protecției asupra altor categorii de drepturi de proprietate intelectuală, create în diverse domenii, dar și o armonizare la nivel mondial a prevederilor legislative în domeniul de referință, prin aderarea cât mai multor state la sistemul „unic” de protecție a creației minții umane.

- Legea penală a Republicii Moldova se înfățișează ca un mijloc de intervenție în materia proprietății intelectuale în anumite condiții prevăzute expres de C. pen. al RM – art. 185¹ C. pen. În acest sens, legiuitorul invocă posibilitatea apărării, în principiu, a drepturilor morale și patrimoniale de autor. Evident, că sistemul normativ adoptat de Republica Moldova la acest segment al domeniului vieții sociale, se deosebește mult (mai cu seamă reieșind din implicațiile structurale) de cel adoptat în România.

- În ceea ce privește „instituția dreptului de autor” se consideră că această expresie include ansamblul de norme juridice prin care sunt protejate atât opera cât și creatorul acesteia.

- Legea română consacră principiul adevăratului creator al operei sau principiul adevăratului autor.

- Calitatea de autor și calitatea de subiect al dreptului de autor sunt două noțiuni distincte, prima este o chestiune de fapt, cea de a doua este o chestiune de drept, calitatea de autor izvorăște dintr-un fapt juridic, iar calitatea de subiect al dreptului de autor izvorăște din lege sau dintr-un act juridic.

- Drepturile conexe pot fi definite ca fiind un ansamblu de drepturi distincte, asociate dreptului de autor, care conferă prerogative asemănătoare sau identice dreptului de autor, însă mai limitate și de o durată mai scurtă de timp.

- În raport cu infracțiunea prevăzută la art. 139⁹ din textul legii românești, considerăm că pentru existența acestei infracțiuni se cer întrunite cumulativ următoarele condiții: să se săvârșească o faptă de reproducere neautorizată, integrală sau parțială a unui program pentru calculator, reproducerea neautorizată să se comită în perioada de protecție a programului pentru calculator, programul pentru calculator să fi fost reprodus de un alt program pentru a cărui utilizare este necesar acordul titularului de drepturi (licență), reproducerea neautorizată trebuie să se facă pe un sistem de calcul.

- Legislația în domeniu din România nu stabilește protecția unor anumite categorii de autori, ci doar categoriile de opere care constituie obiect al dreptului de autor.

- Pentru ca acțiunea de punere la dispoziția publicului a operelor sau a produselor purtătoare de drepturi conexe, baze de date sau copii ale acestora să întregască latura obiectivă a infracțiunii, trebuie să fie îndeplinite două cerințe esențiale: prima cerință este ca această acțiune să se săvârșească fără consimțământul titularilor de drepturi respectiv al fabricanților de baze de date, iar a doua cerință este ca prin realizarea ei să se facă posibilă accesarea de către public, în orice loc sau în orice moment ales în mod individual.

- Nerespectarea condiției privind originalitatea operei se identifică prin noțiunea de „plagiat”.

- Însușirea paternității sau altfel spus plagiatul (însușirea autoratului) presupune acțiunea de apropiere, de adoptare a calității de autor unei opere de artă, științifice sau tehnice.

- Activitatea infracțională poate lua diferite forme de manifestare, atât tipice, cât și atipice, fapt pentru care transportarea poate fi un element al activității infracționale care prejudiciază relațiile sociale privind proprietatea intelectuală. Din aceste ultime rațiuni, considerăm că transportarea obiectelor privind dreptul de autor și drepturile conexe în mod ilegal trebuie să constituie o modalitate de manifestare a elementului material al infracțiunii în cauză.

- Se impune o sistematizare mai riguroasă a legislației penale a Republicii Moldova, prin stabilirea unui cadru mai complex din punct de vedere structural în domeniul infracțiunilor contra proprietății intelectuale. Or, identificarea unui obiect nemijlocit separat poate determina crearea unei norme separate, care să fie eficient interpretate și aplicate practic. Deci, infracțiunile privind proprietatea intelectuală trebuie să fie incluse ca un grup de infracțiuni în cadrul capitolului “Infracțiuni contra patrimoniului”.

- Norma penală și cea contravențională, în contextul marcajelor de control – ca obiect material – trebuie să prevadă următorul conținut normativ: *producerea, marcarea, importarea, exportarea, transportarea, depozitarea, comercializarea, distrugerea, falsificarea marcajelor de control. În cazul în care va avea efectul infracțiunii se impune precizarea comiterii acesteia în proporții mari.*

3. PROPRIETATEA INDUSTRIALĂ – OBIECT AL OCROTIRII JURIDICO-PENALE

3.1. Tratatamentul juridico-penal al infracțiunilor din domeniul drepturilor de proprietate industrială în România

Inventivitatea și creativitatea sunt trăsăturile esențiale care au favorizat diferențierea omului, în decursul evoluției sale, de toate celelalte creaturi vii. Capacitatea de a da acestor trăsături o utilitate productivă continuă să fie de o importanță fundamentală în cadrul structurilor sociale și economice ale societății umane. Supraviețuirea, fiecărui om în parte, a oricărei întreprinderi, organizații sau chiar a națiunilor, depinde în mod clar de capacitatea de a păstra contactul permanent cu dezvoltarea și progresul pe toate planurile.

Creațiile care fac obiectul protecției în cadrul proprietății industriale, constituie, ca și celelalte creații care beneficiază de protecție sub denumirea mai corespunzătoare de „*proprietate intelectuală*”, produse ale activității creatoare a omului, rodul gândirii, cunoașterii, activității raționale, rezultatul capacității omului de a născoci și sesiza concepte, de a opera cu noțiuni abstracte. Spre deosebire de dreptul de autor și drepturile conexe, în cadrul căruia sunt protejate creațiile de formă, cât și creațiile de fond, în cadrul „proprietății industriale”, susțin autorii V. Roș, O. Matei, D. Bogdan, sunt protejate creațiile intelectuale de fond, creații care sunt aplicabile în industrie și care poartă și denumirea de „creații utilitare”. [147, p. 2]

Proprietatea industrială, a fost recunoscută și utilizată, mai ales de țările industrializate, și reprezintă un instrument important al dezvoltării tehnologice, economice și sociale. Pentru a proteja, beneficiile aduse de proprietatea industrială, majoritatea țărilor au instituit acte normative, care au la bază două motive: primul, îl constituie necesitatea de a da expresie statutară drepturilor patrimoniale și morale ale creatorilor asupra propriilor creații, iar celălalt motiv îl constituie, necesitatea de a promova, ca un act deliberat al politicii guvernamentale, creativitatea, diseminarea și aplicarea rezultatelor acesteia, precum și a încuraja comerțul corect, fapt care contribuie la dezvoltarea socială și economică.

Proprietatea industrială cuprinde totalitatea drepturilor asupra creațiilor geniului uman referitoare la: *invenții, modele de utilitate, desene sau modele industriale, mărci de fabrică, de comerț sau de servicii, topografii de circuite integrate, soiuri de plante sau rase de animale, nume comerciale, indicații de proveniență sau denumiri de origine*, protecția împotriva *concuranței neloiale*. [25, p. 209] Proprietatea industrială, reprezintă, drepturile de monopol conferite de actele normative în domeniu, care dau dreptul titularului de a utiliza obiectul protecției și de a interzice utilizarea acestuia de către terți. Drepturile de proprietate industrială

sunt drepturi exclusive, cu ajutorul cărora, titularul unui asemenea drept, poate interzice terților exploatarea unui obiect protejat printr-un titlu de proprietate industrială, de genul brevet de invenție, certificat de marcă etc., în vigoare. Pentru recunoașterea dreptului de proprietate industrială, este necesar, îndeplinirea formalităților de înregistrare la un Oficiu de proprietate industrială, termenele de protecție fiind mai mici, și condiționate de achitarea unor taxe de menținere în vigoare. În ceea ce privește proprietatea industrială, opera de creație, este protejată exclusiv pe teritoriul statelor la care se limitează competența Oficiului de proprietate industrială. În viziunea autorului Ș. Cocoș, proprietatea industrială cuprinde creațiile tehnice (invenții, modele de utilitate) și estetice (desene și modele industriale, semnele distinctive asociate produselor, marca, numele comercial, indicația geografică), cât și protecția împotriva concurenței neloiale, și se dobândesc prin înregistrare și examinare la un oficiu de proprietate intelectuală. [32, p. 7]

În doctrină, proprietatea industrială, ca instituție juridică a fost definită ca fiind „*ansamblul de norme juridice care reglementează raporturile privitoare la creațiile aplicabile în industrie, precum și la semnele distinctive ale unei asemenea activități*”. [135, p. 11] Dreptul subiectiv de proprietate industrială a fost definit ca fiind „*acea posibilitate, recunoscută de lege titularului acestui drept - persoană fizică sau persoană juridică - de a folosi, în mod exclusiv, o creație intelectuală aplicabilă în industrie sau un semn distinctiv al unei asemenea activități industriale*”. Principalele caracteristici ale dreptului de proprietate industrială sunt: Nașterea dreptului de proprietate industrială este condiționată de desfășurarea unei activități de creație intelectuală și de îndeplinirea unor formalități de brevetare sau înregistrare a creației la un Oficiu de proprietate industrială. Excepție de la această regulă, fac informațiile confidențiale pentru care protecția se realizează pe căi de fapt. O altă caracteristică constă în faptul că dreptul de proprietate industrială se exercită asupra creațiilor aplicabile la nivel industrial, mai concret în industrie, agricultură, comerț, servicii, producție de orice fel, etc. sau asupra semnelor distinctive utilizate industrial.

În ceea ce privește teritorialitatea și perioada de aplicare a drepturilor de proprietate industrială, considerăm că, cu câteva excepții, dreptul de proprietate industrială este limitat în spațiu și timp. Excepțiile de la această regulă sunt în domeniul semnelor distinctive, care pot fi protejate la infinit, atâta timp cât prelungirea protecției este de interes pentru titularul de drepturi, care achită taxele prevăzute de legislație, și în zona informațiilor confidențiale. Protejarea dreptului de proprietate industrială, nu reprezintă o obligație, ci o facultate sau o posibilitate recunoscută de actele normative în vigoare, titularului de drepturi., care poate fi o persoana fizică sau o persoană juridică.

Dreptul de proprietate industrială, are un conținut complex, care conferă creatorului unele drepturi morale, iar titularului dreptului de exploatare (titularul brevetului sau al certificatului de înregistrare), un drept exclusiv de folosință, drept patrimonial, opozabil „*erga omnes*”, transmisibil, atât prin acte între vii, pentru cauză de moarte sau în unele cazuri prin efectul legii. [144, p.287]

Modalități de acordare a protecției pentru creațiile tehnice.

Brevetul de invenție. Legea în vigoare, nu dă o definiție, ca atare invenției, dar având în vedere practica românească în domeniu, putem defini invenția ca fiind *o creație tehnică sau științifică care reprezintă o soluție tehnică date unei probleme tehnice.*

Pentru ca o invenție să se poată bucura de protecția conferită de normele juridice în vigoare, trebuie să fie brevetabilă, respectiv să existe un obiect care să poată fi brevetat, și să îndeplinească cumulativ următoarele condiții:

- **Caracterul de noutate.** Să fie nouă, sau să nu fi fost accesibilă publicului, la data înregistrării invenției în vederea brevetării.
- **Utilitatea.** Să fie susceptibilă de aplicare industrială, sau altfel spus, obiectul invenției poate fi folosit cel puțin într-un domeniu de activitate, respectiv în industrie, agricultură sau în orice alt domeniu, și poate fi reprodus cu aceleași caracteristici ori de câte ori este necesar.
- **Să nu aibă un caracter evident.** Să rezulte dintr-o activitate inventivă (creativă), respectiv să nu rezulte în mod evident pentru o persoană de specialitate din domeniu, din cunoștințele accesibile publicului la data înregistrării în vederea brevetării.
- **Dezvăluirea invenției.** Ulterior obținerii brevetului de invenție, aceasta să poată fi adusă la cunoștința publicului.

Un brevet reprezintă de fapt, un monopol acordat de stat unui inventator pentru o perioadă de timp, în schimbul dezvăluirii invenției, pentru ca alte persoane să poată beneficia de beneficiile aduse de respectiva inovație. Considerăm că, dezvăluirea obiectului unui brevet de invenție, marelui public, este un considerent important în orice procedură de acordare a unui brevet.

Pot fi brevetate: *produse* (obiecte ce se pot obține ca rezultat al unui proces de muncă) de genul sisteme, instalații, mașini, aparate, subansamble, elemente, componente, substanțe, materii prime, materiale, etc., sau altfel spus orice obiect care poate fi folosit de sine stătător sau pentru a realiza alte obiecte care să poată fi folosite de sine stătător, *procedee* - succesiune de faze și operații care se desfășoară în anumite condiții și care au un rezultat material și *metode* -

succesiune de faze și operații care se desfășoară în anumite condiții și care au un rezultat imaterial.

Conform prevederilor în vigoare nu pot fi brevetate *invențiile care contravin ordinii publice și bunelor moravuri*, sau care *nu rezolvă o problemă tehnică*, sau *nu reprezintă o soluție tehnică date unei probleme tehnice*, de genul: metodei matematice, soluțiilor cu caracter economic sau de organizare, regulilor de joc, sistemelor urbanistice, planurilor și metodelor de sistematizare, realizărilor cu caracter estetic, ideilor, programelor de calculator în sine, metodelor de învățământ și instruire, rețetelor culinare. De asemenea nu sunt brevetabile *rezultatele efortului de cunoaștere* reprezentate de: descoperiri științifice, fenomenele fizice etc. Invențiile beneficiază de protecția conferită de reglementările naționale și internaționale, doar prin brevetare, titlul de protecție al unei invenții fiind brevetul de invenție. Durata de protecție a unei invenții brevetate este de 20 de ani, socotită de la data constituirii depozitului național al cererii de brevet de invenție, și este condiționată de achitarea unor taxe de menținere în vigoare. Persoanele fizice sau juridice române își pot proteja invențiile pe teritoriul altor state utilizând: calea națională, prevederile Tratatului de Cooperare în Domeniul Brevetelor sau prevederile Acordului dintre Guvernul României și Organizația Europeană de Brevete privind cooperarea în domeniul brevetelor.

Brevetarea noilor rase de animale. Conform prevederilor legale în vigoare [art. (7) alin. (3) și art.(11) din Legea nr. 64/1991, privind brevetele de invenție], o invenție având ca obiect o nouă rasă de animale, este brevetabilă dacă aceasta este nouă, distinctă, omogenă și stabilă și dacă își menține omogenitatea și stabilitatea caracterelor relevante după înmulțiri repetate, la încheierea fiecărui ciclu de reproducere și nu a fost comercializată sau oferită spre vânzare. Rasa de animale, reprezintă un grup de animale care aparțin unei specii sau varietăți de animale cunoscute de rangul cel mai scăzut care răspund condițiilor pentru acordarea unui brevet de invenție cu recunoașterea statutului de ameliorator. Ameliorator este persoana care a creat sau a descoperit și dezvoltat o rasă, iar menținătorul este responsabil de menținerea noii rase de animale. Brevetul de invenție pentru o nouă rasă de animale, se acordă pentru o perioadă de minimum 20 de ani.

Brevetarea noilor soiuri de plante. Se realizează, prin eliberarea unui brevet de soi, în conformitate cu prevederile legale în vigoare. [102] Soiul este un grup de plante care aparține unui taxon botanic (categorie sistematică în clasificarea regnului vegetal și animal, cuprinzând populații cu aceeași origine) de cel mai jos rang cunoscut, care poate fi definit prin expresia caracterelor rezultând dintr-un anumit genotip sau dintr-o anumită combinație de genotipuri (totalitatea factorilor ereditari - gene - care determină caracterele unui organism), este distinct

față de orice alt grup de plante și este considerat o entitate, prin capacitatea de a fi reprodus ca atare. Conform prevederilor legale, soiul poate fi brevetat dacă sunt îndeplinite condițiile de noutate, distinctivitate, omogenitate, stabilitate și dacă poartă o denumire care permite identificarea acestuia. Brevetele proliferază și sunt din ce în ce mai profitabile. În anul 2005, IBM a primit 3 248 de brevete de la Oficiul American pentru Brevete. De altfel, IBM este campioana absolută din acest punct de vedere, fiindu-i acordate cele mai multe brevete de 12 ani încoace. Până recent Microsoft nu și-a exprimat interesul în brevetarea tehnologiilor sale, bazându-se pe protecția mai slabă a secretelor comerciale. Aceasta s-a schimbat iar Bill Gates a anunțat că obținerea de brevete este acum o prioritate pentru companie. Mai mult, gigantul american a angajat pe cel care crease strategia de brevetare a IBM, pentru a face același lucru și pentru Microsoft. La Salonul de Inventică de la Geneva din 2005, România s-a remarcat în mod deosebit, din cele 32 de invenții prezentate fiind premiate 31. La Salon [149] au fost prezenți inventatori din 42 de țări, cu peste 1 000 de lucrări. Cele mai multe invenții românești sunt în domeniile chimiei, farmaciei, medicamentelor, medicinei, construcțiilor de mașini, electronic și electrotehnic. Printre invențiile premiate cu aur la Geneva se regăsesc *electrocentrala ecologică marină*, *modulul individual de protecție antiseismică* și *simulatorul virtual laparoscopic*. Electrocentrala ecologică marină (Inventată de dr. Ion Corbu), ar putea constitui o alternativă la criza energetică, dacă s-ar construi kilometri pătrați de astfel de instalații în toate oceanele și mările lumii. O altă invenție românească premiată cu aur este modulul individual de protecție antiseismică (aparținând inventatorului Mircea Manolescu), care se poate ține în apartament și ocupă foarte puțin loc. Simulatorul virtual laparoscopic (Inventată de firma Best Soft Expert) permite efectuarea virtuală a unor intervenții medicale. Printr-un sistem „force feedback”, simulatorul oferă utilizatorului senzația atingerii organelor asupra cărora intervine. Invenția este destinată laboratoarelor spitalelor și universităților pentru exersarea practicilor chirurgicale.

Modelul de utilitate. Face parte, ca și invenția, din categoria creațiilor cu caracter tehnic, reprezentând o soluție tehnică, dată unei probleme tehnice, care pentru a beneficia de protecție, trebuie să îndeplinească condițiile de noutate, non-evidență și aplicabilitate industrială. *Diferența dintre invenție și modelul de utilitate, constă în modul mai simplificat de apreciere a noutății, în cazul modelului.* Modelul de utilitate mai este cunoscut în domeniul proprietății industriale sub denumirea de „invenția mică”, la nivel mondial existând o reală preocupare pentru armonizarea legislației în domeniu. România nu protejează prin norme juridice această categorie de creații.

3.1.1. Infracțiuni din domeniul protecției desenelor și modelelor industriale¹

Analiza infracțiunii de însușire a calității de autor a unui desen sau model industrial

I. *Conținutul legal al infracțiunii prevăzută în art. 49.* Însușirea fără drept, în orice mod, a calității de autor al desenului sau modelului industrial și se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 2 ani sau cu amendă de la 1.500 lei la 3.000 lei.

II. Condiții preexistente.

A. Obiectul infracțiunii.

a) Obiectul juridic special îl constituie relațiile sociale care se nasc, se dezvoltă și se desfășoară în legătură cu dreptul autorului desenului sau modelului industrial de a-i fi recunoscută și apărută paternitatea asupra desenului sau modelului industrial împotriva însușirii fără drept, în orice mod, a acesteia. Desenul industrial presupune aspectul exterior al unui produs sau al unei părți a acestuia, redat în doua dimensiuni, rezultat din combinația dintre principalele caracteristici, îndeosebi linii, contururi, culori, forma, textura sau materiale ori ornamentația produsului în sine. Modelul industrial presupune aspectul exterior al unui produs sau al unei părți a acestuia, redat în trei dimensiuni, rezultat din combinația dintre principalele caracteristici, îndeosebi linii, contururi, culori, forma, textura și/sau ornamentația produsului în sine.

b) Obiectul material. Infracțiunea de însușire fără drept, în orice mod, a calității de autor al desenului sau modelului industrial nu are obiect material, întrucât acțiunea care constituie elementul material al infracțiunii nu se îndreaptă asupra unui lucru, bun sau persoană fizică ci asupra unui drept personal nepatrimonial.

B. Subiecții infracțiunii.

a) Subiectul activ al infracțiunii poate fi orice persoană fizică care îndeplinește condițiile cerute de lege pentru a răspunde penal. Potrivit opiniei autorului C. Romișan, [142, p. 242] în cazul în care un grup de persoane, constituit pe baza unei înțelegeri, a creat un desen sau model industrial, subiect activ poate fi chiar una dintre aceste persoane care își însușește, fără drept, calitatea de autor unic al desenului sau modelului industrial. Participația penală este posibilă sub toate formele sale: coautorat, instigare și complicitate.

b) Subiect pasiv poate fi doar autorul sau coautorii desenului sau modelului industrial. Este (sunt) autorul (coautorii) desenului sau modelului industrial. Pentru aceștia, dreptul nepatrimonial asupra desenului sau modelului industrial se naște odată cu depunerea cererii de înregistrare la O.S.I.M.

III. Conținutul constitutiv.

¹ Republicată și actualizată cu modificările introduse de O.U.G nr. 190/2005 și Legea nr.280/2007.

A. Latura obiectivă.

a) *Elementul material* al infracțiunii constă în acțiunea de însușire fără drept, în orice mod, a calității de autor al desenului sau modelului industrial. Pentru existența infracțiunii este necesar ca însușirea calității de autor să se facă „fără drept”. Nu există referiri legale cu privire la modalitățile de însușire a calității de autor și nici cu privire la obținerea vreunui avantaj patrimonial ori crearea unui prejudiciu autorului de drept al desenului ori modelului industrial. Infracțiunea se poate realiza, tehnic, prin mai multe modalități, astfel: înscrierea în cererea de înregistrare de către împuternicit a numelui său ca fiind autorul de drept și depunerea acesteia la O.S.I.M., sustragerea documentației ce cuprinde descrierea elementelor noi ale desenului sau modelului industrial, schițe ori specimene și depunerea lor la O.S.I.M. odată cu cererea de înregistrare etc. [142, p. 243]

b) *Urmarea imediată* constă în schimbarea paternității desenului sau modelului industrial și, prin aceasta, crearea unei stări de pericol pentru valorile sociale ocrotite de lege.

c) *Legătura de cauzalitate*. Între acțiunea făptuitorului și urmarea imediată trebuie să existe o legătură de cauzalitate, ce rezultă, de regulă, din materialitatea faptei.

B. Latura subiectivă.

Din punct de vedere al laturii subiective, infracțiunea analizată se săvârșește numai cu intenție, care poate fi directă sau indirectă.

IV. Forme. Modalități.

A. Forme. Ținând cont de faptul că această infracțiune este instantanee actele pregătitoare și tentativa nu sunt posibile. Infracțiunea se consideră consumată chiar în momentul însușirii calității de autor al desenului sau modelului industrial, adică în momentul completării și depunerii cererii de brevet.

B. Modalități. Consumarea infracțiunii are loc instantaneu, și anume în momentul însușirii calității de autor al desenului sau modelului industrial, adică în momentul completării și depunerii cererii, când se constituie, totodată și depozitul național reglementar. A săvârșit infracțiunea persoana care a preluat un desen sau un model, pe care și l-a însușit și pe care la utilizat în procesul de producție a unei mărfi, care ulterior a fost comercializată. În speță putem exemplifica, un desen clasic (o pictură) care a fost preluată pe etichetele unei sticle de vin, fără acordul titularului dreptului de autor al operei artistice. De precizat că în speța dată exemplul, opera artistică beneficiază de protecția conferită de legea dreptului de autor și a drepturilor conexe.

Analiza infracțiunii de contrafacere a unui desen sau model industrial

I. *Conținutul legal al infracțiunii prevăzută în art. 51.* Constituie infracțiunea de contrafacere și se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 2 ani sau cu amendă de la 1.500 lei la 3.000 lei reproducerea, fără drept, a desenului sau modelului industrial în scopul fabricării de produse cu aspect identic, fabricarea, oferirea spre vânzare, vânzarea, importul, folosirea sau stocarea unor astfel de produse în vederea punerii în circulație ori a folosirii, fără acordul titularului certificatului de înregistrare a desenului sau modelului industrial, în perioada de valabilitate a acestuia.

II. Condiții preexistente.

A. Obiectul infracțiunii.

a) *Obiectul juridic special* îl constituie relațiile sociale care se nasc, se dezvoltă și se desfășoară în legătură cu apărarea drepturilor titularului certificatului de înregistrare a desenului sau modelului industrial împotriva reproducerii, fără drept, a desenului sau modelului industrial în scopul fabricării de produse cu aspect identic, precum și împotriva fabricării, oferirii spre vânzare, vânzării, importului, folosirii sau stocării unor astfel de produse în vederea punerii în circulație ori a folosirii, fără acordul titularului certificatului de înregistrare, a desenului sau modelului industrial.

b) *Obiectul material.* În cazul în care elementul material al laturii obiective se realizează prin acțiunea de reproducere a unui desen sau model industrial, cât și, de exemplu, dacă infracțiunea este săvârșită prin acțiunea de fabricare de produse cu aspect identic, *nu există obiect material*, întrucât produsele cu aspect identic reprezintă rezultatul acțiunii de fabricare și nu obiectul material al acesteia. [142, p. 245] Ar putea fi considerate obiect material materialele folosite la reproducerea sau fabricarea fără drept a desenului sau modelului industrial. În situația în care infracțiunea este săvârșită prin celelalte acțiuni alternative prevăzute în textul incriminator, infracțiunea va avea obiect material care constă în produsele cu aspect identic oferite spre vânzare, vândute, importate, folosite sau stocate în scopul punerii în vânzare ori a utilizării.

B. Subiecții infracțiunii.

a) *Subiectul activ* al acestei infracțiuni poate fi orice persoană fizică ce îndeplinește condițiile cerute de lege pentru a răspunde penal. Textul articolului nu prevede o calitate specială a acestuia. Ca o excepție, dacă infracțiunea se comite prin acțiuni comerciale (import, vânzare etc.), atunci subiectul activ trebuie să aibă calitatea de comerciant. Participația penală este posibilă sub toate formele sale: coautorat, instigare și complicitate.

b) *Subiectul pasiv* este titularul certificatului de înregistrare a desenului sau modelului industrial, care poate fi autorul ori coautorul desenelor sau modelelor industriale, precum și succesorul lor în drepturi, persoanele care au comandat o cercetare științifică în cadrul unui contract cu misiune inventivă, instituția cu care autorii de află în raporturi legale de serviciu, cesionarii drepturilor de eliberare a certificatelor de înregistrare. Subiect pasiv poate fi și *consumatorul*, atunci când prin săvârșirea faptei îi sunt afectate siguranța ori sănătatea.

Săvârșirea infracțiunii de contrafacere este condiționată de o situație premisă care constă în existența unui certificat de înregistrare a unui desen sau model industrial în perioada de valabilitate care este de 10 ani, termen ce curge de la data constituirii depozitului național reglementar. Perioada de valabilitate poate fi reînnoită pe trei perioade succesive de 5 ani.

III. *Conținutul constitutiv.*

A. Latura obiectivă.

a) Elementul material al laturii obiective se poate realiza prin două variante alternative distincte: reproducerea, fără drept, a desenului sau modelului industrial în scopul fabricării de produse cu aspect identic și respectiv fabricarea, oferirea spre vânzare, vânzarea, importul, folosirea sau stocarea unor astfel de produse în vederea punerii în circulație sau folosirii. Prima variantă alternativă se săvârșește prin acțiunea de reproducere, fără drept, a unui desen sau model industrial pentru care s-a eliberat un certificat de înregistrare.

Prin „reproducere” se înțelege imitarea, copierea, redarea exactă a desenului sau a modelului industrial. Pentru ca acțiunea de reproducere să întregască latura obiectivă a infracțiunii de contrafacere, este necesară îndeplinirea a două cerințe esențiale și anume: acțiunea de reproducere să fie realizată „fără drept” sau acțiunea de reproducere trebuie să fie săvârșită în scopul fabricării de produse cu aspect identic cu cele în care desenul sau modelul industrial este încorporat. Potrivit unor autori [142, p. 248] nu este necesar acordul titularului certificatului de înregistrare pentru: actele efectuate exclusiv în scop personal și necomercial, cu condiția ca acestea să nu afecteze exploatarea normală a desenelor sau modelelor industriale.

Prin desen industrial se înțelege aspectul exterior al unui produs sau al unei părți a acestuia, redat în două dimensiuni, rezultat din combinația dintre principalele caracteristici, îndeosebi linii, contururi, culori, formă, textură și/sau materiale și/sau ornamentația produsului în sine. Prin model industrial se înțelege aspectul exterior al unui produs sau al unei părți a acestuia, redat în trei dimensiuni, rezultat din combinația dintre principalele caracteristici. Prin produs se înțelege orice articol obținut dintr-un proces industrial sau artizanal, conținând, printre altele, și elemente concepute spre a fi asamblate într-un produs complex, ambalaje, forme de prezentare, aranjamente, simboluri grafice, caractere tipografice.

A doua variantă alternativă a infracțiunii se săvârșește prin acțiunile de fabricare, oferire spre vânzare, vânzare, import, folosire sau stocare a unor produse cu aspect identic, în vederea punerii în circulație ori folosirii, fără acordul titularului certificatului de înregistrare, a desenului sau modelului industrial. Pentru ca acțiunile alternative care constituie elementul material al infracțiunii de contrafacere să întregască latura obiectivă, este necesară îndeplinirea unor condiții esențiale și anume: aceste acțiuni să se săvârșească fără acordul titularului certificatului de înregistrare a desenului sau modelului industrial iar produsele fabricate, oferite spre vânzare, vândute, importate, folosite sau stocate în vederea punerii în circulație sau folosirii, trebuie să aibă aspect identic cu cele care au încorporate un desen sau model industrial protejat printr-un certificat de înregistrare.

b) Urmarea imediată constă în crearea unei stări de pericol pentru titularul certificatului de înregistrare, precum și pentru beneficiarii produselor care constituie obiectul material al infracțiunii.

c) Legătura de cauzalitate. Între acțiunea făptuitorului și urmarea imediată trebuie să existe o legătură de cauzalitate care rezultă din materialitatea faptei.

B. Latura subiectivă. Din punct de vedere subiectiv, infracțiunea de contrafacere se săvârșește cu intenție directă sau indirectă. În situația în care infracțiunea de contrafacere se realizează prin reproducere sau prin stocare, forma de vinovăție este intenția directă calificată prin scop.

IV. Forme. Modalități.

A. Forme. Infracțiunea de contrafacere săvârșită prin acțiunea de reproducere se consumă în momentul în care s-a realizat desenul sau modelul industrial, cu alte cuvinte când operațiunile de reproducere au fost realizate în întregime, iar în cazul în care infracțiunea este săvârșită prin celelalte modalități, consumarea are loc în momentul realizării acțiunilor prevăzute de textul legal (oferirea spre vânzare, vânzare, stocare etc.).

B. Modalități. Infracțiunea se poate comite în șapte modalități normative, respectiv, reproducerea desenului sau modelului industrial, fabricarea, oferirea spre vânzare, vânzarea, importul, folosirea sau stocarea de produse cu aspect identic. Acestea pot să le corespundă multiple modalități de fapt. *A săvârșit infracțiunea, numita I.M., domiciliată în București, prin folosirea unui desen fără acordul titularului certificatului de înregistrare a desenului sau modelului industrial. În anul 2004, sus-numita, director general la SC N.D. S.R.L., și reprezentant pentru România al SC R.E. LTD – CIPRU, a utilizat fără acordul titularului, desenele industriale ale unui autolaborator MLEE3500 pentru urgențe epidemiologice, produs de SC O.M. SRL, în cadrul derulării unui contract încheiat cu Ministerul Sănătății cu finanțare*

din partea Băncii Mondiale și care avea ca obiect furnizare a 4 asemenea produse. Prejudicial produs este de 650 000 euro (speța a fost preluată din statisticile IGPR-DIF și a Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, 2007 – nr. dosar - 694/P/2005). De asemenea a săvârșit infracțiunea de contrafacere a desenului și modelului industrial mitul M.U., administrator al SC X.M.L. SRL Bistrița care a achiziționat „tobogane și scaune pentru leagăne de copii” de la SC T.E. SRL Bistrița, societate care deținea protecție pe aceste produse, respectiv Certificate de înregistrare a modelului și desenului industrial eliberate de către O.S.I.M., pe care ulterior le-a reprodus și comercializat fără acordul titularului de drepturi (speța a fost preluată din statisticile IPJ Bistrița Năsăud – Serviciul de Investigarea Fraudelor, 2006 – nr. dosar - 2196/P/2006).

3.1.2. Infracțiuni privind mărcile și indicațiile geografice

Analiza infracțiunilor prevăzute de Legea 84 din 1998

I. *Conținutul legal al infracțiunii prevăzută în art. 83.* Constituie infracțiune și se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 3 ani sau cu amendă de 1.500 lei:

(a) contrafacerea, imitarea sau folosirea fără drept a unei mărci în scopul inducerii în eroare a publicului asupra calității produselor sau serviciilor la care se referă marca;

(b) punerea în circulație, fără drept, a unui produs purtând o marcă identică sau similară cu o marcă înregistrată pentru produse identice sau similare și care prejudiciază pe titularul mărcii înregistrate;

(c) punerea în circulație a produselor care poartă indicații geografice care indică sau sugerează că produsul în cauză este originar dintr-o regiune geografică alta decât locul adevărat de origine, în scopul inducerii în eroare a publicului cu privire la originea geografică a produsului.

Constituie infracțiunea de contrafacere săvârșirea, fără consimțământul titularului mărcii înregistrate, a următoarelor acte (prevăzute în art. 35 alin.(2)): folosirea unui semn identic cu marca pentru produse sau servicii identice cu acelea pentru care marca a fost înregistrată, folosirea unui semn care, dată fiind identitatea sau asemănarea cu marca ori dată fiind identitatea sau asemănarea produselor sau serviciilor cărora li se aplică semnul cu produsele sau serviciile pentru care marca a fost înregistrată ar produce în percepția publicului un risc de confuzie, incluzând și riscul de asociere a mărcii cu semnul, folosirea unui semn identic sau asemănător cu marca pentru produse sau pentru servicii diferite de cele pentru care marca este înregistrată, când aceasta din urmă a dobândit un renume în România și dacă, din folosirea semnului, fără motive întemeiate, s-ar putea profita de caracterul distinctiv ori de renumele mărcii sau folosirea

semnului ar cauza titularului mărcii un prejudiciu. Nici un act din cele prevăzute mai sus [art. 35 alin. (2)] nu constituie contrafacere dacă a fost efectuat înainte de data publicării mărcii [73].

Analiza infracțiunii prevăzută în art. 83 alin. (1).

I. Condiții preexistente.

A. Obiectul infracțiunii.

a) Obiectul juridic special. Există un obiect juridic principal al infracțiunii, format din relațiile sociale care se nasc, se dezvoltă și se desfășoară în legătură cu apărarea drepturilor titularului mărcii împotriva contrafacerii, imitării sau folosirii fără drept a mărcii (lit. a) sau împotriva punerii în circulație, fără drept, a unui produs purtând o marcă identică sau similară cu o marcă înregistrată pentru produse identice sau similare (lit. b) ori apărarea drepturilor titularului indicației geografice împotriva punerii în circulație a produselor care poartă indicații geografice care indică sau sugerează că produsul în cauză este originar dintr-o regiune geografică alta decât locul adevărat de origine (lit. c). [142, p. 316-317] Și un obiect juridic secundar, format din relațiile sociale care se nasc și se dezvoltă în legătură cu apărarea intereselor consumatorilor împotriva inducerii în eroare cu privire la calitatea produselor care poartă o anumită marcă sau indicație geografică.

b) Obiectul material. Ne raliem opiniei unor specialiști în domeniu [142, p. 316-317] care afirmă că fapta prevăzută la lit. a poate avea obiect material numai în situația în care marca este constituită din forma produsului sau ambalajului (în acest caz, obiect material va fi chiar produsul sau ambalajul respectiv) ori când fapta se săvârșește prin contrafacerea parțială a mărcii aplicate pe produs (în acest caz, obiect material va fi chiar marca contrafăcută parțial). Fapta prevăzută la lit. b are obiect material și constă în produsele puse în circulație care poartă o marcă identică sau similară cu o marcă înregistrată pentru produse identice sau similare, iar fapta de la lit. c are ca obiect material produsele puse în circulație care poartă indicații geografice care indică sau sugerează că produsul în cauză este originar dintr-o regiune geografică, alta decât locul adevărat de origine.

B. Subiecții infracțiunii.

a) Subiectul activ al acestei infracțiuni poate fi orice persoană responsabilă penal, în condițiile legii.

b) Subiectul pasiv este reprezentat de titularul mărcii sau indicației geografice ori de cei care dețin dreptul de folosință asupra mărcii ca urmare a unui contract de licență sau de cei care dețin drepturile asupra mărcii în baza unui contract de cesiune. [142, p. 316-317] Participația penală este posibilă sub toate formele sale: coautorat, instigare sau complicitate. În cazul indicațiilor geografice, subiect pasiv nu poate fi decât o persoană juridică, întrucât, au calitatea

de a solicita la OSIM înregistrarea unei indicații geografice doar „asociațiile de producători care desfășoară o activitate de producție în zona geografică, pentru produsele indicate în cerere”. Săvârșirea infracțiunii prevăzută în art. 83 din Legea nr. 84/1998 este condiționată de o situație premisă, care constă în preexistența unui certificat de înregistrare a mărcii sau indicației geografice aflat în perioada de valabilitate.

În cazul indicațiilor geografice, subiect pasiv nu poate fi decât o persoană juridică, întrucât, potrivit art. 68 din Legea 84/1998, au calitatea de a solicita la O.S.I.M. înregistrarea unei indicații geografice doar asociațiile de producători care desfășoară activități de producție în zona geografică, pentru produsele indicate în cerere.

Elementul material al faptei prevăzute la art. 83 lit. (a) constă în una din următoarele acțiuni alternative: contrafacere, imitare sau folosire fără drept a unei mărci în scopul inducerii în eroare a publicului asupra calității produselor sau serviciilor la care se referă marca.

Prin „*contrafacere*”, se înțelege o reproducere servilă sau brutală a mărcii ce aparține unei alte persoane, buna credință în materie de contrafacere fiind inoperantă. În sens restrâns, potrivit unor autori, contrafacerea propriu-zisă constă în reproducerea identică sau quasi-identică a unei mărci protejate. [147, p. 468] în general, aceasta se apreciază mai mult după asemănări decât după deosebiri, avându-se în vedere întregul mărcii, analizând aranjamentul desenelor, distribuția lor, forma, culoarea și impresia generală asupra publicului consumator. [142, p. 319] Există contrafacere când se creează riscul de confuzie adică atunci când confuzia este posibilă chiar dacă nu se produce în concret.

Imitarea constă în reproducerea, mai mult sau mai puțin exactă, a unei mărci creându-se impresia de asemănare cu o altă marcă înregistrată. Imitarea presupune reproducerea elementelor esențiale ale mărcii, autorul urmărind să creeze impresia că este vorba despre marca reală. Pentru a stabili existența imitației, nu este necesar ca mărcile să fie absolut identice și nici nu trebuie să se țină seama de diferențele de detaliu, fiind suficient ca publicul să fie indus în eroare prin aspectul general. Potrivit specialiștilor în domeniu, [142, p. 319] imitarea poate fi privită ca o contrafacere deghizată în care imitatorul reproduce doar trăsăturile esențiale, izbitoare, sperând, cu ajutorul asemănării de ansamblu, să inducă în eroare pe consumatori, iar cu ajutorul deosebirilor să se sustragă de la represii.

Folosirea reprezintă o formă distinctă a contrafacerii, în care marca nu este nici reprodusă, nici imitată fraudulos. Pentru ca acțiunea de folosire a unei mărci în scopul inducerii în eroare a publicului asupra calității produselor sau serviciilor la care se referă marca să constituie infracțiune este necesar ca aceasta să fie efectuată fără drept (marca trebuie să fie una autentică iar nu contrafăcută sau imitată). Pentru ca acțiunile alternative prevăzute de text să

întregească latura obiectivă a infracțiunii incriminate la lit. a trebuie să fie îndeplinită cerința esențială ca acestea să inducă în eroare publicul asupra calității produselor sau serviciilor la care se referă marca. Pentru ca acțiunea de folosire să constituie infracțiune este necesar ca aceasta să fie realizată fără drept. Se consideră, astfel, că o marcă este folosită fără drept dacă făptuitorul nu a obținut de la titularul mărcii dreptul de folosire. Drepturile asupra mărcilor pot fi transmise prin cesiune sau prin licență.

În cazul faptei prevăzute la art. 83 lit. (b), elementul material constă în acțiunea de punere în circulație a unui produs ce poartă o marcă identică sau similară cu o marcă înregistrată. Prin punere în circulație se înțelege orice acțiune prin care se realizează introducerea produsului în circuitul desfacerii bunurilor. Avem în vedere, astfel, expunerea spre vânzare, vânzarea, punerea în gaj, împrumutul și chiar oferirea cu titlu gratuit. Potrivit textului incriminator, pentru realizarea acestei fapte este necesar ca prin punerea în circulație a unor astfel de produse să se realizeze un prejudiciu titularului mărcii înregistrate. *A săvârșit fapta numitului I.S., administrator la SC E.Y. SNC Oltenița care a comercializat prin intermediul unui punct de lucru din municipiul Oltenița, județul Călărași, pantofi sport contrafăcuți, mărcile: NIKE și PUMA. Prejudiciul în cauză a fost stabilit la suma de 16 500 lei și 8 500 euro* (speța a fost preluată din RTUP, al Serviciului de Investigare a Fraudelor, I.P.J. Călărași, din anul 2007 – nr. dosar - 914/P/ 2007). *De asemenea a săvârșit infracțiunea, numitul P.A.I., administrator la SC S.S. SRL Călărași constând în aceea că a comercializat prin intermediul unui punct de lucru din orașul Fundulea, județul Călărași, accesorii contrafăcute pentru telefoane mobile, tip carcase NOKIA. Prejudiciul în cauză a fost stabilit la suma de 11 000 euro* (speța a fost preluată din RTUP, al Serviciului de Investigare a Fraudelor, I.P.J. Călărași, din anul 2007 - nr. dosar 1219/P/2007).

Elementul material al faptei prevăzute la art. 83 lit. (c) constă în acțiunea de punere în circulație a produselor care poartă indicații geografice care indică sau sugerează că produsul în cauză este originar dintr-o regiune geografică, alta decât locul adevărat de origine. Din definiția indicațiilor geografice rezultă că acestea au o funcție de garanție a calității pentru produsele realizate într-o anumită zonă (regiune, localitate, țară etc.). Pentru existența acestei fapte trebuie îndeplinită cerința esențială de inducere în eroare a publicului cu privire la originea geografică a produsului. Acțiunile care constituie elementul material al infracțiunii analizate au ca urmare imediată crearea unei stări de pericol pentru drepturile patrimoniale și nepatrimoniale ale titularului mărcii sau indicației geografice înregistrate, precum și pentru consumatori. Pentru existența laturii obiective a infracțiunii prevăzute în art. 83 alin. (1) din Legea 84/1998 este necesară stabilirea existenței unei legături de cauzalitate între acțiunile care constituie elementul material al faptei și urmarea imediată a acestei infracțiuni, legătură ce rezultă din materialitatea

activităților desfășurate de făptuitor. Din punct de vedere subiectiv faptele prevăzute la lit. (a) și (c) se săvârșesc cu intenție directă, calificată prin scop. Astfel, fapta prevăzută la lit. a se săvârșește în scopul inducerii în eroare a publicului asupra calității produselor sau serviciilor la care se referă marca, iar fapta prevăzută la lit. (c) se săvârșește în scopul inducerii în eroare a publicului cu privire la originea geografică a produsului. Din punct de vedere subiectiv fapta prevăzută la lit. b se săvârșește cu intenție directă sau indirectă. În materie de contrafacere nu este necesar să se facă dovada relei-credințe. În cazul acestei infracțiuni, actele preparatorii (procurarea materiilor prime, a instrumentelor în vederea contrafacerii sau imitării, a mărcii contrafăcute, achiziționarea produselor care urmează să fie puse în circulație) și tentativa, deși posibile, nu sunt pedepsite.

Fapta prevăzută la art. 83 lit. (a) săvârșită prin acțiunea de contrafacere sau de imitare se consumă în momentul realizării produsului sau serviciului contrafăcut ori imitat, iar fapta săvârșită prin acțiunea de folosire, fără drept, a unei mărci se consumă în momentul efectuării primului act de întrebuințare a mărcii înregistrate. Faptele prevăzute la art. 83 lit. (b) și (c) se consumă în momentul efectuării primului act de punere în circulație a unui produs purtând o marcă identică sau similară cu o marcă înregistrată, respectiv a produselor care poartă indicații geografice care indică sau sugerează că produsul în cauză este originar dintr-o regiune geografică alta decât locul adevărat de origine. Infracțiunea se poate săvârși în patru modalități normative, și anume: prin acțiunile de contrafacere, imitare, folosire (art. 83 lit. (a)) și punerea în circulație (art. 83 lit. (b) și (c)), însă, în practică pot să apară o varietate de modalități de fapt.

Potrivit art. 83 alin. (2) săvârșirea de către un terț a oricărui act prevăzut la art. 35 alin. (2), fără consimțământul titularului mărcii înregistrate, constituie infracțiune de contrafacere. Potrivit art. 35 alin. (2) titularul mărcii poate cere instanței judecătorești competente să interzică terților să folosească, în activitatea lor comercială, fără consimțământul titularului:

(a) un semn identic cu marca pentru produse sau servicii identice cu acela pentru care marca a fost înregistrată;

(b) un semn care, data fiind identitatea sau asemănarea cu marca ori data fiind identitatea sau asemănarea produselor sau serviciilor cărora li se aplica semnul cu produsele sau serviciile pentru care marca a fost înregistrată, ar produce în percepția publicului un risc de confuzie, incluzând și riscul de asociere a mărcii cu semnul;

(c) un semn identic sau asemănător cu marca pentru produse sau pentru servicii diferite de cele pentru care marca este înregistrată, când aceasta din urmă a dobândit un renume în România și dacă, din folosirea semnului, fără motive întemeiate, s-ar putea profita de caracterul distinctiv ori de renumele mărcii sau folosirea semnului ar cauza titularului mărcii un prejudiciu.

Nici un act din cele prevăzute la art. 35 alin. (2) nu constituie contrafacere, dacă a fost efectuat înainte de data publicării mărcii. O acțiune în contrafacere poate fi pornită de titularul mărcii numai după data înregistrării mărcii în Registrul Național al Mărcilor.

b) Urmarea imediată constă în crearea unei stări de pericol pentru drepturile patrimoniale și nepatrimoniale ale titularului mărcii sau indicației geografice înregistrate, precum și pentru consumatori. [183, p. 628]

c) Legătura de cauzalitate. Între acțiunea făptuitorului și urmarea imediată trebuie să existe o legătură de cauzalitate care rezultă din materialitatea faptei.

B. Latura subiectivă. Faptele prevăzute la lit. a) și c) se săvârșesc cu intenție directă, calificată prin scop, respectiv inducerea în eroare a publicului consumator. Fapta prevăzută la lit. b) se poate săvârși cu intenție directă sau indirectă.

IV. Forme. Modalități.

A. Forme. Actele de pregătire și tentativa, deși posibile, sunt lăsate în afara incriminării de către legiuitor. Consumarea infracțiunii are loc în momentul săvârșirii acțiunii incriminate, adică a realizării produsului sau serviciului contrafăcut ori imitat. [142, p. 326] În varianta normativă prevăzută la lit. b, fapta se consumă în momentul producerii unui prejudiciu pentru titularul mărcii înregistrate.

B. Modalități. Infracțiunea prezintă cinci modalități normative, respectiv contrafacerea, imitarea sau folosirea fără drept a unei mărci, punerea în circulație fără drept a unui produs purtând o marca identică sau similară cu o marcă înregistrată, punerea în circulație a produselor care poartă indicații geografice care indică sau sugerează că produsul este originar dintr-o altă regiune geografică. Acestea pot să le corespundă multiple modalități de fapt.

3.1.3. Infracțiuni din domeniul brevetelor de invenție¹

Însușirea calității de inventator

I. Conținutul legal al infracțiunii prevăzută în art. 58. Însușirea fără drept, în orice mod, a calității de inventator constituie infracțiune și se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 2 ani sau cu amenda de la 5 000 lei la 10 000 lei.

II. Condiții preexistente.

A. Obiectul infracțiunii.

a) Obiectul juridic special în cazul acestei infracțiuni îl constituie relațiile sociale a căror naștere și dezvoltare este condiționată de protecția invențiilor și a calității de inventator. Într-o opinie mai nuanțată se indică că *obiectul juridic special* al infracțiunii îl constituie relațiile

¹ Modificată prin Legea nr. 28/2007 și rectificată (MO nr. 638 din 18 septembrie 2007).

sociale privitoare la protecția invențiilor, precum și relațiile sociale privitoare la protecția calității de inventator împotriva însușirii, fără drept, în orice mod, a acesteia.

b) După cum opiniază pe bună dreptate Gh. Alecu fapta de însușire, fără drept, a calității de inventator, nu are *obiect material*, întrucât acțiunea care constituie elementul material al infracțiunii nu se îndreaptă asupra unui lucru (bun sau persoană) ci asupra unui drept personal nepatrimonial. [2, p. 600]

Infracțiunea poate fi comisă de orice persoană fizică care îndeplinește condițiile cerute de lege pentru a răspunde penal. Participația penală este posibilă sub toate formele sale: coautorat, instigare și complicitate.

B. Subiecții infracțiunii.

a) *Subiectul activ al infracțiunii* este reprezentat de autorul (coautorii) invenției. În cazul în care invenția a fost creată împreună de mai mulți inventatori, fiecare dintre aceștia are calitatea de coautor al invenției și dreptul de a li se menționa numele, prenumele și calitatea în brevetul eliberat, în carnetul de muncă, precum și în orice acte sau publicații privind invenția sa. Adică, subiect activ al infracțiunii poate fi orice persoană care îndeplinește condițiile cerute de lege pentru a răspunde penal. De asemenea, subiect activ al acestui delict poate fi și o persoană juridică.

Participația este posibilă sub toate formele sale: coautorat, instigare și complicitate. În opinia autorilor A. Ungureanu, A. Ciopraga, participația ar fi posibilă doar sub forma instigării și complicității sub motivația existenței unei legături directe între calitatea de inventator și personalitatea unui individ, având astfel o faptă săvârșită în persoană proprie. Gh. Alecu, a cărui opinie o susținem pe deplin, [2, p. 600-601] consideră că fapta de însușire, fără drept, în orice mod a calității de inventator poate fi săvârșită și sub forma coautoratului, deoarece sunt îndeplinite condițiile acestei forme de participație și anume: se săvârșește o faptă prevăzută de legea penală; cooperarea a două persoane la săvârșirea în mod nemijlocit a faptei prevăzute de legea penală; voința comună de a coopera a coautorilor la săvârșirea aceleiași fapte. De exemplu, *fapta prin care două sau mai multe persoane, au hotărât de comun acord și și-au arogat în baza aceleiași rezoluții infracționale calitatea de inventatori scriind împreună cererea de brevet știind că în realitate invenția nu le aparține. Ulterior, se face dovada că există un autor real al invenției pentru care s-a eliberat titlu de protecție (brevet de invenție) de către O.S.I.M.*

b) *Subiectul pasiv* este titularul brevetului de invenție sau inventatorul (autorul invenției). Adică, subiectul pasiv al infracțiunii este reprezentat de autorul sau coautorii invenției. După cum s-a amintit anterior, dacă există mai mulți autori ai invenției, fiecare are calitatea de coautor

și deține dreptul de a i se menționa numele, prenumele și calitatea în brevetul eliberat sau în alte acte prevăzute de lege.

III. *Conținutul constitutiv.*

A. Latura obiectivă.

a) *Elementul material* este constituit de acțiunea de însușire, fără drept, în orice mod, a calității de inventator. Dreptul la calitatea de inventator al unei invenții se naște din momentul în care cercetările referitoare la rezolvarea unei probleme s-au concretizat într-o soluție și există până în momentul în care, prin eliberarea titlului de protecție, se confirmă calificarea de invenție a soluției propuse.

Prin „*însușire*” se înțelege a lua în stăpânire, a-și apropia, a pune stăpânire pe ceva, a-și acorda un drept, a adopta calitatea de inventator a unei invenții brevetate. În context, prin „*însușirea calității de inventator*” se înțelege a se aroga calitatea de inventator a unei invenții brevetate. [2, p. 602] Drepturile asupra unei invenții sunt recunoscute și apărute pe teritoriul României prin acordarea unui brevet de invenție de către Oficiul de Stat pentru Invenții și Mărci, în condițiile prevăzute de lege. Sunt, de asemenea, recunoscute și aparate drepturile decurgând din brevetul european, conform legii. În opinia autorului Gh. Bucșă, T. Popescu „*invenția*” presupune o soluție nouă, care rezolvă o problemă tehnică. [25, p. 160] Legislația din România nu definește noțiunea de invenție însă potrivit art. 7 alin. 1 în Legea nr. 64/1991 *privind brevetele de invenție*, o invenție este brevetabilă dacă întrunește următoarele condiții: este nouă, rezultă dintr-o activitate inventivă și este susceptibilă de aplicare industrială. De asemenea, este obligatoriu ca prin invenție să nu se încalce ordinea publică și bunele moravuri (art. 12 lit. a), iar invenția să nu se încadreze în vreuna din situațiile de excludere stabilite prin art.13 din Legea nr.64/1991, potrivit căreia „nu sunt considerate invenții, în sensul art.7, descoperirile, teoriile științifice, metodele matematice, creațiile estetice, planurile, principiile și metodele în exercitarea de activități mentale, în materie de jocuri sau în domeniul activităților economice, programele de calculator, prezentările de informații”.

Un brevet poate fi acordat pentru orice invenție având ca obiect un produs sau un procedeu, în toate domeniile tehnologice, cu condiția ca aceasta să fie nouă, să implice o activitate inventivă și să fie susceptibilă de aplicare industrială. De asemenea, potrivit art. (8) alin. (1) din același act normativ, o invenție este nouă dacă nu este cuprinsă în stadiul tehnicii. Calitatea de inventator nu poate fi protejată în lipsa unui titlu de protecție, eliberat de O.S.I.M. Însușirea calității de inventator trebuie să se facă fără drept, adică cu încălcarea dispozițiilor legale în vigoare care reglementează modul de obținere a brevetului de invenție și implicit a calității de inventator, precum și protecția acordată invenției brevetate.

„Obiect al invenției brevetabile” poate fi un produs, un procedeu, o metodă. De asemenea, poate fi obiect al invenției brevetabile și un nou soi de plantă, cu condiția ca aceasta să fie nou, distinct, omogen, stabil, și să poarte o denumire în conformitate cu prevederile art.15 din Legea nr.255/1998, privind protecția noilor soiuri de plante.

Deci, calitatea de inventator nu poate fi protejată în lipsa unui titlu de protecție, eliberat de O.S.I.M., așa cum se întâmplă, de exemplu, în cazul autorului de opere literare, artistice sau științifice pentru care nu trebuie să se elibereze vreun titlu de protecție de către O.R.D.A. în vederea recunoașterii și apărării calității de autor a unei opere originale de creație intelectuală.

De cele mai multe ori, calitatea de autor al invenției și cea de titular al brevetului de invenție se întâlnesc în aceeași persoană, dar există și situații când între cele două calități există deosebiri, și anume: atunci când titular al brevetului este unitatea unde inventatorul își desfășoară activitatea în baza unui contract individual de muncă, a unui contract de cercetare sau a unui contract de comandă. Există situații când două sau mai multe persoane, independente una de alta, au realizat aceeași invenție. În aceste cazuri, brevetul de invenție se va elibera pinului inventator care a depus o cerere de brevet la O.S.I.M. [106]

Pentru existența faptei de însușire, fără drept, în orice mod, a calității de inventator, trebuie îndeplinite următoarele *condiții*:

- a. să existe calitatea de inventator, protejată printr-un titlu de protecție (brevet de invenție) în vigoare;
- b. să se săvârșească fapta de însușire, în orice mod, a calității de inventator;
- c. însușirea să se realizeze fără drept. [2, p. 603]

Printre modalitățile de însușire se pot reține: publicarea în presă, în cărți, în reviste, în broșuri a invenției, de către o persoană care pretinde că are calitatea de inventator a acesteia, sau prezentarea invenției într-o emisiune de televiziune, ori într-o expoziție, de către o persoană care și-a arogat calitatea de inventator.

b) *Urmarea imediată* constă în crearea unei stări de pericol produsă prin însușirea calității de inventator fără drept, adică în schimbarea raporturilor de paternitate (recunoaștere a creației) între invenție și inventatorul acesteia și, prin aceasta, crearea unei stări de pericol pentru valorile sociale care iau naștere odată cu apariția (înregistrarea) respectivei invenții.

c) *Legătura de cauzalitate*. Între acțiunea făptuitorului și urmarea imediată trebuie să existe o legătură de cauzalitate. Aceasta rezultă de regulă din materialitatea faptei.

B. Latura subiectivă. Infracțiunea de însușire, fără drept, a calității de inventator se comite cu vinovăție, care se poate manifesta atât sub forma intenției directe, cât și sub forma intenției indirecte.

IV. *Forme. Modalități.*

A. Forme. Întrucât fapta de însușire, fără drept, a calității de inventator este o infracțiune instantanee, actele pregătitoare și tentativa nu sunt posibile. Faptele se consumă în momentul săvârșirii acțiunii incriminate și al producerii stării de pericol pentru drepturile de proprietate intelectuală. *A săvârșit infracțiunea numitul Z.M., director tehnic la S.N.G.N. ROMGAZ - Sucursala Ploiești, Stația de compresoare gaze naturale Sărmășel, jud. Mureș. În fapt, susnumitul în calitate pe care o deține, și a însușit și a folosit fără drept în procesul tehnologic, la Punctul de lucru Sărmășel, procedeul „instalație de pulverizare a apei calde” brevetat de către O.S.I.M. (Titular de drept al Brevetului de Invenție este Caloș Alexandru Teodorescu). În cauză a fost efectuată o expertiză tehnică judiciară asupra produsului care atestă copierea procedurii brevetat și confirmă comiterea infracțiunii de către directorul tehnic al S.N.G.N. ROMGAZ (speța a fost preluată din RTUP, al Serviciului de Investigare a Fraudelor, I.P.J. Mureș, din anul 2006 – nr. dosar - 749/P/2006).*

B. Modalități. Infracțiunea de însușire, fără drept, în orice mod, a calității de inventator poate fi săvârșită într-o singură modalitate normativă. În fapt, aceasta se poate realiza prin mai multe modalități, și anume: luarea de către o persoană a documentației tehnice necesare brevetării invenției din posesia autorului de drept și depunerea ei la O.S.I.M., odată cu cererea de eliberare a brevetului de invenție pe care să fie menționat numele său; înscrierea în cererea de brevet, de către împuternicit, a numelui său ca fiind drept autor al invenției, înlăturând, astfel, pe autorul sau coautorii care l-au mandatat să depună cererea în numele și pe numele lor; înregistrarea la O.S.I.M., de către o persoană, a unei cereri de brevet care are ca obiect o temă de cercetare sau un proiect aparținând unei alte persoane. [106]

Contrafacerea unei invenții

I. Conținutul legal al infracțiunii prevăzută în art. 59.

Constituie contrafacere faptele săvârșite cu încălcarea dispozițiilor art. 32 alin. (2) și se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amenda de la 10.000 lei la 30.000 lei. Potrivit art. 32 alin. (2) este interzisă efectuarea, fără consimțământul titularului, a următoarelor acte:

(a) fabricarea, folosirea, oferirea spre vânzare, vânzarea sau importul în vederea folosirii, oferirii spre vânzare ori vânzării, în cazul în care obiectul brevetului este un produs;

(b) utilizarea procedurii, precum și folosirea, oferirea spre vânzare, vânzarea sau importul în aceste scopuri al produsului obținut direct prin procedura brevetat, în cazul în care obiectul brevetului este un procedeu. Brevetul de invenție conferă titularului sau un drept exclusiv de exploatare a invenției pe întreaga sa durată.

II. *Condiții preexistente.*

A. Obiectul infracțiunii.

a) *Obiectul juridic special* îl constituie relațiile sociale care se nasc, se dezvoltă și se desfășoară în legătură cu apărarea drepturilor titularului brevetului de invenție împotriva contrafacerii obiectului acesteia. Cu alte cuvinte, obiectul juridic special este constituit din totalitatea de relații sociale privitoare la protecția invențiilor și împotriva contrafacerii sau folosirii, fără drept, a obiectului unei invenții.

b) *Obiectul material.* Pe bună dreptate, subliniază autorul C. Măria că în cazul săvârșirii faptei prin contrafacere, obiectul contrafăcut al invenției constituie produsul și nu obiectul material al infracțiunii. Obiectul material ar putea fi materialele de care se servește autorul pentru a realiza contrafacerea oricărui produs identic sau similar cu obiectul invenției. Atunci când fapta s-a comis printr-o acțiune de folosire fără drept a obiectului unei invenții, obiectul material al acesteia este însuși obiectul invenției.

B. Subiecții infracțiunii.

a) *Subiectul activ* al infracțiunii poate fi orice persoană care îndeplinește condițiile răspunderii penale, textul legal nepunând în legătură săvârșirea infracțiunii cu existența vreunei calități speciale pentru făptuitor.

b) *Subiectul pasiv* este titularul brevetului de invenție. Titular al acestui brevet poate fi: autorul (coautorii) invenției atunci când pe numele lui (lor) se eliberează brevetul de invenție de către Oficiul de Stat pentru Invenții și Mărci, succesorii titularului, indiferent dacă succesiunea a fost legală sau testamentară, cesionarii dreptului la invenție, instituția angajatoare în cazul invențiilor realizate de către salariat în exercitarea unui contract de muncă, precum și unitatea care a comandat o cercetare din care rezultă respectiva invenție. Săvârșirea infracțiunii de contrafacere este condiționată de o situație premisă care constă în existența unui brevet de invenție în perioada de valabilitate care este de 20 de ani, termen ce curge de la data constituirii cererii de brevet. Potrivit art. 31 alin. (1) durata de protecție a unui brevet de invenție este de 20 de ani, cu începere de la data de depozit.

III. *Conținutul constitutiv.*

A. Latura obiectivă.

a) *Elementul material* al laturii obiective se realizează prin efectuarea fără consimțământul titularului a următoarelor acte: fabricarea, folosirea, oferirea spre vânzare, vânzarea sau importul în vederea folosirii, oferirii spre vânzare ori vânzării, în cazul în care obiectul brevetului este un produs sau utilizarea procedeului, precum și folosirea, oferirea spre vânzare, vânzarea sau importul în aceste scopuri a produsului obținut direct prin procedeul

brevetat, în cazul în care obiectul brevetului este un procedeu. Potrivit art. 58 alin. (5) actele prevăzute la art. 32 alin. (2) efectuate de un terț anterior datei la care s-a publicat cererea de brevet sau datei la care solicitantul i-a făcut o somație, însoțită de o copie autenticată a cererii de brevet de invenție, nu sunt considerate a aduce atingere drepturilor conferite de brevet. Cu alte cuvinte o cerință esențială ar fi aceea ca fapta să se comită după publicarea cererii în B.O.P.I.

Deci, elementul material al infracțiunii, după cum constată C. Romițan, se poate realiza prin două modalități alternative, astfel: [142, p. 220] fabricarea, folosirea sau punerea în circulație, fără drept, a obiectului unui brevet de invenție; și orice altă încălcare a drepturilor conferite prin intermediul art. 32 alin. (1) din aceeași lege, în situația în care aceste încălcări au fost săvârșite după data de publicare a cererii de brevet.

Fabricarea obiectului unui brevet de invenție presupune realizarea materială a unui obiect identic sau similar cu cel ce formează obiectul unui brevet de invenție. [107, p. 110] Interesează astfel, numai simpla confectionare (fabricare) a obiectului chiar dacă acesta nu a fost încă folosit, expus sau pus în circulație.

De asemenea, constituie contrafacere și importul de obiecte contrafăcute realizate într-o țară străină ori tranzitarea acestora pe teritoriul statului român.

Prin *folosire* se înțelege utilizarea obiectului invenției brevetate. Este necesar, însă, ca această întrebuințare să se facă cu rea-credință, astfel încât să fie evitate situațiile în care tocmai autorul invenției să își fi dat acordul de utilizare. Va exista infracțiunea de contrafacere prin folosire indiferent dacă obiectul folosit a fost contrafăcut de autorul acțiunii de folosire sau de către o altă persoană.

Punerea în circulație are înțelesul de vânzare ori expunere spre vânzare, împrumut sau donație de obiecte contrafăcute.

b) Urmarea imediată constă în crearea unei stări de pericol pentru titularul brevetului de invenție prin atingerea adusă drepturilor sale patrimoniale și nepatrimoniale.

c) Legătura de cauzalitate. Între acțiunile făptuitorului și urmarea imediată trebuie să existe o legătură de cauzalitate care rezultă, de regulă, din materialitatea faptei.

B. Latura subiectivă. Din punct de vedere subiectiv infracțiunea se săvârșește cu intenție care poate fi directă sau indirectă.

IV. Forme. Modalități.

A. Forme. Consumarea infracțiunii are loc în momentul în care acțiunile incriminate au fost duse până la capăt, respectiv în momentul în care a fost realizat obiectul contrafăcut al unei invenții, când se folosește fără drept obiectul unei invenții sau când s-a realizat în întregime o altă activitate incriminată.

B. Modalități. Infracțiunea pe care o analizăm poate fi comisă prin oricare dintre modalitățile normative prevăzute de text, însă în practică pot să apară o varietate de modalități de fapt. Încălcarea drepturilor prevăzute la art. 33 alin. (1) de către terți după publicarea cererii de brevet de invenție atrage pentru persoanele vinovate obligația de despăgubire potrivit dreptului comun, titlul pentru plata despăgubirilor fiind executoriu după eliberarea brevetului. A săvârșit infracțiunea numitul C.H., administratorul S.C. B.I. S.R.L. Onești, constând în aceea că a încălcat cu rea credință drepturile exclusive de producție, reclamă și vânzare de „sulfat măcinat” și „sulf muiabil” care aparțin numiților V.S. și V.G.P. conform brevetului de invenție eliberat de O.S.I.M. (speța a fost preluată din RTUP, al Serviciului de Investigare a Fraudelor, I.P.J. Bacău, din anul 2006 – nr. dosar - 3436/P/ 2006).

Divulgarea datelor cuprinse în cererea de brevet

I. Conținutul legal al infracțiunii prevăzută în art. 62.

Constituie infracțiune, divulgarea de către personalul O.S.I.M., precum și de către persoanele care efectuează lucrări în legătură cu invențiile, a datelor cuprinse în cererile de brevet, până la publicarea lor și se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 2 ani. Pentru prejudiciile aduse ca urmare a săvârșirii infracțiunii, O.S.I.M. răspunde față de inventator.

II. Condiții preexistente.

A. Obiectul infracțiunii.

a) Obiectul juridic special îl constituie relațiile sociale care se nasc, se dezvoltă și se desfășoară în legătură cu asigurarea păstrării secretului asupra datelor cuprinse în cererea de brevet din momentul în care a fost depusă la O.S.I.M. și până în momentul publicării ei în Buletinul Oficial de Proprietate Industrială - Secțiunea invenții.

b) Obiectul material. De regulă, această infracțiune este lipsită de obiect material, dar, în cazul în care fapta de divulgare se comite prin înmânarea, unei persoane interesate, a cererii în întregime ori a anumitor părți din aceasta, sau a unor documente însoțitoare, cum ar fi: schițe, fotografii, descrierea invenției, reprezentări grafice, specimene etc., există și un obiect material ce constă în cererea de brevet sau în documentele anexate la cerere. Acestea ajung în posesia unui terț prin intermediul făptuitorului.

B. Subiecții infracțiunii.

a) Subiectul activ al infracțiunii este circumstanțiat, în sensul că nu poate fi decât o persoană fizică care face parte din personalul O.S.I.M. (angajat al O.S.I.M.), adică persoane care au atribuții de primire, păstrare sau soluționare a cererilor pentru înregistrarea invențiilor, precum și persoanele care efectuează lucrări în legătură cu invențiile în speță fiind vorba de consilierul în proprietate industrială care desfășoară activitățile de brevetare în baza mandatului

primit de la inventator. În practică s-a reținut că nu este obligatoriu ca angajatul O.S.I.M. să aibă atribuții directe de primire, păstrare ori soluționare a cererilor de înregistrare a invențiilor, acesta putând fi chiar simpli salariați care, din întâmplare sau în exercitarea atribuțiilor de serviciu, intră în posesia datelor unui dosar depus pentru înregistrare, iar ulterior le divulgă. [142, p.226] Participația penală este posibilă sub toate formele sale respectiv: coautorat, instigare, complicitate.

b) Subiectul pasiv este solicitantul din cererea de brevet, succesorul său în drepturi, ori o instituție pentru invențiile realizate de un angajat aflat sub contract de muncă sau care avea drept sarcină de serviciu realizarea unei cercetări. Săvârșirea infracțiunii prevăzute în art. 61 este condiționată de o situație premisă, care constă în existența unei cereri de brevet depuse la O.S.I.M., de către inventator, în vederea eliberării brevetului de invenție. Adică, este important ca, în momentul săvârșirii infracțiunii, cererea de brevet spre care se îndreaptă atenția făptuitorului să fie deja înregistrată sau în curs de înregistrare la O.S.I.M.

III. Conținutul constitutiv.

A. Latura obiectivă.

a) Elementul material al infracțiunii constă într-o acțiune sau o inacțiune de divulgare a datelor cuprinse în cererea de brevet. Pentru existența acestei infracțiuni se cer a fi îndeplinite, cumulativ, mai multe condiții:

- Prima condiție este aceea de a exista o cerere de brevet depusă la O.S.I.M. Prin **cerere de brevet** se înțelege cererea scrisă care conține o solicitare expresă de acordare a unui brevet de invenție. Cererea de brevet trebuie să conțină și indicații care să permită stabilirea exactă a identității inventatorului.

A doua condiție se referă la săvârșirea unei fapte de divulgare a datelor cuprinse într-o cererea de brevet ce se poate realiza prin acțiune sau prin inacțiune.

Prin acțiune, fapta se realizează atunci când subiectul activ comunică unor persoane care nu au dreptul să le cunoască, datele cuprinse în cererea de brevet. Prin inacțiune, datele din cererea de brevet sunt anume expuse pentru a fi consultate sau copiate de către persoanele interesate. Cererea poate fi divulgată în totalitate sau numai în parte (schițe, fotografii, descrieri, specimene etc.).

A treia condiție pentru existența infracțiunii se referă la faptul că acțiunea de divulgare trebuie să se realizeze în intervalul cuprins între data înregistrării cererii de brevetare la O.S.I.M. și data publicării cererii în B.O.P.I., perioadă în care O.S.I.M. examinează dacă sunt îndeplinite condițiile de fond ale obiectului și subiectelor protecției precum și condițiile de formă care se referă la procedura pentru obținere a brevetului.

b) *Urmarea imediată* constă în situația nou creată prin divulgarea datelor cuprinse în cererea de brevet, prin aceasta creându-se acea stare de pericol pentru drepturile solicitantului înregistrării invenției.

c) *Legătura de cauzalitate*. Între acțiunea făptuitorului și urmarea imediată trebuie să existe o legătură de cauzalitate care, de regulă, rezultă din materialitatea faptei.

B. Latura subiectivă. Infracțiunea de divulgare a datelor cuprinse în cererea de brevet se săvârșește cu intenție. Forma de vinovăție necesară este intenția directă sau indirectă. Pentru existența infracțiunii nu interesează scopul ori mobilul, ele interesând doar pentru individualizarea pedepsei. Atunci când fapta este săvârșită printr-o inacțiune, actele premergătoare și tentativa nu sunt posibile.

IV. *Forme. Modalități.*

A. Forme. Actele pregătitoare și tentativa nu sunt posibile când fapta este săvârșită prin inacțiune. Când fapta este săvârșită prin acțiune actele pregătitoare și tentativa sunt posibile dar nu sunt incriminate. Infracțiunea se consideră consumată în momentul în care are loc divulgarea propriu-zisă, indiferent de mijlocul de comunicare folosit (prin viu grai - inclusiv grație mijloacelor de telecomunicații, prin intermediul corespondenței, prin curier etc.).

B. Modalități. Infracțiunea se consumă în momentul când are loc divulgarea datelor cuprinse în cererea de brevet, deci, din acest punct de vedere infracțiunea este instantanee. În situația în care fapta de divulgare se realizează prin corespondență, infracțiunea se consumă în momentul în care cel căruia i-a fost destinată corespondența a luat cunoștință de conținutul ei. Textul cuprinde o singură modalitate normativă de săvârșire căreia îi corespund mai multe modalități faptice cum ar fi: divulgarea prin corespondență, oral, scris, prin mijloace de comunicații. A săvârșit infracțiunea funcționarul O.S.I.M., sau consilierul în proprietate industrială, care în folosul unor beneficii personale, dezvăluie unei terțe persoane, date cuprinse în cererile de brevet, până la publicarea lor B.O.P.I. De precizat faptul că, în conformitate cu prevederile legale, săvârșirea infracțiunii susmenționate de către un consilier în proprietate industrială, conduce automat la suspendarea și încetarea exercitării profesiei de către acesta.

3.1.4. Alte infracțiuni din domeniul proprietății industriale prevăzute în C. pen. român

Înșelăciunea cu privire la calitatea mărfurilor

I. Conținutul legal al infracțiunii prevăzute în art. 297 C. pen.

Falsificarea ori substituirea de mărfuri sau orice alte produse, precum și expunerea spre vânzare sau vânzarea de asemenea bunuri, cunoscând ca sunt falsificate ori substituite, se

pedepsesc cu închisoare de la unu an la 7 ani. Dacă mărfurile sau produsele au devenit prin falsificare sau substituie vătămătoare sănătății, sunt aplicabile dispozițiile art. 313 intitulat „Falsificarea de alimente sau alte produse” care prevede că : prepararea de alimente ori băuturi falsificate, alterate sau interzise consumului, vătămătoare sănătății, expunerea spre vânzare sau vânzarea unor astfel de alimente sau băuturi, cunoscând că sunt falsificate sau alterate ori interzise consumului, se pedepsesc cu închisoare de la 3 la 10 ani. Cu aceeași pedeapsă se sancționează falsificarea sau substituirea altor mărfuri sau produse, dacă prin falsificare sau substituie acestea au devenit vătămătoare sănătății. Punerea în consum public de carne sau produse din carne, provenite din tăieri de animale sustrate controlului veterinar, dacă a avut ca urmare îmbolnăvirea unei persoane, se pedepsește cu închisoare de la 3 la 10 ani, iar dacă a avut ca urmare moartea, pedeapsa este închisoarea de la 7 la 20 de ani și interzicerea unor drepturi. Dacă prin faptele prevăzute în alin. 1 sau 2 s-au produs vătămări uneia sau mai multor persoane care necesită pentru vindecare îngrijiri medicale de cel mult 20 de zile, pedeapsa este închisoarea de la 4 la 12 ani și interzicerea unor drepturi, iar dacă necesită îngrijiri medicale de cel mult 60 de zile, pedeapsa este închisoarea de la 5 la 12 ani și interzicerea unor drepturi. În cazul în care prin faptele prevăzute în alin. 1 sau 2 s-au produs vătămări uneia sau mai multor persoane care necesită pentru vindecare mai mult de 60 de zile de îngrijiri medicale ori vreuna din consecințele prevăzute în art. 182 alin. (1), pedeapsa este închisoarea de la 5 la 15 ani și interzicerea unor drepturi, iar dacă a avut ca urmare moartea, pedeapsa este închisoarea de la 7 la 20 de ani și interzicerea unor drepturi. Tentativa infracțiunilor prevăzute la alin. (1) și (2) se pedepsește.

II. Condiții preexistente.

A. Obiectul infracțiunii.

a) Obiectul juridic specific îl reprezintă relațiile sociale a căror naștere, desfășurare și dezvoltare depinde de respectarea normelor referitoare la calitatea mărfurilor și produselor destinate consumului particular, productiv sau industrial.

b) Obiectul material al infracțiunii este format din mărfuri sau orice alte produse atât în cazul falsificării sau substituirii, precum și în situațiile în care au fost expuse spre vânzare sau au fost vândute efectiv. Obiect material pot fi și materiile prime și materialele falsificate ori substituite folosite la prepararea bunurilor alimentare. În literatura de specialitate se vehiculează ideea conform căreia obiect material al infracțiunii de înșelăciune cu privire la calitatea mărfurilor nu pot fi alimentele și băuturile, în acest caz fiind incidente prevederile art. 391 C.pen., deoarece falsificarea acestora a fost considerată ca prejudiciind sănătatea publică în toate ipotezele, indiferent dacă prezintă un grad mai mare sau mai mic de nocivitate. [48, p. 105] După cum se poate observa, legiuitorul nu limitează sfera obiectului material al infracțiunii, cu toate

acestea trebuie avute în vedere acele mărfuri sau produse care sunt susceptibile de a fi falsificate sau substituite.

B. Subiecții infracțiunii.

a) *Subiect activ* nemijlocit poate fi *orice persoană*, întrucât dispoziția incriminatoare nu cere o anumită calitate pentru aceasta. În principiu, subiectul activ este un angajat al unei societăți comerciale, un comerciant particular sau un producător agricol. Infracțiunea este susceptibilă de a fi săvârșită în toate formele de participare (coautorat, instigare sau complicitate).

b) *Subiect pasiv* al infracțiunii este, în primul rând, *consumatorul înșelat* cu privire la calitatea mărfii pe care o primește. De asemenea, subiect pasiv poate fi *unitatea economică sau comercială unde lucrează subiectul activ și pe care a compromis-o prin activitatea delictuoasă desfășurată*.

III. Conținutul constitutiv.

A. Latura obiectivă.

a) *Elementul material* constă în *acțiunea de înșelare*, care se poate realiza prin una sau mai multe modalități prevăzute de lege: *falsificarea, substituirea, expunerea sau vânzarea de bunuri falsificate sau substituite*. Acțiunea de falsificare privește *contrafacerea sau denaturarea calității produselor prin amestecarea lor cu substanțe de valoare inferioară* (de exemplu se pune apă în vin, făina în smântână etc.). De asemenea, falsificarea se poate realiza *și prin amestecarea în produsul de bază a unor substanțe prin care să se mărească perioada de fermentație, aciditate etc. și prin care se obțin produse de o calitate inferioară* (se procedează astfel în special la băuturile răcoritoare). Elementul material poate consta și în *contrafacerea mărfurilor sau produselor* (de exemplu, mierea produsă artificial în locul celei naturale). [131] *Prin substituire* se înțelege *înlocuirea unor produse de calitate superioară cu altele de aceeași natură, dar de calitate inferioară* (asemenea situații se întâlnesc deseori în cazul vânzării de ouă, pâine, produse agricole). De exemplu comite infracțiunea, gestionarul care vinde carne de calitate a II-a drept carne de calitate a I-a, sau înlocuiește unele produse noi cu altele deja folosite (de exemplu într-un magazin de aparatură electronică și electrocasnică, înlocuiește un televizor nou cu unul folosit). *Acțiunea de expunere spre vânzare se comite, în primul rând de către cei ce efectuează contrafacerea sau substituirea mărfurilor sau produselor, dar și de către cei care se ocupă direct de vânzare*. Aceștia din urmă se vor face vinovați de săvârșirea infracțiunii (sau de participare sub forma instigării sau complicității) numai dacă știau că produsul este substituit sau falsificat. Pentru existența infracțiunii de înșelăciune cu privire la calitatea mărfurilor săvârșită prin expunerea spre vânzare a unor mărfuri sau produse falsificate

ori substituite se cere ca făptuitorul să cunoască împrejurarea că mărfurile sau produsele respective sunt falsificate sau substituite. [15] În ceea ce privește *vânzarea mărfurilor*, nu interesează forma vânzării și nici locul unde se efectuează (pe stradă, în magazin, în piețe etc.). Pentru existența infracțiunii este suficient ca numai una din aceste modalități alternative să se realizeze de către făptuitor. Dacă însă acesta, falsifică produsul și îl pune apoi la vânzare, nu se va reține în sarcina sa decât o infracțiune unică și nu un concurs de infracțiuni. Din analiza laturii obiective rezultă că de fapt activitatea de înșelare a cumpărătorului se realizează doar cu prilejul acțiunii de vânzare a produsului falsificat sau substituit de către făptuitor. În raport cu acest concept de înșelare, celelalte activități apar ca niște acte pregătitoare, pe care însă legiuitorul le-a incriminat ca activități infracționale de sine stătătoare.

b) Urmarea imediată constă în săvârșirea uneia din faptele incriminate și în crearea prin aceasta a unei situații prejudiciabile pentru agenții economici și pentru persoanele fizice. [167, p. 397] În cazul săvârșirii infracțiunii prin vânzare, urmarea imediată constă și în crearea unui prejudiciu material persoanelor care au cumpărat mărfurile sau produsele.

B. Latura subiectivă. Infracțiunea de înșelăciune cu privire la calitatea mărfurilor se săvârșește cu intenție directă sau indirectă. Textul de lege nu prevede vreo cerință în legătură cu scopul urmărit de făptuitor, deși în fapt acesta urmărește obținerea unui folos material pentru el sau pentru altul.

IV. Forme. Modalități.

A. Forme. Deși infracțiunea este susceptibilă a fi realizată în toate formele imperfecte, legea nu pedepsește actele pregătitoare, ci numai tentativa. Infracțiunea se consumă în momentul când acțiunea de falsificare, substituie, expunere spre vânzare sau vânzare a fost comisă. Consumarea este realizată chiar dacă s-a comis numai una din modalitățile normative incriminate. Desigur activitatea de vânzare a bunului falsificat sau substituit nu se poate concepe fără consimțământul cumpărătorului, iar în funcție de această situație se poate spune că cel mai frecvent, infracțiunea se consumă în momentul în care cumpărătorul a preluat bunul în posesia sa și a constatat că este falsificat sau substituit. Consumarea se realizează chiar și în situația în care cumpărătorul a respins marfa imediat ori nu a pus mâna pe bunul respectiv, deoarece contractul de vânzare-cumpărare se perfectează între vânzător și cumpărător chiar dacă bunul n-a fost preluat și prețul nu a fost plătit.

B. Modalități. Săvârșirea infracțiunii de înșelăciune cu privire la calitatea mărfurilor poate fi realizată în cele patru modalități normative corespunzătoare celor patru acțiuni care constituie elementul material al laturii obiective a infracțiunii. În cazul înșelăciunii cu privire la calitatea

mărfurilor, urmările mai grave duc la schimbarea încadrării juridice a faptei, care va constitui în acest caz o altă infracțiune: falsificarea de alimente sau alte produse.

Divulgarea secretului economic

I. Conținutul legal al infracțiunii prevăzute în art. 298 C. pen.

Este incriminată fapta *de divulgare a unor date sau informații care nu sunt destinate publicității de către cel care le cunoaște datorită atribuțiilor de serviciu, dacă fapta este de natură să producă pagube*. A doua variantă a infracțiunii, în ipoteza în care „fapta prevăzută în alineatul precedent este săvârșită de altă persoană, oricare ar fi modul prin care a ajuns să cunoască datele sau informațiile”. Deși dispozițiile art. 298 C. pen. nu fac referiri concrete la natura informațiilor sau datelor ce pot fi divulgate, situarea acestei fapte în rândul infracțiunilor la regimul stabilit pentru anumite activități economice, relevă că legiuitorul a avut în vedere toate ramurile economiei naționale (comerț, industrie, finanțe etc.), precum și societățile cu capital privat. În cele ce urmează vom trata aspectele care privesc divulgarea de date și informații legate de proprietatea intelectuală. Se cunoaște faptul că în fiecare țară există date și informații cu caracter economic care, deși nu constituie secrete de stat, nu sunt destinate publicității. Păstrarea secretului acestora constituie o obligație morală, patriotică și juridică atât din partea persoanelor care le cunosc ca urmare a atribuțiilor de serviciu, cât și din partea oricăror persoane care au ajuns să cunoască în orice mod astfel de date sau informații. Divulgarea unor asemenea date și informații prezintă un evident pericol social care justifică incriminarea și sancționarea lor în legea penală. Prin incriminarea acestei fapte ca infracțiune se urmărește apărarea atât a avutului public, cât și a celui privat (fapta să fie de natură să producă pagube avutului public sau privat).

II. Condiții preexistente.

A. Obiectul infracțiunii.

a) *Obiectul juridic special* al infracțiunii de divulgare a secretului economic este constituit din relațiile sociale care asigură normala desfășurare a activității agenților economici, prin apărarea secretului datelor și informațiilor economice.

b) Această infracțiune are și un *obiect material* dacă fapta de divulgare privește un document care conține date și informații nedestinate publicității. În acest caz obiectul material este însuși documentul. În literatura juridică se arată că în art. 298 C. pen. este vorba de un „secret de serviciu” (nu secrete de stat) cu caracter economic, divulgarea unui asemenea secret atrăgând răspunderea penală a făptuitorului.

B. Subiecții infracțiunii.

a) *Subiectul activ*. La varianta agravată a infracțiunii, prevăzută în art. 298 alin. (1) C.pen., subiectul activ este circumstanțiat de către lege, el fiind salariatul unei societăți

comerciale. De subliniat faptul că într-o societate comercială poate să existe un număr mai mare sau mai mic de salariați care lucrează, prin natura atribuțiilor de serviciu, cu date și informații care sunt considerate a fi secrete de serviciu. Oricare din aceștia întrunesc condiția legală și dacă divulgă aceste date și informații devin subiecți activi ai infracțiunii prevăzute de art. 298 alin. (1). Dar subiecți activi pot fi și alți salariați care nu lucrează permanent cu asemenea date, dar le pot cunoaște în virtutea îndeplinirii unor îndatoriri temporare. În această categorie intră, de regulă, inspectorii financiari și alții care fac parte din organele de control. În varianta atenuată a infracțiunii (art. 298 alin. (2) C. pen.) subiect activ al infracțiunii poate fi orice persoană fizică, indiferent de modul în care a ajuns în posesia datelor sau informațiilor pe care, la rândul său, le divulgă. Infracțiunea este susceptibilă a fi realizată în toate formele participației (coautorat, instigare sau complicitate).

b) *Subiect pasiv* al infracțiunii este societatea comercială a cărei activitate este perturbată prin divulgarea secretelor de către alte persoane.

III. *Conținutul constitutiv.*

A. Latura obiectivă.

a) *Elementul material* este constituit de acțiunea de divulgare a unor date sau informații cu caracter economic, nedestinate publicității, de către persoana care le cunoaște datorită atribuțiilor de serviciu în cazul art. 298 alin. (1), sau de către o altă persoană care a luat cunoștință întâmplător despre aceste date sau informații, în cazul art. 298 alin. (2). Divulgarea presupune o activitate de destăinuire, de aducere la cunoștință a acestor date unor persoane sau unor societăți comerciale rivale. În cazul acesta se pune întrebarea dacă nu se poate reține în concurs și o infracțiune de abuz în serviciu contra intereselor persoanelor, în situația în care s-ar produce o vătămare a intereselor legale ale unei persoane juridice. Nu interesează persoana către care s-a făcut divulgarea datelor sau informațiilor. Prin divulgare se înțelege darea în vileag a datelor sau informațiilor către o altă persoană care nu este îndrituită să le cunoască. Această comunicare se poate face în diverse modalități faptice și cu diferite mijloace. De asemenea, divulgarea se poate realiza atât prin acțiuni, cât și prin inacțiuni (de exemplu, *o persoană nu încuie ușa biroului în care se află date și documente nedestinate publicității, știind că altcineva va intra și le va consulta*). Tot astfel *comite fapta prin inacțiune persoana care nu încuie ușa biroului sau a dulapului în care se află date și informații nedestinate publicității, dându-și seama că altcineva va intra și le va consulta*. Nu prezintă relevanță dacă divulgarea s-a făcut de către o persoană sau mai multe și nici dacă s-a făcut în totalitate sau numai parțial. Pentru existența elementului material, legea cere a fi îndeplinită cerința ca divulgarea *să fie de natură să producă pagube avutului public sau privat*. Această cerință va fi îndeplinită în cazul în care se va

stabili că, datorită naturii datelor și informațiilor divulgate, a împrejurărilor în care s-a făcut divulgarea, există posibilitatea reală a producerii unor pagube pentru avutul public sau privat. Legea nu cere să se fi produs un prejudiciu efectiv, ci se rezumă la posibilitatea ca fapta să fie de natură să-l producă.

b) *Urmarea imediată* constă în săvârșirea uneia din faptele incriminate și producerea prin aceasta a unei stări de pericol pentru avutul public sau privat. Legea nu condiționează existența infracțiunii de producerea unei pagube materiale. Infracțiunea există prin simpla săvârșire a elementului material.

c) *Legătura de cauzalitate* rezultă implicit din acțiunea de divulgare.

B. Latura subiectivă. Infracțiunea de divulgare a secretului economic se săvârșește cu *intenție* directă sau indirectă. Intenția făptuitorului rezultă din aceea că el trebuie să știe că divulgă date nedestinate publicității și că prin această acțiune creează o stare de pericol pentru avutul public sau privat. În situația în care divulgarea unor asemenea date sau informații s-a făcut din culpă de către cel ce le cunoștea prin natura atribuțiilor de serviciu, fapta va constitui, după caz, infracțiunea de neglijență în serviciu (art. 249 C. pen.) sau o abatere disciplinară.

IV. *Forme. Modalități.*

A. Forme. Deși infracțiunea este susceptibilă a fi săvârșită în toate formele imperfecte, legea nu sancționează nici actele pregătitoare și nici tentativa. Infracțiunea se consumă în momentul în care acțiunea de divulgare a datelor sau informațiilor nedestinate publicității a fost dusă până la capăt, adică acestea au intrat în posesia persoanei neîndreptățite a le cunoaște. Infracțiunea este de consumare imediată, însă în practică, de cele mai multe ori, ea se săvârșește în mod continuat, în baza aceleiași rezoluții infracționale. În asemenea situații, epuizarea infracțiunii va avea loc în momentul realizării ultimului act de divulgare.

B. Modalități. Infracțiunea de divulgare a secretului economic se poate realiza în cele două modalități normative prevăzute în art. 298 alin. (1) și (2) (în raport de calitatea subiectului activ) analizate în cadrul laturii obiective.

Contrafacerea obiectului unei invenții

I. *Conținutul legal*. Potrivit dispoziției art. 299 C. pen., infracțiunea constă în *contrafacerea sau folosirea, fără drept, a obiectului unei invenții*. Este cunoscut faptul că ridicarea nivelului tehnic al producției materiale și îmbunătățirea calității produselor sunt indiscutabil legate de realizarea și aplicarea unor invenții. Totodată, invențiile constituie o posibilitate de afirmare a specialiștilor și în acest sens, pe plan mondial invenția s-a impus ca una din formele intens solicitate pentru valorificarea rezultatelor cercetării tehnico-științifice. Aceste realități justifică măsurile de asigurare a unei protecții reale atât a invențiilor aflate în diferite

stadii de realizare, cât mai ales a celor finalizate. Pentru protejarea acestora, în afara măsurilor practice care se iau chiar de către inventatori sau de instituțiile cu care s-au încheiat contracte de cercetare, un rol important îl are și legislația adoptată în acest domeniu, bazată pe realitățile existente în țara noastră și în concordanță cu prevederile convențiilor internaționale în domeniu la care România este parte. [40]

II. *Condiții preexistente.*

A. Obiectul infracțiunii.

a) *Obiectul juridic special* este reprezentat de relațiile sociale a căror existență este asigurată prin apărarea obiectului invenției și prin aceasta, în mod implicit prin apărarea intereselor personale (nepatrimoniale și patrimoniale) ale inventatorilor. Ceea ce se ocrotește prin incriminarea faptei de contrafacere a obiectului unei invenții nu este produsul, procedeul nou care constituie obiectul invenției ca atare, ci drepturile ce se nasc în legătură cu materializarea noilor idei ale inventatorilor. Deci prin această infracțiune se ocrotește dreptul de autor, ce aparține inventatorilor.

b) *Obiectul material.* Infracțiunea de contrafacere a obiectului unei invenții, în cazul săvârșirii prin acțiunea de contrafacere, numai aparent are un obiect material, în realitate acțiunea infracțională atentează la o valoare imaterială, și anume asupra drepturilor autorului în legătură cu obiectul invenției. S-ar putea concepe și un obiect material reprezentat de materialele din care a fost confecționat obiectul contrafăcut al invenției. În cazul săvârșirii infracțiunii prin acțiunea de folosire fără drept a obiectului invenției, obiectul material al acesteia este însuși obiectul invenției.

B. Subiecții infracțiunii.

a) *Subiect activ* al acestei infracțiuni poate fi orice persoană fizică (cetățean român sau străin). În această calitate se poate afla atât o persoană particulară, cât și un funcționar care ia cunoștință, prin natura atribuțiilor de serviciu, de invenția în cauză sau specialiștii care lucrează la transpunerea în practică a invenției.

b) *Subiect pasiv* este în primul rând autorul invenției, ale cărui drepturi sunt lezate, iar în al doilea rând statul, ca titular principal al valorii esențiale care este economia națională.

III. *Conținutul constitutiv.*

A. Latura obiectivă.

a) *Elementul material* al laturii obiective a infracțiunii se poate realiza în mod alternativ prin *acțiunea* de contrafacere sau de folosire fără drept a obiectului unei invenții. *Contrafacerea*, ca modalitate normativă a acestei infracțiuni, constă în fabricarea, crearea sau confecționarea unui obiect care imită obiectul brevetului de invenție. *Acțiunea de folosire* presupune

întrebuințarea, utilizarea obiectului invenției, indiferent dacă obiectul folosit a fost contrafăcut de altul sau de către însuși autorul acțiunii de folosire. De asemenea considerăm că acțiunea de folosire se referă și la obiectul invenției în original, așa cum a fost el confecționat de către autor. În plus trebuie îndeplinită condiția ca folosirea să se facă fără drept. Acțiunile de contrafacere și de folosire fiind modalități alternative, infracțiunea poate fi săvârșită prin oricare dintre acestea. Pentru existența infracțiunii, în textul art. 299 C. pen. se cere ca acțiunea de contrafacere sau folosire a brevetului unei invenții să se facă *fără drept* - adică fără o justificare legală.

b) *Urmarea imediată* constă în săvârșirea vreuneia din faptele incriminate și producerea prin aceasta a unei stări de pericol pentru economia națională.

c) *Legătura de cauzalitate* rezultă implicit din săvârșirea faptei.

B. Latura subiectivă. Infracțiunea se săvârșește cu *intenție* directă sau indirectă. Nu prezintă relevanță dacă făptuitorul a săvârșit contrafacerea sau folosirea pentru uzul personal sau în vederea comercializării obiectului contrafăcut.

IV. *Forme. Modalități.*

A. Forme. Deși infracțiunea este susceptibilă a fi săvârșită în toate formele imperfecte, legea nu sancționează nici actele pregătitoare și nici tentativa.

B. Modalități. Infracțiunea de contrafacere a obiectului unei invenții se consumă când a fost realizat în întregime obiectul contrafăcut sau când obiectul invenției a fost întrebuințat fără drept de către făptuitor. Așadar, în acest moment se creează și starea de pericol pentru progresul economic, precum și prejudicierea drepturilor și intereselor patrimoniale ale titularului brevetului de invenție ori ale titularului certificatului de inventator. În ambele variante, infracțiunea este susceptibilă a fi săvârșită în formă continuată și, deci, se va epuiza în momentul comiterii ultimului act de contrafacere sau întrebuințare.

Punerea în circulație a produselor contrafăcute

I. *Conținutul legal.* În art. 300 C. pen. se prevede că această infracțiune se poate realiza prin *punerea în circulație a produselor realizate ca urmare a contrafacerii sau folosirii, fără drept, a obiectului unei invenții*. Această faptă este în mod organic legată de infracțiunea de contrafacere a obiectului unei invenții, căci ea constă în valorificarea obiectului material, a lucrului produs prin infracțiunea de contrafacere. Legătura strânsă dintre incriminările din art. 299 și 300 C. pen. se reflectă și în conținutul acestor fapte, ale căror elemente sunt în parte identice.

II. *Condiții preexistente.*

A. Obiectul infracțiunii.

a) *Obiectul juridic special* îl constituie relațiile sociale referitoare la ocrotirea activității celor care creează noi produse necesare economiei sau consumului direct al populației.

b) *Obiectul material* al infracțiunii este chiar lucrul contrafăcut asupra căruia poartă acțiunea de punere în circulație. Așadar, obiectul material este chiar produsul infracțiunii de contrafacere. Acest obiect poate fi identic cu cel care face obiectul invenției, sau doar un produs derivat al acesteia.

B. Subiecții infracțiunii.

a) *Subiectul activ* poate fi orice persoană fizică, dispoziția de incriminare ne reprezentând vreo condiție cu privire la persoana făptuitorului. Infracțiunea poate fi comisă în oricare din formele de participare.

b) *Subiectul pasiv* este însăși persoana titulară a brevetului de invenție, ale cărei interese morale și patrimoniale au fost lezate.

III. *Conținutul constitutiv.*

A. Latura obiectivă.

a) Punerea în circulație a obiectelor contrafăcute se poate realiza sub aspectul *elementului material* al laturii obiective prin orice acțiune prin care sunt introduse în circulație aceste produse. Acțiunea poate consta în expunerea spre vânzare, în vânzarea produsului contrafăcut ori oferirea lui în schimbul altor produse etc. Infracțiunea poate fi săvârșită de către cel care contraface sau folosește fără drept obiectul unei invenții ori de alte persoane care cunoscând natura ilicită a acestor produse, le pun în vânzare. Toți aceștia vor fi considerați coautori ai infracțiunii. După cum se poate observa, în cazul acestei infracțiuni, indiferent de modalitatea practică prin care se poate săvârși, pentru întregirea laturii obiective există cerința esențială care privește caracterul de bun „contrafăcut” al obiectului material ori de bun folosit „fără drept”. Dacă bunul pus în circulație nu îndeplinește această cerință nu va exista infracțiunea analizată, ci, eventual, altă infracțiune.

b) Acțiunea de punere în circulație a produselor contrafăcute are ca *urmare imediată* însăși săvârșirea acțiunii incriminate, creându-se prin aceasta o stare de pericol pentru economia națională și prejudicii titularului brevetului de invenție.

c) *Legătura de cauzalitate* este implicit cuprinsă în materialitatea activității desfășurate de subiect.

B. Latura subiectivă. Infracțiunea de punere în circulație a produselor contrafăcute se săvârșește numai cu *intenție* (directă sau indirectă).

IV. *Forme. Modalități.*

A. Forme. Deși infracțiunea poate fi săvârșită în toate formele imperfecte, legea nu sancționează nici actele pregătitoare și nici tentativa. Infracțiunea se consumă în momentul în care a fost realizat un act de punere în circulație a obiectului produs prin contrafacerea sau folosirea fără drept a unei invenții. Consumarea are loc indiferent de actul concret prin care se realizează punerea în circulație.

B. Modalități. Infracțiunea are o singură modalitate normativă de realizare însă, din punct de vedere faptic, modalitățile pot fi numeroase.

3.2. Proprietatea industrială – ca obiect al ocrotirii juridico-penale conform legislației Republicii Moldova

Totuși, menționează S. Brânză, la nivelul adevărului relativ, deosebiriile dintre dreptul de proprietate literară, artistică și științifică și dreptul de proprietate industrială nu reprezintă temei pentru separarea acestor domenii. [24, p. 2] Or, conceptul de creație constituie o trăsătură definitorie a activității de realizare a obiectelor dreptului de proprietate literară, artistică și științifică, precum și a obiectelor dreptului de proprietate industrială. De aici rezultă similitudinea între cele două forme ale dreptului de proprietate intelectuală.

După cum subliniază M. Spatari, deși în opinia unor autori noțiunea de proprietate intelectuală înglobează două segmente: proprietatea artistică, științifică și literară și proprietatea industrială, iar formele juridice pe care le îmbracă acestea sunt: dreptul de autor și drepturile conexe și dreptul de proprietate industrială, [151, p. 147-155] pentru a crea o claritate între sintagmele utilizate se impune delimitarea ca conținut între proprietatea intelectuală și proprietatea industrială, unitatea drepturilor reieșite din acestea fiind anume drepturi de proprietate intelectuală. [152, p. 58] Or, după cum constată autorul B. Ю. Лебедев, dezvoltarea progresului bio-științific în Republica Moldova predetermină perspectivele dezvoltării statului condiționează în mare parte independența acestuia. Asigurarea juridică a progresului bio-științific, diferențiat cu luarea în vedere a orientărilor de bază și a elementelor ramurale esențiale, constituie o sarcină deosebit de actuală și de importanță majoră pentru știința juridică din Republica Moldova. [172, p. 247]

Prin art. 185² și art. 185³ C. pen. al RM este supusă apărării penale proprietatea industrială.

II. Condiții preexistente.

A. Obiectul infracțiunii.

a) Obiectul juridic special.

În opinia autorului S. Brânză, V. Stati, obiectul juridic al infracțiunii depinde de modalitatea normativă a infracțiunii și poate fi: ♦ constituit din relațiile sociale cu privire la realizarea, în conformitate cu art. 33 din Constituție, a dreptului la libertatea creației, sub aspectul protejării dreptului asupra obiectelor de proprietate industrială împotriva faptei de răspândire a informațiilor privind invenția, modelul de utilitate, desenul sau modelul industrial, soiul de plantă, topografia circuitului integrat fără consimțământul autorului (creatorului) sau al succesorului său în drepturi, până la publicarea oficială a datelor din cererea de înregistrare, de către o persoană căreia aceste informații i-au fost încredințate sau i-au devenit cunoscute în alt mod, precum și a faptei de însușire frauduloasă de către un terț a calității de autor al invenției, al modelului de utilitate, al desenului sau modelului industrial, al soiului de plantă, al topografiei circuitului integrat sau de constrângere la coautorat; [23, p. 533-534] ♦ constituit din relațiile sociale cu privire la realizarea, în conformitate cu art. 33 al Constituției, a dreptului la libertatea creației, sub aspectul protejării dreptului asupra obiectelor de proprietate industrială împotriva faptei de utilizare fără consimțământul titularului a mărcii protejate sau a unui semn care, din cauza identității sau similitudinii cu marca înregistrată și a identității ori similitudinii produselor sau serviciilor acoperite de semn și de marcă, generează riscul de confuzie în percepția consumatorului, de aplicare a semnelui de produse sau pe ambalaje, precum și de utilizare a lui în calitate de ambalaj în cazul mărcilor tridimensionale, de oferire a produselor sub acest semn spre comercializare sau de comercializare ori de stocare a lor în acest scop, sau, după caz, de oferire ori de prestare a serviciilor sub acest semn, de import sau export al produselor sub acest semn, de utilizare a semnelui în publicitate, de multiplicare, stocare sau comercializare a semnelui în scopurile menționate, precum și de îndemnare a terților la efectuarea acestor acțiuni; [23, p. 538] ♦ constituit din relațiile sociale cu privire la realizarea, în conformitate cu art. 33 al Constituției, a dreptului la libertatea creației, sub aspectul protejării dreptului asupra obiectelor de proprietate industrială împotriva faptei de utilizare comercială directă sau indirectă a unei denumiri de origine/indicații geografice înregistrate pentru produsele neacoperite de înregistrare în măsura în care aceste produse sunt comparabile cu cele înregistrate sub această denumire sau în măsura în care această utilizare permite de a profita de reputația denumirii protejate, precum și uzurparea, imitarea sau evocarea asociațiilor legate de o denumire de origine/indicație geografică înregistrată, chiar dacă originea adevărată a produsului este indicată sau dacă denumirea protejată este folosită în traducere ori este însoțită de o expresie, cum ar fi “de genul”, “de tipul”, “de stilul”, “imitație” ori de alte expresii similare, indicarea falsă sau înșelătoare cu privire la proveniența, originea, natura sau calitățile esențiale ale produsului, care figurează pe produs sau pe ambalajul acestuia, în publicitate, precum și utilizarea în calitate de ambalaj a unui recipient

de natură să creeze o impresie eronată în privința originii produsului, desfășurarea unor practici susceptibile să-l inducă în eroare pe consumator în ceea ce privește originea adevărată a produsului, precum și de îndemnare a terților la efectuarea acestor acțiuni; [23, p. 544]

♦ constituit din relațiile sociale cu privire la realizarea, în conformitate cu art. 33 al Constituției, a dreptului la libertatea creației, sub aspectul protejării dreptului asupra obiectelor de proprietate industrială împotriva faptei de orice practică susceptibilă să-l inducă în eroare pe consumator referitor la o denumire a specialității tradiționale garantate, orice imitare a unei denumiri înregistrate și rezervate conform legislației cu privire la protecția indicațiilor geografice, denumirilor de origine și specialităților tradiționale garantate, orice folosire în comerț a denumirilor de produse care ar putea fi confundate cu denumirile specialităților tradiționale garantate înregistrate cu rezervarea denumirii conform legislației cu privire la protecția indicațiilor geografice, denumirilor de origine și specialităților tradiționale garantate, orice uzurpare abuzivă sau înșelătoare a mențiunii “Specialitate tradițională garantată” și a simbolului național asociat acesteia, precum și de îndemnare a terților la efectuarea acestor acțiuni; [23, p. 548]

♦ constituit din relațiile sociale cu privire la realizarea, în conformitate cu art. 33 al Constituției, a dreptului la libertatea creației, sub aspectul protejării dreptului asupra obiectelor de proprietate industrială împotriva faptei de utilizare ilegală în sensul alin. (2¹) a unei denumiri de origine/indicații geografice neînregistrate, protejate în baza acordurilor bilaterale la care Republica Moldova este parte, precum și de îndemnare a terților la efectuarea acestor acțiuni; [23, p. 551]

♦ constituit din relațiile sociale cu privire la realizarea, în conformitate cu art. 33 al Constituției, a dreptului la libertatea creației, sub aspectul protejării dreptului asupra obiectelor de proprietate industrială împotriva faptei de fabricare, import, export, transportare, oferire spre vânzare, vânzare, alt mod de punere în circulație economică sau stocare în aceste scopuri a produsului, folosire de procedee, ceea ce constituie invenții sau modele de utilitate ori include obiectul invenției sau al modelului de utilitate protejate, pentru care, în conformitate cu legislația, este necesară autorizare din partea titularului, efectuate fără această autorizare, precum și de îndemnare a terților la efectuarea acestor acțiuni; [23, p. 552-553]

♦ constituit din relațiile sociale cu privire la realizarea, în conformitate cu art. 33 al Constituției, a dreptului la libertatea creației, sub aspectul protejării dreptului asupra obiectelor de proprietate industrială împotriva faptei de fabricare, import, export, oferire spre vânzare, vânzare, alt mod de punere în circulație economică sau stocare în aceste scopuri a produsului obținut prin aplicarea desenului sau modelului industrial protejate, dacă acest produs, integral sau într-o măsură substanțială, este o copie a desenului sau a modelului industrial protejate, pentru care, în conformitate cu legislația, este necesară autorizare din partea titularului, efectuate fără această autorizare, precum și de

îndemnare a terților la efectuarea acestor acțiuni [23, p. 555] ♦ constituit din relațiile sociale cu privire la realizarea, în conformitate cu art. 33 al Constituției, a dreptului la libertatea creației, sub aspectul protejării dreptului asupra obiectelor de proprietate industrială împotriva faptei de producere, reproducere, condiționare în scop de înmulțire, oferire spre vânzare, vânzare sau alte forme de comercializare, import, export sau stocare în aceste scopuri a materialului soiului de plantă pentru care, în conformitate cu legislația, este necesară autorizare din partea titularului, efectuate fără această autorizare, precum și de îndemnare a terților la efectuarea acestor acțiuni; [23, p. 557] ♦ constituit din relațiile sociale cu privire la realizarea, în conformitate cu art. 33 al Constituției, a dreptului la libertatea creației, sub aspectul protejării dreptului asupra obiectelor de proprietate industrială împotriva faptei de reproducere a topografiei circuitului integrat sau a unei părți a acesteia, import, export, oferire spre vânzare, vânzare sau distribuire în orice alt mod în scopuri comerciale a topografiei circuitului integrat pentru care, în conformitate cu legislația, este necesară autorizare din partea titularului, efectuate fără această autorizare, precum și de îndemnare a terților la efectuarea acestor acțiuni. [23, p. 558-559]

În viziunea autorului A. Păduraru, infracțiunile prevăzute de art. 185/2 și 185/3, aduc atingere unor asemenea valori și relații sociale, precum: relațiile sociale cu privire la proprietatea industrială (reprezentată de invenții), apărute sub aspectul respectării dreptului inventatorului de a fi recunoscut autor al invenției; relațiile sociale cu privire la proprietatea industrială (reprezentată de invenții), apărute sub aspectul respectării dreptului solicitantului cererii de brevet de a nu-i fi divulgată, fără acordul său, invenția care face obiectul cererii de brevet, până la publicarea acesteia; relațiile sociale cu privire la proprietatea industrială (reprezentată de desene sau modele industriale), apărute sub aspectul respectării dreptului creatorului desenului sau modelului industrial de a fi recunoscut autor al acestuia; relațiile sociale cu privire la proprietatea industrială (reprezentată de desene sau modele industriale), apărute sub aspectul respectării dreptului autorului desenului sau modelului industrial ori a succesorului acestuia în drepturi de a nu fi divulgate, fără acordul său, datele cuprinse în cererea de înregistrare a desenului sau modelului industrial, până la publicarea acestuia; relațiile sociale cu privire la proprietatea industrială (reprezentată de noile soiuri), apărute sub aspectul respectării dreptului amelioratorului de a nu fi divulgate, fără acordul său, datele și informațiile reprezentând un secret comercial referitor la un soi nou, până la publicarea descrierii acestuia; relațiile sociale cu privire la proprietatea industrială (reprezentată de mărcile și indicațiile geografice), apărute sub aspectul respectării dreptului titularului mărcii de a interzice contrafacerea, imitarea sau folosirea fără drept a unei mărci de a sa, precum și a dreptului nepatrimonial al acestuia de a cere excluderea de la protecție și exceptarea de la înregistrare a mărcilor care sunt de natură să inducă

publicul în eroare cu privire la calitatea produsului sau a serviciului care poartă marca titularului; relațiile sociale cu privire la proprietatea industrială (reprezentată de mărcile și indicațiile geografice), apărute sub aspectul respectării dreptului titularului mărcii de a interzice punerea în circulație, fără drept, a produselor care poartă această marcă, precum și a dreptului nepatrimonial al acestui titular de a cere refuzul înregistrării unei mărci care este identică cu marca lui, iar produsele sau serviciile pentru care înregistrarea mărcii a fost cerută sunt identice cu cele pentru care marca lui este protejată; relațiile sociale cu privire la proprietatea industrială (reprezentată de mărcile și indicațiile geografice), apărute sub aspectul respectării dreptului persoanei autorizate să folosească indicația geografică de a interzice punerea în circulație, fără drept, a produselor care poartă această indicație geografică, precum și a dreptului nepatrimonial al acestei persoane de a cere excluderea de la înregistrare a indicațiilor geografice susceptibile de a induce publicul în eroare asupra originii geografice a produselor care poartă indicația geografică respectivă; relațiile sociale cu privire la proprietatea industrială (reprezentată de mărcile și indicațiile geografice), apărute sub aspectul respectării dreptului titularului mărcii de a interzice folosirea, fără consimțământul său, a unui semn identic cu marca pentru produse sau servicii identice cu acelea pentru care marca a fost înregistrată, a dreptului titularului mărcii de a interzice folosirea, fără consimțământul său, a unui semn care, dată fiind identitatea sau asemănarea cu marca înregistrată a titularului ori dată fiind identitatea sau asemănarea produselor sau serviciilor pentru care marca a fost înregistrată, ar produce în percepția publicului un risc de confuzie, incluzând și riscul de asociere a mărcii cu semnul, ori a dreptului titularului mărcii de a interzice folosirea, fără consimțământul său, a unui semn identic sau asemănător cu marca pentru produse sau pentru servicii diferite de cele pentru care marca este înregistrată, când aceasta din urmă a dobândit un renume și dacă din folosirea semnului, fără motive întemeiate, s-ar putea profita de caracterul distinctiv ori de renumele mărcii sau dacă folosirea semnului ar cauza titularului un prejudiciu; relațiile sociale cu privire la proprietatea industrială (reprezentată de mărcile și indicațiile geografice), apărute sub aspectul respectării dreptului titularului mărcii sau al persoanei autorizate să folosească indicația geografică de a interzice inducerea în eroare a consumatorilor de produse sau servicii purtând mărci sau indicații geografice care îi aparțin, precum și a dreptului titularului mărcii sau al persoanei autorizate să folosească o indicație geografică de a interzice orice utilizare a mărcilor și indicațiilor geografice, contrară practicilor loiale în activitatea industrială sau comercială; relațiile sociale cu privire la proprietatea industrială (reprezentată de invenții), apărute sub aspectul respectării dreptului de exploatare a invenției, a dreptului de a interzice terților să efectueze, fără consimțământul titularului, fie fabricarea, vânzarea, oferirea spre vânzare sau folosirea produselor, fie utilizarea procedeului,

precum și folosirea, oferirea spre vânzare, vânzarea sau importul în aceste scopuri a produsului obținut direct prin procedeul brevetat, a dreptului inventatorului de a I se menționa numele, prenumele și calitatea în brevetul eliberat, în carnetul de muncă, precum și în orice alte acte sau publicații privind invenția sa etc.; relațiile sociale cu privire la proprietatea industrială (reprezentată de desene sau modele industriale), apărute sub aspectul respectării dreptului titularului certificatului de înregistrare a desenului sau modelului industrial de a interzice terților să efectueze, fără autorizarea sa, reproducerea, fabricarea, comercializarea sau oferirea spre vânzare, folosirea, importul sau stocarea în vederea comercializării, oferirii spre vânzare sau folosirii desenului sau modelului industrial al produsului în care acesta este încorporate; relațiile sociale cu privire la proprietatea industrială (reprezentată de noile soiuri), apărute sub aspectul respectării dreptului titularului brevetului de soi de a exploata noul soi și a dreptului acestui titular de a interzice oricărei persoane să efectueze, fără autorizația sa, producerea sau reproducerea materialului de înmulțire sau a materialului recoltat din soiul protejat; relațiile sociale cu privire la proprietatea industrială (reprezentată de noile soiuri), apărute sub aspectul respectării titularului brevetului de soi de a exploata noul soi și a dreptului acestui titular de a interzice oricărei persoane să efectueze, fără autorizația sa, condiționarea în scopul înmulțirii materialului de înmulțire sau a materialului recoltat din soiul protejat; relațiile sociale cu privire la proprietatea industrială (reprezentată de noile soiuri), apărute sub aspectul respectării titularului brevetului de soi de a exploata noul soi și a dreptului acestui titular de a interzice oricărei persoane să ofere spre vânzare, fără autorizația sa, materialul de înmulțire sau materialul recoltat din soiul protejat; relațiile sociale cu privire la proprietatea industrială (reprezentată de noile soiuri), apărute sub aspectul respectării titularului brevetului de soi de a exploata noul soi și a dreptului acestui titular de a interzice oricărei persoane să vândă sau să comercializeze în orice altă formă, fără autorizația sa, materialul de înmulțire sau materialul recoltat din soiul protejat; relațiile sociale cu privire la proprietatea industrială (reprezentată de noile soiuri), apărute sub aspectul respectării titularului brevetului de soi de a exploata noul soi și a dreptului acestui titular de a interzice oricărei persoane să importe, fără autorizația sa, materialul de înmulțire sau materialul recoltat din soiul protejat; relațiile sociale cu privire la proprietatea industrială (reprezentată de noile soiuri), apărute sub aspectul respectării titularului brevetului de soi de a exploata noul soi și a dreptului acestui titular de a interzice oricărei persoane să exporte, fără autorizația sa, materialul de înmulțire sau materialul recoltat din soiul protejat; relațiile sociale cu privire la proprietatea industrială (reprezentată de noile soiuri), apărute sub aspectul respectării titularului brevetului de soi de a exploata noul soi și a dreptului acestui titular de a interzice oricărei persoane să depoziteze, fără autorizația sa, materialul de înmulțire sau materialul recoltat

din soiul protejat, pentru unul dintre scopurile indicate în lege; relațiile sociale cu privire la proprietatea industrială (reprezentată de noile soiuri), apărute sub aspectul respectării dreptului de a pretinde folosirea denumirii înregistrate a soiului pentru materialul de înmulțire aparținând acestui soi, oferit spre vânzare sau comercializare, chiar după expirarea termenului de valabilitate a protecției soiului; relațiile sociale cu privire la proprietatea industrială (reprezentată de noile soiuri), apărute sub aspectul respectării dreptului de a interzice folosirea denumirii înregistrate a unui nou soi pentru materialul de înmulțire, produs și vândut, care nu aparține acestui soi; relațiile sociale cu privire la proprietatea industrială (reprezentată de noile soiuri), apărute sub aspectul respectării titularului brevetului de soi de a cere ca denumirea soiului să nu inducă în eroare sau să nu dea naștere la confuzii cu privire la caracterele soiului, la valoarea sau la identitatea acestuia sau a amelioratorului; relațiile sociale cu privire la proprietatea industrială (reprezentată de noile soiuri), apărute sub aspectul respectării dreptului de a interzice oricărei persoane să comercializeze material de înmulțire având mențiunea falsă că aparține soiului pentru care s-a acordat brevet de soi; relațiile sociale cu privire la proprietatea industrială (reprezentată de topografiile circuitelor integrate), apărute sub aspectul respectării dreptului titularului topografiei înregistrate de a permite sau a interzice altor persoane să exploateze topografia sau a dreptului titularului topografiei înregistrate de a interzice altor persoane să vândă circuite integrate contrafăcute; relațiile sociale cu privire la proprietatea industrială (reprezentată de noile soiuri), apărute sub aspectul respectării dreptului solicitantului de a-i fi înregistrată cererea de brevet de soi; relațiile sociale cu privire la proprietatea industrială (reprezentată de noile soiuri), apărute sub aspectul respectării dreptului solicitantului de a se recunoaște valabilitatea testelor de creștere și de a-i fi acordat brevetul de soi în cazul confirmării acestor teste; relațiile sociale cu privire la proprietatea industrială (reprezentată de noile soiuri), apărute sub aspectul respectării dreptului titularului de brevet de soi de a pretinde de la persoanele, care folosesc soiul protejat în anumite scopuri prevăzute de lege, informațiile necesare. [132, p. 132-139]

De la autor la autor, obiectul juridic special poate fi identificat în mod diferit, însă cu esență aceeași. Astfel, V. Iustin consideră în calitate de obiect juridic al infracțiunii în prima variantă de manifestare normativă ansamblul de relații sociale care se nasc, se dezvoltă și se desfășoară în legătură cu asigurarea, păstrarea secretului asupra datelor cuprinse în cererea de brevet⁷ din momentul în care a fost depusă la Agenția de Stat pentru Proprietatea Intelectuală în continuare (AGEPI) și până în momentul publicării ei în Buletinul Oficial de Proprietate Industrială (BOPI). [93, p. 57]

În fapt, susținem că obiectul juridic al infracțiunii de încălcare a drepturilor privind obiectele de proprietate industrială este complex, însă complexitatea reiese din conținutul acestuia. Acest conținut, însă, trebuie să comporte un caracter generalizat. [167, p. 2] În viziunea noastră, obiectul juridic al infracțiunii este constituit din totalitatea de relații sociale a căror naștere, existență și normală desfășurare este condiționată de protecția drepturilor asupra obiectelor de proprietate industrială. Or, în aspect juridico-penală, în afară de art. 185² și art. 185³ C. pen. nu supun în mod special protecției aceste relații sociale. Din aceste rațiuni, considerăm că nu se impune identificarea obiectului juridic special cu referire la fiecare modalitate normativă de manifestare separată, ci în ansamblu – pentru infracțiunea concretă.

b) Obiectul material.

V. Iustin subliniază faptul că, de regulă, această infracțiune este lipsită de obiect material, dar în cazul în care fapta de răspândire se materializează de către făptuitor prin înmânarea, unei persoane interesate, a cererii în întregime ori a anumitor părți din aceasta, sau a unor documente, cum ar fi schițe, fotografii, descriere, reprezentări grafice etc., are și un obiect material ce reprezintă cererea depusă sau documentele anexate la cerere. În opinia noastră, reieșită inclusiv din rezultatele cercetărilor științifice ale unor autori din Republica Moldova (S. Brânză, V. Iustin, A. Păduraru), infracțiunea analizată nu are un obiect material, întrucât elementul material este orientat și exercită acțiune asupra datelor cuprinse în cererea de brevet sau de înregistrare care nu au o existență corporală. Hârtia sau suportul pe care este fixată sau înregistrată cererea de brevet și care pot fi transmise în cadrul faptei de răspândire constituie mijlocul de realizare a infracțiunii, nu însă obiectul material al acesteia.

Deși la nivel teoretic anumite incoerențe de expunere a obiectului material nu se identifică, totuși anumite elemente de noutate se identifică în concepția autorilor S. Brânză și V. Stati, care, operând cu norma art. 185² C. pen. pun accentul pe existența unui obiect material și a unui obiect imaterial. Astfel, autorii menționează că în cazul infracțiunii prevăzute de art. 185² alin. 1 C. pen. aceasta are obiect material numai în prezența constrângerii la coautorat și numai dacă aceasta presupune influențarea asupra victimei pe calea aplicării violenței (corpul fizic al persoanei). [23, p. 534] În alte cazuri, această modalitate normativă este descrisă prin intermediul unui obiect imaterial – informațiile privind invenția, modelul de utilitate, desenul sau modelul industrial, soiul de plantă, topografia circuitului integrat. [23, p. 534] Ulterior, în calitate de obiect imaterial, în descrierea autorilor S. Brânză și V. Stati apare: marca protejată; semnul care, din cauza identității sau similitudinii cu marca înregistrată și a identității sau similitudinii produselor sau serviciilor acoperite de semn și de marcă, generează riscul de confuzie în percepția consumatorului; denumirea de origine/indicația geografică protejată pentru produsele

neacoperite de înregistrare, simbolul național asociat mențiunii „Specialitate tradițională garantată” etc. [23, p. 538, 545, 548] În acest context, nu susținem pe deplin existența unui obiect imaterial al infracțiunii, ci doar punem accentul pe existența unui obiect material, care în variantele normative ale normei prevăzute de art. 185² și 185³ C. pen. pot fi: corpul fizic al persoanei; produsul care constituie o invenție protejată sau un model de utilitate protejat ori care include obiectul invenției protejate sau al modelului de utilitate protejat; produsul obținut prin aplicarea desenului sau modelului industrial protejate, dacă acest produs, integral sau într-o măsură substanțială, este o copie a desenului sau a modelului industrial protejate; materialul soiului de plantă protejat (n.n. – *analiza propriu-zisă a fiecărui obiect material se regăsește în conținutul tezei în paragrafele anterioare*).

B. Subiecții infracțiunii.

a) *Subiectul activ* poate fi orice persoană fizică responsabilă care a atins vârsta de 16 ani (subiect general - art. 185² alin. 1, 2, 2¹, 2², 2³, 3, 4, 5, 6; 185³). În acest sens, susținem opinia unor autori precum că în cazul unor modalități normative este necesară identificarea unor semne speciale ale subiectului infracțiunii (subiect special al infracțiunii. Astfel, această calitate poate fi: funcționar al AGEPI, altă persoană căreia i-au fost încredințate sau i-au devenit cunoscute anumite informații în cazul variantei normative prevăzute la art. 185² alin. 1 C. pen.

În unele cazuri (art. 185² alin. 2, 2¹, 2², 2³, 3, 4, 5, 6; 185³) poate fi supusă răspunderii penale și persoana juridică. , dispoziția de incriminare neprezentând vreo condiție cu privire la persoana făptuitorului. Infracțiunea poate fi comisă în oricare din formele de participare.

b) *Subiectul pasiv* al infracțiunilor prevăzute de art. 185² și 185³ poate fi:

- autorul invenției, al modelului de utilitate, al desenului sau modelului industrial, al soiului de plantă, al topografiei circuitului integrat sau succesorul în drepturi al acestuia;
- titularul mărcii protejate;
- titularul dreptului asupra denumirii de origine/indicației geografice protejate pentru produsele neacoperite de înregistrare;
- titularul dreptului asupra specialității tradiționale garantate, a unei denumiri înregistrate și rezervate conform legislației cu privire la protecția indicațiilor geografice, denumirilor de origine și specialităților tradiționale garantate, a unei denumiri a specialității tradiționale garantate înregistrate cu rezervarea denumirii conform legislației cu privire la protecția indicațiilor geografice, denumirilor de origine și specialităților tradiționale garantate, a mențiunii „Specialitate tradițională garantată” ori a simbolului național asociat acesteia;
- titularul dreptului asupra denumirii de origine/indicației geografice neînregistrate, protejate în baza acordurilor bilaterale la care Republica Moldova este parte;

- titularul dreptului asupra invenției protejate sau asupra modelului de utilitate protejat;
- titularul dreptului asupra desenului sau modelului industrial protejate; t
- titularul dreptului asupra soiului de plantă protejat;
- titularul dreptului asupra topografiei circuitului integrat protejate;
- solicitantul de protecție a obiectului de proprietate intelectuală. [23, p. 530-562]

III. *Conținutul constitutiv.*

A. Latura obiectivă.

a) Elementul material al infracțiunii prevăzute de art. 185² alin. 1 C. pen. constă în răspândirea informațiilor privind invenția, modelul de utilitate, desenul sau modelul industrial, soiul de plantă, topografia circuitului integrat fără consimțământul autorului (creatorului) sau al succesorului său în drepturi, până la publicarea oficială a datelor din cererea de înregistrare, de către o persoană căreia aceste informații i-au fost încredințate sau i-au devenit cunoscute în alt mod, precum și însușirea frauduloasă de către un terț a calității de autor al invenției, al modelului de utilitate, al desenului sau al modelului industrial, al soiului de plantă, al topografiei circuitului integrat sau constrângerea la coautorat, care au cauzat daune în proporții mari. În cazul în care fapta prevăzută de această normă penală este comisă în proporții sub limitele celor mari, ea este pasibilă de răspundere contravențională potrivit art. 103 C. con., care prevede însușirea calității de autor, constrângerea la coautorat, divulgarea esenței invenției, topografiei circuitului integrat sau desenului/modelului industrial până la depunerea cererii, fără consimțământul autorului. Din start indicăm asupra necesității corelării normelor contravenționale și penale atât după formă, cât și după conținut. Or, această corelare va oferi o doză suplimentară de eficiență aplicativă a normelor penale în corelație cu cele contravenționale.

După cum constată, pe bună dreptate V. Iustin, pentru existența elementului material în această modalitate de exprimare normativă este necesar să existe o cerere depusă la AGEPI. Răspândirea informațiilor se poate realiza fie direct de către făptuitor, fie indirect prin intermediul altei persoane care cunoștea sau nu ce reprezintă acele date. Datele conținute în cerere nu sunt publice, potrivit legii speciale, până la publicarea în BOPI conform legilor speciale care reglementează protecția obiectelor de proprietate industrială. Or, acțiunea de răspândire a informațiilor trebuie să se realizeze în intervalul cuprins între data înregistrării cererii la AGEPI și data publicării cererii în BOPI, perioada în care AGEPI examinează dacă sunt îndeplinite condițiile de fond ale obiectului revendicat și subiecților protecției, precum și condițiile de formă care se referă la procedura pentru obținerea titlului de protecție. [92, p. 57]

Se consideră infracțiune, în contextul art. 185² alin. 2 C. pen. utilizarea fără consimțământul titularului a mărcii protejate sau a unui semn care, din cauza identității ori

similitudinii cu marca înregistrată și a identității ori similitudinii produselor sau serviciilor acoperite de semn și de marcă, generează riscul de confuzie în percepția consumatorului, aplicarea semnului pe produse sau pe ambalaje, precum și utilizarea lui în calitate de ambalaj în cazul mărcilor tridimensionale, oferirea produselor sub acest semn spre comercializare sau comercializarea ori stocarea lor în acest scop, sau, după caz, oferirea ori prestarea serviciilor sub acest semn, importul sau exportul produselor sub acest semn, utilizarea semnului în publicitate, multiplicarea, stocarea sau comercializarea semnului în scopurile menționate, precum și îndemnarea terților la efectuarea acestor acțiuni, care au cauzat daune în proporții mari. În corespundere cu art. 97 C. con. este sancționată fapta similară în cazul în care nu sunt stabilite daunele în proporții mari.

Art. 185² alin. 2¹ C. pen. prevede ca infracțiune utilizarea comercială directă sau indirectă a unei denumiri de origine/indicații geografice înregistrate pentru produse neacoperite de înregistrare în măsura în care aceste produse sunt comparabile cu cele înregistrate sub această denumire sau în măsura în care această utilizare permite de a profita de reputația denumirii protejate, precum și uzurparea, imitarea sau evocarea asociațiilor legate de o denumire de origine/indicație geografică înregistrată, chiar dacă originea adevărată a produsului este indicată sau dacă denumirea protejată este folosită în traducere ori este însoțită de o expresie, cum ar fi “de genul”, “de tipul”, “de stilul”, “imitație” ori de alte expresii similare, indicarea falsă sau înșelătoare cu privire la proveniența, originea, natura sau calitățile esențiale ale produsului, care figurează pe produs sau pe ambalajul acestuia, în publicitate, precum și utilizarea în calitate de ambalaj a unui recipient de natură să creeze o impresie eronată în privința originii produsului, desfășurarea unor practici susceptibile să-l inducă în eroare pe consumator în ceea ce privește originea adevărată a produsului, precum și îndemnarea terților la efectuarea acestor acțiuni, care au cauzat daune în proporții mari. În cazul în care această faptă nu este comisă prin cauzarea unor daune în proporții mari, fapta se regăsește pasibilă de răspundere contravențională în baza art. 97¹ alin. 1 C. con.

În conformitate cu art. 185² alin. 2² C. pen. orice practică susceptibilă să-l inducă în eroare pe consumator referitor la o denumire a specialității tradiționale garantate, orice imitare a unei denumiri înregistrate și rezervate conform legislației cu privire la protecția indicațiilor geografice, denumirilor de origine și specialităților tradiționale garantate, orice folosire în comerț a denumirilor de produse care ar putea fi confundate cu denumirile specialităților tradiționale garantate înregistrate cu rezervarea denumirii conform legislației cu privire la protecția indicațiilor geografice, denumirilor de origine și specialităților tradiționale garantate, orice uzurpare abuzivă sau înșelătoare a mențiunii “Specialitate tradițională garantată” și a simbolului

național asociat acesteia, precum și îndemnarea terților la efectuarea acestor acțiuni, care au cauzat daune în proporții mari. În aceeași modalitate normativă, doar cu excepția daunelor în proporții mari, este prevăzută normativ contravenția de la art. 97² C. con.

Potrivit art. 185² alin. 2³ C. pen. se consideră infracțiune utilizarea ilegală în sensul alin. (2¹) a unei denumiri de origine/indicații geografice neînregistrate, protejate în baza acordurilor bilaterale la care Republica Moldova este parte, precum și îndemnarea terților la efectuarea acestor acțiuni, săvârșite în proporții mari. Fapta de asemenea natură comisă în proporții sub limita celor mari își găsesc corespondent de incidență în baza art. 97¹ alin. 2 C. con..

În baza art. 185² alin. 3 C. pen. se consideră infracțiune faptele de fabricare, import, export, transportare, oferire spre vânzare, vânzare, alt mod de punere în circulație economică sau stocare în aceste scopuri a produsului, folosire de procedee, ceea ce constituie invenții sau modele de utilitate ori include obiectul invenției sau al modelului de utilitate protejate, pentru care, în conformitate cu legislația, este necesară autorizare din partea titularului, efectuate fără această autorizare, precum și îndemnarea terților la efectuarea acestor acțiuni, care au cauzat daune în proporții mari.

Conținutul art. 185² alin. 4 C. pen. pune accentul în calitate de infracțiune pe faptele de fabricare, import, export, oferire spre vânzare, vânzare, alt mod de punere în circulație economică sau stocare în aceste scopuri a produsului obținut prin aplicarea desenului sau modelului industrial protejate, dacă acest produs, integral sau într-o măsură substanțială, este o copie a desenului sau a modelului industrial protejate, pentru care, în conformitate cu legislația, este necesară autorizare din partea titularului, efectuate fără această autorizare, precum și îndemnarea terților la efectuarea acestor acțiuni, care au cauzat daune în proporții mari. În acest caz, corespondentul normei apare art. 100 C. con. Nu este clară, în acest sens, de ce legiuitorul a operat în această normă ca modalitate – oferirea spre vânzare, iar în C. con. transportarea, admitându-se anumite incoerențe atât la nivel normativ, cât și aplicative.

În cazul art. 185² alin. 5 C. pen. se consideră infracțiune producerea, reproducerea, condiționarea în scop de înmulțire, oferirea spre vânzare, vânzarea sau alte forme de comercializare, importul, exportul sau stocarea în aceste scopuri a materialului soiului de plantă pentru care, în conformitate cu legislația, este necesară autorizare din partea titularului, efectuate fără această autorizare, precum și îndemnarea terților la efectuarea acestor acțiuni, care au cauzat daune în proporții mari. Deși, în cazul în care fapta respectivă este comisă în limite sub proporția mare apare posibilitatea de a încadra fapta în limitele art. 101 C. con., apare neclară soluția legiuitorului de a prevedea forme diferite de previziune în norme care fac diferența doar în baza unui singur semn. Din aceste considerente, în aspect contravențional, în viziunea noastră, în mod

nejustificat, se operează cu anumiți termeni care nu se regăsesc în contextul normativului penal: titular de brevet; iar în ordine penală se pune accentul și pe o modalitate care nu oferă posibilitate de imputare a răspunderii juridice în cazul comiterii faptei sub limitele proporției mari – îndemnarea terților la comiterea unor asemenea acțiuni.

Potrivit art. 185² alin. 6 C. pen. se consideră infracțiune și se pedepsește reproducerea topografiei circuitului integrat sau a unei părți a acesteia, importul, exportul, oferirea spre vânzare, vânzarea sau distribuirea în orice alt mod în scopuri comerciale a topografiei circuitului integrat pentru care, în conformitate cu legislația, este necesară autorizare din partea titularului, efectuate fără această autorizare, precum și îndemnarea terților la efectuarea acestor acțiuni, care au cauzat daune în proporții mari. Deși se conțin anumite incoerențe la nivelul previziunilor normative sistemice, indicăm asupra faptului că în cazul în care are loc reproducerea topografiei circuitului integrat protejate sau a unei părți a acesteia, precum și importul, exportul, transportarea, oferirea spre vânzare, vânzarea, alt mod de punere în circulație economică a produsului care încorporează o topografie a circuitului integrat protejată sau a unei părți a acesteia, pentru care, în conformitate cu legislația, este necesară autorizarea titularului, efectuate fără această autorizare, fără cauzarea unor daune în proporții mari, fapta capătă statut de contravenție prevăzută de art. 102 C. con. Previziunile normative sistemice sunt determinate de indicarea în legea contravențională a faptei de *transportare*, care nu reiese din contextul legii penale, precum și din inserarea în cadrul legii penale a unei modalități separate fără incidență contravențională – îndemnarea terților la efectuarea unor asemenea acțiuni. În corespundere cu art. 99 se sancționează fabricarea, importul, exportul, transportarea, oferirea spre vânzare, vânzarea, alt mod de punere în circulație economică, stocarea în astfel de scopuri a produselor care încorporează o invenție brevetată sau un model de utilitate înregistrat, pentru care, în conformitate cu legislația, este necesară autorizarea titularului, efectuate fără această autorizare.

În baza art. 185² alin. 7 C. pen. se consideră săvârșită cu circumstanțe agravante infracțiunea comisă de două sau mai multe persoane; de un grup criminal organizat sau de o organizație criminală; prin constrângere fizică sau psihică; în proporții deosebit de mari..

Potrivit art. 185³ C. pen. se consideră infracțiune declarațiile intenționate false, operarea intenționată cu înregistrări false în documentele ce țin de protecția proprietății intelectuale, precum și falsificarea documentelor necesare eliberării titlului de protecție, perfectarea intenționată a documentelor falsificate sau prezentarea intenționată de documente cu date care subminează autoritatea solicitantului de protecție a obiectului de proprietate intelectuală.

În corespundere cu art. 98 C. con utilizarea, la marcarea produselor, a unor indicații false ori înșelătoare în scopul inducerii în eroare a consumatorului privitor la calitate, cantitate,

însușiri, destinație, valoare sau la data fabricării produselor ori prestării serviciilor, precum și privitor la producător și la sediul acestuia constituie contravenție și se sancționează.

În contextul celor consemnate, stabilim că se impune sistematizarea normelor prevăzute la art. 97 – 103 C. con. al RM. Or, la nivelul aplicării doar a normelor contravenționale, această soluție este justificată, însă această aplicare este în corelație strânsă cu posibilitatea aplicării normei penale, fapt pentru care se recomandă o unificare a acestor norme contravenționale.

Făcându-se comparație între dreptul de autor și dreptul de inventator, în doctrina juridică se consemnează că dreptul de autor asupra unei opere se naște din momentul creării ei, fără a fi necesară îndeplinirea vreunei formalități. Astfel, autorul unei opere literare, artistice sau științifice va avea vocație la protecție dacă opera sa îndeplinește anumite condiții, fără a mai fi nevoie de inițierea unei proceduri formale ca în cazul brevetului de invenție. De aici, susținem pe deplin ideea autorilor V. Iustin, S. Brânză, precum că s-ar putea crea impresia greșită că brevetul de invenție determină nașterea dreptului asupra invenției. În realitate, conform art.2 al Legii Republicii Moldova privind brevetele de invenție, dreptul asupra invenției este confirmat prin brevet; brevetul certifică prioritatea, calitatea de autor al invenției și dreptul exclusiv al titularului de brevet asupra invenției. Într-o exprimare mai comprimată, legislația românească privind brevetele de invenție constată că brevetul de invenție este titlul de protecție pentru invenție. Așadar, ca și dreptul de autor, dreptul de inventator se naște din momentul realizării creației (a operei și, respectiv, a invenției). Însă, pentru a fi protejată, invenția, spre deosebire de operă, trebuie să mai fie confirmată printr-un titlu de protecție, numit brevet.

Însușirea frauduloasă de către terț a calității de autor al invenției, al modelului de utilitate, al desenului sau modelului industrial, al soiului de plantă, al topografiei circuitului integrat poate fi secundată de prezentarea de false dovezi cu privire la crearea unei invenții, a unui model de utilitate, a unui desen sau model industrial, a unui soi de plantă, a unei topografii a circuitului integrat, ori la paternitatea acesteia. Susținem pe deplin ideea lui A. Păduraru că infracțiunea în această modalitate normativă poate forma un concurs cu cea specificată la art. 361 C. pen., deoarece prezentarea de dovezi false depășește cadrul infracțiunii prevăzute de art. 185/2 alin. 1 C. pen. [132, p. 162]

Uzurparea dreptului de autor al invenției derivă tocmai din împrejurarea că faptele sunt săvârșite fără acordul adevăratului titular al dreptului de autor sau al aceluia căruia i-au fost transmise în condițiile legii (sub aspect patrimonial).

În viziunea autorilor S. Brânză, V. Stati, X. Ulianoschi etc. însușirea dreptului de paternitate (plagiat) se înțelege arogarea dreptului de a se considera autor al invenției și de a cere o atare recunoaștere. [24, p. 213] Fapta de însușire trebuie să se realizeze fără drept. O cerință

esențială pentru existența infracțiunii în această formă este ca acțiunea de însușire a paternității asupra invenției să se desfășoare în perioada cât acest drept se bucură de protecție juridică.

Constrângerea la coautorat. Interpretările textuale oferă următorul conținut noțiunii de a constrânge: a sili pe cineva să facă un lucru pe care nu l-ar face de bunăvoie, a forța, a obliga, a soma. [50, p. 215] În cazul nostru, este vorba despre încălcarea dreptului la paternitate, adică dreptul de a fi recunoscut în calitate de autor al operei sale și dreptul de a pretinde o atare recunoaștere, inclusiv prin indicarea numelui său pe toate exemplarele operei publicate sau prin referirea la numele său, după cum se obișnuiește, în cazul oricărei valorificări a operei, cu excepția cazurilor când acest lucru este imposibil și când lipsa obligației de a indica numele autorului decurge din alte prevederi ale legii. În cazul în care are loc și încălcarea dreptului de copaternitate, putem identifica prezența unei infracțiuni unice prelungite.

Cu referire la prima variantă a normei prevăzute la art. 185/2 alin. (1) C. pen., V. Iustin susține că fapta analizată este o infracțiune care poate fi săvârșită atât printr-o acțiune, cât și printr-o inacțiune (de pildă, lăsarea cererii sau a oricărui alt document care face parte din cererea depusă privind obiectul de proprietate industrială într-un loc accesibil persoanei interesate, astfel încât aceasta să ia cunoștință de obiectul cererii). [96, p. 57] În acest sens, se impunea cu necesitate operarea unor precizări. Or, infracțiunea în ansamblu poartă un caracter comisiv, elementul material al infracțiunii fiind de acțiune. Însă, modalitățile de manifestare faptică a elementului material pot fi atât comisive, cât și omisive.

Pentru existența infracțiunii nu are importanță faptul dacă răspândirea informațiilor s-a făcut uneia sau mai multor persoane și nici dacă datele au fost dezvăluite total sau parțial.

Acțiunea de răspândire are ca *urmare imediată* însăși cauzarea unor daune în proporții mari.

Legătura de cauzalitate este implicit cuprinsă în materialitatea activității desfășurate de subiect.

b) Latura subiectivă. Vinovăția, în cazul infracțiunii de încălcare a dreptului asupra obiectelor de proprietate industrială, poate obține forma intenției directe sau indirecte (art. 185² C. pen.), iar latura subiectivă a infracțiunii prevăzute de art. 185³ C. pen. este caracterizată doar de intenția directă.

Formele de manifestare a infracțiunii și modalitățile agravante sunt specifice în ansamblu situației de încălcare a dreptului de autor și a drepturilor conexe. Totuși, infracțiunea are puține modalități normative de realizare însă, din punct de vedere faptic, modalitățile pot fi numeroase.

3.3. Concluzii la Capitolul 3

1. Proprietatea industrială reprezintă un instrument important al dezvoltării tehnologice, economice și sociale.

2. Proprietatea industrială reprezintă drepturile de monopol conferite de actele normative în domeniu, care dau dreptul titularului de a utiliza obiectul protecției și de a interzice utilizarea acestuia de către terți. Drepturile de proprietate industrială sunt drepturi exclusive, cu ajutorul cărora titularul unui asemenea drept poate interzice terților exploatarea unui obiect protejat printr-un titlu de proprietate industrială, de genul brevet de invenție, certificat de marcă etc., în vigoare.

3. Proprietatea industrială cuprinde totalitatea drepturilor asupra creațiilor geniului uman referitoare la: invenții, modele de utilitate, desene sau modele industriale, mărci de fabrică, de comerț sau de servicii, topografii de circuite integrate, soiuri de plante sau rase de animale, nume comerciale, indicații de proveniență sau denumiri de origine, protecția împotriva concurenței neloiale.

4. În ceea ce privește teritorialitatea și perioada de aplicare a drepturilor de proprietate industrială, se consideră că, cu câteva excepții, dreptul de proprietate industrială este limitat în spațiu și timp. Excepțiile de la această regulă sunt în domeniul semnelor distinctive, care pot fi protejate la infinit, atâta timp cât prelungirea protecției este de interes pentru titularul de drepturi, care achită taxele prevăzute de legislație, și în zona informațiilor confidențiale. Protejarea dreptului de proprietate industrială nu reprezintă o obligație, ci o facultate sau o posibilitate recunoscută de actele normative în vigoare, titularului de drepturi, care poate fi o persoană fizică sau o persoană juridică.

5. Pentru ca o invenție să se poată bucura de protecția conferită de normele juridice în vigoare, trebuie să fie brevetabilă, respectiv să existe un obiect care să poată fi brevetat și să îndeplinească cumulativ următoarele condiții: caracterul de noutate, utilitatea, să nu aibă un caracter evident, dezvăluirea invenției.

6. Însușirea calității de inventator trebuie să se facă fără drept, adică cu încălcarea dispozițiilor legale în vigoare care reglementează modul de obținere a brevetului de invenție și implicit a calității de inventator, precum și protecția acordată invenției brevetate.

7. Obiectul juridic al infracțiunii de încălcare a drepturilor privind obiectele de proprietate industrială este complex, însă complexitatea reiese din conținutul acestuia. Acest conținut, însă, trebuie să comporte un caracter generalizat. În viziunea noastră, obiectul juridic special al infracțiunii este format din relațiile sociale privitoare la proprietatea industrială în ansamblu.

8. În cazul infracțiunii prevăzute la art. 185/2 alin. 4 C. pen., în ipoteza fabricării produsului obținut prin aplicarea desenului sau modelului industrial protejate, dacă acest produs, integral sau într-o măsură substanțială, este o copie a desenului sau a modelului industrial protejate – asemenea produse constituie produsul infracțiunii analizate, însă materialele sau materia primă, din care se fabrică respectivele produse, vor reprezenta obiectul material al infracțiunii.

9. Însușirea frauduloasă de către terț a calității de autor al invenției, al modelului de utilitate, al desenului sau modelului industrial, al soiului de plantă, al topografiei circuitului integrat poate fi secundată de prezentarea de false dovezi cu privire la crearea unei invenții, a unui model de utilitate, a unui desen sau model industrial, a unui soi de plantă, a unei topografii a circuitului integrat, ori la paternitatea acesteia. Se susține că infracțiunea în această modalitate normativă poate forma un concurs cu cea specificată la art. 361 C. pen., deoarece prezentarea de dovezi false depășește cadrul infracțiunii prevăzute de art. 185/2 alin. 1 C. pen.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

1. Racordând legislația României și Republicii Moldova la condițiile acordului ACTA indicăm asupra necesității previziunii prin legislație nu numai a unor norme materiale în domeniul de referință, ci și a unor proceduri de aplicare a legii care să permită o acțiune eficace împotriva oricărui act care ar încălca drepturile de proprietate intelectuală care fac, inclusiv măsuri de remediere eficiente destinate să prevină orice încălcare și măsuri de remediere care să constituie un mijloc de descurajare a oricărei încălcări ulterioare. Aceste proceduri trebuie să fie aplicate într-un mod care să evite crearea de obstacole în calea comerțului legitim și să ofere protecție împotriva folosirii lor abuzive.

2. În corespundere cu ACTA pentru infracțiunile precizate fiecare parte trebuie să prevadă sancțiuni care includ pedeapsă privativă de libertate, precum și amenzi¹ suficient de ridicate pentru a descuraja viitoare acte de încălcare și care se aliniază nivelului sancțiunilor aplicate pentru infracțiunile de gravitate corespunzătoare.

3. Proprietatea intelectuală înglobează reglementările, naționale și internaționale, care protejează creația spiritului uman în domeniul literar, artistic și științific și care conferă titularului de drept posibilitatea de a beneficia de pe urma creației intelectuale.

4. Legislația penală nu constituie un domeniu de reglementare a relațiilor sociale privitoare la proprietatea intelectuală. Or, în cazul în care legislația penală operează cu norme diferite în cazul încălcării dreptului de autor și a drepturilor conexe (art. 185¹ C. pen. al RM), încălcării dreptului asupra obiectelor de proprietate industrială (art. 185² C. pen. al RM), concurenței neloiale (art. 246¹ C. pen. al RM), acest fapt nu determină posibilitatea unei asemenea concluzii, precum că concurența neloială nu este un component al drepturilor de proprietate intelectuală.

5. Sistemul de protecție a proprietății intelectuale are drept scop protejarea „ideii” sau capacității creative, ce presupune personalitate, inteligență, simț estetic, forță creatoare, facultate de a gândi și formula idei și a le expune într-o formă personală, autentică – care, în fond, poate fi opusă terților (și respectiv protejată) din momentul materializării pe un suport (indiferent de natura acestuia).

6. Studiarea modului în care au apărut și evoluat drepturile de proprietate intelectuală are la bază cunoașterea multiplelor și complexelor probleme referitoare la evoluția civilizației materiale și spirituale ale omenirii. În acest sens, primele reglementări juridice cunoscute și-au făcut apariția în domeniul proprietății în general și s-au materializat în privința bunurilor exprimând dreptul de posesiune a bunurilor, dreptul de dispoziție asupra obiectului proprietății,

dreptul de gospodărire, administrare și gestionare a bunului și dreptul de a culege roadele utilizării proprietății.

7. Istoria proprietății intelectuale cunoaște patru perioade principale: perioada privilegiilor sau a monopolurilor, perioada reglementărilor naționale, perioada internaționalizării, globalizarea.

8. Legea penală a Republicii Moldova se înfățișează ca un mijloc de intervenție în materia proprietății intelectuale în anumite condiții prevăzute expres de Codul penal al Republicii Moldova – art. 185¹. În acest sens, legiuitorul invocă posibilitatea apărării, în principiu, a drepturilor morale și patrimoniale de autor. Evident, că sistemul normativ adoptat de Republica Moldova la acest segment al domeniului vieții sociale, se deosebește mult (mai cu seamă reieșind din implicațiile structurale) de cel adoptat în România.

9. În ceea ce privește „instituția dreptului de autor” se consideră că această expresie include ansamblul de norme juridice prin care sunt protejate atât opera, cât și creatorul acesteia

10. Legea română consacră principiul adevăratului creator al operei sau principiul adevăratului autor. Calitatea de autor și calitatea de subiect al dreptului de autor sunt două noțiuni distincte, prima este o chestiune de fapt, cea de a doua este o chestiune de drept, calitatea de autor izvorăște dintr-un fapt juridic, iar calitatea de subiect al dreptului de autor izvorăște din lege sau dintr-un act juridic.

11. Persoana juridică poate fi subiect al dreptului de autor, în condițiile legii, dar nu poate avea calitatea de autor al operei, deoarece îi lipsesc însușirile spirituale pe care le implică activitatea de creație intelectuală.

12. Drepturile conexe pot fi definite ca fiind un ansamblu de drepturi distincte, asociate dreptului de autor, care conferă prerogative asemănătoare sau identice dreptului de autor, însă mai limitate și de o durată mai scurtă de timp.

13. În raport cu infracțiunea prevăzută la art. 139⁹ din textul legii românești, se consideră că pentru existența acestei infracțiuni se cer întrunite cumulativ următoarele condiții: să se săvârșească o faptă de reproducere neautorizată, integrală sau parțială a unui program pentru calculator, reproducerea neautorizată să se comită în perioada de protecție a programului pentru calculator, programul pentru calculator să fi fost reprodus de un alt program pentru a cărui utilizare este necesar acordul titularului de drepturi (licență), reproducerea neautorizată trebuie să se facă pe un sistem de calcul.

14. Legislația în domeniu din România nu stabilește protecția unor anumite categorii de autori, ci doar categoriile de opere care constituie obiect al dreptului de autor.

15. Pentru ca acțiunea de punere la dispoziția publicului a operelor sau a produselor purtătoare de drepturi conexe, baze de date sau copii ale acestora să întregască latura obiectivă a infracțiunii, trebuie să fie îndeplinite două cerințe esențiale: prima cerință este ca această acțiune să se săvârșească fără consimțământul titularilor de drepturi, respectiv al fabricanților de baze de date, iar a doua cerință este ca prin realizarea ei să se facă posibilă accesarea de către public, în orice loc sau în orice moment ales în mod individual.

16. Proprietatea industrială reprezintă drepturile de monopol conferite de actele normative în domeniu, care dau dreptul titularului de a utiliza obiectul protecției și de a interzice utilizarea acestuia de către terți. Drepturile de proprietate industrială sunt drepturi exclusive, cu ajutorul cărora titularul unui asemenea drept poate interzice terților exploatarea unui obiect protejat printr-un titlu de proprietate industrială, de genul brevet de invenție, certificat de marcă etc., în vigoare.

17. Proprietatea industrială cuprinde totalitatea drepturilor asupra creațiilor genului uman referitoare la: invenții, modele de utilitate, desene sau modele industriale, mărci de fabrică, de comerț sau de servicii, topografii de circuite integrate, soiuri de plante sau rase de animale, nume comerciale, indicații de proveniență sau denumiri de origine, protecția împotriva concurenței neloiale.

18. Pentru ca o invenție să se poată bucura de protecția conferită de normele juridice în vigoare, trebuie să fie brevetabilă, respectiv să existe un obiect care să poată fi brevetat și să îndeplinească cumulativ următoarele condiții: caracterul de noutate, utilitatea, să nu aibă un caracter evident, dezvăluirea invenției.

19. Obiectul juridic al infracțiunii de încălcare a drepturilor privind obiectele de proprietate industrială potrivit legii penale a Republicii Moldova este complex, însă complexitatea reiese din conținutul acestuia. Acest conținut, însă, trebuie să comporte un caracter generalizat. În viziunea noastră, obiectul juridic special al infracțiunii este format din relațiile sociale privitoare la proprietatea industrială în ansamblu.

20. Fiecare modalitate normativă prevăzută în art. 185² C. pen. al RM poate să pună accentul pe un anumit obiect material, să indice asupra lipsei acestuia. Se susține că în art. 185² alin. 1 C. pen. nu se poate constata un obiect material în forma corpului fizic al persoanei, în special în modalitatea constrângerii la coautorat. Or, legiuitorul din Republica Moldova pune accentul pe constrângerea fizică sau psihică în cazul formei agravante prevăzute la art. 185² alin. 7 C. pen.

21. Activitatea infracțională poate lua diferite forme de manifestare, atât tipice, cât și atipice, fapt pentru care transportarea poate fi un element al activității infracționale care

prejudiciază relațiile sociale privind proprietatea intelectuală. Din aceste ultime rațiuni, se consideră că transportarea obiectelor privind dreptul de autor și drepturile conexe în mod ilegal trebuie să constituie o modalitate de manifestare a elementului material al infracțiunii în cauză.

Recomandări:

Pentru România:

1. Decriminalizarea faptelor infracționale prevăzute de art. 298, 300 a legislației penale a României.
2. Remodelarea normei prevăzute de art. 297 C. pen., prin excluderea modalității de substituire de mărfuri sau orice alte produse, și art. 299 C. pen. prin excluderea faptei de folosire fără drept a obiectului unei invenții.
3. Excluderea din lista infracțiunilor a faptei prejudiciabile prevăzute la art. 62 din Legea 84/1998, și anume *divulgarea de către personalul Oficiului de Stat pentru Invenții și Mărci, precum și de către persoanele care efectuează lucrări în legătură cu invențiile, a datelor cuprinse în cererile de brevet, până la publicarea lor* (se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 2 ani).
4. Se impune generalizarea elementului material al infracțiunii prevăzute de art. 141.

Pentru Republica Moldova:

1. Se recomandă sistematizarea mai riguroasă a legislației penale a Republicii Moldova, prin stabilirea unui cadru mai complex din punct de vedere structural în domeniul infracțiunilor contra proprietății intelectuale. Or, identificarea unui obiect nemijlocit separat poate determina crearea unei norme separate, care să fie eficient interpretate și aplicate practic. Deci, infracțiunile privind proprietatea intelectuală trebuie să fie incluse ca un grup de infracțiuni în cadrul capitolului “Infracțiuni contra patrimoniului”.
2. Norma penală prevăzută la art. 185¹ C. pen. și cea prevăzută la art. 96 C.con. trebuie să fie corelate după conținut, astfel ca diferența să fie evaluată doar la gradul prejudiciabil al faptei, nu și la conținutul normei.
3. Se impune sistematizarea normelor prevăzute la art. 97 – 103 C. con. al RM. Or, la nivelul aplicării doar a normelor contravenționale, această soluție este justificată, însă această aplicare este în corelație strânsă cu posibilitatea aplicării normei penale, fapt pentru care se recomandă o unificare a acestor norme contravenționale.
4. Se impune necesitatea excluderii circumstanțelor agravante prevăzute la art. 185¹ alin. 3 C. pen. al RM.

Propuneri de lege ferenda:

Pentru România:

1. Art. 141 *Fapta persoanei care își însușește, fără drept, calitatea de autor al unei opere sau oricare altă valorificare a operei* se pedepsește cu închisoare de la 3 la 5 ani sau cu amendă de la 2 500 lei la 50 000 lei. În acest context, drepturile patrimoniale ce vizează drepturile conexe

din cadrul normei prevăzute de art. 140 își vor pierde eficiența, fiind exclusă din legislația penală a României.

2. Art. 297 C. pen.

Falsificarea de mărfuri sau orice alte produse, precum și expunerea spre vânzare sau vânzarea de asemenea bunuri, cunoscând ca sunt falsificate se pedepsește cu închisoare de la unu an la 7 ani.

3. Art. 299 C. pen.- *contrafacerea obiectului unei invenții se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau amendă.*

Pentru Republica Moldova:

Art. 185¹ C. pen. al RM

(1) Încălcarea dreptului de autor, a drepturilor conexe și a altor drepturi în legătură cu activitatea intelectuală în domeniul științei, artei și literaturii, dacă este în proporții mari se pedepsește cu amendă în mărime de la 800 la 1000 de unități convenționale sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 180 la 240 de ore, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 2000 la 4000 de unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 1 la 5 ani.

(2) Producerea, utilizarea, depozitarea, transportarea, comercializarea, importarea, exportarea ilegală a marcajelor de control, falsificarea acestora, dacă acestea nu constituie infracțiune, care au cauzat daune în proporții mari, se pedepsesc cu amendă în mărime de la 2000 la 4000 de unități convenționale sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 180 la 240 de ore, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 2000 la 6000 de unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 1 la 5 ani.

Problema științifică importantă soluționată prin intermediul tezei de doctorat elaborată ține de identificarea unei politici penale clare în materie de combatere a încălcărilor care vizează domeniul dreptului de proprietate intelectuală în România și Republica Moldova, având în vedere realitățile curente ale țărilor respective, precum și mijloacele financiare care trebuie puse la baza promovării acestei politici. În acest sens, se indică asupra dezvoltării rapide a relațiilor sociale din domeniul proprietății intelectuale și asupra necesității dezincriminării treptate a faptelor din acest cadru aplicativ.

Recomandările ce vizează cercetările de perspectivă privesc:

- Proprietatea intelectuală – obiect al relațiilor juridice de vecinătate și străine.
 - Creațiile culturale (folclorul) – ca obiect al protecției juridice.
 - Concurența neloială și dreptul de proprietate intelectuală: analiză corelativă.
- Cercetarea criminalistică a infracțiunilor privind dreptul de autor și drepturile conexe.
- Cercetarea criminalistică a infracțiunilor care afectează dreptul asupra obiectelor de proprietate industrială.
 - Mijloacele de probă în cazul infracțiunilor privind proprietatea intelectuală.

BIBLIOGRAFIE

1. Acord între Guvernul României și Organizația Europeană de Brevete privind cooperarea în domeniul brevetelor, ratificat prin OG nr.32/1996 publicată în MO nr. 195 din 31 august 1996, aprobată prin Legea nr.32/1997, publicată în MO nr. 3 din 14 martie 1997.
2. Alecu Gh. Instituții de drept penal. Partea generală și partea specială. Constanța: Ovidius University Press, 2010. 671 p.
3. Aranjamentul de la Strasbourg privind clasificarea internațională a brevetelor de invenție din 26 martie 1971, modificat la 28 septembrie 1979, la care România a aderat prin Legea nr.3/1998, publicată în MO nr.10 din 14 ianuarie 1998.
4. Arnau F. Arta falsificatorilor – falsificatorii artei. București: Meridiane, 1970.
5. Baieș S., Roșca N. Drept civil. Partea generală. Persoana fizică. Persoana juridică. Chișinău: F.E.P. „Tipografia centrală”, 2004. 464 p.
6. Barbăneagră A., Alecu Gh., Berliba V. et. al. Codul penal al RM. Comentariu. Chișinău: Centrul de Drept al Avocaților, 2009. 860 p.
7. Barbăneagră A., Volcinski V. Comentariu asupra încălcărilor dreptului de autor și a drepturilor conexe prin prisma noilor prevederi penale. În: RND, 2008, nr. 10, p. 12.
8. Bârsan C. Convenția europeană a drepturilor omului. Comentariu pe articole. Vol. 1. Drepturi și libertăți. București: ALL Beck, 2005.
9. Belei O. Reglementări legale privind excepțiile și limitările în domeniul dreptului de autor. În: Lecturi AGEPI: Comunicări prezentate la simpozionul anual științifico-practic privind protecția proprietății intelectuale. Ediția a 11-a. Chișinău: AGEPI, 2008 (312 p.), p. 194-197.
10. Belei O., Căinăreanu O. Protecția prin intermediul dreptului de autor și al drepturilor conexe a fonogramelor și operelor plasate pe Internet. În: Lecturi AGEPI: Comunicări prezentate la simpozionul anual științifico-practic privind protecția proprietății intelectuale. Ediția a 11-a. Chișinău: AGEPI, 2008 (312 p.), p. 205-212.
11. Bodiul T. Protecția juridică a invențiilor. Chișinău: Cuant, 1997. 148 p.
12. Bodiul T., Avtudov D. Programul de computer - obiect de ocrotire conform normelor dreptului de autor. În: LV, 1999, nr. 5, p. 5.
13. Bodoașcă T. Dreptul proprietății intelectuale. Ediția 2. București: Editura C.H. Beck, 2007. 414 p.
14. Borodac A. Manual de drept penal. Partea specială. Chișinău: Academia „Ștefan cel Mare”, 2004. 622 p.

15. Boroι A. Drept penal. Partea Specială. București: Editura C.H. Beck, 2006.
16. Boroι A., Nistoreanu G. Drept penal. Partea Specială. București: Editura All Beck, 2002.
17. Boroι A., Nistoreanu Gh. Drept penal. Partea special. Ediția a-3-a. București: Editura All Beck, 2005.
18. Boroι A., Nistoreanu Gh. Drept penal. Partea specială. București: All Beck, 2004.
19. Brânza S. Infracțiunile contra proprietății intelectuale prevăzute la art.142 și art.143 din Legea României privind dreptul de autor și drepturile conexe. În: RND, 2006, nr.10, p. 10.
20. Brânză S. Alte segmente ale proprietății industriale în atenția legii penale a Republicii Moldova și a României. În: Revista Națională de Drept, 2007, nr.1, p.2.
21. Brânză S. Obiectul infracțiunilor contra patrimoniului. Monografie. Chișinău: USM, 2005. 675 p.
22. Brânză S. Proprietatea industrială ca valoare socială apărută de legea penală. În: Revista Națională de Drept, 2006, nr.6, p.2.
23. Brânză S., Stati V. Drept penal. Partea specială. Vol. I. Chișinău: USM, 2011. 1062p.
24. Brânză S., Ulianovschi X., Stati V. et. al. Drept penal. Partea specială. Ediția a II-a. Chișinău: Cartier, 2005. 804 p.
25. Bucșă G., Popescu T. Dicționar ilustrat de proprietate intelectuală. București: Editura OSIM, 2003.
26. Bulai C. Manual de drept penal. Partea generală. București: Editura ALL, 1997. 650 p.
27. Calmuschi O. Dreptul proprietății intelectuale. București: Editura Universității Titu Maiorescu, 2004.
28. Cărpenu Ș. Drept civil. Drepturile de creație intelectuală. Succesiunile. București: E.D.P., 1971.
29. Chiroșca D. Caricatura, parodia și pastișa – limite de exercitare a dreptului subiectiv de autor. În: RND, 2007, nr. 9, p. 41.
30. Ciocârlan A. Durata protecției drepturilor subiective de autor. În: LV, 2009, nr. 1, p. 21.
31. Coban I. Particularități ale examinării cauzelor de protecție a proprietății intelectuale în procedura de revizuire în cazul descoperirii unor circumstanțe noi și esențiale ale pricinii. În: Lecturi AGEPI: Comunicări prezentate la simpozionul anual științifico-

- practic privind protecția proprietății intelectuale. Ediția a 11-a. Chișinău: AGEPI, 2008 (312 p.), p. 201-204.
32. Cocoș Ș. A,b,c – ul protecției și valorificării proprietății industriale. București: Editura Rosetti, 2004.
 33. Codul contravențional al RM, 24 octombrie 2008, nr.218-XVI. În: MO, 16 ianuarie 2009, nr.3-6/15.
 34. Codul penal al RM, 18 aprilie 2002, nr.985-XV. În: MO, 14 aprilie 2009, nr. 72-74/195.
 35. Codul penal al RM. Comentariu. Sub redacția A. Barbăneagră. Chișinău: Centrul de Drept al Avocaților, 2003. 836 p.
 36. Codul penal. Ad litteram. Actualizat la data de 1 octombrie 2008. Ediția îngrijită de D.Lupașcu. București: Universul Juridic, 2008, 220 p.
 37. Constantin I. Proprietatea intelectuală și succesul în afaceri. București: Editura Rentrop & Straton, 1996.
 38. Constituția RM, adoptată la 29 iulie 1994. În: MO, 12 august 1994, nr. 1.
 39. Convenția de la Berna cu privire la protecția operelor literare și artistice, 9 septembrie 1886, completată la Paris în 4 mai 1896, revizuită la Berlin în 13 noiembrie 1908, completată la Berna în 20 martie 1914, revizuită la Roma în 2 iunie 1928, la Bruxelles în 26 iunie 1948, la Stockholm în 14 iulie 1967 și la Paris în 24 iulie 1971, și amendată în 28 septembrie 1979. Aderat prin HP, 22 iunie 1995, nr.511-XIII. În: Tratatate internaționale, 1999, Vol. 9, p. 134.
 40. Convenția de la Paris pentru protecția proprietății industriale, încheiată la 20 martie 1883, revizuită la Bruxelles la 14 decembrie 1900, la Washington la 2 iunie 1911, la Haga la 6 noiembrie 1925, la Londra la 2 iunie 1934, la Lisabona la 31 octombrie 1958, la Stockholm la 14 iulie 1967 (Actul de la Stockholm) și modificată la 2 octombrie 1979. În: Tratatate internaționale, 1998, Vol. 6, p. 160.
 41. Convenția de la Roma din 26 octombrie 1961 pentru protecția artiștilor interpreți și executanți, a producătorilor de fonograme și a organismelor de radiodifuziune și televiziune.
 42. Convenția internațională pentru protecția noilor soiuri de plante din 2.11.1961, revizuită la Geneva la 10 noiembrie 1972, la 23 octombrie 1978 și la 19 martie 1991, la care România a aderat prin Legea nr. 186/2000, publicată în MO nr.547 din 6 noiembrie 2000.

43. Convenția mondială cu privire la drepturile de autor din 6 septembrie 1952. Aderat prin HP, 2 martie 1993, nr.1318-XII. În: Tratatate internaționale, 1998, Vol. 4, p. 98.
44. Convenția pentru instituirea OMPI, încheiată la 14 iulie 1967 la Stockholm și modificată la 28 septembrie 1979. Aderat prin HP, 11 martie 1993, nr.1328-XII. În: Tratatate internaționale, 1998, Vol. 6, p. 187.
45. Cosmovici P.M. Drept civil. Drepturi reale. Obligații. Cod civil. București: Editura ALL Beck, 1994. 646 p.
46. Crauciuc O. Dreptul proprietății intelectuale, dreptul proprietății industriale. București: Editura Era, 2000.
47. Curtea de Apel Suceava. Sentință penală, dec. nr. 225 din 9 martie 2000, Legis.
48. Dabu V., Enoiu T. Înselăciunea cu privire la calitatea mărfurilor. Falsificarea de alimente sau alte produse. În: Revista de drept penal nr. 1/2001.
49. Deak Fr., Cărpenu Ș. Drept civil. Contracte speciale. Drepturi de autor. Dreptul de moștenire. T.U.B., 1963.
50. DEX. Dicționarul Explicativ al Limbii Române. Ediția a II-a București: Univers Enciclopedic, 1998. 1194 p.
51. Diaconescu Gh. Curs universitar. București. Editura Fundației România de Măine, 2006.
52. Diaconescu Gh. Drept penal. Partea Specială. Vol.II. Ediția a 2-a. București: ALL Beck, 2005.
53. Diaconescu Gh. Infrațiuni în legi speciale și legi extrapenale. Culegere de acte normative - comentate și adnotate. București: ALL, 1996.
54. Diaconescu Gh., Duvac C. Drept Penal. Partea Specială. Noul Cod penal: Curs universitar. Vol.II. București: Editura Fundației România de Măine, 2006.
55. Dincă M. Conceptul, definirea dreptului de proprietate intelectuală și al creației intelectuale în lumina convenției pentru instituirea OMPI. În: Legea și viața, 2010, nr.11, p. 46-49.
56. Dincă M. Contrafacerea și Pirateria – apanajul crimei organizate transfrontaliere. În: Avocatul Poporului, 2011, nr.7–8, p.24-27.
57. Dincă M. Necesitatea și importanța protecției juridice a dreptului de proprietate intelectuală. În: Materialele Colocviului internațional „Promovarea drepturilor omului în contextul integrării europene. Teorie și practică”. Chișinău: ULIM, 2009, p.208-215.
58. Dincă M. Programele pe calculator - obiectiv al drepturilor de autor – sesiuni comunicări științifice. În: Materialele celei de-a XVII-a sesiune de comunicări

- științifice „Cultura Socio-Juridică – Un factor determinant în evoluția societății”. București: Universul Juridic, 2011, p.251-258.
59. Dincă M., Alecu Gh. Modalități juridice de prevenire și combatere a pirateriei în domeniul dreptului de autor. În: Revista „Doctrină și Jurisprudență” 2009, nr.4, p. 89-97.
 60. Dincă M., Ghinea N., Boer S. Plagiatul cea mai răspândită încălcare a prevederilor legii dreptului de autor. În: Materialele Conferinței „Afacerile Interne și Justiția în procesul integrării europene și globalizării”. București: Academia de Poliție „Alexandru Ioan Cuza”, 2010, p. 139-148
 61. Dincă M., Nae M. Drepturi de proprietate industrială. Particularități, caracteristici ale creațiilor tehnice. În: Revista de investigare a Criminalității, Vol. IV, 2011, nr.1, p. 41-49.
 62. Dincă M., Pantea M. Reglementări europene în domeniul dreptului de autor, de drepturi conexe și ale drepturilor sui-generis ale titularilor bazelor de date. În: Legea și viața, 2011, nr.8, p. 31-39.
 63. Dincă M., Pantea M. Scurt istoric al apariției și reglementării drepturilor de proprietate intelectuală. În: Revista de investigare a criminalității 2009, nr.4, p. 51-60.
 64. Dragoș B. Limitele protecției dreptului de autor în România și Republica Moldova. În: Revista de drept privat, 2002, nr.2, p. 48.
 65. Dreptul comunitar al proprietății intelectuale. Dreptul de autor și drepturile conexe. Culegere de acte normative. Ediția îngrijită de Romișan C.R., Buta P.G. București: Editura C.H.Beck, 2008. 238 p.
 66. Eminescu Y. Dreptul de autor. București: Editura Lumina Lex, 1997.
 67. Eminescu Y. Dreptul de inventator în R.S.R. București: Editura Academiei Române, 1969.
 68. Eminescu Y. Regimul juridic al creației intelectuale. Comentariul Legii brevetelor de invenție. Ediția a II-a. București: Lumina Lex, 1997. 232 p.
 69. Eminescu Y. Regimul juridic al mărcilor. București: Lumina Lex, 1996. 288 p.
 70. Eminescu Y. Regimul juridic al mărcilor. București: Lumina Lex, 1996. 155 p.
 71. Florea B. Dreptul proprietății intelectuale. Dreptul de autor. București: Editura Fundației *România de Măine*, 2003. 144 p.
 72. Gheorghiu G. Operele audiovizuale. București: Editura Lumina Lex, 2004.
 73. Ghimpu A. Protecția dreptului de autor în România. Aspecte practice privind investigarea criminalității în domeniul dreptului de autor. În: Criminality

- Investigation Magazine/Revista de investigare a criminalității, 2008, anul I, nr.1, p. 43-52.
74. Gunter R. Întâlnirea anuală a Asociației Internaționale a Editorilor, Frankfurt, 8.10.2004.
 75. Hamangiu C. Proprietatea intelectuală. Dreptul de autor. Craiova: Institutul de arte grafice Ramuri SA, 1920.
 76. Hotărâre cu privire la aprobarea Regulamentului AGEPI, 2 aprilie 2001, nr.243. În: MO, 5 aprilie 2001, nr.40-41/274.
 77. Hotărâre cu privire la aprobarea Statutului și structurii AGEPI, 13 decembrie 2004, nr.1378. În: MO, 17 decembrie 2004, nr.233-236/1569.
 78. Hotărâre cu privire la CNPI, 29 martie 2008, nr.489. În: MO, 8 aprilie 2008, nr.72-73/476.
 79. Hotărâre cu privire la evaluarea obiectelor de proprietate intelectuală, 30 iunie 2003, nr.783. În: MO, 8 iulie 2003, nr.138-140/830.
 80. Hotărâre cu privire la înregistrarea de stat a operelor ocrotite de dreptul de autor și drepturile conexe, 28 august 2001, nr.901. În: MO, 6 septembrie 2001, nr.108-109/951.
 81. Hotca M.A. Codul penal. Comentarii și explicații. București: Editura C.H.Beck, 2007. 1598 p.
 82. <http://dexonline.ro/search.php?cuv=plagia>. 07.07.2012
 83. <http://dexonline.ro/search.php?cuv=plagia>. 09.04.2012.
 84. <http://dexonline.ro/search.php?cuv=plagia>. 09.04.2012.
 85. <http://romania.indymedia.org/ro/2004/07/275.shtml>. 07.03.2012
 86. <http://romania.indymedia.org/ro/2004/07/275.shtml>. 09.04.2012.
 87. <http://romania.indymedia.org/ro/2004/07/275.shtml>. 09.04.2012.
 88. <http://www.dklevine.com/general/intellectual/againstnew.htm>. 07.03.2012
 89. <http://www.dklevine.com/general/intellectual/againstnew.htm>. 09.04.2012. (183)
 90. <http://www.dklevine.com/general/intellectual/againstnew.htm>. 09.04.2012
 91. Ionașcu A., Comșa N., Mureșan M. Dreptul de autor în România. București: Editura Academiei R.S.R., 1969.
 92. Iustin V. Analiza juridico-penală a infracțiunilor privind răspândirea informațiilor care se referă la obiectele de proprietate industrială, precum și însușirea frauduloasă de către un terț a calității de autor sau constrângerea la coautorat (art.185² alin.(1) C.pen. RM). În: Revista Națională de Drept, 2010, nr.3, p. 57.

93. Iustin V. Analiza juridico-penală a infracțiunilor privind răspândirea informațiilor care se referă la obiectele de proprietate industrială, precum și însușirea frauduloasă de către un terț a calității de autor sau constrângerea la coautorat (art. 185/2 alin. (1) C. pen. RM). În: Revista Națională de Drept, 2010, nr.3, p. 57-62.
94. Iustin V. Fabricarea invenției protejate ca modalitate alternativă de manifestare a infracțiunii privind încălcarea dreptului exclusiv al titularului asupra obiectelor de proprietate industrială. În: Revista Națională de Drept, 2010, nr.9-10, p. 118-123.
95. Iustin V. Secretul comercial – obiect al proprietății industriale. În: Revista Națională de Drept, 2011, nr.8, p. 31-36.
96. RTUP - serviciul de investigare a fraudelor Bacau- nr dosar- 3436/P/ 2006.
97. Judecătoria Fălticeni. Sentință penală nr. 278/1999.
98. Kamil I. Mesajul Directorului general al OMPI cu ocazia Zilei Mondiale a Proprietății Intelectuale. În: Revista Română de Proprietate Industrială, nr. 2/2003, p. 7.
99. Lazăr V. Infracțiuni contra drepturilor de proprietate intelectuală. București: Lumina Lex, 2002. 208 p.
100. Lazăr V. Infracțiuni contra drepturilor de proprietate intelectuală. București: All Beck, 1999. 170 p.
101. Legea 39/2003 privind prevenirea și combaterea criminalității organizate. În: MO al României, Partea I, nr. 50 din 29 ianuarie 2003, cu modificările și completările aduse de: Legea nr. 95 din 14 aprilie 2006 și Ordonanța de Urgență nr. 54 din 23 iunie 2010.
102. Legea nr. 255 din 31.12.1998 privind protecția noilor soiuri de plante. În: MO al României, Partea I, nr.525 din 1998, republicată în MO, Partea I nr. 65 din 26.01.2007, cu modificările și completările aduse de: Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 190/2005 pentru realizarea unor măsuri necesare în procesul de integrare europeană, publicată în MO al României, Partea I, nr. 1.179 din 28 decembrie 2005, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 332/2006, publicată în MO al României, Partea I, nr. 629 din 20 iulie 2006 și Legea nr. 381/2005 pentru modificarea și completarea Ordonanței Guvernului nr. 41/1998 privind taxele în domeniul protecției proprietății industriale și regimul de utilizare a acestora, publicată în MO al României, Partea I, nr. 6 din 4 ianuarie 2006.
103. Legea nr. 64/1991, privind brevetele de invenție. În: MO al României, Partea I, nr. 212 din 1991, republicată în MO al României, Partea I, nr. 752 din 15 octombrie

- 2002 cu modificările și completările aduse de: Legea nr. 571/2003 privind Codul fiscal, publicată în MO al României, Partea I, nr. 927 din 23 decembrie 2003, Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 190/2005 pentru realizarea unor măsuri necesare în procesul de integrare europeană, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1.179 din 28 decembrie 2005, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 332/2006, publicată în MO al României, Partea I, nr. 629 din 20 iulie 2006 și Legea nr. 278/2006 pentru modificarea și completarea Codului penal, precum și pentru modificarea și completarea altor legi, publicată în MO al României, Partea I, nr. 601 din 12 iulie 2006.
104. Legea privind dreptul de autor și drepturile conexe, 23 noiembrie 1994, nr. 293-XIII. În: MO, 2 martie 1995. Republicată în: MO, 8 februarie 2003, nr. 18-19/55, p. 5.
 105. Legea privind dreptul de autor și drepturile conexe. Nr. 8 din 14 martie 1996. În: MO al României, Partea I, nr. 60 din 26 martie 1996, cu modificările și completările aduse de: Legea nr. 146 din 24 iulie 1997, Legea nr. 285 din 23 iunie 2004, Ordonanța de Urgență nr. 123 din 1 septembrie 2005, Ordonanța de Urgență nr. 190 din 21 noiembrie 2005, Legea nr. 329 din 14 iulie 2006, Decizia nr. 571 din 29 aprilie 2010, Legea nr. 202 din 25 octombrie 2010 și Legea nr. 71 din 3 iunie 2011.
 106. Legea Republicii Moldova privind dreptul de autor și drepturile conexe din 2 iulie 2010, nr. 139. În: MO din 1 octombrie 2010, nr.191-193, art. 630. Intrată în vigoare la 1 ianuarie 2011.
 107. Lucaci I., Meleca G. Dreptul de proprietate intelectuală. București: Ministerul de Interne, 2001. 155 p.
 108. Lucian M. Invenția. Condițiile de fond ale brevetării. Drepturi. București: Editura Universul Juridic, 2002.
 109. Lupan A., Toma S. Corelația între proprietatea intelectuală, rezultatele cercetărilor științifice și procesul inovativ. În: Lecturi AGEPI: Comunicări prezentate la simpozionul anual științifico-practic privind protecția proprietății intelectuale. Ediția a 11-a. Chișinău: AGEPI, 2008 (312 p.), p. 255-258.
 110. Lupașcu L. Dreptul de autor în reglementarea legislației în vigoare. În: RND, 2001, nr. 8, p. 67.
 111. Macovei I. Protecția creației industriale. Iași: Junimea, 1984. 303 p.
 112. Macovei I. Tratat de drept al proprietății intelectuale. București: Editura C.H. Beck, 2010. 574 p.

113. Mariș A. Drept penal. Partea generală. Vol.I (legea penală; teoria infracțiunii; participația penală). Chișinău: S.n., 2009. 355 p.
114. Mariș A., Vasiloi D., Cauș I. Îndrumător metodic la disciplina Drept penal (partea specială). Chișinău: ASEM, 2009. 449 p.
115. Mămăligă S. Dreptul de autor și drepturile conexe. Legea nr.293-XII/1994 comentată. Chișinău: Editura ARC, 2000. 168 p.
116. Mogol N., Levițchi S. Cum se înregistrează o marcă în Republica Moldova (biblioteca de proprietate intelectuală). Chișinău: AGEPI, 2009. 28 p.
117. Nistoreanu G., Boroș A. Drept penal. Partea specială. Ediția a II-a. București: Editura ALL Beck, 2002. 592 p.
118. Nițu I. Modalități juridice de protecție a drepturilor de autor în RM și România. În: Legea și viața, 2009, nr. 9, p. 32.
119. Nițu I. Regimul juridic al drepturilor de autor în Republica Moldova și România. În: Legea și viața, 2009, nr. 8, p. 22.
120. Norme nr. 211/1998 de aplicare a Legii nr. 93/1998 privind protecția tranzitorie a brevetelor de invenție emise de OSIM, publicate în MO nr. 358 din 22 septembrie 1998.
121. Norme nr. 242/1999 privind sprijinirea brevetării în străinătate a invențiilor românești, emise de OSIM, publicate în MO nr. 57 din 18 februarie 1999.
122. Olteanu G. Dreptul proprietății intelectuale. București: Editura C.H. Beck, 2007. 252 p.
123. Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 190 din 21 noiembrie 2005 pentru realizarea unor măsuri necesare în procesul de integrare europeană. În: MO nr.1179 din 28 decembrie 2005.
124. Pârvu R., Romișan C. Dreptul de Autor și Drepturile Conexe. Lexicon juridic. București: All Beck, 2005. 128 p.
125. Pantea M. Antrepriza criminală în domeniul drepturilor de proprietate intelectuală. În: Revista Română de Dreptul Proprietății Intelectuale, 2011, nr.3 (28). p. 78-90.
126. Pantea M. Evaziunea fiscală și contrabanda în domeniul proprietății intelectuale. În: Criminality Investigation Magazine/Revista de investigare a criminalității, 2008, anul I, nr. 1, p. 96-105.
127. Pantea M. Protecția penală a proprietății intelectuale în era globalizării. București: Expert, 2008. 373 p.

128. Pantea M., Bucur D. Metode și tehnici de investigare a fraudelor. Craiova: Sitech, 2008. 220 p.
129. Pârvu R., Oprea L., Dinescu M. Introducere în proprietatea intelectuală. București: Rosetti, 2001. 538 p.
130. Păduraru A. Analiza de drept comparat a reglementarilor privind infracțiunile în domeniul proprietății industriale din legislația Spaniei, Estoniei, Chinei, Bulgariei și Lituaniei. În: Revista Națională de Drept, 2011, nr.5, p.43.
131. Păduraru A. Analiză de drept comparat a reglementărilor privind infracțiunile în domeniul proprietății industriale din legislația Republicii Moldova și a României. În: Revista Națională de Drept, 2011, nr.2, p.44.
132. Păduraru A. Infracțiunile în domeniul proprietății industriale în legislația RM și în legislația României. Studiu de drept comparat. Chișinău: CEP USM, 2011. 269 p.
133. Păduraru A. Latura obiectivă a infracțiunilor prevăzute la alin. (4)-(6) art.185/2 CP RM și art.185/3 CP M, precum și a infracțiunilor similare specificate în legislația penală română. În: Revista Națională de Drept, 2011, nr. 12, p. 54-58.
134. Perju P. În legătură cu unele probleme referitoare la dreptul de proprietate intelectuală. În: Revista Dreptul, 1998, nr. 5, p. 5.
135. Petrescu A., Mihai L. Drept de proprietate industrială. Introducere în dreptul de proprietate industrială. Invenția.Inovația. București: Universitatea București, 1987.
136. Popescu T. Rolul și funcțiile mărcii. În: Revista Română de Proprietate Industrială, 1999, nr.1, p.37-38.
137. Potrivitu G. Considerații în legătură cu unele infracțiuni prevăzute în Legea nr. 8/1996. În: Dreptul nr. 4/2005.
138. Practica CEDO. Cauza Dima împotriva României. Hotărârea din 16 noiembrie 2006. În: MO, Partea I, 13 iulie 2007, nr. 473. <http://www.ejuridica.ro/cedo-cauza-dima-impotriva-romaniei>. 1.04.2012
139. Romișan C.R. Analiza infracțiunilor prevăzute în Legea nr. 8/1996 așa cum au fost modificate de OUG nr. 123/2005. În: R.R.D.P.I. nr. 4(5)/2005.
140. Romișan C.R. Delicte contra drepturilor de proprietate intelectuală prevăzute în noul Cod penal. Drepturile patrimoniale de autor și conexe. În Dreptul nr. 7/2005.
141. Romișan C.R. Protecția drepturilor patrimoniale de autor și conexe prin mijloace de drept penal. În: Dreptul nr. 5/2006, p. 138-148.
142. Romișan C.R. Protecția penală a proprietății intelectuale. București: Editura C.H.Beck, 2006. 398 p.

143. Romițan C.R., Drăgan J. Mic dicționar de proprietate intelectuală. Dreptul de autor și drepturile conexe, Editura Lumina Lex, București, 2004.
144. Roș V. Dreptul proprietății intelectuale. București: Global Lex, 2001. 648 p.
145. Roș V. Regimul drepturilor morale de autor în România și în Republica Moldova. În: Revista de drept privat, 2001, nr. 1, p. 73.
146. Roș V., Bogdan D., Matei O. S. Dreptul de autor și drepturile conexe. Tratat. București: Editura All Beck, 2005. 752 p.
147. Roș V., Matei O.S., Bogdan D. Dreptul proprietății intelectuale, Dreptul proprietății industriale. Mărcile și indicațiile geografice. București: Editura All Beck, 2003.
148. Rotaru S. Determinarea regimului juridic de protecție a expresiilor folclorice. În: Lecturi AGEPI: Comunicări prezentate la simpozionul anual științifico-practic privind protecția proprietății intelectuale. Ediția a 11-a. Chișinău: AGEPI, 2008 (312 p.), p. 215-218.
149. Săptămâna Financiară, nr.45, luni 23 ianuarie 2006.
150. Spatari M. Dreptul de autor și interpretarea conținutului acestuia. În: Materialele Conferinței științifico-practice internaționale „Reformele cadrului legal și instituțional din Republica Moldova prin prisma practicilor europene”. Chișinău: USEM, ICEȘD, IISD al AȘM, 2010, p. 179-194.
151. Spatari M. Drepturile de proprietate intelectuală și proprietatea intelectuală. În: Materialele Conferinței științifico-practice internaționale Reformele cadrului legal și instituțional din Republica Moldova prin prisma practicilor europene. Chișinău: USEM, ICEȘD, IISD al AȘM, 2010, p. 147-156.
152. Spatari M. Încălcarea dreptului de autor și a drepturilor conexe: aspecte juridico-penale. Teză de doctorat la specialitatea 12.00.08 – Drept penal. Chișinău: Academia „Ștefan cel Mare”, 2012. 221 p.
http://www.cnaa.md/files/theses/2012/21883/mariana_spatari_the_sis.pdf. 24.04.2012, p. 169.
153. Spatari M. Obiectul juridic și obiectul material al infracțiunii de încălcare a dreptului de autor și a drepturilor conexe. În: Materialele Conferinței științifice internaționale a tinerilor cercetători cu genericul Consolidarea și dezvoltarea statului de drept în contextul integrării europene. Ediția a V-a. Chișinău: IISD al AȘM, Academia Fiscală de Stat din Ucraina, Universitatea „Danibius” din România, 2011, p. 156-164.

154. Spatari M. Repere privind corelarea normelor contravenționale și penale în materia proprietății intelectuale. În: Revista Națională de Drept, 2011, nr. 12, p. 67-72.
155. Spatari M. Semne obiective care caracterizează conținutul constitutiv al variantei-tip a infracțiunii de încălcare a dreptului de autor și a drepturilor conexe (art.185/1 alin.(1) C.pen. RM). În: Revista națională de drept, 2011, nr. 1, p.49-54.
156. Spineanu-Matei O. Proprietate intelectuală. Practică judiciară. București: Editura Hamangiu, 2006. 318 p.
157. Starck B. Droit civil. Introduction. Paris: Librairies Techniques, 1972. 492 p.
158. Stuart E., Fano E., Scales L. et. al. Legislația și politicile în domeniul proprietății intelectuale. Armonizarea legislației Republicii Moldova cu standardele UE = Intellectual property law and policy. Law approximation to UE standards in the Republic of Moldova. Suport pentru implementarea acordurilor dintre Republica Moldova și uniunea Europeană. Setul de ghiduri pentru armonizarea legislației sectoriale. Chișinău: „Sinetica-Com” SRL, 2010. 291/277 p.
159. Ștrenc A., Ionescu B., Gheorghiu Gh. Dreptul brevetului. Tratat. Vol. II. București: Lumina Lex, 2007. 360 p.
160. Tanislav E., Romițan C.R., Voicu V., Tanislav E. jr. Protecția penală a proprietății intelectuale. București: Editura Semne, 2002.
161. Tratatul de cooperare în domeniul brevetelor (P.C.T.), adoptat la Washington la 19 iunie 1970, ratificat de România prin Decretul nr. 81/1979, publicat în BO nr. 22 din 8 martie 1979.
162. Tratatul de la Budapesta privind recunoașterea internațională a depozitului de microorganisme în scopul procedurii de brevetare, semnat la 28 aprilie 1977 și modificat la 26 septembrie 1980, la care România a aderat prin Legea nr.75/1999 publicată în MO nr. 210 din 13.07.1999.
163. Tribunalul Galați. Decizia penală nr. 5487/18 iunie 2004, dată în dosarul nr. 1024/P/2004.
164. Tufan C., Ștefănescu V. Dreptul de autor și drepturile conexe. București: Cartea Universitară, 2005.
165. VasIU I., VasIU L. Afaceri electronice, aspecte legale, tehnice și manageriale. Cluj: Editura Albastră, 2007.
166. Voicu C., BoroI A. Dreptul penal al afacerilor. Ediția III. București. Editura C.H.Beck, 2006.

167. Voicu C., Boroι A., Molnar I., Gorunescu M., Corlățeanu S. Dreptul penal al afacerilor. Ediția 4. București: Editura C.H.Beck, 2008. 710 p.
168. Voicu C., Boroι A., Sandu F., Molnar I. Dreptul penal al afacerilor. București: Editura Rosetti, 2002 464 p.
169. Volcinski V., Chiroșca D. Dreptul proprietății intelectuale. Note de curs. Chișinău: MUSEUM, 2001. 232 p.
170. Păduraru A. Răspunderea pentru faptele infracționale în domeniul proprietății industriale în conformitate cu legislația penală română și Codul penal în vigoare al Republicii Moldova. Analiza juridico-istorică. În: Revista Națională de Drept, 2011, nr.9, p. 40.
171. Интеллектуальная собственность (права на результаты интеллектуальной деятельности и средства индивидуализации): Учебное пособие / Под ред. Н.М. Коршунова. – Москва: НОРМА, 2008. 400 p.
172. Лебедев В.Ю. Правовая охрана селекционных достижений в Республике Молдова. Кишинэу: «Центральная Типография», 1999. 336 p.
173. Уголовное право Российской Федерации. Особенная часть. Под редакцией А. И. Рарога. Москва: ЮРИСТЪ, 2001. 638 p.
174. Уголовное право. Особенная часть. Учебник для вузов. Ответственные редакторы: И.Я.Козаченко, З.А.Незнамова, Г.П.Новоселов. Москва: Издательская группа ИНФРА·М -НОРМА, 1997. 768 p.
175. Уголовное право. Особенная часть. Учебник. 2-е издание, дополненное и переработанное. Под редакцией Л.Д.Гаухмана, С.В.Максимова. Москва: Издательство «Эксмо», 2005. 704 p.
176. Уголовное право. Общая и особенная части. Под ред. М.П.Журалева, С.И.Никулина. Москва: НОРМА, 2007. 816 p.
177. Beier F.K. One hundred years of international co-operation - the role of the Paris Convention in the past, present and future. În: International Review of Industrial Property and Copyright law, 1984, Vol. 15, no.1. p. 1-20.
178. Bertrand A. Le droit d'auteur et les droits voisins. Ed. a 2-a. Dalloz, Paris: 1999.
179. Bertrand A. Marques et brevets, dessins et models. Paris: Delmas, 1995. Kinsella N. S. Against Intellectual Property. În: Journal of Libertarian Studies, 2001, Vol. 15, no.2. p. 1-53.
180. Desbois H. Le droit d'auteur en France. Paris: Dalloz, 3e éd., 1978.
181. Fisher I. Elementary principles of economics. New York: Macmillan, 1923. 220p.

182. Isnard G. Un Sherlock Holmes printre tablouri. București: Meridiane, 1976.
183. Josserand L. Cours de droit civil positif français. V.II. E-II. Paris: Sirey, 1993.
184. Kinsella N. S. Against Intellectual Property. În: Journal of Libertarian Studies, 2001, Vol. 15, no.2. p. 1-53.
185. Krummer M. Das Urheberrechtlich schutzbare Werk. Berne: Verlag Stämpfli, 1968. 229 p.
186. Lemley M. A. Property, Intellectual Property, and Free Riding. Texas: Stanford Law School, Vol. 83, 2005. 1031 p.
187. Lyon-Caen G., Lavigne P. Traité théorique et pratique de droit de cinéma français et comparé. T.I și II, Paris, 1957.
188. Mansfield E., Link A. N., Scherer F. M. Essays in honor of Edwin Mansfield: the economics of R & D, innovation, and technological change: Springer, 2005, 312 p.
189. Martin B. Challenging the corruptions of information power. London: Freedom Press, 1998. 180 p.
190. Mazzone J. Copyfraud and Other Abuses of Intellectual Property Law. USA: Stanford University Press, 2011. 312 p.
191. Pantea M., Dănăilă A. E., Tipa S. The right of intellectual property. The intellectual capital – the unidentified fortune of the organizations. În: Journal of Criminal Investigations, 2010, Vol. III, issue 6, p. 122-132.
192. Patents. Smart Assets. The Economist, Februarie 19, 2005.
193. Penrose E. The patent Controversy in the nineteenth century. În: Jurnal of Economic History, May, 1950.
194. Recht P. Le droit d’auteur, une nouvelle forme de propriété. În: Droit d’auteur nr.5, 1969.
195. Ulmer E. Urheber und Verlagsrecht, ediția III-a. Berlin: Heidelberg, 1980.

DECLARAȚIA PRIVIND ASUMAREA RĂSPUNDERII

Subsemnatul DINCĂ Mihai, declar pe proprie răspundere că materialele prezentate în teza de doctorat, se referă la propriile activități și realizări, în caz contrar urmând să suport consecințele, în conformitate cu legislația în vigoare.

DINCĂ Mihai

1 martie 2012

CURRICULUM VITAE

1. NUME: DINCĂ MIHAI
2. DATA NAȘTERII :30 IULIE 1976, București
3. DOMICILIUL : București, Str. Catinei nr. 40, Sector 6
4. STAREA CIVILĂ: Căsătorit, 3 copii minori
5. STUDII SI CURSURI DE SPECIALITATE:
 - 1990-1994 - Liceul teoretic “Tudor Vladimirescu” , București;
 - 1994-1998-Academia de Poliție “Alexandru Ioan Cuza” - Facultatea de Drept (cu diplomă de licență) –Specializarea Poliție Economică;
 - 1998-1999- Cursuri Postuniversitare din cadrul Facultății de Drept a Universității București - Specializarea Drept Internațional Umanitar;
 - 1999-2004 - Academia de Studii Economice – Craiova– Facultatea de Finanțe Contabilitate (cu diplomă de licență);
 - 2004-2005-cursuri de master în cadrul S.N.S.P.A. Bucuresti- specializarea “Capacitate Administrativă și Acquis Comunitar“;
 - 2007-2009 Cursuri de Master în cadrul Academiei de Poliție „Alexandru Ioan Cuza” – Specializarea „Managementul activităților de ordine și siguranță publică”;
 - 2008 –Doctorand în cadrul Facultatii de Drept a Universitatii Libere si Internationale din Moldova.
6. EXPERIENTA PROFESIONALA
 - Grad profesional actual: Comisar de Politie;
 - August 1998 - Decembrie 2005 - ofițer specialist III în cadrul Inspectoratului de Poliție al Județului Ilfov, Serviciul de Investigare a Fraudelor
 - Decembrie 2005- Martie 2006 - Șef Birou I în cadrul Serviciului de Investigare a Fraudelor al IPJ Ilfov;
 - Martie 2006 -Mai 2006- ofițer specialist III în cadrul Poliției Oraș Buftea, Compartimentul de Microcriminalitate Judiciară;
 - Mai 2006 - Iulie 2006 - ofițer specialist III în cadrul IPJ Ilfov, Serviciul de Combatere a Criminalității Organizate, Compartimentul de Combatere a Marii Criminalități Economico-Financiare;
 - Iulie 2006 - Decembrie 2006 - ofițer specialist principal în cadrul Brigăzii de Combatere a Criminalității Organizate București, Serviciul de Combatere a Marii Criminalități Economico-Financiare (perioadă în care am lucrat detașat la Direcția Generală de Combatere a Criminalității Organizate - Direcția de Combatere a Marii Criminalități Economico-Financiare);
 - Decembrie 2006 – Iunie 2007 - ofițer specialist principal în cadrul Inspectoratului General al Poliției Române, Direcția Generală de Combatere a Criminalității Organizate - Direcția de Combatere a Marii Criminalități Economico-Financiare ;
 - Iunie 2007–Februarie 2008 - Adjunct Șef Secția 19 din cadrul Direcției Generale de Poliție a Municipiului București;
 - Februarie 2008 până în prezent - Șef Secția 22 din cadrul Direcției Generale de Poliție a Municipiului București.
7. ALTE CURSURI:
 - 2000 -Curs „Operațiuni sub acoperire” organizat de FBI, Statele Unite ale Americii;
 - 2008 –Cursul „Leading Law Enforcement Organizations” organizat de Federal Law Enforcement Training Center- S.U.A;
 - 2010 – Colegiul National de Afaceri Interne organizat de Academia de Poliție “Alexandru Ioan Cuza”.

8. APTITUDINI SI COMPETENTE PERSONALE:

- limbi straine cunoscute- limba engleză - nivel avansat;
- spirit de echipă ;
- dornic de perfecționare profesională;
- rezistență la stres și program prelungit ;
- comunicativ, ambițios, optimist;
- posesor permis de conducere categoria B;
- operare PC (Microsoft Word, Excel,etc.) ;
- fost component al echipei de floretă masculin a Clubului Sportiv Steaua București - medaliat la campionatele naționale de scrimă.

9. PUBLICAȚII LA TEMA TEZEI:

- Dincă M., Alecu Gh. Modalități juridice de prevenire și combatere a pirateriei în domeniul dreptului de autor. În: Revista „Doctrină și Jurisprudență” 2009, nr.4, p. 89-97.
- Dincă M. Conceptul, definirea dreptului de proprietate intelectuală și al creației intelectuale în lumina convenției pentru instituirea OMPI. În: Legea și viața, 2010, nr.11, p. 46-49.
- Dincă M. Contrafacerea și Pirateria – apanajul crimei organizate transfrontaliere. În: Avocatul Poporului, 2011, nr.7–8, p.24-27.
- Dincă M., Ghinea N., Boer S. Plagiatul cea mai răspândită încălcare a prevederilor legii dreptului de autor. În: Materialele Conferinței „Afacerile Interne și Justiția în procesul integrării europene și globalizării”. București: Academia de Poliție „Alexandru Ioan Cuza”, 2010, p.139-148
- Dincă M., Nae M. Drepturi de proprietate industrială. Particularități, caracteristici ale creațiilor tehnice. În: Revista de investigare a Criminalității, Vol. IV, 2011, nr.1, p.41-49.
- Dincă M. Necesitatea și importanța protecției juridice a dreptului de proprietate intelectuală. În: Materialele Colocviului internațional „Promovarea drepturilor omului în contextul integrării europene. Teorie și practică”. Chișinău: ULIM, 2009, p.208-215.
- Dincă M., Pantea M. Scurt istoric al apariției și reglementării drepturilor de proprietate intelectuală. În: Revista de investigare a criminalității 2009, nr.4, p.51-60.
- Dincă M. Pirateria și Contrafacerea – activități specifice criminalității transfrontaliere. În: Materialele Sesiunii de comunicări științifice „Cultura socio-juridică – un factor de echilibru și stabilitate în perioadele de criză”, Universitatea Spiru Haret Constanța, 2011.
- Dincă M. Programele pe calculator - obiectiv al drepturilor de autor – sesiuni comunicări științifice. În: Materialele celei de-a XVII-a sesiune de comunicări științifice „, Cultura Socio-Juridică – Un factor determinant în evoluția societății”. București: Universul Juridic, 2011, p.251-258.
- Dincă M., Pantea M. Reglementări europene în domeniul dreptului de autor, de drepturi conexe și ale drepturilor sui-generis ale titularilor bazelor de date. În: Legea și viața, 2011, nr.8, p.31-39.